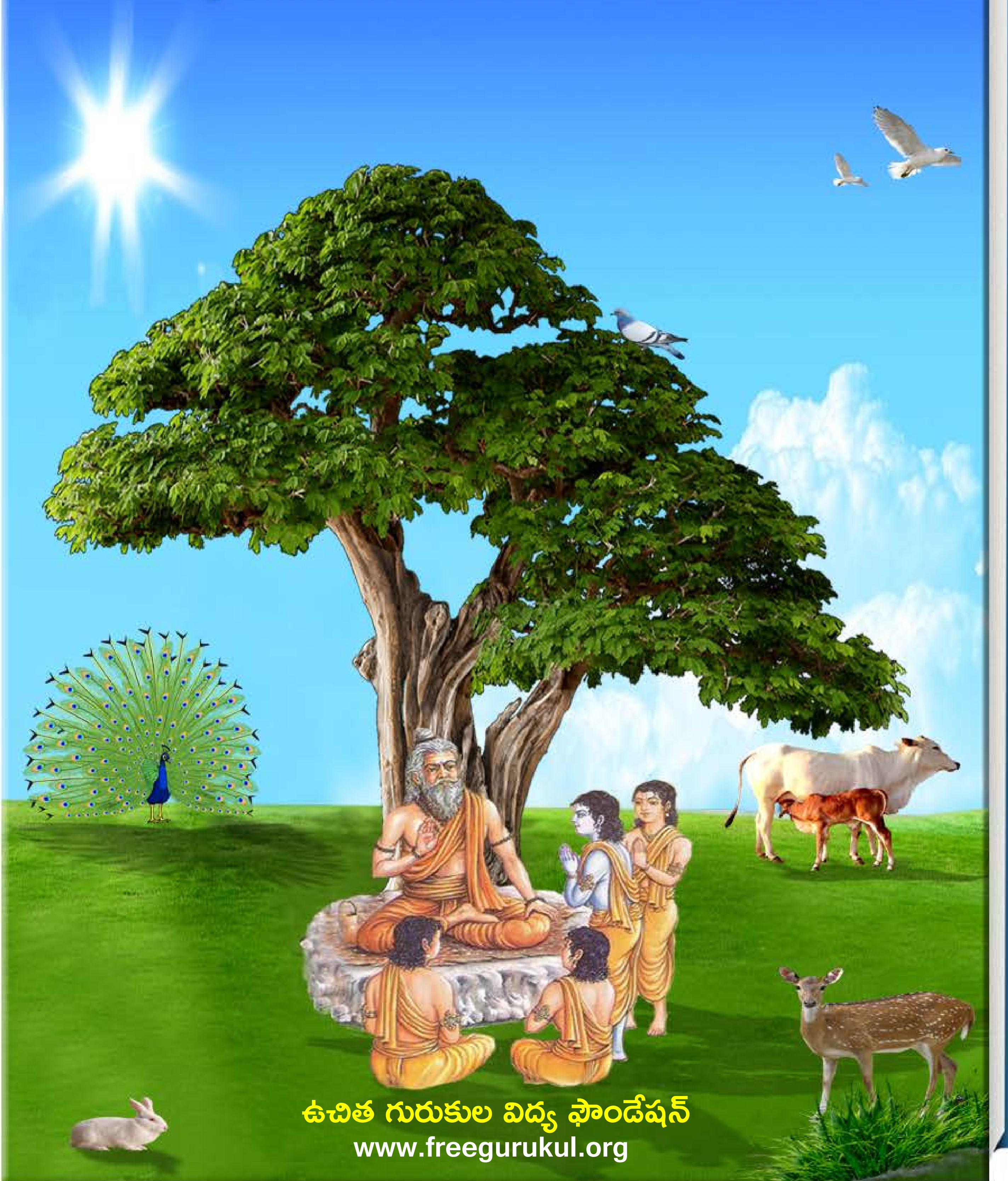
జ్ఞాన యోగం

శంకరాద్వైత వ్యాసమాల-1

సదాశివ సమారంభాం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాబాజి

గురు గౌతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతాం

గురు త్రైలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస

అమ్మ శారదా దేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయిబాబా

గురు అరబిందో

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళ స్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

"ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్" ద్వారా విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందించే సేవా కార్యక్రమంలో బాగంగా ఈ పుస్తకాన్ని భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా) నుంచి సేకరించి అందిస్తున్నాము. ఇందుకు మేము వారికి కృతజ్ఞత తెలియచేసుకుంటున్నాము.

సాయి రామ్ వారి సేవల విస్తరణలో బాగంగా ఈ ఫౌండేషన్ స్థాపించబడినది. ఈ స్వచ్చంద సంస్థ ద్వారానే అన్ని సేవలు అందించబడును. ఇటువంటి పుస్తకాలు మీరు వ్రాసినట్లయితే (లేక) సేకరిస్తే మాకు తెలియచేయండి. మేము ప్రతి విద్యార్థికి ఉచితంగా అందేలా చేస్తాము, తద్వారా ఉన్నత విలువలు, నైపుణ్యాలు కలిగిన విద్యార్థులను మన దేశానికి అందించవచ్చు. మాతో కలిసి నవ భారత నిర్మాణ కార్యక్రమంలో పనిచేయుటకు, భాగస్వామ్యం అగుటకు ఆసక్తి ఉంటే సంప్రదించగలరు.

ఈ గ్రంధాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: http://www.new.dli.ernet.in
2) ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ వెబ్ సైట్ : www.freegurukul.org
3) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్ : https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement
4) మొబైల్ ఆప్: Free Gurukul

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన,ధర్మ ప్రచారార్ధం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు డిజిటల్ లైబ్రరీ సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఇది లాభార్జన దృష్టిలేని ఉచిత సేవ. ఈ సేవలో అంతర్జాలంలోని(ఇంటర్నెట్) లైసెన్సు / కాపీరైటు అభ్యంతరాలు లేనివి అనుకొన్న పుస్తకాలను గ్రహించటం జరిగినది. అనుకోకుండా ఏవైనా అభ్యంతరకరమైనవి ఉన్నచో మాకు తెలుప మనవి, వాటిని తొలగించగలము అని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

" మన లక్ష్యం: విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య అనేది ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందరికి అందించబడాలి "

ఉచిత గురుకుల విద్య ఫౌండేషన్ – Free Gurukul Education Foundation

సర్వం పరమాత్మ పాద సమర్పణమస్తు

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India: Inc ×

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home | Vision | Mission | Goals | Benefits | Content Selection | Current Status | People | Funding | Copyright Policy | FAQ | RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title: Ramayanam
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language: Telugu
Scanning Centre: Any Centre
Clear | Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions | Problems | Missing links or Books

Click here for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

DLI

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click Here to know More about DLI New!

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD,Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	INSA	Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity NEW!

Title Beginning with.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Author's Last Name

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్న్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

ప్రథమ కూర్పు : 500 కాపీలు.
అక్టోబరు, 1989.

శంకరాద్వైత వ్యాసమాల

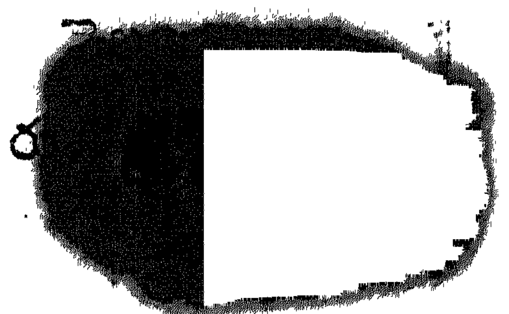
గ్రంథకర్త : త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు,

అంకితం

నాకు జ్ఞానచక్షువు నొసంగిన గుడివాడ ప్రణవాశ్రమాధిపతులు, అద్వైత సాగరమును పుక్కిటబట్టిన, అపరాగస్త్య మహర్షులైన బ్రహ్మీభూత శ్రీశ్రీశ్రీ ప్రణవానంద స్వామివారి పాదపద్మములకు వినయవిధేయతాభక్తి పురస్సరముగా యీశంకరాద్వైతవ్యాసమాల అంకితమీయబడినది.

ప్రాప్తిస్థానము : రంగా అండ్ కో,
9/53, మెయిన్ రోడ్,
గుడివాడ-521 301.

రు 25-00

ముద్రణ : శ్రీ రామా ప్రెస్, గుడివాడ.

శంకర

అద్వైత వ్యాసమాలి

రచయిత:

త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు,
గుడివాడ (కృష్ణాజిల్లా)

రచయిత :

త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు

విషయ సూచిక

మనవి

అఖిల జీవులాత్యంతిక దుఃఖనివృత్తి శాశ్వతానందప్రాప్తిని కోరుచున్నారు. దీనిని పరమ పురుషార్థమనియు, మోక్షమనియు విజ్ఞులందురు. ఈ యాత్యంతిక దుఃఖనివృత్తి శాశ్వతానందరూప మోక్షము, తన స్వరూపమునందే యున్నది. విషయవాసనా రూపమగు ప్రపంచమునందు సత్యత్వదృష్టిని నిలుపక సమస్త బ్రహ్మాండమును విచారించి ఆత్మయందు జ్ఞానదృష్టితో చూడగలిగిన సాధకులందరు జీవన్ముక్తులగుదురు. జీవన్ముక్తి అహంకారలయముతో గూడినది. అహంకారము వ్యక్తిగతము. వ్యక్తియే జీవన్ముక్తుడు కాగలడు. ప్రతివ్యక్తి గమనించవలసిన ముఖ్యవిషయమేమన, తన శ్రద్ధాభక్తులే తానుత్తీర్ణుడగుటకు ముఖ్యసాధనములని గుర్తించవలెను. సమ్యక్ప్రమాణ జనితబుద్ధి, అనగా ధృడసంకల్పమవసరం.

నేను గుడివాడ ప్రణవాశ్రమాధిపతులు, బ్రహ్మీభూత శ్రీశ్రీశ్రీ ప్రణవానందస్వాములవారివద్ద అద్వైత వేదాంతము కొంతకాలము శ్రవణముచేసి, ఆ మహాత్ముని ఆశీర్వాదములనుపొంది క్రమముగ కొన్ని అద్వైత గ్రంథములను ముఖ్యముగ సత్రంపాడు బ్రహ్మవిద్యా గురుకులాశ్రమాధిపతులు బ్రహ్మీభూత జగద్గురు శ్రీశ్రీశ్రీ బ్రహ్మానందగిరిస్వాములవారి రచనలు, ఇతర ఉపనిషద్గ్రంథములు మొదలగునవి చదివి అందలి సారలేశమును గ్రహించితిని.

"తచ్చిన్తనం తత్కథన మన్యోన్యం తత్ప్రబోధనమ్ తదేక పరత్వఞ్చ బ్రహ్మాభ్యాసం విదుర్బుధాః" అనువాక్యము ప్రకారం ప్రస్తుత ప్రణవాశ్రమాధిపతులు శ్రీ శ్రీ శ్రీ నిర్వికల్పానంద భారతీ స్వామివారితోను, మరియితర సత్పురుషులతోను సత్సంగ సమావేశములు జరుపుచు అందు పాల్గొనుట నాదినచర్యయైనది. ఈనాసాధనలో నాకు త్రికరణశుద్ధిగా సహకరించి తానుకృతార్థురాలై నాకు చేయూతనిచ్చిన నాసతీమణి బ్రహ్మీభూత శ్రీమతి ధనలక్ష్మిని కూడ స్మరించుట సమంజసమని నాభావన.

వేదికలపై నాబోధలువిన్న మిత్రులు కోరిన కోరికపై వారికి వేదాంత వ్యాసములను వ్రాసి పంపుచుండెడివాడను. వారు చదువు కొని ఆనందించి కృతజ్ఞత తెలుపుచుండెడివారు. వారి కృతజ్ఞతా లేఖలు నాకు మరింత ప్రోత్సాహము కలిగించుటచే కొన్నివ్యాసములువ్రాసి గీతావాణి, యధార్థభారతి, శాంతి మున్నగు మాస పత్రికలకు పంపగా వారు ఆదరముగా వాటిని తమ పత్రికలలో ప్రచురించియున్నారు. నా మిత్రులు సంస్కృతాంధ్ర భాషాపండితులు, ఉపాధ్యాయ వృత్తినుండి రిటైరయిన శ్రీ సుంకర శివరామయ్యగారు యీ వ్యాసములను ప్రశంసించుచు, వానినిగ్రంథ రూపముగా ప్రకటించుటసముచితమనిపల్కి నాకెంతయో చేయూత నిచ్చి యీ గ్రంథము వెలువడుటకు కారకులైరి. భాషాజ్ఞానము తక్కువైనను గుర్వనుగ్రహ బలముచే నేనీ గ్రంథమును రచించుట కుపక్రమించితిని. ఈవ్యాసములు ఒక సంవత్సరములో వ్రాసినవి కావు. అనేక గ్రంథములలో గ్రహించిన ముఖ్యవిషయముల నొకచోటజేర్చి అప్పుడప్పుడు వ్రాయడం జరిగినది. ముఖ్యముగ జీవబ్రహ్మైక్య విషయమే ప్రస్తావించబడినది. ఇందు దోషము లేవైన యున్నచో అజ్ఞాన పతితములుగాని, అహంకారజనితములు కావనియు మనవి జేయుచున్నాను.

ఓం తత్ సత్.

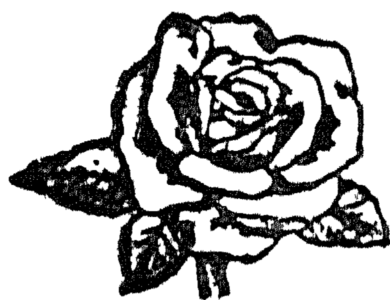
రచయిత,
త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు,
గుడివాడ.

శాంతి పాఠము

ఓం పూర్ణమదః పూర్ణమిదం పూర్ణాత్పూర్ణము దచ్యతే,
పూర్ణస్య పూర్ణామాదాయ పూర్ణమేవావశిష్యతే॥

ఓం : ఓం. అదః : అది: పూర్ణం : అనంతం. ఇదమ్ : ఇది. పూర్ణం : అనంతం. పూర్ణాత్ : అనంతము నుండి. పూర్ణం : అనంతం (ప్రపంచము): ఉదచ్యతే : బహిర్గతమైనది: పూర్ణస్య : అనంతము నుండి: పూర్ణం : అనంతం (ప్రపంచము): ఆదాయ : తీసివేసినా: పూర్ణం : అనంతం:ఏవ :మాత్రమే :అవశిష్యతే : మిగిలియున్నది: ఓం : ఓం: శాంతిః : శాంతి.

ఆ కనుపించనిది అనంతం. ఈ కనిపించే విశ్వంకూడ అనంతం: ఆ అనంతం నుండి ఈ అనంతవిశ్వం బహిర్గతమైనది. ఈ అనంతవిశ్వం దాని నుండి వెలుపడినా అనంతం అలాగేయున్నది. లేక—కనుపించనివన్నీ బ్రహ్మముచే నిండియున్నవి. కనుపించేవి అన్నీ కూడ బ్రహ్మముచేత వ్యాప్తములై యున్నవి. అఖిలవిశ్వము ఆ పూర్ణ బ్రహ్మమునుండే వచ్చింది అయినా విశ్వమఖిలము దాని నుండి వచ్చినా ఇంకా ఆ బ్రహ్మము పూర్ణమే.

1 - కర్మములు

శరీరపరిగ్రహణమువల్ల దుఃఖమవశ్యముండును శరీరపరిగ్రహణము కర్మఫలముల వల్ల జరుగుచున్నది. సూక్ష్మపంచభూతముల. వ్యష్టి సమష్టి సత్వాంశము వలన జ్ఞానేంద్రియాది అంతః కరణములు కలుగుచున్నవి. సూక్ష్మపంచభూతముల సమష్టి రజోంశమువలన ప్రాణమును. వ్యష్టిభూతముల రజోంశమువలన కర్మేంద్రియములును కలుగుచున్నవి. తమోగుణము వలన స్థూలశరీర విషయములును కలుగుచున్నవి .కావున యివి గుణములనబడును. ఇందు రాజససాత్వికగుణములగు ఇంద్రియాంతః కరణములు తామసగుణములగు విషయములందు ప్రవర్తించుటయే కర్మములని చెప్పబడును.

అజ్ఞాని యీ గుణములే తానని వాని కర్మములు తనవనియు తలంచి ఇహపరభోగముల కొఱకు లౌకిక వైదికములగు వివిధ కర్మలు చేయుచున్నాడు. కర్మలు పుణ్యకర్మలనియు. పాపకర్మలనియు మిశ్రమ కర్మలనియు మూడు విధములు ఇవి మనస్సు చేతను. వాక్కు చేతను. శరీరము చేతను చేయబడుచుండును.

పరమార్థ చింత. జ్ఞానవైరాగ్య చింత. పరహిత చింత మొదలగునవి మనస్సుచే చేయబడు పుణ్యకర్మలు. సర్వాదా విషయచింతన. వేదశాస్త్రముల. ప్రమాణములనుచింత. పుణ్యపాపములులేవను చింత. పూర్వజన్మ పునర్జన్మలు లేవను చింత. పరాహిత చింత మొదలగునవి పాపకర్మలు. భగవంతునారాధించునపుడును. పరమార్థవిచారణ చేయునపుడును. ధర్మకార్యములు మొదలగు సత్కార్యములు చేయు సమయమున విషయములను చింతించుట మనస్సుచే చేయబడు మిశ్రమ కర్మలు.

వేదాధ్యయనము, గీతాపారాయణము, గాయత్ర్యాదిమంత్రముల జపము మొదలగునవి వాక్కుతో చేయబడు పుణ్యకర్మలు. పెద్దలను దూషించుట, అబద్ధములాడుట, పరులను నిందించుట మొదలగునవి పాపకర్మములు. వేదాంతశాస్త్ర శ్రవణసమయమున, మంత్రములను జపించుట మున్నగునవి చేయునపుడు లౌకిక సంభాషణలు చేయుట మిశ్రమ కర్మములు. పుణ్యక్షేత్రములకేగుట, పుణ్యతీర్థముల స్నానమాడుట, గురువునకు చతుర్విధ శుశ్రూషలొనర్చుట మొదలగునవి శరీరముతో చేయు పుణ్యకర్మములు. పరులను పీడించుట, పరధనము నపహరించుట, పరస్త్రీలతో గూడుట, విషాది ప్రయోగములచే పరుల సంతమొందించుట మొదలగునవి శరీరముతో చేయు పాపకర్మములు. చండాలు ప్రోగుజేసి సంతర్పణలు సాగించుట, పరులధనము నపహరించి గుడిగోపురాదులు కట్టించుట, ప్రజోపయోగములగు చెఱువులు, బావులు త్రవ్వించి ధనమెగవేయుట మొదలగునవి శరీరముతో చేయు మిశ్రమ కర్మములనబడును. మనోవాక్కాయములతో చేయుబడు పుణ్యకర్మముల చేత ఉత్కృష్ట దేవతా శరీరములు కలుగుచున్నది. పాపకార్యములు చేయుటచే నీచయోనులయందు బడుట సంభవించుచున్నది. మిశ్రమకర్మ లొనర్చుటచే మనుష్య జన్మగలుగుచున్నది. కావున వివేకియైనవాడు పుణ్యకర్మములు చేయచుండవలెను. లేనిచో మిశ్రమకర్మములనైన చేయవలయును గాని పాపకర్మములు చేయగూడదు.

ఈ త్రివిధకరణములచే చేయబడు పాపపుణ్య మిశ్రమ కర్మములు మూడును సంచితాగామి ప్రారబ్ధములని త్రివిధములగును. అనేక జన్మములనుండి చేయబడి ఇంతవరకు అనుభవింపబడక సంస్కారరూపముగా నిలిచియున్నవి సంచిత కర్మములనబడును. వర్తమాన శరీరముతో ఇపుడు చేయుచున్న పాపపుణ్య మిశ్రమకర్మములు ఆగామి కర్మములనబడును. పూర్వము చేయ

బడి సంచితరూపమున నిల్చియున్న కర్మములలో, వర్తమాన శరీరమును, ఈ శరీరమునందు సుఖదుఃఖములను కలిగించెడి కర్మ భాగమును ప్రారబ్ధకర్మమందురు. వానిలో సంచిత కర్మలు బ్రహ్మ జ్ఞానము కలిగిన వెంటనే నశించుచున్నవి. జ్ఞానికి కర్తృత్వాభి మానము లేకపోవుటచే ఆగామి కర్మములుండవు. సుఖదుఃఖ రూపమగు ప్రారబ్ధకర్మము లనుభవించుటచే నశించుచున్నవి.

"సంచితాగామి కర్మాణి దహ్యన్తేజ్ఞాన వహ్నినా.
ప్రారబ్ధానుభవాన్మోక్షః ఇతి వేదన్తడిణ్డిమః."

సంచితాగామి కర్మజాలము జ్ఞానాగ్నివలన భస్మీపటలమగు చున్నది. ప్రారబ్ధభోగానంతరము ముక్తి లభించుచున్నదని వేదాంతడిండిమము

కర్మముల వలన శరీరములు గలుగుచున్నవి. శరీరపరి గ్రహమున్నచోట దుఃఖమున్నది. దానికి పరిహారము మన మందఱము చేసికొన్న కర్మఫలము తప్ప మరొకటేది కాదని నిర్ణయము ఎందుచేతనంటే జ్ఞానోదయానికి కావలసిన సామగ్రి అంతాయుండి కూడ జ్ఞానము కలుగలేదంటున్నాము. ఇందు శాస్త్రము మానవుడు చేసికొన్న కర్మే మరేదికాదని ఘంటాపథముగా చెప్పుచున్నది. "శతకోటి జన్మసుకృతైః వినా, నలభ్యతే అద్వైత వాసనావాసి తాంతః కరణం॥ కర్మఅంటే మనము చేసేపనులే: కర్మలన్ని చలనాత్మకాలే కనురెప్పవేయుట, ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసాలు కర్మలే మనము పట్టించుకొనము. ఎప్పటికప్పుడు సమసిపోతాయి. మిగతాకర్మలలో అలా పట్టించుకొనకుండా ఉండుటలేదు. ఒక పనిచేస్తున్నానని కర్తృత్వ బుద్ధి, దాని వల్ల యీ ఫలితంపొందా లనే భోక్తృత్వ బుద్ధిపెట్టుకుంటాము. అది వెంటనే మనమనస్సులో వాసనా రూపంగా పరిణమిస్తుంది. ప్రతిక్రియకు ఒక ప్రతిక్రియ ఉండి తీరుతుంది. ఈ ప్రతిక్రియయే వాసన. ఈ వాసనలే లేవని

చెప్పితే. సృష్టివైచిత్ర్యానికి. వైషమ్యానికి కారణము చెప్పలేము. కాన వాసనలేర్పడుట తథ్యము ఏర్పడిన అవి శాశ్వతంగా అంటిపెట్టి కొనును శరీరం పతనమైనా అవి పోవు. మరణించిన తర్వాత సూక్ష్మ రూపంలో జీవుడుండునుగదా ? మన వాసనలు గూడ మనతో నుండును.

కనబడుట లేదుగనుక లేవనగూడదు. మన ప్రాణము. మనస్సు అదృష్ట రూపంగా నున్నవి. అట్లే యీ కర్మ వాసనల యొక్క ఫలితము ఎన్ని జన్మములకైనను మనమనుభవించి తీర వలసినదే ఇంగువ కట్టిన గుడ్డలో ఇంగువంతా ఖర్చుయిపోయినా దాని వాసన ఆ గుడ్డ నాశ్రయించి ఉంటుంది. అట్లే మనల నాశ్రయించిన ఈ వాసనలు గూడా. కాన కర్తృత్వభోక్తృత్వ బుద్ధి లేక ఈశ్వరార్పిత బుద్ధితో ఫలాపేక్షరహితముగ కర్మలా చరించి వాటి వాసనలు మనకులేకుండ చేసికొన్నచో మనకు జన్మ హేతుత్వముండదు. మానవుని మనస్సు బాహ్యప్రపంచ విషయ ముల వైపుకు పోతుందిగాని. బ్రహ్మతత్త్వము మీదికి ప్రసరించదు. అట్లు ప్రసరించనచో తద్విషయమైన జ్ఞానం మనకెలా కలుగు తుంది. కాబట్టి సర్వాంగ సుందరమైన మానవజన్మనెత్తి బ్రహ్మాను భవం కలుగలేదంటే దానికి జీవులు చేసికొన్న కర్మే తప్పమరేది కాదని వేదాంతుల నిర్ణయము.

"మనఏవమనుష్యాణాం కారణం బద్ధమోక్షయోః
బన్ధాయ విషయాసక్తం ముక్త్యై నిర్విషయంస్మృతం"

కాన విషయముల వైపు పరుగు విడు మనస్సును ఆత్మ బోధవైపుకు అనగా వేదాంత శాస్త్ర శ్రవణమననముల వైపుకు ప్రసరింపజేసి. సంశయ నివృత్తి చేసుకొని. నిరంతర బ్రహ్మాకార వృత్తియందు నిష్ఠ గలిగియుండిన బ్రహ్మానుభవము కలుగును. మన ప్రారబ్ధమువల్ల మనకు బ్రహ్మజ్ఞానము బ్బుటలేదు అని ఎవ్వరు

నిశ్ప్రృహపొంద నక్కరలేదు. ఒక జన్మలో చేసిన కర్మయేగదా ఇప్పటి ప్రారబ్ధము. అందరు ప్రారబ్ధముతోనే జన్మించినారు.

ఆనందముగ జీవించవలెనని కాక్షించుట మానవునికి నైసర్గిక మైన కామము. అందువలన కర్మ యోగమందరకు కావలసిన విషయము.

భ. గీ. 9-32 'మాంహిపార్థ! వ్యపాశ్రిత్యయేఽపిస్యుఃపాపయోనయః
స్త్రీయోవైశ్యాస్తథాశూద్రా స్తేఽపియాన్తి పరాంగతిమ్.

అర్థము :- నికృష్టజన్మలు గలవారును, స్త్రీలును, వైశ్యులును, శూద్రులును, నన్నాశ్రయించి ముక్తిని పొందవచ్చును. కర్మయోగ మనగా వైదిక కర్మలు చేయుటయని అర్థము చెప్పినచో పై శ్లోక మర్థవిహీనమగును. కర్మయోగ ఫలమహంకార విలయము; అభి మానము వదులుకొనుట. రజోగుణమును దహిమింపజేసి సత్వగుణ స్థాపితుడై ద్వంద్వాతీతుడుగుట. అంతః కరణమునకు అభావస్థి యని భావస్థితియని రెండు స్థితులుగలవు. ఒక భావమునుండి మఱి యొకభావమును వేరుచేయునది "అభావస్థి: ఈ అభావస్థితిని సహజ మని.భావస్థితిని కల్పితమని యందురు. భావములు శబ్దరూపములు "నిశ్చబ్ధం బ్రహ్మఉచ్చ్యతే॥ బ్రహ్మమనగా అంతః కరణమే శబ్ధము తోను గూడియుండక నిశ్చబ్దముగా వ్యాపకము జెందినస్థితి భావ మున్నంత వరకు శబ్దముండును. శబ్ధము నిశ్శబ్ధములో నుండి యుదయించి, నిశ్శబ్దము పైనే స్థితిజెంది, నిశ్శబ్దములో లీనమగు చున్నది. శబ్దము లేకపోయినను నిశ్శబ్దమున్నది, నిశ్శబ్దము నాశ్రయించియే శబ్దమున్నది. నిశ్శబ్దమే ఆనంద రూపము. సంకల్పము బయటికి రాగానే ఆనందము పోవుచున్నది, అందు వలన ప్రతిభావము దుఃఖరూపము.

ఇట్టి వివేకదృష్టితో సజ్జనసాంగత్యము జేసి, ప్రపంచ విషయ ములు వికారవంతములు దుఃఖహేతువులని వాటియందు నిస్సంగు

డవై, ధ్యానాదులచే మనస్సు నేకాగ్రపరచి, ఉపనిషత్తుల రహస్యార్థము ను శ్రవణముచేసి వాటిసారాంశమైన అభేదతత్త్వమును గ్రహించి నచో జీవన్ముక్తిని అనుభవించగలము.

"కర్మాణిచిత్తశుద్ధ్యర్థం ఐకాగ్ర్యార్థము పాసనా,
మోక్షార్థం బ్రహ్మవిజ్ఞానం ఇతివేదాన్తడిణ్డిమః"

అర్థము :– అంతఃకరణమును పవిత్రమొనర్ప కర్మములును, ఏకాగ్రతను గూర్చిఉపాసనము (ధ్యానము) విధించబడినది. చిత్త శుద్ధి, ఉపాసనల వలన లభ్యమగు బ్రహ్మజ్ఞాన మొక్కటియే మోక్షమును ప్రసాదించగలదని వేదాంతడిండిమము.

వైదిక కర్మలు చేసి మలదోషముల నివారించుకొని చిత్త శుద్దిని, ఉపాసనలచే చిత్తైకాగ్రతను సంపాదించి మోక్షము కొఱకు బ్రహ్మజ్ఞానమును పొంది జీవితమును సార్థకము చేసుకొనవలెను.

ఓం తత్ సత్

మృత్యుంజయ మహా మంత్రము

ఓం త్రయంబకం యజామహే। సుగంధిం పుష్టి వర్ధనమ్
ఉర్వారుక మివబంధనాన్। మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్

[ఇది పరమ శివుని మంత్రము. ప్రతి దినము భక్తిశ్రద్ధలతో జపించువారికి అపమృత్యు భయమునుండి కాపాడి దీర్ఘాయువును, శాంతి సౌఖ్యములను ప్రసాదించును. మోక్షప్రదమగు మహా మంత్రరాజము.]

ఓమ్

అజ్ఞానము - భ్రాంతులు

రచన :- త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు.
గుడివాడ.

(1988 నవంబరు గీతావాణి యందు ప్రకటించబడినది.)

వాస్తవముగా ఈ భ్రాంతులు ఆత్మయందు లేకపోయినను అజ్ఞానముచేత తోచుచున్నవి. శ్రుతియందాత్మకు సజాతీయ. విజాతీయ. స్వగతభేదములు నిరశింపబడియున్నవి. మహాకాశమున కంటె భిన్నముగా ఘటాకాశము లేనట్లు బ్రహ్మచైతన్యమునకంటె భిన్నముగా జీవేశ్వర చైతన్యములు లేవు. శ్వేతాశ్వాతరోపనిషత్తు షష్ఠాధ్యాయమున "ఏకోదేవః సర్వభూతేషుగూఢః" అను పదు కొండవ మంత్రమునందు "ఏకః" అను శబ్దము చైతన్యము, బ్రహ్మ చైతన్యముగా. ఈశ్వర చైతన్యముగా. జీవ చైతన్యముగా వేరు వేరుగా కన్పించుచున్నను అది ఒకటియేయగు భగవంతుడని చెప్పు టకే వాడబడినది. వేదాంత డిణ్డిమమున "న జీవ బ్రహ్మణోర్భేదః నామ్నారూపేణ విద్యతే. నామ్నోరూపస్య మిధ్యాత్వాత్ ఇతి వేదాంతడిణ్డిమః" అనియున్నది. అనగా నామరూపముల ననుసరించి చూచినను జీవబ్రహ్మములకు భేదములేదు. ఏలయన నామరూప ములు రెండును మిథ్య అని వేదాంతభేరి. వాస్తవముగా బ్రహ్మ చైతన్యమునకంటె భిన్నముగా జీవేశ్వర చైతన్యములు లేవు. కాన చైతన్యమునందు సజాతీయ భేదము లేదు. సంజచీకటిలో రజ్జువు నందు దోచెడు కల్పిత సర్పదండమాలాదులు రజ్జువునకంటె భిన్న ముగా లేనట్లు బ్రహ్మచైతన్యమునం దజ్ఞానముచే దోచెడి కల్పిత ద్వైతప్రపంచము బ్రహ్మచైతన్యమునకంటె భిన్నముగా లేదు కాన చైతన్యమునందు విజాతీయ భేదములేదు. బ్రహ్మచైతన్యమునిరవయ మగుటచే స్వగతభేదమును కలుగదు. అట్టి తన స్వరూపము నెరుగ కుండుటయే అజ్ఞానము. అనగా జ్ఞాన విపరిలోపము. ఇది అనాదిభావ

రూపము ఆత్మజ్ఞానముచేత బాధింపబడుచున్నది. "అహమజ్ఞః" అను జ్ఞానముచే ఇదిఅసత్తని చెప్పగూడదు. బ్రహ్మవేత్తలయందగు బడుటలేదు గనుక సత్తని చెప్పగూడదు. ఇట్టి యనిర్వచనీయమైన యజ్ఞానముచే ద్వైతప్రపంచ భ్రాంతులు కలుగుచున్నవి.

భ్రాంతులు :- 1) భేదభ్రాంతి. 2) కర్తృత్వభోక్తృత్వ భ్రాంతి. 3) సంగభ్రాంతి. 4) వికారభ్రాంతి. 5) జగత్సత్య భ్రాంతియను ఐదు భ్రాంతులు. ఇందు భేదభ్రాంతి ఐదు విధములు.

భేదభ్రాంతి :- జీవేశ్వరులు భిన్నులనెడి భ్రాంతి. జీవజగత్తులు వేరనెడి భ్రాంతి. జీవులు పరస్పర భిన్నులనెడి భ్రాంతి. ఈశ్వర జగత్తులు వేరనెడి భ్రాంతి. జగత్పదార్థములు పరస్పరము భిన్నము లనెడి భ్రాంతి అను ఐదు విధములు.

ప్రబలశ్రుతులు భేదమును నిషేధించుటచే ప్రత్యక్షపరమాత్మల యభేదము సిద్ధించుచున్నది. ఔపాధికమగుటవలన ఘటాకాశ మహా కాశముల భేదము మిథ్యయగునట్లు, ఔపాధికమగుటవలనజీవేశ్వరుల భేదము మిథ్య. ఘటాకాశముల పరస్పరభేదము మిథ్యయగునట్లు జీవుల పరస్పరభేదము మిథ్య. స్వప్నజీవునకు జడపదార్థములతో భేదము మిథ్యయగునట్లు, జీవునకు జడపదార్థములతో భేదము మిథ్య సాక్షికి స్వప్నప్రపంచముతో గల భేదము మిథ్యయగునట్లు ఈశ్వరు నకు, జగత్తుతో గలభేదము మిథ్య. రజ్జువునందుదోచెడు సర్పదండ మాలాదులు పరస్పరభేదము మిథ్యయగునట్లు, ఆత్మయందు దోచెడి జడపదార్థముల పరస్పర భేదము మిథ్య. ఈ విధముగా లౌకిక ప్రమాణములచే పై ఐదు విధముల భేదభ్రాంతులు మిథ్యయగును.

కర్తృత్వ భోక్తృత్వభ్రాంతి:- అంతఃకరణ ధర్మములగు కర్తృత్వభోక్తృత్వాదులు ఆత్మయందున్నవని తలంచుట కర్తృత్వ భోక్తృత్వ భ్రాంతియగును. ఇది స్ఫటికమణియందు తోచెడి జపా

పుష్పముయొక్క యెఱ్ఱదనమును గూర్చి విచారించినచో నశించును. స్ఫటిక మణియందు దగ్గరనున్న జపా పుష్పముయొక్క రక్త వర్ణము ప్రతిబింబించినప్పుడజ్ఞులకు స్ఫటికమణి యెఱ్ఱగానున్నదని భ్రాంతి గలుగుచున్నది. ఇది జపా పుష్పరూపమగు యుపాధివలన కలిగిన దగుటచే, దానిని సోపాధిక భ్రమయందురు. స్ఫటిక మణి యందు యెఱ్ఱదనము వాస్తవముగా లేదనియు, అది స్వచ్ఛముగా నున్నదనియు, దానియందు తెలియబడుచున్న రక్తవర్ణము, జపా పుష్పముదని తెలిసినప్పటికిని, దాని సమీపమున జపా పుష్పముం న్నంతవరకు స్ఫటిక మణియందు రక్తవర్ణము తెలియబడుచునే యుండును. అట్లే బ్రహ్మమునంద ధ్యస్తమైన ప్రపంచముయొక్క యనిర్వచనీయ సంబంధము బ్రహ్మమునందు తెలియబడుచున్నది. "అహం బ్రహ్మాస్మి" అను అధిష్ఠానజ్ఞానముపొంది, జగత్తు మిధ్య యని తెలిసిన బ్రహ్మవేత్తలకుగూడ జగత్తు ప్రత్యక్షముగా తెలియ బడుచున్నది. వారికిగూడ అందలి అనుభవములు గలుగుచున్నది. నేను కర్తను, భోక్తను అను ఆత్మయందుగల కర్తృత్వభ్రాంతి ఆంతర సోపాధిక భ్రమయగును.

"న జాయతే మ్రియతేవా విపశ్చితి" ఆత్మ జనన మరణ ములు లేనివాడని చెప్పబడెను. ఆత్మ నిర్వికారాసంగ చిద్రూపుడై యుండగా అంతఃకరణముయొక్క కర్తృత్వ భోక్తృత్వాది ధర్మ ముల జ్ఞానముచే ఆత్మయందారోపించబడుచున్నవి. కావున ఆత్మకు కర్తృత్వ భోక్తృత్వాది ధర్మాలు లేవని తెలియవలెను.

సంగభ్రాంతి :- ఆత్మకు దేహేంద్రియాదుల యందహంకార మును, స్త్రీ పుత్ర ధన గృహారామాదులయందు మమకారమును కలిగియుండుట సంగభ్రాంతి యనబడును. ఇదిఘటాకాశ దృష్టాం తముతో విచారించిన యెడల నశించును.

వికారభ్రాంతి :- పాలు పెరుగైనట్లు బ్రహ్మమే జీవేశ్వర జగత్తులైనట్లు తలంచుట వికారభ్రాంతి. రజ్జు వివర్తమగు సర్ప దృష్టాంతముతో విచారించినచో వికారభ్రాంతి తొలగిపోవును.

జగత్సత్వభ్రాంతి :- బ్రహ్మమునకంటె అన్యముగా సత్యమగు ఒక జగత్తు ఉన్నదనుట జగత్సత్వభ్రాంతి యగును. మృత్తు ఘటశరావాదుల దృష్టాంతముతో విచారించినచో బ్రహ్మముకంటె భిన్నముగా జగత్తు సత్యమనెడి భ్రాంతి నశించును.

ఈఅనిర్వచనీయమైన ఆత్మాజ్ఞానమువలన ద్వైతప్రపంచము సత్యమనెడి భ్రాంతి గలుగుచున్నది. వానివలన రాగద్వేషాదులు వానివలన అనుకూల ప్రతికూల జ్ఞానములు, వానివలన విహితనిషిద్ధ కర్మలు, వాటివలన శరీర పరిగ్రహణము జరుగుచున్నది. కావున సమస్త దుఃఖములకు కారణము ఆత్మాజ్ఞానము. యీ అజ్ఞానము ఆత్మజ్ఞానమువలన నశించి, అనుకూల ప్రతికూల జ్ఞానములు, రాగ ద్వేషములు, పై వివరించిన పంచవిధ భ్రాంతులు లేక సర్వానర్థములు నివర్తించి, నిరతిశయానంద మనుభవింపబడుచున్నది. కాన ఆత్మజ్ఞానముబొంది నిజరూపమున నిల్చి భ్రాంతిని వీడి, దుఃఖ రహిత శాశ్వతానందరూప దివ్యజీవితమును గడిపెదము గాక !

ఓం తత్ సత్.

3. ధ్యాన జ్ఞానభేదములు

జ్ఞానము ప్రమాణ ప్రమేయముల కధీనమగును. ధ్యానము విధి, ఇచ్ఛ, విశ్వాసము, హఠము అనునీ నాల్గింటి కధనము: ధ్యానము, ఉపాసన భక్తి, అన్నింటికి ఒకేఅర్థము. ఉపాసన అన్నా ధ్యానం అన్నా ఒక కర్మేకదా! బాహిరమైన విషయములతో వ్యవ

హరించే కర్మలాంటిది కాదిది. అంతరమున మనస్సుతో చేయబడు కర్మ సూక్ష్మము భాహిరకర్మ స్థూలము. అంతర మనోకర్మ అనగా ధ్యానము సూక్ష్మమైన కర్మ. ఈ ధ్యానము ప్రతీక ధ్యానమనియు, ధ్యేయానుసార ధ్యానమనియు రెండు విధములు. సాలగ్రామమును విష్ణువుగాభావించి ధ్యానించుట ప్రతీకధ్యాన మనబడును. వైకుంఠ వాసియగు విష్ణువును చతుర్భుజమూర్తిగను, శంఖ,చక్ర, గదా ధారిగను, లక్ష్మీసమేతునిగను ధ్యానించుట ధ్యేయానుసార ధ్యానమనబడును. యీ రెండువిధముల ధ్యానములును విధి విశ్వాసేచ్ఛా హఠములులేక చేయబడవు. ధ్యానమందీవిధముగా నుపాసించవలెననెడి పురుషుని ప్రేరేపించు వేదవచనరూపమగు "విధి" యుండవలయును. వేదవాక్యమునందు శ్రద్ధారూపమగు "విశ్వాసము" ఉండినగాని ఉపాసన చేయబడదు. ఈ ఉపాసనచేసి ఫలమును పొందవలెననెడి "ఇచ్ఛ" కూడ నుండవలెను. ధ్యానము చేయునపుడంతఃకరణవృత్తి ధ్యేయాకారము గాక విక్షేపము నొందినపుడావృత్తిని ధ్యేయాకార మొనర్చుటకు "హఠము" కావలెను. యీ విధముగా విధి, విశ్వాస, ఇచ్ఛా, హఠములు నాల్గును ధ్యానమునకు హేతువులగును. మనమెంత సూక్ష్మమని వర్ణించినా ఉపాసనా లేక ధ్యానమనేదికూడ ఒక కర్మే. శబ్దమునకర్థము ఉప అనగా దగ్గరగా, ఆసన అంటే కూర్చోవటం. మనం పెట్టుకున్న ధ్యేయానికి సమీపంగా వెళ్ళి కూర్చోవటం అని అర్థము. వెళ్ళటం, కూర్చోవటం అంటే కర్మేగదా! మామూలు కర్మ శారీరకము, యిది మానసికము. మానసికమైనంత మాత్రాన కర్మగాకుండా పోదు. కర్మకు ఉత్పత్తి, నాశము, ప్రాప్తి వికృతి, సంస్కారము అను ఐదు కార్యములు మాత్రము కలవు. యీ ఐదు కార్యములు అజ్ఞానాది సర్వానర్థములను నివృత్తిచేసి ఆత్మప్రాప్తిని కలిగించనేరవు. ఆత్మ నిత్యసిద్ధమై యుండుటచే దానికి ఉత్పత్తి నాశములుకలుగవు. సర్వవ్యాపకమై యున్నందున ప్రాప్తికి యోగ్యముకాదు. నిరవయవమగుటచే వికారము నొందదు.

నిత్యశుద్ధమై యున్నందున సంస్కారము నపేక్షింపదు. కేవలము మనస్సులో సాగించే ధ్యానమే అయినా ఒక మూర్తి నా మనో నేపథ్యముమీద గోచరిస్తూనే వుంటుంది. దాన్ని నీవు అంతర్ముఖ మైన దృష్టితోనే చూస్తూవుంటావు. ఇక కర్మ కాకపోయిందేమిటి. పైకి కన్పించకుండా లోపలచేసే కర్మ ఇది. ఇందులోకూడా ఉత్పా దనాదులు ఐదు ఉన్నాయి. నీ మనస్సులో అంతకు ముందు లేని ఒక దేవతామూర్తిని నీవు తయారు చేసుకుంటావు. కాబట్టి అది ఉత్పత్తి. అన్యవృత్తులను నిరాకరించు చున్నావు. అది వృత్తి నాశము ఆరూపము నీకు దూరమైపోకుండా నీమనస్సులోనే నిలుపు కోవాలని చూస్తున్నావు. అదే ప్రాప్తి (ఆప్తి) ఆమీదట దానికి కొన్ని హంగులు, రంగులుచేర్చి సర్వాంగసుందరంగా మలచుకొని తిలకి సున్నావు. అదిసంస్కృతే. చివరకు దాన్ని నిలుపుకోలేకపోతే నీమనో మందిరంనుంచి చెప్పకుండా పారిపోతుంది. మరిఅది వికృతే గదా! అందుచేత మానసికమైనా యీ ధ్యానంకూడా గొప్పకాదు. అదీ ఒక కర్మ బేధమే అంతేకాదు మిగతా ఇంద్రవరుణాది దేవతామూర్తులు లాగా ఆ బ్రహ్మతత్త్వాన్నికూడ మనస్సులో భావించటమనే కదా ! అలా ఎన్నిటికిని జరుగబోదు. దేవతలకంటే ఒక నామ రూపముని ఉంది. అదికూడా నీవుకాదు. నీకంటె సర్వవిధాలా భిన్న మాదేవత. నీవు ధ్యాతవైతే అదిధ్యేయము. కనుక భావనఅనేది సాధ్యమక్కడ ఇక బ్రహ్మ విషయంలో అలాకాదు. నామ రూపాధికమైన గుణము లులేవు, దానికి పైగా నీకు ప్రమేయము కాదది. నీ స్వరూపమై కూర్చుంది. అలాంటి దానిసి నీవెలా ధ్యానిస్తావు. కనుకనే కేనోపని షత్ ఇట్లా చెప్పుచున్నది.

యన్మనసాన మనుతే యే నా హుర్మనోమతమ్ ॥
తదేవ బ్రహ్మత్వం విద్ధినేదం యదిద ముపాసతే ॥

బ్రహ్మ విషయములో ధ్యానము లేక ఉపాసనకాండను నిర్మొ గమాటంగా ఖండించవలసినదే. బ్రహ్మస్వరూపాన్ని నీవు భావన

చేయడమేమిటి. అది ఉన్నట్లు నీవు భావించవలెనా! నీవు భావించి నట్లది ఉండవలెనా? మన భావననుబట్టి మారేదికాదది. మారితే అది బ్రహ్మమేకాదుకదా! ఆత్మస్వరూపము నావరించుకొనియున్న అజ్ఞానమును, అజ్ఞానముచే కలిగిన స్థూలసూక్ష్మరూప కర్మములు నివృత్తి చేయజాలవు. నశించు వస్తువు, నశింపజేయు వస్తువు స్వరూపము చేతను, స్వభావముచేతను, పరస్పర విరుద్ధములై యుండవలెను. కర్మాజ్ఞానముల స్వభావస్వరూపములు విరుద్ధములుకావు. అజ్ఞానము వలెకర్మములు జడస్వరూపములు. అజ్ఞానమునకు బేధమునుస్ఫురింపజేయుట స్వభావమైనట్లు, కర్మములు బేధమునవలంభించి యుండుట స్వభావము ఇట్టి అవిరుద్ధమగు స్థూల, సూక్ష్మరూప కర్మములు అజ్ఞానమును నివృత్తిచేసి బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును కలిగింపలేవు. ప్రతివస్తువునకు లోకంలో స్వభావమనేది ఒకటి ఉంటుంది. అగ్నికి ఉష్ణమనేది స్వభావము. నీటికి చైత్యమనేది స్వభావము. వానిని భావించేటప్పుడంతా అలాగే భావించాలి మనము. నిప్పు చల్లగా ఉన్నది, నీరు వెచ్చగా ఉన్నది అన్నట్లు భావించరాదు. ఒకవేళ నీళ్ళు వేడిగాఉన్నట్లు కన్పించితే అది అగ్నిసంపర్కమువల్లఏర్పడ్డ గుణమేకాని దాని సహజ గుణముకాదు. కాబట్టి వస్తుస్వభావమని ఒకటి ఉంది. అది ఎప్పటికి మారదుకూడా. మనము వస్తువును గ్రహించునపుడు దానిస్వభావమునుబట్టి గ్రహించవలెను. గాని మన ఇష్టానుసారంగా భావించరాదు. అలా భావిస్తే అది భ్రమ అనిపించుకోదు, భ్రమ అనిపించుకుంటుంది. ప్రస్తుతమీ బ్రహ్మమనేది అమూర్తము, సర్వవ్యాపకము, ఆత్మరూపమయిన ఒకానొకవస్తువు. ఇది దానిస్వభావము. దాన్ని నీవు ఒక దేవతారూపంగా – బాహ్యమైతే ఒక శిలావిగ్రహ రూపంలోనో, అంతరమైతే ఒక హృదయ కుహరములోనో, ఎక్కడో ఒకచోట నిలుపుకొని చూస్తుంటావు. అలా చేసి అది బ్రహ్మమన్నట్లు భావించుచున్నావు. నీవు భావించునట్లుగా బ్రహ్మమున్నదనుకొని చేసేప్రయత్నము వస్తుస్వభావానికి అను

రోధి కాకపోగా మీదుమిక్కిలి విరోధిఅయి పరిణమిస్తుంది.

గౌడపాద కారిక_9_అలా. ప్ర. ము॥

సాంసిద్ధికీ స్వాభావికీ సహజా అకృతీ చయా ।
ప్రకృతిః సేతి విజ్ఞేయా స్వభావం నజహాతియా ॥

అనగా ఏది సమాసాధితమై లెస్సగా సిద్ధమగుచున్నదో, స్వభావము చేతనే సిద్ధమై యుండునో, ఏది పుట్టుకతోనే వెలయు చుండునో లేక ఏది మఱియొకదానిచేత కల్పితముగాదో తన స్వభావమునేది వదలదో అది అంతయు ప్రకృతి యనిపించుకొనును. వస్తు స్వభావమెన్నడు మారదు. అది దాని ప్రకృతి, మిథ్యా కల్పితములగు భౌతిక వస్తువులయందు గూడా ప్రకృతి మార్పును చెందుటలేదు. జన్మాది వికార విరహితమగు పరమార్థ వస్తువుగుఱించి చెప్పనేల. అమృత స్వరూపమే లక్షణముగాగల దాని ప్రకృతి యెంతమాత్రము వితథము గానేరదు. దానికెన్నడును ఉత్పత్తి కలుగనేరదు. బ్రహ్మమెలా ఉందో అలాగేభావిస్తే అది ఉపాసన కాదు. ఒకపదార్థమున్నదున్నట్లు గ్రహిస్తే అదిజ్ఞానము. మనయిష్టానుసారము ఒక రూపకల్పనచేస్తే అదిధ్యానము. జ్ఞానానికి, ధ్యానానికి చాలా భేదమున్నది. ఒకటి ప్రమ అయితే మరియొకటి భ్రమ. తత్త్వాన్ని ఉన్నదున్నట్లు భావిస్తే అది ధ్యానంకాదు. మనం భావించినట్లు వస్తునుంచాలనుకొన్నాము. అది బ్రహ్మమేకాదు. బ్రహ్మమును ఉన్నదన్నట్లు భావించుదామనుకొంటె అది ధ్యానమేకాదు.

4. తీర్థము - ప్రసాదము

శాస్త్రజ్ఞానము కలిగినవారు ప్రతిదినము తీర్థప్రసాదములు పుచ్చుకొనుచున్నారు గదా! ఎందుకు పుచ్చుకొనుచున్నది తెలిసి పుచ్చుకొన్నచో సుఖము, ప్రయోజనముండును. తెలియక పుచ్చుకొన్నచో అట్టి ప్రయోజనముండదు. కాబట్టి పుచ్చుకోవలసిన అవసరమేమిటో తెలియుట మంచిది. సద్బ్రాహ్మణుడైనవాడు సాలి

గ్రామ తీర్థమును పుచ్చుకొనక, యజ్ఞయాగాది క్రతువులు చేసిన వారు అగ్నిహోత్రాదులుచేయక ఎట్లు భోజనము చేయరో, కొందరు సూర్యనమస్కారములు, తులసిపూజతో అర్ఘ్యము లేక భోజనము చేయరో అటులనే గురుభక్తుడైన శిష్యుడు గురుపాదతీర్థము పుచ్చుకొనక భోజనము చేయకూడదు.

శ్లో॥ అజ్ఞాన మూలహరణం జన్మ కర్మ నివారణం ।
జ్ఞాన వైరాగ్య సిధ్యర్థం గురుపాదోదకం పిబ॥

తన్ను తాను తెలీయని మూలాజ్ఞానము, నిశ్శేషముగా నశించుటకు, జ్ఞాన వైరాగ్యములు కలుగుటకు, తీర్థప్రసాదములు పుచ్చుకొనుము అని తాత్పర్యము. అభిషేకము చేసిన తీర్థము, తెలిసి తెలియకచేసిన పాపమును పోగొట్టుకొనుటకు ప్రాయశ్చిత్తము వంటిదనిన్ని, అకాల మృత్యువును హరించుననియు పుచ్చుకొనుచున్నారు. కాలమృత్యువును హరించగలందులకు మనము గురుపాద తీర్థమును తీసికొనుట అవసరము. తీర్థమనగా తరయితీతి తీర్థః తరింపజేసేది గనుక తీర్థమని పేరు. నదిదాటుటకు పడవ ఎంత అవసరమో సంసారమను మహాసముద్రమును దాటుటకు గురుపాద తీర్థముకూడ అంత అవసరము. జనులు దేవాలయములకు వెళ్ళి, తీర్థయాత్రలకు వెళ్ళి, తీర్థప్రసాదములు పుచ్చుకొనుచున్నారు. యథార్థ వస్తువు పరిజ్ఞానము తగ్గిపోయినందున త్రేతాయుగములో దేవాలయముల ప్రతిష్ఠలు జరిగినవి. దేవుడున్నాడనుటకు దేవాలయములు బీజములవంటివి. ప్రతి యింట ఈశాన్యమూలగా దేవుని గదిని ఏర్పాటు చేసుకొని అందు దైవపూజలు, ప్రార్థనలు చేసుకొనుచున్నారు. మరి బ్రాహ్మణులు తమఇండ్లలో సాలిగ్రామాదులు, నర్మదాదులు కలిగియుండుట, లింగధారులు తమ శరీరమునందే లింగములను ధరించుట యిత్యాదులు దేవుని స్ఫురణలోనికి తెచ్చుకొనునవిగా మనము గ్రహించవలెను. తీర్థయాత్రలకు పోవువారు దేవుని దర్శనమయినపుడే దానిఫలం దక్కినదనుకొనుచున్నారు.

ఆ పట్టణమందలి విలువైన వస్తువులు ఎన్ని సంపాదించుకున్నను, అందు సుందరాతి సుందర భవనములు వగైరా ఎన్నిచూచినను, దైవదర్శనముకానిచో తిరిగి మరియొకసారి వెళ్ళి దర్శనముచేసికొని ఆనందపడుచున్నారు. నిస్సంతులు కాశీ, తిరుపతి వగైరా వెళ్ళి వచ్చిన తర్వాత బిడ్డలు కలిగినచో దేవుని ప్రసాదమని ఆదేవుని పేరు పెట్టుకొనుచున్నారు. దీనిని బట్టి చూచినచో దేవుని దర్శనమే తీర్థమని దేవుని అనుగ్రహమే ప్రసాదమని తెలియుచున్నది. చిన్నచిన్న గ్రామములలోనున్న దేవాలయములు తీర్థస్థలములుకావు. తిరుపతి, కాశీ, కంచి, రామేశ్వరము మొదలైనవన్నియు తీర్థప్రదేశములు; లక్షలాది ధనమును ఖర్చుపెట్టి యంత్రములచేత మహాస్థలములు చేశారు. కనుక తీర్థప్రదేశములన బడినవి. మహాస్థలమనగా గొప్ప ప్రదేశము ఒక పట్టణముకంటె మరియొకటి పెద్దదై యుండగా ఏది పెద్దది? అన్నిటికన్నా పెద్దది ఏది కలదో అదియే మహాస్థలము. అదేది యనగా దేశము అట్టి దేశమునకు పదార్థమేది? అనగా లోకరీత్యా ఆకాశము. అనగా అవకాశము. "ఆకాశం గగనం శూన్యం" అని నిఘంటువుగదా? మరి మహాస్థలం అంటే లేనిదా? అంటేదు, తనను మఱచినందున తన అఖండత్వమే దేశంగాను, తన అద్యంత రహితత్వమే కాలముగాను, తన నిష్క్రియత్వమే క్రియగాను, అజ్ఞానముచేత తోచుచున్నవి. విజ్ఞానమువలన తన్నుతాను తెలిపిన, దేశ కాలక్రియలు లేవు. అట్లు తెలుపు గురువునకు షోడశోపచారములుచేత పూజలుచేసి, అభిషేకించి, నివేదించి తీర్థప్రసాదములు పుచ్చుకొనవలెను. ఆవాహనము మొదలు నీరాజనము వరకుగల పదహారు పూజా విధానములచేత తనకు ఏవిధమైన కర్తవ్యము లేకుండ గురువున కర్పించుటయే షోడశోపచారములనబడును. దేవునికి నివేదించిన కొబ్బరికాయ మన యిండ్లలో ఉపయోగించుకొన్నట్లు ఆ ఇంద్రియములను శ్రవణ, మననాది ధ్యానసములకు వాడుకొన వచ్చును.

శ్లో॥ ఆత్మాత్వం గిరిజామతిః సహచరాః ప్రాణాః శరీరం గృహం ।
పూజాతేవి విధోపభోగ రచనా నిద్రా సమాధిస్థితిః ॥
సఞ్చారస్తు పదోః ప్రదక్షిణ విధిః స్తోత్రాణి సర్వాగిరో ।
యద్యద్ కర్మకరోమి తత్తదఖిలం స్వామిన్ తవారాధనమ్॥

వాటియందు కర్తృత్వము లేనందున అవి దోషరహితము లైనవి. దేహేంద్రియాదులు జడ పదార్థములు గనుక వాటికి కర్తృత్వములేదు. ఇంద్రియాధిష్టాన దేవతలు ప్రేరేపించనిదే ఇంద్రియములకు కర్తృత్వములేదు. ఇంద్రియాధిష్టాన దేవతలకు బ్రహ్మ సత్తాలేనిదే శక్తి, వీర్యము బలములేనివారని. కేనోపనిషత్తు చెప్పుచున్నది.

యత్వాచా నభ్యుదితం యేన వాగభ్యుద్యతే తదేవ బ్రహ్మత్వంవిద్ధి
యన్మనసానమనుతేయేనా హుర్మనోమతమ్ తదేవబ్రహ్మత్వం విద్ధి॥
నేదం యదిద ముపాసతే యచ్చక్షుషాన్న పశ్యతియేన చక్షూంషి
పశ్యతి తదేవ బ్రహ్మత్వం విద్ధి ।
యచ్ఛ్రోత్రేణ శృణోతియేన శ్రోత్ర మిదం శ్రోతం
తదేవ బ్రహ్మత్వం విద్ధి ॥
యత్ప్రాణేనవ ప్రాణితియేద ప్రాణః ప్రాణీయతే
తదేవ బ్రహ్మత్వం విద్ధి ॥

కావున ఇంద్రియాదిష్టాన దేవతలుకూడా కర్తలుగారు. బ్రహ్మ నిర్వికారుడు గనుక కర్తృత్వాభిమానంలేదు. గానకర్మలేదు. గనుక దుఃఖములేదు. ఇట్టి సర్వదుఃఖరాహిత్యమే ప్రసాదము. అదూకమే తీర్థము. గీతయందు కూడా–

ప్రసాదే సర్వ దుఃఖానాం । హాని రస్యోపజాయతే ॥
ప్రసన్న చేతసోహ్యాశు । బుద్ధిః పర్యవ తిష్ఠతి॥

(అ. 2–65) అని చెప్పుచున్నది. ఇట్టి గురుపాద నౌకతో సంసార సముద్రమును తరించిన వారగుదురు. కాన సద్భావన, సద్గోష్ఠి, ధ్యానము, బోధ, సత్క్రియ, గురుపూజ అను ఆరు లక్షణములుకలిగి

ప్రతిదినము తీర్థప్రసాదములు పుచ్చుకున్నవాడే స్థితప్రజ్ఞుడు. అట్టి వాడే మాయా ప్రపంచమునుండి తప్పించుకున్నవాడు. మరియొక మార్గములేదు.

ఓం తత్ సత్.

5. వాసనాత్రయము - తన్నివృత్తి

వాసనలనుగూర్చి వశిష్ఠుల వారీవిధముగా చెప్పిరి :-

"దృఢ భావన యాత్యక్త్వా పూర్వాపర విచారణం ।
యధాదానం పదార్ధస్య, వాసనా ప్రకీర్తితా ॥

పూర్వాపర విచారణ లేకయే, పదార్థములయందు గలుగు అభినివేశ రూపమగు భావనయే వాసనయని పండితులు చెప్పుచున్నారు.

వాసనాద్వి విధాప్రోక్తా, శుద్ధాచ మలినాతథా ।
మలినా జన్మనో హేతుః శుద్ధాజన్మ నాశినా॥

ఆ వాసనలు శుద్ధ వాసనలనియు, మలిన వాసనలనియు రెండు విధములు. అందు మలినవాసన జన్మకు హేతువగుచున్నది శుద్ధవాసన జన్మ నివృత్తికి సాధనమగుచున్నది. అజ్ఞానముచే ఘనీభవించియున్న అహంకారోపహిత మలినవాసన జీవునకు పునర్జన్మ కలిగించుచున్నది. జన్మమూలమును నశింపజేసి యఖండ బ్రహ్మ తత్వము నెరుంగుటకు సాధనమగు వాసన శుద్ధవాసన యనబడును పునర్జన్మకు హేతువగు మలినవాసనలనేకములున్నను, అవిఅన్నియు లోకవాసన శాస్త్రవాసన, దేహవాసనలలో చేరియుండును వానినే వాసనాత్రయ మందురు.

లోకవాసన :- ప్రజలందరు తన్ను స్తుతింప వలెననియు, తన్నెవరు నిదింపకూడదనియు, తలంచి ఆవిధముగా ప్రవర్తించ వలెనను అభినివేశము లోకవాసన యనబడును. లోకులందరు తన్ను నిందించక, స్తుతించునట్లు ప్రవర్తించుట ఎవ్వరికిని సాధ్యముకాదు.

రామకృష్ణాద్యవతారములను గాని, బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరాదులను గాని, ఎవ్వరు స్తుతించుటలేదు. శ్రేష్టమానవులు మాత్రమే గౌరవించుచున్నారు. నీచ మానవులు కొందరు నిందకూడ చేయుచున్నారు దేశ పితయగు మహాత్మాగాంధిని బహుజనులు ప్రేమించి గౌరవించిరేగాని, కొందరు ద్వేషించి, దూషించి వారిహత్యకు కారకులైరి. సర్వజనులను సంతోషపెట్టునుపాయము లోకమందుగాని, శాస్త్రమునందుగాని, ఎచ్చటనుకన్పించుటలేదు. కావున ముముక్షువులు లోకవాసనను పరిత్యజించి తనస్వరూప జ్ఞానమునకై ప్రయత్నించవలెను. సర్వవిధముల లోకుల చిత్తములను తరిజింప దలచువారును, భోజనాచ్ఛాదములయందు తత్పరులైనవారును, శబ్దశాస్త్రముల యందభినివేశముగలవారును, రమణీయ గృహ ఆరామాదులయందు ప్రీతిగలవారును, మోక్షమును పొందరని శాస్త్రములయందు గలదు. కావున మోక్షేచ్ఛగలవారు సర్వవిధముల లోకవాసన విడువవలెను.

శాస్త్రవాసన:- అదిపాఠవాసనయనియు, అర్థవాసనయనియు అనుష్ఠాన వాసనయనియు మూడు విధములు. తాత్పర్యమును గ్రహింపకయే జీవితపర్యంతము వేదశాస్త్రముల నధ్యయనము చేయదలంచుట పాఠవాసన యనబడును. వేదశాస్త్రముల యదార్ధ తాత్పర్యము తెలియక జీవితపర్యంతము వాని అర్థముల నధ్యయనము చేయుట అర్థవాసన యనబడును.

"అనంతశాస్త్రం బహువేదితవ్యం, అల్పశ్చకాలో బహవశ్చవిఘ్నాః
యత్సారభూతం తదుపాసితవ్యం, హంసోయథా క్షీరమివాంబు
మిశ్రం" ॥

జలమిశ్రితమగు క్షీరమునుండి క్షీరమును మాత్రమే గ్రహించు హంస విధమున ముముక్షువు సర్వశాస్త్రసారమగు అఖండ బ్రహ్మతత్వమునెరుంగుటయోగ్యమగునని పెద్దలునుడువుచున్నారు సారమగు అఖండతత్వము తెలియనివారు పాకములయందు తిరుగు గరిటెవంటివారు. గరిటె సర్వవ్యంజనములయందు తిరుగుచునన్న

వాని రసమును గ్రహింపజాలని విధమున, సర్వశాస్త్రములు చదివి నను వాటి సారమగు అఖండ బ్రహ్మతత్వము నెరుంగజాలరు.

అనుష్ఠాన వాసన :- శాస్త్రములయందు విధింపబడిన కర్మములను జీవితాంతము ననుష్ఠింపవలెనని తలంచుట అనుష్ఠానవాసన యనబడును. నిదాఘుడను బ్రాహ్మణోత్తముడు సర్వశాస్త్రములు చదివి, అందు విధించిన కర్మల నన్నింటిని అనుష్ఠించుచుండెను. అతడట్లే నిత్యనైమిత్తికాది విహితకర్మల నొనర్చుచు ప్రతిదినము నతిథి, అభ్యాగతులను సత్కరించుచుడెను. సందర్భవశమున ఒక నాటు ఋభుమహర్షిని తమగృహమునకు తీసుకొనివచ్చి షడ్రసోపేత మగు భోజనము పెట్టి, ప్రక్కనమర్చి పరుండబెట్టి పాదములొత్తు చుండెను. అతని సపర్యలకానందించి, ఆతనిక ద్వైతజ్ఞానము నుప దేశించెను. లౌకిక కర్మఫలము లనుభవించుటచే నశించునట్లు యజ్ఞ యాగాది వైదిక కర్మఫలములుకూడ ననుభవించుటచే నశించును. కర్మలు చేయునపుడు, అనుభవించునపుడు, అనుభవించిన పిదప దుఃఖమును గలిగించును. " క్షీణే పుణ్యేమర్త్య లోకంవిశంతి " పుణ్యముతీరిన తర్వాత తిరిగి జన్మమెత్తవలెను.

" సుఖమల్పం బహుక్లేశో విషయ గ్రాహిణాంనృణాం ।
అనన్తం బ్రహ్మనిష్ఠానాం ఇతి వేదాంత డిణ్డిమః ॥

విషయాసక్తులకు సుఖము తక్కువ క్లేశ మెక్కువ. బ్రహ్మ నిష్ఠులకు ప్రయాస అల్పము సుఖమనంతము. అని వేదాంతభేరి, అని బోధించి వెళ్ళిపోయిరి.

కాని నిదాఘుడు కర్మానుష్ఠాన బలముచే బ్రహ్మబోధను మరచి కర్మానుష్ఠానమునే చేసుకొనుచుండెను, కొంతకాలమునకు ఋభుమహర్షి నిదాఘునింటికి వచ్చెను, తన గురువని గుర్తించక యథాప్రకారముగా సత్కరించెను. భుజించిన వస్తువులు రుచికర ముగా నున్నవాయని అడుగుచుండెను. దానికి ఋషిసత్తముడు రుచి, అరుచుల నెరుంగునది జిహ్వకాని నేనుకాదు. నేను అసంగ

చిద్రూపుడనని చెప్పెను, అప్పుడు గురువుని గుర్తించి క్షమింపుమని వేడుకొనెను. పశ్చాత్తాపమే ప్రాయశ్చిత్తము ఇకనైనను బ్రహ్మ చింతన చేయుమని చెప్పి వెడలిపోయెను. కావున కర్మానుష్ఠాన వాసనలు గూడ బ్రహ్మజ్ఞానమునకు ప్రతిబంధకములే.

దేహ వాసన :- స్థూలదేహమునందుగల యభినివేశము దేహ వాసననబడును. నేను మనుష్యుడను. నేను పురుషుడను. నేను స్త్రీని అనునటువంటి భావనలు దేహవాసన అనబడును. గంగాస్నానాది పుణ్యకార్యములుచేసి సద్గుణములు పొందవలెననియు, శౌచాచమ నాదులుచేసి దేహదోషములను పోగొట్టుకొన వలెననునట్టివి, దేహ వాసనలనబడును. ఈ వాసనాత్రయము జ్ఞానమునకు ప్రతిబంధక ములగుటచే, ముముక్షువు వాటిని విడువవలెను. జ్ఞాన ప్రతిబంధక ములగు రాగద్వేషాది వాసనలు, జన్మజన్మాంతర కామ కర్మాది సమస్త వాసనలను విడువవలెను.

వాని నివృత్తి:- వాసనలనేకము గనుక వానినివృత్తి ఉపాయములు కూడ అనేకములు ఆత్మానాత్మ వివేకమువలనను, విషయములందు దోషదృష్టివలనను, సత్పురుషుల సాంగత్యమువలనను, మైత్రి, కరుణ, ముదిత, ఉపేక్షలను శుభవాసనల వలనను మలినవాసనలు నివృత్తియగుచున్నవి. నేనసంగ చిద్రూపుడనని సద్గురువులవద్ద శ్రవణముచేసి ముముక్షువులు ఆత్మదర్శన ప్రియులై యుండవలెను విషయాసక్తుల సంగమును పరిత్యజించి, బ్రహ్మవేత్తల సాంగత్య మున మెలంగవలెను. మహాపురుషులను శ్రద్ధాభక్తులతో సేవించినచో మలినవాసనలు నివృత్తియగును. బ్రహ్మజ్ఞాన సారమును బలీయ మైన ప్రయత్నముతో దేహమునందు ప్రాణముండగనే గ్రహించుట పరమార్థమగును.

వాసనలు కనబడుటలేదు గనుక లేవనగూడదు. మనప్రాణము మనస్సు అదృష్టరూపముగా నున్నవి. అట్లే యీ కర్మవాసనలు యొక్క ఫలితములు ఎన్ని జన్మలకైనా మనమను భవించి తీర

వల్లిస్సినదే. ఇంగువకట్టిన గుడ్డలో ఇంగువంత ఖర్చయిపోయినా దానివాసన ఆగుడ్డ నాశ్రయించి ఉంటుంది. అట్లే మనల నాశ్రయించిన ఈవాసనలుగూడ. కాన కర్తృత్వ, భోక్తృత్వ బుద్ధిలేక ఈశ్వరార్పిత బుద్ధితో ఫలాపేక్షరహితముగా కర్మలాచరించి వాటివాసనలు మనకు లేకుండ చేసికొన్నచో, మనకు జన్మహేతుత్వముండదు. మానవుని మనస్సు బాహ్యప్రపంచ విషయముల వైపుకు పోతుందేగాని, బ్రహ్మతత్త్వము మీదికి ప్రసరించదు, అట్లు ప్రసరించనిచో తద్విషయమైన జ్ఞానము మనకెలా కలుగుతుంది. కాబట్టి సర్వాంగ సుందరమైన మానవ జన్మనెత్తి బ్రహ్మానుభవము కలుగలేదంటే దానికి జీవులు చేసికొన్న కర్మే తప్ప మరేదికాదని వేదాంతుల నిర్ణయము.

శ్లో॥ మనఏవ మనుష్యాణాం కారణం బద్ధ మోక్షయోః ।
బన్ధాయ విషయాసక్తం ముక్త్యై నిర్విషయం స్మృతం ॥

కాన విషయములవైపు పరుగిడు మనస్సును ఆత్మబోధ వైపుకు అనగా వేదాంతశాస్త్ర శ్రవణ మననములవైపుకు ప్రసరింపజేసి, సంశయనివృత్తి చేసికొని, నిరంతర బ్రహ్మాకార వృత్తియందు నిష్ఠ గలిగియుండిన బ్రహ్మానుభవము కలుగును. మన ప్రారబ్ధమువల్ల మనకు బ్రహ్మజ్ఞాన మబ్బుటలేదు. అని ఎవ్వరు నిస్పృహపొందనక్కరలేదు. ఒకజన్మలో చేసిన కర్మమేకదా ఇప్పటి ప్రారబ్ధము. అందరు ప్రారబ్ధముతోనే జన్మించినారుకనుక ఇప్పుడు సజ్జన సాంగత్యముచేసి, ప్రపంచ విషయములు వికారవంతములు, దుఃఖహేతువులని వాటియందు నిస్సంగులమై, ధ్యానాదులచే మనస్సును ఏకాగ్రపరచి ఉపనిషత్తుల రహస్యార్థమును శ్రవణము చేసి వాటిసారాంశమైన అభేధతత్త్వమును గ్రహించినచో జీవన్ముక్తిని అనుభవించగలము.

"కర్మాణి చిత్తశుద్ధ్యర్థం ఐకాగ్ర్యార్థముపాసనా ।
మోక్షార్థం బ్రహ్మవిజ్ఞానం ఇతి వేదాన్త డిణ్డిమః ॥

వైదిక కర్మములుచేసి మల దోషములను నివారించుకొని చిత్తశుద్ధిని, ఉపాసనలచే చిత్తైకాగ్రతను సంపాదించి మోక్షము కొఱకు బ్రహ్మజ్ఞానమునుపొంది జీవితమును సార్థకము చేసుకొన వలెను.

అవిజ్ఞాతే జన్మనష్టం విజ్ఞాతే జన్మసార్థకమ్ ।
జ్ఞాతుర్ాత్మాన దూరేస్యాత్ ఇతి వేదాంత డిణ్డిమః ॥

ఆత్మ నెరుంగకుండిన జన్మ వ్యర్థము. ఎరిగిన సార్థకము జ్ఞాతకు ఈ ఆత్మ దూరమునలేదు. స్వస్వరూపముగనే యున్నది. అని వేదాంతభేరి.

ఓం తత్ సత్.

6. సాధన చతుష్టయము

నవంబరు 88 యదార్థభారతి మాసపత్రికలో ప్రచురింపబడినది.

రచన : శ్రీ త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు,
గుడివాడ.

ఒకరాజు శత్రువులను జయించి రాజ్యమును స్వాధీనపరచు కొనవలియున్నచో, చతురంగ బలములను చేకూర్చుకొనవలెను. అట్లే మోక్షసామ్రాజ్యమును బొందగోరిన జిజ్ఞాసువులు ముందుగా సాధన చతుష్టయ సంపత్తి గలవారు కావలయును. అవి ఏవనగా నిత్యా నిత్యవస్తు వివేకము, ఇహాముత్రార్థ ఫలభోగ విరాగము, శమాదిషట్క సంపత్తి, ముముక్షత్వము, అను యీ నాలుగున్నూ సాధన చతుష్టయ సంపత్తి యనబడును.

నిత్యానిత్యవస్తు వివేకము :- హంస పాలను, నీటిని వేరు పరచు విధమున ఆత్మానాత్మల విచారించి ఆత్మ నాశరహితము, క్రియారహితము అనియు, నామ రూపాత్మకమగు జగత్తు క్రియా వంతమనియు, షడ్భావ వికారవంతమనియు తెలిసికొనుటయే నిత్యా

నిత్యవస్తు వివేకము.

"ఆకాశవత్సర్వ గతశ్చనిత్యః, అజోనిత్యః, శాశ్వతోయం పురాణః
అవినాశితు తద్విద్ధియేన సర్వమిదంతతం, వినాశమవ్యయ
స్యాస్యన కశ్చిత్కర్తు మర్హతి"

అను శ్రుతిస్మృతులచే ఆత్మకు నిత్యత్వము చెప్పబడుచున్నది. అనాత్మ పదార్థములు దృశ్యవస్తువులు "యద్దృశ్యం తన్నశ్యమ్" కాబట్టి అవన్నియును నశించునని గమనించవలయును. ఈ నిత్యానిత్య వస్తువివేకము సామాన్య జనులకుకూడ కలుగుచున్నది. ఆత్మ నిత్యమనియు, దేహేంద్రియాది సంఘాతము నిత్యమని తలంచుచున్నారు. కాని అపరిశుద్ధాంతఃకరణమున కలిగినదగుటచే చవిటి నేలలయందు నాటిన బీజమువలె ఫలితమునకు రాకున్నది. వైరాగ్యాది ఇతర సాధనములు కలుగనేరవు. మలదోష రహితమైన పరిశుద్ధాంతఃకరణమందు కలిగిన నిత్యానిత్య వస్తువివేకము విషయ వైరాగ్యమును కలిగించి మోక్షమునకు హేతువగు శమాదిషట్క సంపత్తి నుదయింప జేయుచున్నది. ఒకవేళ వివేకము లేకయే వైరాగ్యాదులు కలిగినను అవి శాశ్వతముగా నిలువనేరవు. కావున మల దోషరహితమైన శుద్ధ సత్వాంతః కరణమందు కలిగిన నిత్యానిత్య వస్తువివేకము వైరాగ్యాది ఇతర సాధనలకు కారణమగును.

వైరాగ్యము :- ఇహలోక భోగముల యందును, స్వర్గాది పరలోక భోగములందును కాక మలమువలె విముఖత్వము కలిగి యుండుటయే వైరాగ్యమందురు. జీవన్ముక్తులకు సహజముగా అపరోక్షమిథ్యాదృష్టి వైరాగ్యముండును. సాధకులైన ముముక్షువులకు విషయములందు దోషదృష్టి వైరాగ్యముండవలెను. అందు చాటులోనున్న భోగవస్తువులను విడచుట భోగత్యాగేచ్ఛయనియు, నూతన భోగములను కోరకుండుట భోగానిత్యేచ్ఛయనియు అందురు. పైదోషదృష్టి వైరాగ్యమువలన యీలోకమున అనుభవించు స్రక్చందన వనితాదిభోగములు, స్వర్గాదిలోకములందుఅనుభవించు

రంభాది దేవతా స్త్రీలపొందు, నందనోద్యాన విహారములు, అమృత పానము యిత్యాది సకల భోగములు సాతిశయములనియు, దోష యుక్తములని, భోగానంతరము దుఃఖము కలిగించుననియు, కక్కిన కూటియందువలె, మలమూత్రాదులయందువలె నిచ్చగలుగక పోవుచున్నది.

"పరీక్ష్యలోకాన్ కర్మచితాన్, బ్రాహ్మణో నిర్వేదమాయా న్నాస్త్యకృతః కృతేన" కర్మోపాసనలచే ప్రాప్తించు బ్రహ్మదిలోకములయంద నిత్యనిశ్చయముచేతను, కర్మలచే మోక్షము ప్రాప్తించదను నిశ్చయముచేతను, బ్రహ్మజిజ్ఞాసువులగు ముముక్షువులు కర్మలనుండియు, కర్మసాధ్యములగు లోకములనుండియు, వైరాగ్యము పొందవలెనని శ్రుతి చెప్పుచున్నది. "బ్రహ్మాది స్థావరాంతేషు, వైరాగ్యం విషయేష్వను యథైవకాకవిష్ఠాయాం, వైరాగ్యం తద్ధి నిర్మలమ్." మర్త్యలోకము మొదలు బ్రహ్మలోక పర్యంతము గల భోగములను, భోగసాధనములను కర్మలవలన కలిగినవగుటచే అనిత్యములగును. కాన వానిని కాకమలమువలె విసర్జించుటయే వైరాగ్యలక్షణమని యపరోక్షానుభూతియందు చెప్పబడెను. ప్రపంచమునందుగల పదార్థముల నిత్యానిత్యతల గుర్తించి అనిత్యమైన వాటిని విడుచు ప్రయత్నము యతమానవైరాగ్యమందురు. సజ్జన సాంగత్యముచేతను, సత్పురుషుల బోధలవలనను తనయందున్న దోషముల తెలిసికొని విడచుటకు యత్నించుట వ్యతిరేక వైరాగ్యమందురు. విషయేచ్ఛ నశింపకుండినను, ఇహపరభోగములు దుఃఖదాయకములని తెలిసికొని బాహ్యేంద్రియములను ప్రవర్తింపనీయక క్రమముగా నొక్కొక్క యింద్రియమును నిరోధించుటకు చేయుప్రయత్నము ఏకేంద్రియ వైరాగ్యమందురు. ఇహపరభోగములు నాశవంతమని నిశ్చయించి, మనస్సునందుకూడా విషయ తృష్ణ కలుగనీయకుండుట వశీకార వైరాగ్యమందురు. ఇందు స్త్రీ పుత్రధనాదుల వియోగముచే కలుగు వైరాగ్యము మందవశీకార

వైరాగ్యమందురు. స్త్రీ పుత్రాది ఇహలోక భోగమును దుఃఖదాయకములని వానిని త్యజించుట తీవ్ర వశీకర వైరాగ్యమందురు. పునరావృత్తియుక్తములగు బ్రహ్మాది సమస్తలోకములు దుఃఖహేతువులని త్యజించుట తీవ్రతరవశీకార వైరాగ్యమందురు. ఇవిఅన్నియు అపరవైరాగ్యములు. త్రిగుణములు వీటికార్యములగు సమస్తలోకములు అజ్ఞానముచే ఆత్మయందు తోచుచున్నవి. వానికి ఆత్మకంటె భిన్నసత్త లేదని, అవియన్నియు మిథ్యయని నిశ్చయించి వానియందు మనస్సును నిగ్రహించుట పరవైరాగ్యమందురు.

శమాదిషట్క సంపత్తి :- శమము, దమము, ఉపరతి, తితిక్ష శ్రద్ధ, సమాధానము అను నీ యాఱునుగూడి శమాదిషట్క సంపత్తి యనబడును. "శాంతో దాంత ఉపరతస్తితిక్షుః, సమాహితో భూత్వాత్మ న్యేవాత్మానం పశ్యతి" అను శ్రుతిగూడ పైశమాదిషట్క సంపత్తి గలముముక్షువు ఆత్మసాక్షాత్కారమును బొందుచున్నాడని చెప్పుచున్నది. విషయములవైపు పరుగులిడు మనస్సును, విషయములందు దోషదృష్టినిచూపుచు, వాని పై అపేక్షను సన్నగిలజేయుట "శమ" యనబడును. శ్రోత్రత్వక్చక్షుర్జిహ్వాఘ్రాణములను జ్ఞానేంద్రియములైదును, వాక్పాణి పాదోప స్థపాయువులను కర్మేంద్రియములైదునుగూడి దశేంద్రియములు బాహ్యేంద్రియములనబడును వీనిని విషయములవైపుకు ఇష్టానుసారము బోనీయక నిగ్రహించుట "దమ" యనబడును. దోషదృష్టిగలవారికిగూడ సహజ ప్రాప్తములగు విషయములందు గలుగు యిచ్ఛకూడ తిరస్కరించుటయే "యుపరతి" అనబడును.

దీనినిగూర్చి శాస్త్రమునందు "విషయేభ్యః పరావృత్తిః పరమోపరతిర్హిసా" అని చెప్పబడెను. ప్రారబ్ధానుసారముగా సంభవించెడి లాభనష్టములు, సుఖదుఃఖాదులు పూర్వజన్మమునజేసిన పుణ్య పాపఫలములని తలంచి ధృడచిత్తముతో వానిని సహించియుండుట "తితిక్ష" యనబడును. ఈవిషయమును గూర్చి వివేక చూడామణి

యందు "సహనం సర్వదుఃఖానాం, అప్రతీకార పూర్వకం చింతా విలాపరహితం, సాతితిక్షా నిగద్యతే" యని వ్రాయబడియున్నది. శుద్ధసత్వమా యాంశమును శరీరముగా ధరించి బోధచేయుట కవతరించిన గురుమూర్తినే దైవముగానెంచి వారి వేదాంతబోధలు అకళింపుజేసుకొనుటయే "శ్రద్ధ" యనబడును. భగవద్గీతయందుకూడ "శ్రద్ధావాన్ లభ్యతే జ్ఞానం" శ్రద్ధగలవారికే జ్ఞానము కలుగుననిచెప్పబడెను. విషయముల నిగ్రహించి సదాబ్రహ్మజ్ఞానమునుబొందవలెనను తీవ్రేచ్ఛయే "సమాధాన"యనబడును. "చిత్తైకాగ్ర్యంతు సల్లక్ష్యే సమాధానమితిస్మృతం" తనలక్ష్యమగు ఉత్కటేచ్ఛయందు చిత్తమునే కాగ్రబరచుటయే సమాధానమనియు యపరోక్షానుభూతి యందు చెప్పబడెను. ఈ యారును శమాదిషట్క సంపత్తియను మూడవ సాధనము.

ముముక్షత్వము :_ ఆకలి గొన్నవానికి అన్నాపేక్ష కలిగినట్లు దుఃఖములను భవించు వానికి అవినివృత్తియై సుఖము చేకూరవలెనను యపేక్ష సర్వజీవులకు సహజముగా నుండును. ఇట్టి దుఃఖనివృత్తి పరమానందప్రాప్తియే మోక్షము. దానినికావలెననుకోరుటయే ముముక్షత్వము లేక మోక్షాపేక్షయనబడును. మోక్షము కావలెనని కాలము గడుపువాడెన్నటికిని మోక్షముబొందడు. తీవ్రమోక్షేచ్ఛగలవాడు నిష్కామకర్మోపాసనలు చేసి, అంతఃకరణ శుద్ధిబొంది, అనగా రజోతమోగుణములు దమించి, శుద్ధ సత్వగుణము గలిగి సాధన చతుష్టయసంపత్తిని సంపాదించి, జ్ఞానమువలన మోక్షముఃబొందును కాలసర్పము కరచినచో నావిషమువలన యీజన్మమునందు మాత్రమే దుఃఖము గలుగును. కాన మనస్సుయొక్క దుర్విషయాసక్తి యనెడి విషమువలన జన్మ జన్మానంతరములయందు గూడ దుఃఖములు సంభవించును. "మనయేవ మనుష్యాణాం కారణంబన్ధ మోక్షయోః బన్ధాయ విషయాసక్తం ముక్త్యైనిర్వియం స్మృతమ్" అని అమృత బిందూపనిషత్తు చెప్పుచున్నది. నిత్యానిత్యవస్తు వివే

కము గలవారు వైరాగ్యము లేకపోవుటచే కామ్యకర్మలు చేయుచున్నారు. అట్టివారు వేదాంత శ్రవణమునాచరించరు. కనుక వైరాగ్యముకూడ కావలెను. కొందరారెండును కలిగియుండియు శమదమాదులులేక కోపతాపముగలవారై యుందురు, అట్టివారు వేదాంత శాస్త్రమును శ్రవణముచేసియు ప్రయోజనము బొందరు. కనుక మూడవ సాధనముకూడ కావలసియున్నది. కొందరు పై మూడు సాధనములు కలిగియుండియు మోక్షాపేక్ష లేనివారగుటచే సద్గురువుల దగ్గరజేరి వారివలన వేదాంత శాస్త్రమును శ్రవణము చేయనొల్లరు కావున నాలుగు సాధనములు కావలయును.

ఈ వివేకాదులు నాలుగును ఆపైచేయు శ్రవణ మనన నిదిధ్యాసనలు మూడును తత్త్వం పదార్థశోధనముకలసి ఈ యెనిమిది అఖండ బ్రహ్మజ్ఞానమునకు అంతరంగ సాధనములనబడును. కర్మోపాసనలు బహిరంగ సాధనలు. ముముక్షువు అంతఃకరణశుద్ధి కలుగువరకు కర్మలు చేయవలెను. మనోనిశ్చలత కలుగుటకు ఉపాసన చేయవలెను వివేకియైనవాడు బహిరంగసాధనలు విడిచి అంతరంగ సాధనలయందు ప్రవేశించవలెను.

"కర్మాణి చిత్తశుద్ధ్యర్థం ఐకాగ్ర్యార్థ ముపాసనా ।
మోక్షార్థం బ్రహ్మవిజ్ఞానం ఇతి వేదాంత డిండిమః ॥"

అనగా అంతఃకరణశుద్ధి నొసర్చ నిష్కామకర్మలు, మనస్సు యొక్క ఏకాగ్రత కుదురుటకు నిష్కామ ఉపాసనలు, మోక్షమునకు బ్రహ్మజ్ఞానము కారణములని వేదాంత డిణ్డిమము చెప్పుచున్నది. సాధన సంపత్తిగల నుత్తమాధికారులు సద్గురువుల దగ్గర వేదాంత శ్రవణము షడ్లింగ సహితముగజేసి ప్రమాణగత సంశయమును నశింపజేసు కోనవలెను. ఉపక్రమోప సంహారములు, అభ్యాసము, అపూర్వత, ఫలము; అర్థవాదము, ఉపపత్తి అను యీ ఆరును షడ్లింగము లనబడును. ప్రమాణజన్యమగు జ్ఞానమునకు విషయమగునది ప్రమేయ మనబడును. ఆ ప్రమేయమునందుగల

సందేహము ప్రమేయగత సందేశ మనబడును. ఇది స్థాణువా ? పురుషుడా ? యను అనాత్మ గతసందేహములు, పరమాత్మయందు గలుగు బ్రహ్మ మద్వితీయమగునా ? లేక సద్వితీయమగునా ? యను బ్రహ్మగతసంశయములను బ్రహ్మాత్మలయభేదసాధకము న భేదబాధకములునగు యుక్తులచేత మననముచేసి ప్రమేయగత సంశయమును నివృత్తి చేసుకొనవలెను. విజాతీయ ప్రత్యయముల తిరస్కరించి యవిచ్ఛిన్న తైలధారవలె అఖండ బ్రహ్మాకార వత్తి రూపమగు నిదిధ్యాసనముగలిగి విపరీతభావనల తిరస్కరించవలెను. ఆపిమ్మట పరస్పర విరుద్ధమగు జీవేశ్వరోపాధులను త్యజించి,అను స్యూతమగు నుపహిత చైతన్యమును గ్రహించవలెను. సాధన చతు ష్టయ సంపన్నుడైన మానవుడు మాత్రమే తత్వంపదార్థ పరిశోధన చేసి జీవన్ముక్తుడు కాగలడు.

ఓం తత్ సత్ ఓమ్

7. దుఃఖము - దాని ఆత్యంతిక నివృత్తి ఆనందస్థితి.

జూన్ 1988 గీతావాణి మాస పత్రికలో ప్రచురించబడినది.

రచన :_ త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు, గుడివాడ.

సామాన్యముగా మానవులు ఆనందముతోను, దుఃఖముతోను వుండుట చూచుచుందుము. ఇవి స్వాభావికములా, ఆగంతుకములా యని విచారించెదము. మనము దుఃఖించుచున్నప్పుడు ఎవరైనా "ఎందుకు దుఃఖించుచున్నావు?" అని అడిగెదరు. కాని దుఃఖించని వానిని "ఎందుకుదుఃఖించుటలేదు" అనిఅడుగరు. అనగాదుఃఖము స్వభావముకాదని, ఏదోయొక కారణముచేత దుఃఖించుచున్నాడని, ఆ కారణమును తెలిసికొని దాని నివారణకొరకు ప్రయత్నము చేయ వలెనని అర్ధము. కాన దుఃఖము ఆగంతుకమేకాని స్వభావముకాదని లోకవ్యవహారములో తెలియుచున్నది. అది స్వాభావికమైన ఏనాటికి పోగూడదు. కాని కొంతకాలమునకు పోవుచున్నది. మరియులోకంలో

అందరు ఆనందమునే కోరుచున్నారు కాని దుఃఖమును కోరుటలేదు. ఆనందము స్వరూపతః సహజము, దుఃఖము, ఆగంతుకము. స్వభావమే స్వరూపము. ఎట్లనగా బెల్లమునకు స్వభావము తియ్యదనం. ఆ మాధుర్యము నాశనమైన దానిని బెల్లమనరు. అటులనే మనకు (ఆత్మకు) దుఃఖము స్వభావమైన దుఃఖము నశించినచో మనము (ఆత్మ) కూడ నశించవలెను. ఆత్మ అవినాశియని శ్రుతులు చెప్పుచున్నవి. కర్మ, ఉపాసన, యోగములవలన దుఃఖము ఉపశమించి సుఖము వచ్చునుగదా యనిన అది తాత్కాలిక దుఃఖ నివృత్తియే కాని ఆత్యంతిక నివృత్తికాదు. మనకు (ఆత్మ) ఆనందము స్వాభావికమైన దుఃఖము కలుగుటకు కారణమేమి? ఎక్కడ శరీరపరిగ్రహముండునో అక్కడ దుఃఖముండును. లోకంలో మహారాజులకుకూడ శరీర పరిగ్రహముండుటచేత దారాపుత్రాదులమరణముచే, వ్యాధులచే, జరామరణములచే దుఃఖములుకలుగుచున్నవి. ఆనందముగా నుండవలెననికోరుచూ, సర్వులు తత్ప్రాప్తికై సర్వవ్యవహారములు చేయుచున్నారు. అయినను దుఃఖమేల కలుగుచున్నది? అందరూ నేను నేను అనిచెప్పు యీ 'నేను' ఎవరో తెలిసికోలేనందున దుఃఖము కలుగుచున్నది. ఇప్పుడా నేనును గురించి విచారించెదము.

ప్రొద్దున లేచినది మొదలు పరుండబోవువరకు అనేక నామములు కలిగిన మనము సర్వేంద్రియములతోను వ్యవహారములు చేయుచున్నాము. నామమాయీ నేననగా? విచారించెదము. పుట్టినప్పుడులేదు. తర్వాత కొద్దిరోజులకు పెద్దలు పెట్టుచున్నారు. ఆ నామముతో తెలియబడు దేహములు మారుచున్నవి. కాని "నేను" మారుటలేదు. కాన ఈనామము నేనుకాదు. వర్ణము నేనాయని విచారించిన పుట్టునపుడు బ్రాహ్మణుడు పుట్టెననిగాని, క్షత్రియులు, వైశ్యాదులు పుట్టిరనిగాని అనరు. మగపిల్లవాడు లేక ఆడపిల్ల పుట్టెననియందురు. మధ్యలో ఒకకర్మవలన జంధ్యముపేయుగా ఆజంధ్యమువలన బ్రాహ్మణత్వము వచ్చినట్లు కనబడుచున్నది.

"జనన కాలమునందు జన్నిదంబులు లేవు
తల్లి మెడను లేదు తనకు లేదు,
నడుమ జందెమేయ నగుబాటు గాదయా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ"

అని వేమనయోగి అన్నాడు. కొంతకాలమునకు దానిని తీసి వేసి తురకలలోనో. క్రైస్తవులలోనో కలియుదురు. ఇప్పుడు బ్రాహ్మణత్వము నేనా? జందెము నేనా? తురకను నేనా? క్రైస్తవుడను నేనా? కాన వర్ణములు మారిన నేను పోయినదా? లేదు. మరి నేను ఎవరను? నేను పురుషుడను, స్త్రీని అంటున్నారు. మూసను తయారుచేసి అందు కరిగించిన బంగారమును పోసిన కోరిన బొమ్మలు వచ్చును. అటులనే యిక్కడ మూసవంటిది తల్లియొక్క ఊహ. బంగారమువంటిది తల్లిదండ్రుల శోణితము శుక్లము. యీ మూడింటి కలయికవలన ఒకరూపము వచ్చుచున్నది. కనుక అనేక మార్పులతో కన్పించుచున్న స్త్రీ, పురుషుడు నేనా? వారు భిన్నాకారములుగా నుందురు నేను మారదుగదా? దేహమును గురించి విచారించిన బాల్య, యౌవన, కౌమార, వార్ధక్యములు కన్పించుచున్నవి. ఇట్లు దేహము మార్పు చెందుచున్నది. నేను మార్పు చెందదుగదా? ఇంద్రియములు నేనగుదునా యని విచారించిన వాటికి తెలిసికొనే శక్తిలేదు. మనస్సువల్లనే వాటి వ్యాపారము జరుగుచున్నది. కన్ను,కాలు మొదలగు ఇన్ద్రియములు లేకపోయినను నేనుకు మార్పులేదు. మనస్సు నేనాయని ఆలోచించిన, యీ మనస్సు ఎట్లు వచ్చినదనగా ప్రాణవాయువు అంతఃకరణకు తగిలిన వెంటనే సంకల్పము కలుగుచున్నది. ఈమనస్సు ప్రాణలక్షణము, అంతఃకరణ లక్షణము కలిగి పరిణామము చెందుచున్నది. అట్టి పరిణామవంతమైన మనస్సు పరిణామములేని నేనట్లగుదును? కాన ప్రాణమును గురించి చూచినచో సర్వప్రాణులయందున్న ప్రాణమునే సూత్రాత్మయందురు. దాని ధర్మములు ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాస

ములు. ఇది సూక్ష్మ పంచ భూతముల సమష్టి రజోగుణమువలన కలిగినది. ఇన్నిమార్పులుగల ప్రాణము ఎట్టి మార్పులులేని నేనెట్లగుదును? కాన మరి నేనెవరను? నేను అవ్యక్తమునా? వ్యక్తము కాని దానిని అవ్యక్తమందురు. వ్యక్తమనునది నొకటి యున్నది. కనుక అవ్యక్తమని పేరువచ్చినది. అవ్యక్తనుగునది ఏదిఅని విచారించగా అదియే నేను అని తేలుచున్నది. దానినే జ్ఞాన స్వరూపమందురు. ఆనేను ఎప్పుడును ఉండును. దానికి రాకపోకలుగాని, ఆకలి దప్పులుగాని, శోక మోహములుగాని, యిన్నియేల దృశ్య సంబంధమేదియు యుండదు :- శ్రుతి "యదృశ్యం తన్నశ్యం" అని చెప్పుచున్నది. కాన ఎప్పుడు నశించని పదార్థము నేను, అంతటాయున్నది నేనే? అదే ఆత్మ. దుఃఖములేని ఆత్మకు శరీరాల తాదాత్మ్యముచేత శరీరమే నేనని, దానికి కలిగిన వికారములకు దుఃఖించుచున్నాము. ఇచ్చట సరిగా గమనించవలసిన విషయము, శరీరమునకు వ్రణ భాధలేక మనస్సునకు ఋణబాధకలిగి దుఃఖించుచున్నాము. నిద్రించినప్పుడు పైరెండు బాధలవల్ల దుఃఖములేదు. నిద్రలో సద్రూపులమై, చిద్రూపులమై, ఆనందరూపులమై యున్న మనకు బాధగాని దానివల్ల దుఃఖముగాని లేవు. మేల్కాంచిన తర్వాత తిరిగి కన్పించుచున్నవి. అనగా తెలిసికొను తెలివికి దుఃఖములేదు. జాగ్రదావస్థలో మాత్రముజడమై మనయందు ఆరోపింపబడిన శరీరమునందు దుఃఖము తోచుచున్నది. అనగా మన నిజరూపము సచ్చిదానందమై సుఖదుఃఖ రహితమై, అజరామరమై అమృత స్వరూపమై యుండగా అది తెలియని అజ్ఞానముచేత దృశ్యరూపమైన కరచరణాద్య వయువరూపమైన దేహములే మనమని దాని వికారములకు దుఃఖించుచున్నాము. మన నిజరూపము శాస్త్రాచార్యోపదేశములచేత సంశయ విపర్యరహితముగా తెలిసికొన్నచో దుఃఖము మన స్వభావముకాదని, ఆగంతుకమని నిర్ణయమగును. విషయప్రాప్తివలన వచ్చినట్లగుపడు ఆనందము కూడ

మన నిజరూప ఆనందలేశమే. వికారవంతమైన దృశ్యరూప వస్తువు వల్ల వచ్చినట్లగుపడుచున్నది. కాన మన నిజరూపము అమృత స్వరూపమని గుర్తించి అట్లు నిలిచినచో దుఃఖరహితులమై నిత్యానంద స్వరూపస్థితియందు దివ్యజీవనము జరుగును. దీనిని మాకు వివరించిన ప్రాజ్ఞులనుండి మేము విన్నాము.

కేనోపనిషత్తు రెండవఖండము ఐదవమంత్రం

"ఇహ చేద వేదీ దథ సత్యమస్తి
న చేదహా వేదీ దథ సత్యమస్తి।
భూతేషు భూతేషు విచిత్యధీరాః
ప్రేత్యాస్మాల్లోకా దమృతాభవన్తి॥"

ఇక్కడ ఈ ప్రపంచంలో దానిని సాక్షాత్కరించుకున్నట్లయితే ఆపైన నిజమైన జీవితం వున్నది. ఇక్కడ సాక్షాత్కరించుకొననిచో సర్వనాశనమే. ప్రతిజీవిలోను ఆత్మను వివక్షించుకుంటూ ప్రజ్ఞాశాలి ఇంద్రియజీవనాన్ని అతిక్రమించి అమరత్వాన్ని పొందుతాడు.

ఓం తత్ సత్.

భక్తి

అక్టోబరు 88 యదార్థభారతి మాసపత్రికలో ప్రకటితమైనది.

రచన :- శ్రీ త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు, గుడివాడ.

✓ భక్తి యనగా భక్తులకు భగవంతునియందును, గురుపుత్రులకు సద్గురువులయందుగల ప్రేమయే భక్తియనబడును. ఆప్రేమ విభక్తము కానిది గనుక భక్తి యనబడుచున్నది. భాగవతమున చెప్పబడిన భక్తి విశేషములు. శ్రవణము, కీర్తనము, స్మరణము, పాదసేవనము, అర్చనము, వందనము, దాస్యము, సఖ్యము, ఆత్మనివేదనము. అనునవి. వీటినే నవవిధ భక్తులందురు.

భగవంతుడు రూప నామ క్రియారహితుడు. భగవంతుడు

జ్ఞానగమ్యుడు, ధ్యానగమ్యుడు కూడా "కార్యసిద్ధ్యర్థం ఉపాసకానాం బ్రహ్మణో రూపకల్పన" అనగా ఉపాసనా నిమిత్తం నామ రూపములు కల్పింపబడినవి అతడు సర్వవ్యాపకుడు గనుక విష్ణు నామము కల్పింపబడినది. నీలాకాశరూపము గలవాడు గాన నీల మేఘశ్యాముడాయెను. కాలమే అతని చక్రము, ప్రణవమే అతని శంఖము, మంగళప్రదులగుటచేత శివుడనియు, శాంతిసుఖముల నొసంగువాడుగనుక శంకరుడనియు చెప్పబడెను. స్వరూపజ్ఞానమే అతనికి మూడవ నేత్రమనియు, ఆ నేత్రము తెరచినచో అనగా స్వరూపజ్ఞానము కలిగినచో స్వరూపాజ్ఞానము, దానికి కార్యమైన సమస్త ప్రపంచము నాశమగునని సూచించబడెను. భగవంతునిశక్తి సత్వము, రజస్సు, తమస్సు అను మూడువిధములు. అవిప్రళయ కాలమునందు అతనియందు నిగూఢముగా నుండును. అప్పుడతడు నిర్గుణుడు, సృష్టికాలమున ఆశక్తి విజృంభించి జగద్రూపముగా పరిణామము చెందును. జగద్విశిష్టుడైన భగవంతుడే సగుణబ్రహ్మ. అతడే వాసుదేవుడు, జగద్రూపముగా పరిణమించిన త్రిగుణాత్మక మగు శక్తియే ప్రకృతి యనబడును.

శ్లో॥ యావత్సం జాయతే కించిత్సత్త్వం స్థావరజంగమమ్।
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ సంయోగాత్తద్విద్ధి భరతర్షభ ॥

ఈ ప్రకృతి పురుషులే శివశక్తులు. ఉపాసనార్థము అనేక నామరూపములతో శాస్త్రమునందు చెప్పబడెను. భాగవతమునందు చెప్పబడిన నవవిధభక్తులలో మొదటిది(1)శ్రవణభక్తి. అనగా భక్తుని యిష్టదేవతా సంబంధములగు శాస్త్రములను, కథలను ఎల్లపుడు శ్రవణము చేయుచుండుట. సద్గురు పుత్రులు సద్గురుని జీవిత చరిత్రను, అతని మాహాత్మ్యమును శ్రవణము చేయుచుండుట శ్రవణభక్తి యనబడును.

(2) కీర్తన యనగా :- భక్తులు తమ తమ యిష్టదేవతలను వారి మహిమలను నృత్యగీతాదులతో నిరంతరము విశ్వాస పూర్వక

ముగా కీర్తించుట. సద్గురు పుత్రులు తమ గురుమహిమలను నృత్య గీతాదులతో వర్ణించి పొగడుచుండుట.

(3) స్మరణభక్తి యనగా :- భక్తులు తమ తమ యిష్టదేవతా రూపములను స్మరించుచుండుట, సద్గురు పుత్రులు సద్గురు పాద పద్మములను హృదయ కమలమున నిల్పి ఎల్లప్పుడు సద్గురు స్మరణ చేయుచుండుట.

(4) పాదసేవనం :- అనగా భక్తులు తమ తమ యిష్టదేవతా విగ్రహపాదములను నిరంతరము సేవించుట. సద్గురు పుత్రులు సద్గురుమూర్తికి నిరంతరము చతుర్విధ శుశ్రూష లొనర్చుట.

(5) అర్చన యనగా :- భక్తులు తమ తమ యిష్టదైవము లను షోడశోపచారములతో నర్చించుట. సద్గురు పుత్రులు సద్గురు మూర్తికి షోడశోపచారపూజ లొనర్చి అర్చించుట. అవి ఏవనగా ఆవాహనము, ఆసనము. పాద్యము, అర్ఘ్యము, ఆచమనీయము, స్నానము, వస్త్రము, యజ్ఞోపవీతము, గంధము, పుష్పము, ధూప ము, దీపము, నైవేద్యము, తాంబూలము, నీరాజనము, నమస్కా రము, అను నీ పదునారును షోడశోపచారములందురు.

(6) వందనమనగా :- సాష్టాంగ నమస్కారమనియు, పం చాంగ నమస్కారమనియు, త్ర్యంగ నమస్కారమనియు, ఏకాంగ నమస్కారమనియు నాలుగు విధములు. ఇతరులుయిష్టదేవతానామ ములను, గురుపుత్రులు సద్గురు నామములను మనస్సుచే స్మరిం చుచు, వాక్కుతో మీ శిష్యులగు మేము ప్రణామము చేయుచున్నా మనియు చర్చించుచు నేత్రములతో సద్గురుని పాదపద్మములను లక్షించి చూచుచు " రొమ్ము, శిరస్సు, కాళ్ళు, చేతులు, చెవులు " అను నీయెనిమిది అంగములను, దండమువలె నేలమీద మోపి నమస్కరించుటయే సాష్టాంగ ప్రణామమనబడును. శిరస్సు, హస్త ములు, బాహువులు, కర్ణములు, జానువులు ఈఐదు నేలమీద మోపి నమస్కరించునది పంచాంగ నమస్కారమందురు. రెండుచేతులను

ముకుళించి శిరస్సునందుంచుకొని నమస్కరించుట త్ర్యంగ నమస్కారమనబడును. శిరస్సును మాత్రమువంచి నమస్కరించునది, ఏకాంగనమస్కార మనబడును. ఈ నమస్కారములు భక్తులు వారి యిష్టదైవములకును గురుపుత్రులు గురుదేవునకును దేశకాల పరిస్థితుల ననుసరించి ఎప్పుడే నమస్కారము చేయవలెనో యెరింగి చేయవలెను.

(7) దాస్య మనగా :- భక్తు లిష్టదైవములకును, సద్గురుపుత్రులు గురుదేవునకును దాసులై చతుర్విధశుశ్రూషలు చేయుచు ఆజ్ఞాబద్ధులై వర్తించవలెను. ఆంజనేయుడు శ్రీరామచంద్రుని కిట్టి దాస్యభక్తి నెరపియే పరమార్థ మెఱిగినట్లు పురాణప్రసిద్ధి.

(8) సఖ్యమనగా :- భక్తులు పాస్యదైవముతోడను, గురుపుత్రులు సద్గురుమూర్తితోడను, తెంపులేని మిత్రత్వముతో స్నేహము నెరపుట. తన స్నేహితునకు తెలియనిదేదియు నుండరాదు. అర్జునుడు శ్రీకృష్ణునియందిట్టి యీసఖ్యభక్తి, నెరపియే శ్రీకృష్ణుని అనుగ్రహముతో కురుక్షేత్రయుద్ధమున విజయము పొందుట తత్త్వగ్రహణము చేయుట జరిగినది.

(9) ఆత్మనివేదనమనగా:- ఆత్మార్పణమనియు, శరణాగతి యనియు, ప్రపత్తియనియు, మధురభక్తియనియు అనబడును. ఇవిఅన్నియు అనన్యభక్తికి పర్యాయపదములు. భక్తునకు పాస్యదైవము తనకంటె అన్యముగా దోచును. అనన్యన ంతయు దైవమయమై యుండును. భక్తులన్నింటిలోను ప్రపత్తి సర్వోత్తమమైనది. దానినే మధుర భక్తియని కూడనందురు. రాధ శ్రీకృష్ణుని యందాచరించినదీ మధురభక్తియే. రాధకు శ్రీకృష్ణునికంటె యీ ప్రపంచమున అన్యమేదియు తోచలేదు. రాధ కృష్ణుని మురళిని జూచి నాకంటె నీవు పుణ్యాత్మురాలవు. నీవు శ్రీకృష్ణుని చేతియందే ఎల్లప్పుడు ఎడబాటు లేకుండ ఉంటున్నావు. నేను భోజన మజ్జన విసర్జనాది కాలములయందు నాకు భగవంతుని ఎడబాటు గలుగు

చున్నది. ఇట్లుండుటకు నీవేమి పుణ్యము చేసినావు అని అడిగెను. అందులకా మురళి యీ విధముగా సమాధానము చెప్పెను. నేనే పుణ్యకర్మలు చేసియుండలేదు. నాయందెట్టి అరమరలులేక హృదయమంతయు పట్టిబోలుగా నుండును అది నేజేసిన సుకృతవిషేషము. అరమరలు, వాసనలు లేక నిర్మలమై బోలుగా నుండువారు భగవంతునికంటె భిన్నులుకారు. వారికెప్పటికిని భగవంతునితో వేరుబాటు లేక వారి హృదయములలోనే యుందురు. రాగద్వేషములు, అరమరలు, వాసనలుగలవారి హృదయములలో భగవంతుడుండడు వారెప్పుడు భగవంతునికి భిన్నముగానే యుందురు. వారి శ్రేయస్సుకు వారే కర్తృత్వము వహించెదరు, భగవంతున కాత్మార్పణ మొనర్చిన భక్తులుగాని, సద్గురువున కాత్మార్పణ మొనర్చిన గురుపుత్రులుగాని ప్రపన్నులనబడెదరు. తన ప్రయత్నపూర్వకమగు కర్తృత్వమున్నంతవరకు రక్షణకలుగదు. ఇందులకు పురాణముల యందు ఈ విధముగా వ్రాయబడియున్నది. ద్రౌపది ఒకచేత మాన సంరక్షణము చేసుకొనుచు మరియొక చేయి పైకెత్తి హే కృష్ణా! అని ఎంత వేడుకొన్నను రక్షణ జరుగలేదు. చివరకు తన ప్రయత్నముమాని రెండుచేతులు పైకెత్తి హే కృష్ణా! విశ్వరూపా! ఆపద్బాంధవా! అనాధరక్షకా! నాసర్వము నీకర్పించితినిఅని ఆత్మార్పణ మొనర్చగా శ్రీకృష్ణ భగవానుడు అక్షయ వస్త్రముల నిచ్చి కాపాడెను. గీతయందుకూడ యిట్లున్నది.

శ్లో॥ అనన్యాశ్చింతయన్తోమాం యేజనాః పర్యుపాసతే ।
తేషాం నిత్యాభి యుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహమ్ ॥
(అ, 9 శ్లో॥ 22)

గజేంద్రుడు తన కర్తృత్వము నుపయోగించి మొసలితో పోరాడినంతవరకు భగవంతుని సహాయమును పొందలేదు. నీవే తప్ప నితఃపరంబెరుగ, రావే ఈశ్వర ! కావవే వరదా ! సంరక్షించు భద్రాత్మకా! యని వేడుకొనగా విష్ణుమూర్తి సహాయమును పొంద

గలిగెను.

శ్లో॥ దేహబుద్ధ్యాస్మిదాసోఽహం, జీవబుద్ధ్యా త్వదంశకః ।
ఆత్మబుద్ధ్యాత్వ మేవాహం, ఇతిమే నిశ్చితామతిః ॥

దేహాత్మ బుద్ధిగలవాడు దాస్యభక్తి నపేక్షించును. దైవాంశ బుద్ధిగలవారు నీఅంశమునను బుద్ధితో సఖ్యభక్తి నపేక్షించెదరు. ఆత్మబుద్ధిగలవారు, అనన్యతతో నీవే నేను, నేనే నీవు అని మధుర భక్తిని కలిగియుందురు. వివేకచూడామణిలో మోక్షసాధన సామ గ్ర్యాం భక్తి రేవగరీయసీ, స్వస్వరూపాను సంధానం భక్తి రిత్యభి దీయతే, అని చెప్పబడియున్నది.

కావున ఈ నవవిధభక్తులను వారివారి సంస్కారమున కను గుణ్యముగ నాచరించి భగవత్సాక్షాత్కారమునకు పాత్రులగుదురుగాక!

ఓం తత్ సత్.

9. విజయదశమి

ఆశ్వయుజ శుద్ధ దశమీ పర్వదినమునుగురించి విచారించుట జిజ్ఞాసగల ప్రతి మానవునకు అవసరము. పండుగ అనగా క్రొత్త బట్టలు ధరించుట, పిండివంటలతో భోజనము చేయుట, వినోద కాల క్షేపములు చేయుట సామాన్య మానవుని పండుగ. దైవభావముగల వారు పైచెప్పిన వానికి అదనముగా ప్రతిరోజు దేవీ భాగవతము చెప్పుటగాని, వినుటగాని చేయుచుందురు. పరమార్థ దృష్టితో చూచిన యిదిఅంతయు ఆరోపితముగా అనగా మిథ్యగా తోచును. పరమేశ్వరుడు సృష్టి, స్థితిలయ కర్తయని తలంచినపుడు. లేక ప్రపంచము సత్యముగా తలంచినపుడు అనగా సృష్టి దృష్టివాద మున యాపండుగకు మనము ఇవ్వవలసిన గొప్పతనమునుగూర్చి విచారింతము.

పరమేశ్వర చైతన్యము ప్రకృతియందు ప్రతిబింబించి

ప్రదర్శనమగునపుడు, అందు శక్తిస్వరూపమునే అమ్మ, చాముం డేశ్వరి, రాజరాజేశ్వరి మరి అనేక నామములతో శక్తిస్వరూపిణిగా పిలువబడుచు ఆరాధింపబడుచున్నది. సర్వశక్తిమంతమగు శ్రీరాజ రాజేశ్వరిని బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరాదులు కూడ ఆరాధింతురని పురాణవచనము. దీనిని గురించి అనేకగాధలు కలవు. స్థూలమనస్సు గలవారలకు యీ కథలెంతయో ప్రయోజనవంతములు. కథాప్రస్తా వన పూర్వకముగా దాని లక్ష్యమైన సూక్ష్మాంశమును గ్రహింతుముగాక. పురాణములయందు దేవతలు, రాక్షసులు అను మాటలు విన వచ్చుచున్నవి.

రాంబన్, కరంబన్ అను రాక్షససోదరులు శక్తి సంపాదనకై నీటియందు నిల్చి, తపస్సు చేయుచుండగా దేవేంద్రుడు మొసలి రూపమునవచ్చి కరంబన్ అను రాక్షసుని చంపివేసెను. అప్పుడు రాంబన్ అగ్నిదేవుని గురించి తపస్సుచేసి, అగ్నిదేవుని సాక్షాత్క రింపజేసుకొని తనకు ఎట్టి ప్రాణిచేతను చంపబడని బలశక్తి సామ ర్థ్యములుగల కుమారుని ప్రసాదింపుమని వరమడిగెను. అట్లే అతనికి మహిషాసురుడను కుమారుడు కలిగెను. తండ్రి మరణించుటద్వారా మాత్రమే యితడుద్భవించెను. ప్రస్తుతము అనవసరమగు కథా భాగము విడువటమైనది. అతడు బలసంపన్నుడై రాజ్యము చేయుచు తన పినతండ్రి కరంబన్‌ను చంపిన దేవేంద్రుని ఓడించి దేవరాజ్యమును కైవశము చేసుకొనెను. యింకను మరింత దుష్టకార్య ములు చేయుచుండుటచేత అతనిని పరిమార్చుటకు బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వర దేవగణములకు శక్తిచాలక, భయగ్రస్థులై వారందరు సమావేశమై తొమ్మిది శక్తులుకలిగిన ఒకఅందమైన స్త్రీని సృజించిరి ఆ మూర్తిపేరు "చాముండి" ఆమె పదునెనిమిది చేతులతో, ప్రతి దేవునియొక్క ముఖ్యాయుధము ఒక్కొక్కచేతితో ధరించి మహిషా సురునిపై యుద్ధమునకు బోయెను. ఆమెను వివాహము చేసుకొను టకు అనేక ప్రయత్నములు మహిషాసురుడు చేసి విఫలుడయ్యెను.

తొమ్మిది రోజులు ఆమెతో యుద్ధముచేసి చివరకు ఒక పెద్ద శక్తివంతమైన దున్నపోతు రూపముదాల్చి ఘోరయుద్ధముచేసి ఆమె చేతిలో మరణించెను. అతని తమ్ముడు రక్తబీజుడు (అనగా అతని రక్తము భూమిమీద పడినచో బొట్టునకు వేయిమంది రాక్షసులు ఉద్భవించునట్లు వరము కలిగియున్నాడు.) ఆమెపై యుద్ధమునకు బోయెను. యితని రక్తము క్రిందపడకుండా చంపవలెను. గనుక దేవి "కాళీ" రూపమును(అనగా నల్లనిశరీరము, పెద్దనాలుక) సృజించి, ఆమె రక్తబీజుని చంపగా, ఆయన రక్తము క్రిందపడకుండా కాళీమాత తన పెద్దనాలుకతో నాకి అతనినిహతమార్చివేయగా లోకమంతయు రాక్షస బాధనుండి తప్పింపబడి క్షేమముగా ఆనందముగా నుండిరి. క్లుప్తముగా కథయిది.

సూక్ష్మ బుద్ధిగలవారు దీనినిబట్టి నేర్చుకొనవలసినది యీ పండుగ తొమ్మిదిరోజులు చేయుటకు కారణమేమి ? మరికొన్ని రోజులు చేసుకొనగూడదా? తొమ్మిది రోజులలో మొదటి మూడు రోజులు దుర్గాపూజ, రెండవ మూడురోజులు లక్ష్మిపూజ, చివరి మూడురోజులు సరస్వతీ పూజ ఎందుకు చేయవలెను? యీ క్రమమునకేదైనకారణమున్నదా? సంఖ్యలన్నింటిలోను పెద్దది తొమ్మిది కనుక పెద్దసంఖ్యనే ఏర్పాటు చేయడమైనది. మొదటి మూడు రోజులు దుర్గాపూజ దుర్గ భయంకర స్వరూపిణి ఆమెను ఉపాసన చేయుటవల్ల మనలోనున్న దుష్టశక్తులను నిరోధించగలశక్తి సామర్థ్యములు మనకు లభించును. తరువాత మూడురోజులు లక్ష్మిపూజ అనగా ఐశ్వర్యవంతమగుట. యిది రెండువిధములు. బైట వ్యవహారమునకు ధనము వగైరా, లోపల అనగా అంతరమున మంచిబుద్ధి గలిగియుండుట. ఈ రెండు విధముల ఐశ్వర్యము లక్ష్మిపూజవల్ల సిద్ధించును. తరువాత మూడురోజులు సరస్వతిపూజ. దుర్గాపూజ వలన మనలోని తమోగుణము. లక్ష్మిపూజ వలన రజోగుణము శమించును. చివరి మూడు రోజుల సరస్వతి పూజతో మనలో శుద్ధ

సత్త్వాంతఃకరణము ఏర్పడి శ్రవణమననములకు అర్హత కలుగును. దానివలన జీవబ్రహ్మైక్య విజ్ఞానము పొందగలము. యిదియే విజయ దశమి. మానవులు లౌకికదృష్టి, వైదికదృష్టి, పరమార్థిక దృష్టి వారి అంతఃకరణభేదముల ననుసరించి కలిగియుందురు. లౌకికదృష్టియనగా యీదేహమే నేనని తలంచి వ్యవహరించుట. అప్పుడు తాను దాసుడు భగవంతుడు ప్రభువని తలంచును. వైదికదృష్టి యనగా తాను జీవుడనని తానా దేహమును ధరించియున్నానని, దైవము యొక్క అంశమునని తలంచుచు వ్యవహరించును. తానుజేసిన కర్మఫలములనుభవించుటకు పరలోకములకుపోవుదునని యువైదిక కర్మలాచరించుచుండును. పారమార్థికదృష్టిగలవారు తెలియబడునదంతయు దృశ్యమనియు అనగా షడ్భావవికారవంతమనియు శ్రుతి స్మృతులను, తన అనుభవములో విచారించును. తనకు ఎదుట కన్పించుచున్న ప్రపంచము దృశ్యమై యున్నందున తాను ద్రష్ట అని తలంచును.

యింద్రియములకు తనదేహము దృశ్యమైనందున యింద్రియములు చేతనవంతములని గుర్తించును. మనస్సును విడిచి యింద్రియ వ్యవహారము లేకపోవుట అనుభవము. యింద్రియములు ప్రాణము దృష్ట్యా మనస్సు చేతనవంతమని తెలియుచున్నది. నిద్రయందు మనస్సు లేకపోవుట గమనించుచున్నాము. దేని సత్తాయందు యీమనస్సు రాకడ పోకడలు కలిగి జ్ఞానకర్మేంద్రియములద్వారా సర్వవ్యవహారములు జరుపుచున్నదో అది కదా "నేను" అని అనుభవములో తెలియవచ్చునది. ఆ సచ్చిదానంద రూపమునందు గదా యీ కరచరణాద్యవయవ రూప స్థూలదేహము గాని, మనోబుద్ధీంద్రియాది సూక్ష్మదేహముగాని, అజ్ఞానరూపమగు కారణ దేహముగాని సత్తాస్ఫూర్తులు కలిగి వ్యవహరించుచున్నట్లగుబడుచున్నది. "యేనయ ద్వ్యాప్తం తత్తన్మాత్రమేవ" ఏది దేనిచేత వ్యాప్తిపొంది ఉన్నదైనదో అది దానికంటె భిన్నముకాదు. కనుక

యీ నామరూపాత్మకమగు చరాచర భూత ప్రపంచము ఆ "సత్ చిత్ ఆనంద"ములపై తోచుచున్నది. "నామరూపాళి మానస్యాత్ సంసారః సచ్చిదానంద దృష్టిస్యాసముక్తిః" అనగానామరూపములు నేననుకొనుట జనన మరణ రూప సంసారమునకు హేతువగును. అనగా మృత స్వరూపుడవు శ్రుతి, స్మృతి, స్వానుభవములతో విచారించి సచ్చిదానందములే తానని నిశ్చయించినచో ముక్తి. అనగా అమృత స్వరూపుడవు. ఇట్టి ప్రశాంతస్థితిని గదా వేదాంతము తత్త్వమసి మొదలగు మహావాక్యముల ద్వారా తెలుపుచున్నది. ఇది దృష్టి సృష్టివాదము. యీ విచారణమునందు నిశ్చయము కలిగిన వారు జీవన్ముక్తులు. వీరు ప్రారబ్ధకర్మానుసారము వ్యవహరించియు వ్యవహరించనివారే "య ఏవంవేత్తి పురుషం ప్రకృతించగుణైసహ సర్వథా వర్తమానోపిన సభూయోభి జాయతే" (గీత_13.) అనగా ప్రకృతి, పురుషుడు, గుణములు అనగానేమియో విచారించితెలుసుకున్నవారికి తిరిగి జన్మలేదు. ఇట్టి పరిశీలన కలిగినపుడు దృక్కు దృశ్యము రెండేవస్తువులు. దృక్‌దృశ్యమును తెలిసి కొనునపుడు వాటిమధ్య దృష్టి యుండును. దీనిని త్రిపుటి యందురు. దృష్టికి అకారము దృశ్యము?, స్వరూపము దృక్కదై యున్నది. దృక్‌ను విడిచి దృష్టిలేదు. దృష్టిని విడిని దృశ్యములేదు. దృష్టి, దృశ్యములు లేనపుడు దృక్‌యున్నది. కనుక దృష్టికి స్వరూపమైన దృక్‌న్‌సత్యముగా గుర్తింపజేయుటయే'బుద్ధిన్ జ్ఞానమంయకృత్వా' యగును. అప్పుడు బుద్ధి(దృష్టి) దృశ్యమును బ్రహ్మమయముగా చూడగలుగును. యీ విధముగా " సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ" అని శ్రుతివచనము. జగద్వ్యవహారమంతయు ప్రకృతిదిగా గుర్తించి, యిట్టి జడరూప ప్రకృతి దేనిసాన్నిధ్యమున చేతనవంతమై యీ వ్యవహారమంతయు జరుగుచున్నదో అట్టిచేతనమే పరమేశ్వరుడు.

శ్లో॥ భ. గీ. 13_30 ప్రకృత్యైవచ కర్మాణి క్రియమాణాని సర్వశః
యః పశ్యతి తథాఽఽత్మాన మకర్తారం సపశ్యతి.

అనగా స్థూల, సూక్ష్మ, కారణరూప వ్యవహారము ప్రకృతిదని గుర్తించి చేతనము కర్తయని గుర్తించుట యదార్థము. అట్టి ప్రకృతి రూపమే అమ్మ లేక చాముండేశ్వరి లేక రాజరాజేశ్వరి.

విడదీసి చెప్పగా కాళీ, లక్ష్మి, సరస్వతి, మరింత విడదీసి చెప్పగా కంచికామాక్షి, కాశీవిశాలక్షి, మధురమీనాక్షి ఇత్యాదులు. ఆత్మ సాన్నిధ్యమున ప్రకృతి చేతన వంతమైన సర్వశక్తుల రూపమున కార్యరూపముగా తెలియబడుచున్నది పురుషుడే సర్వమునకు ఆధారుడని నిలచినవాడు నిరహంకారుడై జన్మరాహిత్యమును పొందును. అట్టిస్థితిని పొందుటకు శక్తిని సంపాదించుటకు యీ అమ్మను ప్రార్థించి, పూజించి కృతార్థత పొందవలసిన వారమైయున్నాము. యివి దేవీ నవరాత్రులు, ఇట్లే వినాయక నవరాత్రులు చేయుట కూడ మన హిందువుల పండుగలలో మరియొకటి. తెలివియందు తెలియబడిగదా జడమనియు, చేతనమనియు చెప్పుచున్నాము. ప్రకృతి అని చెప్పుటకు పూర్వమే తెలివియున్నది. దీనినే శ్రుతి "తదేవ సౌమ్యా ఇదమ గ్రమాసీత్ ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ" సృష్టికి పూర్వము బ్రహ్మమే యున్నది. అనగా ప్రత్యగాత్మ చైతన్యము అంతఃకరణమందు భాసించి వృత్తిరూప పరిణామము పొంది నేత్రముద్వారా బయటికివచ్చి విషయాకారముపొంది 'ఇది' అనుచున్నది. ఇది అనుటయే సృష్టి ఇది అనుటకు పూర్వమే చైతన్యము బహిర్ముఖమై "ఇది" యని వస్తునిర్ణయము జరుగుచున్నది పై పరిశీలనలో చైతన్య విశిష్ట ప్రకృతిలో కార్యరూపము ధరించు పంచ భూతాత్మకమగు ప్రకృతిని ప్రముఖముగ తీసుకొన్నపుడు దేవీ నవరాత్రులు పూజ విశిష్టమునందు పురుషుని చైతన్యమును ప్రముఖముగా తీసుకున్నపుడు వినాయక నవరాత్రులు. అట్లే సీతారామ కళ్యాణము శ్రీరామనవమి శ్రీరాముడు-పురుషుడు లేక చైతన్యము లేక దృక్ సీత:- ప్రకృతి లేక దృశ్యము యీ రెంటి సమ్మేళనమే సృష్టి.

భ. గీ. 13-27: యావత్సంజాయతే కిఞ్చిత్సత్త్వంస్థావరజఙ్గమమ్।
క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ సంయోగా త్తద్విద్ధి భరతర్షభ॥

యీవిధముగా వందుగలన్నియు స్థూలముగా కన్పించినను సూక్ష్మబుద్ధితో విచారించినచో ఉపనిషత్ ప్రతిపాదితమైన "ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ" అని బోధించుటకే, కనుక భేదములో జీవించు మనము సగుణారాధనతో శుద్ధ సత్వాంతఃకరణము సంపాదించుకొని శ్రవణ, మనన, నిధి ధ్యాసనములతో తత్త్వరహస్యమును గ్రహించి "అహం బ్రహ్మాస్మి" యను మహా వాక్యమును స్మరించుచు శాంత శివస్వరూపులమై యుందుము గాక.

ఓం తత్ సత్

10. గురుమంత్రము

గురుర్ బ్రహ్మ, గురుర్విష్ణుః, గురుర్దేవో మహేశ్వరః ।
గురుస్సాక్షాత్పర బ్రహ్మ, తస్మై శ్రీ గురవేనమః ॥

అర్థము :- గురువు బ్రహ్మ, గురువు విష్ణువు, గురువే మహేశ్వరుడు - ఆయనే సాక్షాత్పరబ్రహ్మ, అట్టిగురువునకు నమస్కారము

ప్రపంచమున పెద్ద వస్తువులను గురువులందురు. చిన్న వస్తువులను లఘువు లందురు. లోకములో పదార్థము లన్నిటికంటె మహా మేరువు పెద్దదిగ చెప్పబడుచున్నది. తక్కిన పదార్థములు దానికంటె చిన్న వబడుచున్నవి. కాన మహా మేరువునుబట్టి యితర పదార్థములు లఘువులవబడు చున్నవి. ఇతర పదార్థములను బట్టి మహా మేరువు గురువనబడుచున్నది. ఆ మహా మేరువుకంటె దానిని ధరించియున్న భూమి మిక్కిలి పెద్దది. కాన భూమినిబట్టి మహా మేరువు లఘువనబడును. మహా మేరువునుబట్టి భూమి గురువగును. భూమినంతా వ్యాపించియున్న ఉదకము భూమికంటె గురువగును. ఉదకమునుబట్టి భూమి లఘువగును. జలమునకంటె తేజోరూపముగా వ్యాపించియున్న అగ్ని పెద్దదగుటవలన గురువగును దేనివలన

ఒకటి గురువగుచున్నదో అది దానికి లఘువగును. వాయువు అగ్నికంటె గురువగును. వాయువున కవకాశమిచ్చిన ఆకాశము వాయువు దృష్ట్యా గురువగును. ఆకాశాది భూత భౌతికములగు సమస్త పదార్థములకు సంయోగ వియోగములను కలిగించెడి చాలనశక్తి యే సూత్రాత్మయనబడును. దానివలననే పంచభూతములు, వియత్పథమున సూర్యుడు, చంద్రుడు, నక్షత్రములు మొదలగునవి నియమానుసారముగా ప్రవర్తించుచున్నవి, అదియే కుండిలినీశక్తి యనుపేరుతో సర్వశరీరములను ధరించి దేహేంద్రియమనోబుద్ధి ప్రాణములను ప్రవర్తింప జేయుచున్నది. ఆకాశమునుబట్టి సూత్రాత్మ గురువగును. సూత్రాత్మకంటె దానికి కారణమగునది వ్యాకృత్వము జగత్సంస్కారములతో సూత్రాత్మయు అవ్యాకృతమున చేరియుండును. కార్యరూపమగు సూత్రాత్మకంటె కారణరూపమగు నవ్యాకృతము పెద్దది గనుక గురువనబడును. మూలప్రకృతికంటె అవ్యాకృత మల్పమగుట వలన మూలప్రకృతి గురువగును. మూలప్రకృతికంటె ఆధారము, అధిష్ఠానము, ప్రకాశమునగు బ్రహ్మచైతన్యము పెద్దదగును. దానికంటె పెద్దదగు వస్తువే కాలమందున, యే దేశమందునలేదు కాన అదియెప్పుడును లఘువుగా నేరదు. కాన బ్రహ్మచైతన్యమునకు నిరపేక్షక గురుత్వము సిద్ధించుచున్నది ధౌత వస్త్రమునందు రంగులచేత చిత్రకారుడు చిత్రములను చిత్రించు విధమున, అగురుతమమగు బ్రహ్మచైతన్యము తనయంద ధ్యస్తమైన త్రిగుణాత్మికయగు జడ ప్రకృతిని తన సత్తచే దేశకాల విశిష్టమగు నామరూప క్రియాత్మక జగత్తుగా పరిణమింపజేయుటవలన బ్రహ్మ యనబడెను. సర్పదండ మాలాదులయందు రజ్జువు వ్యాపించి యుండునట్లు, బ్రహ్మ చైతన్యమున కల్పితములైన సమస్త పదార్థములయందు అధిష్ఠాన రూపముగ గురుతమమగు బ్రహ్మ చైతన్యము వ్యాపించియున్నది. కనుక విష్ణువనబడును. సమస్త పదార్థములు పగలు సూర్యుని ప్రకాశము చేతను, రాత్రి చంద్ర, నక్షత్రములవలనను ప్రకాశింపబడుచున్నవి.

ఆ సూర్య చంద్ర జడ జ్యోతిస్సులు ఒకకాలమందు ఒకదేశమందు ఉండును. అవి అధిష్టానసత్త చేతనే ప్రకాశించుచున్నవి.

శ్లో॥ కింజ్యోతిస్తవభాను మానహనిమే రాత్రౌ ప్రదీపాదికం
స్యాదేవం రవిదీప దర్శన విధౌ కిం జ్యోతిరాఖ్యాహిమే,
చక్షుస్తస్య నిమీలనాది సమయేకిం ధీర్ధియోదర్శనే
కిం తత్రాహ మతోభవాన్ పరమకం జ్యోతిస్త దస్మిప్రభో॥

గురుతమమగు అధిష్టాన చైతన్యము నిరపేక్షముగా సర్వ పదార్థములను సర్వకాలములందు సర్వదేశములందు ప్రకాశింప జేయుచున్నది. గాన ఆదిదేవుడని చెప్పబడెను దీవ్యతే ఇతిదేవః. ఈ చైతన్యరూపుడగు గురుదేవుడే సర్వజీవులబుద్ధులకు అధిపతియై వారివారి కామకర్మాది వాసనలు. జన్మజన్మాంతర సంస్కారములు నిలిచియుండునట్లు సమష్టి బుద్ధియగు మహత్తత్త్వమునందు సృష్టి యొక్క సంస్కారములు, సర్వజీవుల అదృష్టములు నిలిచియుండు నట్లు చేయును. సుషుప్తి మరణ ప్రళయములలో మాయావిశిష్ట చైతన్యము నంధణగియుండి పరల జాగ్రజ్జన్మస్మృష్టులయందదిష్టా చైతన్యసత్తచే, ఏజీవుని బుద్ధి ఆజీవునకు, ఎవని సంస్కారములు వానికి ప్రత్యేకించి యొసంగబడుచున్నవి. కాన ఆఅధిష్టాన చైతన్య స్వరూపుడగు గురుదేవుడు మహేశ్వరు డనబడుచున్నాడు.

అధిష్టానమగు బ్రహ్మచైతన్యము నిర్గుణమగుటచే నే కార్య మును స్వయముగా చేయలేదు. కాన ఆ నిర్గుణబ్రహ్మ చైతన్యము సాధన చతుష్టయ సంపన్నులైన జిజ్ఞాసువుల నుద్ధరించుటకు శుద్ధ సత్వ ప్రధానమగు మాయనుపాధిగా గైకొని భక్తులయెదుట శరీ రముతో ప్రత్యక్షమగుచున్నాడు. జన్మ జన్మాంతర కామ కర్మాది వాసనలబట్టియు సామాన్య మానవుల యంతఃకరణములయందు ఆత్మ స్వరూప సాక్షాత్కార జ్ఞానముదయింపనేరదు.

"సత్త్వాత్సంజాయతేజ్ఞానం" సత్వగుణప్రధానమగు నంతః కరణమునందు మాత్రమే జ్ఞానము కలుగునని భగవద్గీతయందు

చెప్పబడెను. కావున బ్రహ్మవేత్తయైన సద్గురువు అంతఃకరణము శుద్ధసత్వ ప్రధానమని తెలియవలెను. భక్తుల నుద్ధరించుకొఱకా నిర్గుణబ్రహ్మము శుద్ధసత్వ ప్రధానోపాధిని గైకొని ప్రపంచమున నవతరించుచున్నారు. కాన ఆ మంగళకరుడైన సద్గురుమూర్తి "సాక్షాత్పరబ్రహ్మగా" గుర్తించి సాష్టాంగ నమస్కారము చేయవలెను.

ఈమంత్రమునకు యీవిధముగకూడ నర్థము చెప్పవచ్చును. శుద్ధ సత్వోపాధికుడైన పరమేశ్వరుడు, రజోగుణయుక్తుడై బ్రహ్మయనుపేరుతో జగత్తును సృష్టించుచున్నాడు. సత్వగుణయుక్తుడై విష్ణునామముతో జగత్తును పోషించుచున్నాడు. తమోగుణయుక్తుడై రుద్రాఖ్యతో జగత్తును లయముచేయుచున్నాడు. అట్లే పరబ్రహ్మరూపుడైన సద్గురుమూర్తి ముముక్షువుయొక్క పరిశుద్ధాంతఃకరణమను సుక్షేత్రమునందు ఉపదేశమను విత్తనమును నాటి జ్ఞానాంకురము సృజించుచున్నాడు కావున అతను బ్రహ్మ యనబడును. ఆ గురుమూర్తియే బోధయనెడి జలమును జల్లి అజ్ఞానాంకురమును పోషించుటంజేసి విష్ణువనబడుచున్నాడు. అతడే ఆత్మజ్ఞానముచేత అజ్ఞానమును, అజ్ఞానకార్యమగు సర్వసంసారమును నాశముజేసి, అటుపిమ్మట అజ్ఞాన నాశకమగు జ్ఞానముకూడ అజ్ఞానకార్యమగు అంతఃకరణ వృత్తియే యగుటచేత, దానిని కూడ నాశముజేసి శుద్ధ చైతన్యరూపుడై శేషించుచున్నాడు. కావున అతడు రుద్రుడనబడుచున్నాడు. శ్రుతియందుగూడ యిట్లున్నది. "ఏకంఏవహి రుద్రోన ద్వితీయా యతస్థుః" ఇట్లు త్రిమూర్త్యాత్మక స్వరూపుడై సృష్టి, స్థితిలయములు చేయుచున్న సద్గురుమూర్తి పరబ్రహ్మస్వరూపుడే యగును. "బ్రహ్మ విద్బ్రహ్మైవ భవతి" బ్రహ్మ నెరిగినవాడు సాక్షాద్బ్రహ్మమే యగుచున్నాడని చెప్పబడెను. కావున పరబ్రహ్మస్వరూపుడైన సద్గురుమూర్తికి తను ధనమనములర్పించి నిత్యము చతుర్విధ శుశ్రూషల నొసర్పవలయును.

ఓం తత్ సత్

11. సాక్షి - అనుభవము

రచన :- త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు, గుడివాడ.

(నవంబరు 1987 గీతావాణి మాసపత్రికయందు ప్రకటితమైనది)

[వీరు గుడివాడ శ్రీ ప్రణవాశ్రమాధిపతులైన పూజ్యపాద శ్రీశ్రీశ్రీ ప్రణవానంద స్వాములవారి శిష్యులు-వేదాంత జిజ్ఞాస గలవారు. వీరు యీ వ్యాసమును పంపి బహుకాలమైనది. నేను అనారోగ్యముతో వుండుటవలన యీ వ్యాసం ప్రకటించుటకు ఆలస్యమైనది. అన్యథా భావించరు గాక! —సంపాదకుడు.

సాక్ష్యనుభవము మనకు క్రొత్తగా వచ్చే విశేషముకాదు. మనందరి స్వరూపమై మనకు కలుగు లోకానుభవము లన్నింటిని ప్రకాశింపజేస్తూ వుండేటటువంటిది. ఈసాక్ష్యనుభవముయొక్క విషయము వేదాంతేతర శాస్త్రములయందులేదు. కేవలఉపనిషత్తులందు మాత్రమే మనము చూడగలము. శ్వేతాశ్వతర ఉపనిషత్తునందు ఆరవ అధ్యాయము పదకొండవ మంత్రమున "ఏకో దేవః సర్వభూతేషు గూఢః సర్వవ్యాపి-సర్వభూతాంత రాత్మ। కర్మాధ్యక్షః సర్వ భూతాధివాసః సాక్షీ చేతా కేవలో నిర్గుణశ్చ" అనియు మరియు భగవద్గీత-9వ అధ్యాయము 18వ శ్లో॥ " గతిర్భర్తా ప్రభుస్సాక్షీ నివాసశ్శరణం సుహృత్, ప్రభవః ప్రలయస్థానం నిధానం బీజమవ్యయమ్" అనియు సాక్షి శబ్ద వివరణము వున్నది.

ఈ సాక్షి అను తత్త్వము అనుభవ స్వరూపము అఖండమునునై యున్నది. దానిని గురించి కొంచెము విచారింతము. ప్రపంచ విషయములను మన ఇంద్రియముల ద్వారా తెలుసుకున్నపుడు "ఇది యిటువంటిది. అను కల్పన వచ్చును గదా? దానిని - ప్రత్యయానుభవమందురు. ఈ అనుభవము బయటనుండి లోనికివచ్చును ఇంద్రియవిషయ సంబంధము లేకుండనే మన అంతఃకరణమందు ఉత్పన్నమై దేహాదుల వ్యాపించు మరియొక అనుభవము కూడ

యున్నది. మనకు కామ, క్రోధ, సుఖ, దుఃఖాదులు మన అంతః కరణమునందు ఉద్భవించి, మనస్సు, ఇంద్రియములు, దేహము మొదలగువాటిని అన్నిటిని వ్యాపించి వాటిని స్వాధీనము చేసుకొనును. యీ అనుభవము, లోపల అంతఃకరణమునలేచి బయటికి వచ్చుచున్నట్లు కన్పించుచున్నది. దీనినే వేదనానుభవమందురు. సుఖము, దుఃఖము, ఈర్ష్య, భక్తి, ప్రేమ, ఆసక్తి, అహంకారము మొదలగునవన్నియు ఈ వేదనానుభవమునందు చేరును.

యోగసాధనవలన, తపస్సువలన కలుగు ప్రత్యేక శక్తులు కూడ యీ అనుభవమునందు చేరును. జన్మాంతర విషయములను చెప్పు స్మృతులు కూడ వేదనానుభవమునందు చేరిపోవును. వానిని దివ్యానుభవము లందురు.

అనుభవము అను శబ్దమునకు, అను అనగా అనుసరించి దానినిపొంది, భవమనగా కలుగునది-అను అర్థము. ఇంద్రియముల ననుసరించి పుట్టు..టువంటి ప్రత్యయానుభవము, అంతఃకరణము ననుసరించి పుట్టునటువంటిది వేదనానుభవము. సాధనములచే కలిగిన సిద్ధులు-వగైరాకూడ అంతఃకరణమునందే పుట్టినవి కనుక వేదనానుభవమునందె చేరును.

మనము గమనించవలసిన విషయము పైచెప్పినప్రత్యయానుభవముకూడ అంతఃకరణమునందే జరుగుచున్నది. అయితే యీ ప్రత్యయము (జ్ఞానము) కలుగుటకు ఇంద్రియముల సహాయము కావలెను వేదనానుభవము - అంతఃకరణమునందే జరుగుచున్నది. ఇందు ఇంద్రియముల సహాయ మవసరములేదు. మన అనుదిన వ్యవహారమంతయు యీరెండు అనుభవములలో చేరియున్నది. ఇప్పుడు సాక్షి అనుభవమును గూర్చి విచారించెదము. పై రెండు విధముల అనుభవములకు ఆధారముగాను తాను వాటినంతా వ్యాపించి జ్ఞానరూపముగాను, అవికనబడనపుడు తనకు తానుగానే ప్రకాశస్వరూపముగాను వున్నామను అనుభవమే సాక్ష్యనుభవము. పై

రెండు అనుభవముల దృష్ట్యా దానిని సాక్ష్యనుభవమనుచున్నామే గాని అది అనుభవముకాదు. స్వరూపము సాక్షి స్వప్రకాశస్వరూపమై, సర్వప్రకాశకమై, ఏకమై, అసంగమై, నిర్లిప్తమై, వ్యవహార హేతుభూతమగుచున్నది.

పరమార్థమును విచారించునపుడు, వాచ్యార్థమునుగాక, లక్ష్యార్థమును గుర్తించవలెను. సాక్షి శబ్దమునకు వాచ్యార్థమును గ్రహించినచో పరమార్థము సిద్ధించదు. సాక్ష్యమున్నంతవరకే సాక్షియున్నట్లు గ్రహించవలసియుంటుంది. సాక్షి, సాక్ష్యములు సాపేక్షిక శబ్దములు. సాక్షి శబ్దముయొక్క పరమార్థమును తెల్పు లక్షణముగా గుర్తించినచో వాచ్యరూపమైన సాక్షి శబ్దమును, సాక్షియందు తోచు అవస్థలు, అవస్థావాసులు, అవస్థాలోకములు. ఆ లోకానుభవములు, తోచి, అణగునవిగా మనము గ్రహింతుము. అట్లుతోచి అణగుదానినే అనిర్వచనీయమందురు అట్టి అనిర్వచనీయమైన దానినే వేదాంత శాస్త్రమునందు మిథ్యయందురు. సాక్షిఅనుభవము ప్రమాణములచే పొందబడు అనుభవముకాదు. ప్రమాతకు (నేను) కూడ అవల యుండి వీనినన్నిటిని వ్యాపించు కేవలానుభవమే సాక్షి అనుభవమని తెలియవలెను.

ధర్మజిజ్ఞాసయందు శ్రుతిప్రమాణము. బ్రహ్మజిజ్ఞాసయందు శ్రుతి, అనుభవముకూడ ప్రమాణములు. ఈ సాక్ష్యనుభవమును గురించి తర్కించునపుడు శ్రౌతతర్కము, గురువు బోధించునపుడు అనుభవానుగత తర్కములే ఉపయోగమునకు వచ్చును.

సాక్షియొక్క అద్వయతత్వము యీక్రిందివిధముగా గ్రహించవలెను, భౌతిక జగత్తునందు కన్పించు వేరు వేరు-నామరూపములుగానున్న వస్తువులయందు "శక్తి" అను ఒకటే అద్వితీయ మూలభూత వస్తువుగాయున్నది. శక్తియొక్కవ్యాప్తిని అన్నిచోట్ల కనుగొనిన వెంటనే వస్తువు అను వ్యాప్యము లేనేలేదు. అట్లేవ్యాపకమైన సాక్ష్యనుభవమును కనుగొనినవెంటనే వ్యాప్యములైన బుద్ధ్యా

దులు ఎప్పుడు లేనేలేవని తెలియును. ఈవిధముగా దానిని అద్వ యమని చెప్పెదము. తన (సాక్షిస్వరూపము)యందు తనజాగ్రత్తు దానికి చేరిన ప్రపంచము, తన స్వప్నము. దానికిచేరిన ఆ స్వప్న ప్రపంచము. తన నిద్ర అక్కడ ఏవిధమైన ప్రపంచములేని తాను అనురీతిలో తన స్వరూపమును పట్టుకొని విచారించుటకు బయలు దేరిన వేదాంతశాస్త్రములు చెప్పు " ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ " అను శ్రుతిని వివరించు పారమార్థిక దృష్టియగును.

కాని "మనము ఈ జగత్తులో పుట్టిన మనుష్యులము, మనకు యిచ్చట కల, నిద్ర కలుగుచున్నది." అని విచారించిన వ్యవహారిక దృష్టి యగును. ఇది పూర్ణవిచారణకాదు. వ్యవహారిక దృష్టితో బుద్ధి మొదలగునవి సాక్షిస్వరూపమును విభాగముచేసి చూచినచో, బుద్ధి మొదలగు వానినన్నింటిని సాక్షి వ్యాపించినదని స్పష్టమగును. అయితే-శక్తియే పరమార్థము. అదే వస్తువుగా కనబడుచున్నదని ఎరిగినపుడు, శక్తిని ఏవిధముగా దృష్టాంతమందు అద్వితీయమై యున్నదని గ్రహించితిమో ఆవిధముగానే పరమార్థ దృష్టితో చూచి నట్లయితే, అంతఃకరణము మొదలగునవి లేనేలేవు. సాక్షిస్వరూపమే ఈవిధముగా కనబడుచున్నదేగాని, సాక్షి వ్యతిరిక్తముగా ఏమియు లేదని గుర్తించబడును.

ఓం తత్ సత్.

ఓంకార బ్రహ్మము లయబేధము

హరిఃఓం అని ఉపనిషత్తు చెప్పుచున్నది. సర్వము సగుణ బ్రహ్మమైనట్లు కారణ కార్యరూపముగనున్న యీ జగత్తంతయు

ఓంకారమే. కాని ఓంకారము వాచకము. సగుణబ్రహ్మము వాచ్యార్థము. వాచ్యవాచకములకు భేదములేదు. కాన ఓంకారమును సగుణ బ్రహ్మముగ తెలిసికొని ధ్యానించవలెను. జగత్తంతయు నిర్గుణ బ్రహ్మయందు ధ్యస్తము. కల్పితసర్పము అధిష్టాన రజ్జువు కంటె వేరుగాలేనట్లు, కల్పితమైన జగత్తు అధిష్టానమైన నిర్గుణబ్రహ్మము కంటె భిన్నముగలేదు. అట్లే కల్పితమైన ఓంకారము అధిష్టానమైన నిర్గుణబ్రహ్మమునకు వాచకము నిర్గుణబ్రహ్మము వాచ్యము. వాచ్య వాచకములకు భేదముండదు. కాన ఓంకారము నిర్గుణ బ్రహ్మమని ధ్యానించవలెను, పరిదృశ్యమానమైన అర్థజాతమంతయు శబ్దముచే చెప్పబడుచున్నది. శబ్దములు వాని వాచకములు. ఎవస్తువైనను అర్థానిని తెలియజేయు పదముకంటె వేరుకాదు. పదమే దానిని తెలియజేయునో యది ఆపదమునకర్థమగుచున్నది. అనగా వాచ్య వాచకములక భేదమని భావము "సర్వగ్ంం హ్యే తద్బ్రహ్మయ మాత్మా బ్రహ్మసోయ మాత్మా చతుష్పాత్" ఈ జీవాత్మయే పర బ్రహ్మము. యీ ఆత్మయే నాలుగు పాదములు గలవాడు. ప్రణవ మునకు నాలుగు మాత్రలుగలవు. ఇందు విరాట్టు, హిరణ్యగర్భుడు, అవ్యాకృతుడు, పరమాత్మ అను నాలుగును బ్రహ్మపాదములు. విశ్వుడు, తైజసుడు, ప్రాజ్ఞుడు, ప్రత్యగాత్మ అను నాలుగును ఆత్మపాదములు. అకారము, ఉకారము, మకారము, అమాత్రక అను నాలుగును ప్రణవ మాత్రలు.

ప్రథమ పాదము :– సమష్టి స్థూలప్రపంచ విశిష్టమగు చైతన్యము విరాట్టనబడును. వ్యష్టి స్థూలశరీర విశిష్టమగు చైతన్యము విశ్వుడనబడును విరాట్టునకును, విశ్వునకును ఉపాది స్థూలమగుటచే వీరిద్దరకు భేదములేదు. సమష్టియందు వ్యష్టి అంతర్గతముగ నుండును. కాన వ్యష్టి స్థూలోపాధికుడగు విశ్వుడు సమష్టి స్థూలోపాధికుడగు విరాట్టున కంటె భిన్నుడుకాడు. యీ విరాడ్రూప విశ్వునకు ఏడంగము లున్నవి. అతనికి సత్యలోకము శిరస్సు.

ఆహవనీయాగ్ని ముఖము. సూర్యచంద్రులు నేత్రములు. వాయువు ప్రాణము. ఆకాశము దరము సముద్రాదుల జలము మూత్రస్థానము. పృధ్విపాదము. యీసప్తాంగములుగల విశ్వునకు పందొమ్మిది ముఖములున్నవి. పంచప్రాణములు పంచజ్ఞానేంద్రియములు, పంచకర్మేంద్రియములు, అంతఃకరణచతుష్టయములను నీపందొమ్మిది భోగ సాధనములగుటచే ముఖములని వర్ణించబడెను. జాగ్రదవస్థయందు విశ్వుడు యీ పందొమ్మిది ముఖములతో బాహ్యవృత్తిగలవాడై స్థూలభోగముల ననుభవించుచున్నాడు యీ పందొమ్మిదింటిలో జ్ఞానేంద్రియములైదు, కర్మేంద్రియములైదు. అంతఃకరణచతుష్టయముఅను యీపదునాలుగు తమ తమ యధిదేవతల సహాయముతో, తమ తమ విషయము లందు ప్రవర్తించుచున్నవి. కాన యీ పదునాలుగు ఇంద్రియములు పదినలుగరధిదేవతలు, పదునాలుగు విషయములు కలసి పదునాల్గుత్రిపుటులగును.

14 త్రిపుటులు

ఆధ్యాత్మము:- అధిదైవము- అధిభూతము
శ్రోత్రేంద్రియము- దిక్కులు- శబ్దము
త్వగింద్రియము- వాయువు- స్పర్శము
నేత్రేంద్రియము- సూర్యుడు- రూపము
జింహ్వేంద్రియము- వరుణుడు- రసము
ఘ్రాణేంద్రియము- అశ్వనీదేవతలు - గంధము
వాగింద్రియము - అగ్ని - వచనము
పాణేంద్రియము - ఇంద్రుడు- దాన పరిగ్రహములు
పాదేంద్రియము- విష్ణువు- గమనాగమనము
ఉపస్థేంద్రియము- బ్రహ్మ- ఆనందము
పాయురింద్రియము- మృత్యువు- విసర్జనము
మనస్సు- చంద్రుడు- సంకల్పవికల్పములు

బుద్ధి- బ్రహ్మ- నిశ్చయము
చిత్తము- నారయణుడు- చింతన
అహంకారము - రుద్రుడు - కర్తృత్వము

యీ పదునాలుగు త్రిపుటులును అధిదేవతా సహితమగు పంచప్రాణములును కలసి విరాడ్రూపుడగు విశ్వునకు పందొమ్మిది ముఖములని చెప్పబడెను.

జాగ్రదవస్థ యందుండువాడును. బాహ్య విషయములందు ప్రవర్తించెడు ప్రజ్ఞ గలవాడును. సప్తాంగములు గలవాడును, పందొమ్మిది ముఖములుగలవాడును, స్థూలభోగములనను భవించువాడుననగు విరాడ్రూపవిశ్వుడు ప్రథమ పాదమని శ్రుతి చెప్పుచున్నది కాన విరాట్టున కంటె విశ్వుడు వేరుకాదు. ఇతనికంటె ఓంకారము నందలి ప్రథమ మాత్రమైన అకారముగూడ భిన్నముకాదు బ్రహముయొక్క మొదటి పాదము విరాట్టు ఆత్మయొక్క మొదటి పాదము విశ్వుడు, ఓంకారముయొక్క మొదటి మాత్ర అకారము యీ మూడును ప్రథమము లగుటచే సమానత్వ ధర్మమున్నది. యీ విరాడ్రూపుడైన విశ్వుడు అకార మాత్రయు నొక్కటేయని నెరింగినవాడు సమస్త మనోరథములను పొందుచున్నాడు. అతడు పూజ్యులలో మొదటిశ్రేణికి చెందినవాడగు చున్నాడని ఉపనిషత్తునందు చెప్పబడెను.

ద్వితీయ పాదము :- సమష్టి సూక్ష్మరూప చైతన్యము హిరణ్యగర్భుడు, వ్యష్టి సూక్ష్మరూపచైతన్యము తైజసుడు వీరిద్దరి ఉపాధులు సూక్ష్మమగుటచే వారికి భేదములేదు. విరాడ్రూపుడగు విశ్వునకు చెప్పబడిన సప్తాంగములు, ఏకోన వింశతి ముఖములు హిరణ్యగర్భ రూపుడగు తైజసునకుగూడ గలవు. విరాడ్రూపుడగు విశ్వుని యంగములు, ముఖములు ఈశ్వర రచితములు. హిరణ్యగర్భ రూపుడగు తైజసుని అంగములు, ముఖములు మనోమయములగును. విశ్వుని భోగము స్థూలము. తైజసుని భాగము సూక్ష్మ

ము. విశ్వుని స్థూలభోక్త యనియు. తైజసుని సూక్ష్మ భోక్తయని యెరుగుము. విరాట్టునకు, విశ్వునకు భేదములేనట్లు, హిరణ్యగర్భునకు తైజసునకు భేదములేదు. స్వప్నావస్థ యందున్న తైజసునకు గూడ సప్తాంగములు, ఏకోన వింశతి ముఖములు గలవు. ఇతడు వాసనా మాత్రుడై భోగముల ననుభవించుచుండును. కాన విరాడ్విశ్వులకు భేదములేనట్లు హిరణ్యగర్భ తైజసులకు భేదములేదు. ఈ హిరణ్యగర్భ రూప తైజసుని కంటె ఓంకారముయొక్క ద్వితీయ మాత్రయైన ఉకారము భిన్నముకాదు, బ్రహ్మముయొక్క రెండవ పాదము హిరణ్యగర్భుడు, ఆత్మయొక్క రెండవ పాదము తైజసుడు, ఓంకారము యొక్క రెండవమాత్ర ఉకారము. ద్వితీయత్వ ధర్మమీ మూడింటియందును సమానము గనుక నివియభేదములని చింతించవలెను. స్వప్నమే స్థానముగా గలిగిన తైజసుడు ద్వితీయ పాదము ఓంకారములోని ఉకారము ద్వితీయమాత్ర. యీరెండును ఉత్కర్షము వలనను, మధ్య యందుండుట వలనను ద్వితీయము లగుటవలనను ఒక్కటియేనని ధ్యానించువారు, జ్ఞానమభివృద్ధియై విజ్ఞాన సంతతిని పెంపొందింప జేయుచున్నారు. శత్రుమిత్రులకు సమానులగుదురు వారి కులమున బ్రహ్మవేత్త కానివారు జన్మించరని శ్రుతి వాక్యము.

తృతీయపాదము : సమష్టి శరీరమైన మాయా చైతన్యము అవ్యాకృత మనబడును. వ్యష్టి శరీరమైన యవిద్యాసహిత చైతన్యము ప్రాజ్ఞుడనబడును. అవ్యాకృతునకును, ప్రాజ్ఞునకును శరీరములగు మయావిద్యోపాదులు సమష్టి వ్యష్టి ప్రపంచకారణములగుటచే వారిద్దరికిని భేదములేదు. ప్రాజ్ఞుడానంద భుక్కు. ఇతడు సుషుప్త్యవస్థయందు అవిద్యావృతమగు స్వరూపానందము ననుభవించుచున్నాడు. విశ్వ తైజసుల స్థూల సూక్ష్మ భోగములు త్రిపుటుల వలన గలుగునట్లు ప్రాజ్ఞుని యానందభోగముగూడ త్రిపుటివల్లననే కలుగుచున్నది. చైతన్య ప్రతిబింబ సహితమగు నవిద్యావృత్తి

యద్యాత్మ మనబడును ఈశ్వరుడధి దేవతయగును. అజ్ఞానావృత మైన స్వరూపానందమధి భూతమగును. జాగ్రత్స్వప్నముల యం దుగల సమస్త జ్ఞానములు సషుప్తియంద విద్యను పొంది ఘనీ భవించుచున్నవి అప్పుడాయ విద్యావిశిష్ట చైతన్యమే ప్రజ్ఞాన ఘనుడనబడును. అతడు ప్రాజ్ఞుడు. సుషుప్త్యవస్థయందు విశేషా జ్ఞానము కలవాడగుటచేత ఇతడు ప్రాజ్ఞుడనబడుచున్నాడు. ఈ ప్రాజ్ఞ అవ్యాకృతుల యుపాధులు కారణములు. కాన వారిద్దరకు భేదములేదు. ఏ కోర్కెలు కోరక, ఏ స్వప్నముగాంచక యుండెడి సుషుప్తియే స్థానముగాగల ప్రాజ్ఞుడు అజ్ఞానావృతమగు స్వరూపా నందము ననుభవించుచున్నాడు. ఆ చేతోముఖుడగు ప్రాజ్ఞుడు తృతీయ పాదమని శ్రుతి చెప్పుచున్నది. కాన అవ్యాకృతుని శరీర ము కారణమైనట్లు, ప్రాజ్ఞుని యుపాధికూడ కారణమేయగును. వీరి ద్దరికి భేదములేదు. అట్లే అవ్యాకృతరూపుడగు ప్రాజ్ఞునికంటె ఓం కారము యొక్క మూడవ మాత్రయగు మకారమును భిన్నముకాదు బ్రహ్మముయొక్క మూడవ పాదము వ్యాకృతుడు ఆత్మయొక్క మూడవపాదము ప్రాజ్ఞుడు. ఓంకారముయొక్క మూడవమాత్ర మకారము తృతీయ త్వధర్మము ఈ మూడింటికి సమానము. ఇవి మూడును అభేదములనిగమనింపవలెను. విశ్వ తైజసులు ప్రాజ్ఞుని యందు లయమగునట్లు, అకార ఉకార మాత్రలు మకార మాత్ర యందు లయమగుచున్నవి, కాన అవ్యాకృతస్వరూపుడగు ప్రాజ్ఞుని కంటె మకార మాతృక భిన్నముకాదని యెఱింగినవారు యీసమస్త జగత్తును యెఱింగినవారును, యీ జగత్తుకు కారణ భూతులగు చున్నారని శ్రుతియందు గలదు. కాన అవ్యాకృతుడు, ప్రాజ్ఞుడు, మకారమునున భేదములని చింతింపవలెను.

చతుర్థపాదము :- విరాట్టునకు స్థూలసూక్ష్మ కారణోపాధులను మూడు పాధులుగలవు. హిరణ్యగర్భునకు సూక్ష్మోపాధియు కారణో పాధియను రెండు పాధులు గలవు. అవ్యాకృతునకు కారణోపాధి

యొక్కటి మాత్రమే గలదు. యీ విరాట్టు, హిరణ్యగర్భ, అవ్యాకృతులకుగల సమష్టి స్థూలసూక్ష్మ కారణోపాధుల కధిష్ఠానమగు చైతన్యము పరమాత్మ యనబడును. దానికే యుపాధితోను సంబంధములేదు. కాన అది నిరుపాధికము. విశ్వునకు వ్యష్టి స్థూలోపాధియు వ్యష్టి సూక్ష్మోపాధియు, అవిద్యారూపమగు వ్యష్టి కారణోపాధియు, మూడుపాధులు గలవు. తైజసునకు వ్యష్టి సూక్ష్మోపాధియు, అవిద్యా రూపమగు వ్యష్టి కారణోపాధియునగు రెండుపాధులు గలవు. ప్రాజ్ఞునక విద్యారూపమగు కారణోపాధి యొక్కటి మాత్రమే గలదు, ఈ విశ్వ తైజస ప్రాజ్ఞులకు గల వ్యష్టి స్థూల సూక్ష్మ కారణోపాదుల కధిష్ఠానమైన చైతన్యము ప్రత్యగాత్మ యనబడును. యీ ప్రత్యగాత్మ కేయుపాధితోను సంబంధములేదు. కావున ఇది నిరుపాధికము. వ్యష్టి సమష్టి రూపములగు స్థూల సూక్ష్మ కారణోపాధులయందు భేదమున్నది. కాని వాటి కధిష్టాన చైతన్యమునందెట్టి భేదమును లేదు. అది స్వయముగా ప్రకాశించుచూ ఇంద్రియముల కవిషయమై శబ్దములచే తెలియబడక యున్నది. ఇట్టి ప్రత్యగ భిన్నమైన పరమాత్మయే చతుర్థపాదము విరాట్టు, హిరణ్యగర్భ, అవ్యాకృతా భిన్నులగు విశ్వ, తైజస, ప్రాజ్ఞులగు మూడు పాదముల పరమార్థములు. ఈ మూటియందు హస్తి, భాతి, ప్రియ రూపమున వ్యాపించియున్న బ్రహ్మ భిన్నమగు ప్రత్యగాత్మ పరమార్థము. అట్లే అకార, ఉకార, మకారమనెడి మూడు మాత్రల పరమార్థములు. ఈ మూడిటియందు హస్తి, భాతి, ప్రియ రూవమున ఉన్న అమాత్ర పరమార్థము. మాత్రారహితమగు ఓంకారము తురీయమైన మాత్రయేయగును. దాని నెరింగినవాడు ఆత్మ స్వరూపుడె యగుచున్నాడని శ్రుతి చెప్పుచున్నది యీ మూడు పాదముల యందనుగతముగ నున్న బ్రహ్మభిన్న ప్రత్యగాత్మకు, అకార ఉకార మకారములందను గతముగనున్న అమాత్రతో అభేదముగలదు. బ్రహ్మ భిన్నమగు ప్రత్యగాత్మ నాల్గవ

పాదము. అమాత్రయును సాల్గవదగును. కాన యీ రెండును ఒక్కటియే యని తెలియవలెను.

మూ॥ ప్రజ్ఞానాంశు ప్రతానైః స్థిరచరనికరవ్యాపి భిర్వ్యాప్యలోకాన్।
భుక్త్వా భోగాన్ స్థవిష్ఠాన్ పునరపి ధిషణోద్భాసితాన్
కామజన్యాన్।
పీత్వా సర్వాన్ విశేషాన్ స్వపితి మధురభుఙ్మాయయా
భోజయన్నో।
మాయా సంఖ్యా తురీయం పరమమృతమజం
బ్రహ్మయత్తన్నతోస్మి॥

టీ॥ వృక్షాది స్థావరముల యొక్కయు, మనుష్యాది చరముల యొక్కయు సమూహమ్మును వ్యాపించెడు తనయొక్క ప్రజ్ఞాన కిరణజాలములచేత విషయములను వ్యాపించి స్థూలములగు సుఖ దుఃఖాది భోగములను జాగ్రదవస్థయందనుభవించియు. (2) సర్వేంద్రియములు పరమించు చుండగా, జాగ్రద్వాసనా వాసిత మగు బుద్ధిచే నవభాసితములు. అవిద్యా కామకర్మ కల్పితములు నగు భోగములను స్వప్నమునందనుభవించియు, (3) స్థూల సూక్ష్మములు జాగ్రత్స్వప్న రూపములునగు సమస్త విషయమ్ము లను తనయందైక్యము చేసికొని తాను సుషుప్తి యందానందము ననుభవించుచు మాయచే మమ్ములనుగూడ నానందము ననుభవింప జేయుచున్నట్టియు తురీయము, శ్రేష్ఠము. అమృతము. అజమ్ము నగు వేదాంత ప్రతిపాదిత బ్రహ్మమును గూర్చి నమస్కరించిన వాడనగుచున్నాను.

తుభ్యం మహ్యమనన్తాయ మహ్యంతుభ్యం శివాత్మనే।
నమో దేవాది దేవాయ పరాయ పరమాత్మనే॥

నీవును నేనును అనంత స్వరూపులమే, ఉభయులము శివ స్వరూపులమే. దేవాది దేవుడును, శ్రేష్ఠుడునగు పరమాత్మకు

నమస్కారము. ఆ పరమాత్మ స్వరూపుడనగు నాకు కూడ నమస్కారము.

ఓం తత్ సత్.

13. "తాను" [ఆత్మ] "నేను" [జీవుడు] "ఇది" [ప్రపంచము].

ప్రపంచమున సర్వజీవులు సుఖానందములకు అన్వేషణము చేయుచున్నారనుట నిర్వివాదాంశము కాని ఆనందమును పొందుటకు అవలంభించు మార్గములు భిన్నములు. కొందరు ధన సంపాధనమున, మరికొందరు భార్యాపుత్రాదుల వలన, మరికొందరు ప్రాపంచిక విషయ భోగములవలన ఆనంద ప్రాప్తి నభిలషించుచున్నారు. సార్వత్రిక సుఖమునుతో పరిశీలించినచో యింద్రియము నిత్య నిరతిశ యానందము ను యిచ్చినట్లగుపడదు. స్వల్పకాలికానందమును యిచ్చినను కాలాంతరమున, దేశాంతరమున దుఃఖప్రాప్తిని కలిగించుచున్నవి. కారణమాలోచించి మార్గమును తెల్పియువారు వివేకులు. ప్రపంచమును గుర్తించి విచారించినచో శబ్దమున కర్థము. పంచ = ఐదు, ప్ర = కూడినది. అనగా ఐదుభూతములతో కూడినది ఇది జడము, వికారవంతము. అనగా పుట్టుచూ, పెరుగుచూ, నశించుచూ ఉండు స్వభావము కలది. దానిని ఆశించిన సుఖముకూడ నశించు స్వభావము కలిగియుండునని నిర్ణయించవలెను. యీ ప్రపంచ వస్తువులు మనచేత తెలియబడి, మనము ముకారము ననుసరించి అనుభవించ బడుచున్నవి. కాని మనలను గుర్తించలేవు. కనుక అవి జడములు అని చెప్పుటకు ఎట్టి సందేహము లేదు. గుర్తించు మన మెవరమై యున్నాము అని విచారించుటయే ధృక్, దృశ్య వివేకము. యిదియే వేదాంతమునకు పునాది.

ఏది దేశాంతరమునగాని, కాలాంతరమునగాని, బాదించబడక

నిత్యమై, స్వప్రకాశమై, సర్వప్రకాశమై యుండునో అదియే సత్యమని వేదాంత నిర్ణయము అట్టి సత్యవస్తు నిర్ణయమునే శాస్త్రము లందించుచున్నవి. ప్రపంచమున అనేక మతములున్నవి. వారికి మతగ్రంథము లున్నవి. అవిఅన్నియు దైవమును గురించియే పలుకుచున్నవి. కాని హిందూమతమున "అద్వైత సిద్ధాంతము" మిన్న. ఇందు శ్రుతి ననుసరించుచు, సార్వత్రికాను భవమున సరి యనుకొనుచు, యుక్తితో దైవతత్వమును తెలియపరచును. అనుభవమున సరిలేక శాస్త్రమున చెప్పబడిన కర్మకాండాది క్రియలవలన వచ్చు ఫలములు కాలాంతరమునగాని, దేశాంతరమునగాని, లోకాంతరమునగాని వచ్చి నశించును.

"య ఆత్మా సర్వాంతరః" యిది శ్రుతివాక్యము. పంచేంద్రియ గోచరములగు అనగా ఆధ్యాత్మిక, అదిభూత, అదిదైవికములు నాకు దృశ్యములు. అవి నాచే యెరుగబడుచున్నవి. కనుక అవి నాకు బాహ్యములు, దృశ్యములు. "యదృశ్యం తన్నశ్యమ్" ఏది ఎరుగబడుచున్నదో అది నాశవంతమని గుర్తించవలెను. జ్ఞానేంద్రియముద్వారా మాత్రమే తెలియబడుచున్నవి.

అందువలన జ్ఞానేంద్రియములకు తెలియబడు యీదేహము ప్రపంచము వాటికి బాహ్యములు జ్ఞానేంద్రియములు అంతరములు మనస్సు జ్ఞానేంద్రియములద్వారా తెలుసుకొనుచున్నది. కనుక జ్ఞానేంద్రియములకు మనస్సు అంతరము అవిబాహ్యములు. అంతఃకరణము మనస్సునకు అంతరము. సర్వమునకు అంతః = లోపల, కరణము = పనిముట్టు (అంతఃకరణము) అంతరమైయున్నది. నిద్రావస్థయందు అదికూడ లేనిదై ఏమియు తెలియని రీతిని యుందుము. మేల్కాంచిన తర్వాత సుఖముగ నిద్రించితిమని, ఏమియు తెలియలేదని అందరి అనుభవము. యిప్పుడు నిద్రలో మనమున్న యునికి అంతఃకరణమున కంటె అంతరము ఆ ఉనికికి అంతఃకరణము బాహ్యము. ఆ ఉనికికి బాహ్యములని చెప్పబడిన

అంతఃకరణము. మనస్సు, ఇంద్రియములు, దేహము(ప్రపంచం) దృశ్యములు. కనుక అవి జడములు. అనగా స్వతః సత్తలేనిది. నిద్రలో మనమున్న ఉనికియే సర్వాంతరము. అదియే "ఆత్మ" ఆ ఆత్మ తేజస్సుచేత అంతఃకరణము స్ఫూర్తిగలిగి అందున్న పూర్వజన్మ వాసనా విశేషములవలన సంకల్పించబడి, వృత్తులుగా యింద్రియములద్వారా బహిర్గతమై సర్వవ్యవహారమునకు ఆస్పద మగుచున్నది అంతఃకరణములు వేరువేరుగానుండును. గనుక భిన్న మానవులకు భిన్న వ్యవహారము లుండును. సర్వాంతరమున నున్న తెలివి (ఆత్మ) మాత్రము సమముగా ఏకమైయే యున్నది. ఒకే సూర్యరశ్మి భిన్న భిన్నములగు రంగుల అద్దములలో నుండి బహిర్గ మైనపుడు ఆయా అద్దముల రంగులతో బయటికి వచ్చునుగదా? ఈరీతిగా మానవుల వ్యవహారములుకూడ భిన్నములుగా నుండును. ఈ విధముగా "య ఆత్మా సర్వాంతరః" అను శ్రుతి వాక్యమును మనము అనుభవములో సరిచూచుకొని ఆత్మ నిశ్చయము చేయ వలెను. ఘటమందలి యాకాశము, మహాకాశమున కంటె ఎట్లు భిన్నముకాదో, ఒక మనుష్యునియందు నిర్ణయించి తెలుసుకున్న తెలివి (ఆత్మ) యే సర్వాత్మయై యున్నది. ఘటాకాశము, మఠా కాశమని ఉపాధులను బట్టియేకాని, ఉపాధులను విడిచి చూచినచో ఏకమైయున్న విధమున, జీవోపాధులను విడిచి చూచినచో ఆత్మ చైతన్యము యేకమైయున్నది. ఆత్మ సత్తయందు సర్వప్రపంచం జ్ఞానస్ఫూర్తి, సత్తలనుపొంది వ్యవహార యోగ్యమగు చున్నది. ఇపుడు మన స్వరూపము తెలివిరూపమై యున్నదని తెలిసినది దానికి కర్తృత్వ, భోక్తృత్వములు లేవు. సుఖదుఃఖము లాదిగాగల ద్వంద్వములు లేవు, పూర్వజన్మ వాసనలతోను నిండియున్న అంతః కరణమునందు ప్రతిబింబించిన స్ఫూర్తి (ఆభాస) అంతఃకరణము బ్రహ్మము (సర్వాత్మ) కలసి జీవుడనబడును. సూక్ష్మ పంచభూత ముల సమష్టి సత్వాంశమువలన ఏర్పడినదియే అంతఃకరణము

సూక్ష్మ పంచభూతముల సమష్టి రాజసాంశమువలన ఏర్పడనదియే ప్రాణము. ఆత్మస్ఫూర్తిని పొందిన అంతఃకరణము పరిణామము పొంది సంశయాత్మకమగు వృత్తితో నున్నపుడు మనస్పందము. నిశ్చయాత్మక వృత్తిలో నున్నపుడు బుద్ధి యందుము. చిత్తము మనస్సునందున, అహంకారము బుద్ధియందున అంతర్గతములు. కనుక అంతఃకరణము నందున్న చెడువాసనలు ప్రయత్నపూర్వకముగా తొలగించుకొని, సద్వాసనలచేనింపవలెను. సద్వాసనలనుండి సర్వాత్మకమగు భగవద్భావనా వృత్తి (బహ్మాకారవృత్తి) యందు నిల్పవలెను. ఇట్లు ఏకవృత్తి స్థాపనచేయగలిగి (ధ్యానముద్వారా) వృత్తి రహితస్థిని (సమాధిని) స్థాపన చేయవలెను. దానినే నిర్వికల్పక సమాధి యందురు. తెల్లని వెలుగు, తెల్లని అద్దముద్వారా బయటికి వచ్చినపుడు తెల్లగానే ఎట్లుండునో, అట్లే వృత్తిరహితాధితకరణమందు ప్రతిబింబించిన ఆత్మ తేజస్సు సర్వజ్ఞాత్వాది లక్షణములు కలిగి ఈశ్వర తేజస్సువలె నుండును. పురుష ప్రయత్నము చేత సత్పురుషుల సాంగత్యముచేత, అంతఃకరణ మాలిన్యమును తొలగించుకొని, స్వరూపస్థితి యందుండుటకు ప్రయత్నము చేయవలయును. ప్రాపంచికానుభవము ననుసరించియే వేదాంతానుభవమును పొందవచ్చును.

ప్రత్యయానుభవము :- అనగా పంచేంద్రియముల ద్వారా శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రసగంధానుభవములను పొందుచున్నాము.

వేదనానుభవము :- యింద్రియముల సహాయము లేకయే, మనస్సులో సుఖదుఃఖానుభవములను పొందుచున్నాము.

సాక్షి అనుభవము :- నిర్వికారమై, సమస్త ప్రత్యయానుభవములకు వేదనానుభవములకు సత్తా, స్ఫూర్తులనిచ్చి అనుభవింపజేయునదియే "సాక్షి" యని గుర్తింపవలెను.

అధ్యారోపాప వాదములు :- కన్పించిన జగత్తును ఒప్పుకొని, దాని జడత్వమును నిరూపణముచేసి, అపవాద మొనర్పవలెను.

ఇట్లే అంతఃకరణము, మనస్సు, బుద్ధి, ఇంద్రియములు, దేహము ను అంగీకరించి అపవాదము చేయవలయును. అట్లుచేయగా శేషించిన తెలివి రూపమే మనస్స్వరూపముగా నిర్ణయించవలెను. ఆ తెలివియే ఉపనిషత్తులు ప్రతిపాదించు సత్యవస్తువు (బ్రహ్మము) ఆ సత్య వస్తు స్ఫూర్తిలో ఆగమాపాయినులై యున్న అవస్థలు, దేహములు మున్నగునవి మిథ్య.

కర్తృతంత్రము :- ఏదేని కర్మజేసి దాని ఫలమును పొందుటను కర్తృతంత్రమని చెప్పుదురు.

వస్తుతంత్రము :- వస్తు వనగా స్వరూపము దానిని పొందుటకు చేయవలసిన దేదియులేదు. దానియందు తెలియబడు నామ రూపములు ఆరోపితములుగా విచారించి తెలిసికొని ద్వంద్వాతీతుడవై యుండుటయే స్వరూపస్థితి యందుండుట అదియే స్థితి ప్రజ్ఞత్వము.

పారమార్థికము :- కేవల నిర్గుణ స్వరూపమును గుర్తించి అందు స్థితి యుండదు. అనగా "తానై" యుండుట అదియే విదేహముక్తి. దేహముండియు దాని వ్యవహారము లేనివాడు.

జీవన్ముక్తుడు :- అట్టి తానైన స్థితిని గుర్తించి తిరిగి నేను, నాదియుయని మమతచెందక నిర్లిప్తముగా వ్యవహరించుట జీవన్ముక్తి యందురు తానై యుండుట పరమార్థము నేనై యుండుట వ్యవహారము. వ్యవహారములో మమకారమును పొందినచో తిరిగి జన్మకు కారణమగును.

ఎవరు శాంతి, దాంతి ఇత్యాది సద్గుణములు కలిగి ప్రత్యదృష్టి నవలంభించి తమ ఆత్మ స్వరూపమును వివేచించి తెలుసుకొనుచున్నారో వారికి నేను అనుస్వరూపమునకు అతీతమైన 'తాను' అను అనుభవము కలుగును. అదియే అనుభవాత్మకమగు పరమాత్మ అది యేకరూపమై, దానియందే సర్వము కల్పితమై తోచు

చున్నది. సమాధి మొదలగు అనుభవములచేతను యీస్వరూపమే అభివ్యక్తమగును. యీ సంగతులన్నియు విచారించి, మననము చేసి, యీజగత్తు మాయా స్వరూపమని దాని నెరుగు "నేను" మాయావినని తెలుసుకొని నిర్విచారముగా జీవింతుము గాక!.

1] ఆత్మయందు అనగా తన స్వరూపమునందు లేని సుఖ, దుఃఖములను దానియందు కల్పించుకొనుటయే "అవిద్య",

2] ఆత్మ నిత్య శుద్ధమైనదని, దానికి మరియొక వస్తువుతో సంపర్కము లేదని విచారించి తెలుసుకొనుటయే "విద్య".

3] బ్రహ్మవిద్య యనగా బ్రహ్మను తెలుసుకొనుట తెలుసుకొనిన అనుభవములో నిలుచువారికి సర్వానర్థములు మొదలంట నశించిపోగలవు.

4] యింతటి యీ ప్రపంచము తోచి. అణగుటకు అధారమైన దేదియో అదియే "బ్రహ్మము".

5] మనస్వరూపమే (ప్రత్యగాత్మ), బ్రహ్మమై యుండుట వలన, ఆత్మ విద్యయే బ్రహ్మవిద్య. ఆత్మ స్వరూపమునందు స్థితి పొందినచో బ్రహ్మమునందు స్థితి పొందుటయే యగును. "బ్రహ్మ జ్ఞానమే బ్రహ్మము".

6] నేను ఉన్నాను అనుదానియందు ఎవ్వరికిని సందేహము లేదు. ధాని స్వరూపమే ఆత్మ. ఆత్మయే బ్రహ్మము దానియందు తెలియబడు దృశ్యము ప్రపంచము.

శ్లో॥ జ్ఞాతేస్థాణౌ కృతశ్చోర శ్చోరాభావే భయంకృతః
జ్ఞాతేస్వస్మిన్కుతో విశ్వం విశ్వభావే కుతో భలమ్॥

అర్థము :- స్థాణువును స్థాణువుగా గ్రహించినపుడు దొంగ ఎక్కడ? దొంగ లేకుండిన భయమెక్కడ? ఆత్మజ్ఞాన మేర్పడిన విశ్వమెక్కడ సుండగలదు. సంసారములేనిచో విశ్వ మెట్లగు బడును. ఓం తత్ సత్.

14. అవిద్య - మాయ

లోకవ్యవహారములలో, ఉన్నదానిని మరియొక రూపముగా దర్శించుట మాయ యందురు. దానిని రెండు విధములుగా నిర్వచించవచ్చును. ఉన్న వస్తువే మరియొక విధముగా కనబడునని గాని, నిజముగా లేనిదియే ఉన్నటులతోచుననిగాని చెప్పుట మాయా శబ్దమున కర్థము. "యామాసా మాయా" ఏది విచారించగా లేనిదో అది మాయ ప్రపంచము మాయా స్వరూపమని అనేక వేదాంత గ్రంథములలో కానసగును. మాయకు మొదటి లక్షణము అవిద్యా కల్పితము, వ్యక్తావ్యక్తమనునది రెండవ లక్షణము అనగా మిథ్యా పదార్థము ఒకసారి ప్రతీతమైన మరియొకసారి ప్రతీతము కాక యుండుట మాయ యనిర్వచనీయ మనుట మూడవ లక్షణము. అద్వితీయాత్మయందు, మాయాదృష్టిచే నీశ్వరత్వము కల్పితము. ఈ మాయను ఈశ్వర శక్తియనియు, వైష్ణవీ మాయయనియు పిలుతురు, ఇది మాయయొక్క నాల్గవ లక్షణము.

గోచరించుచు అనుభవ యోగ్యమగు వ్యావహారిక ప్రపంచం లేదని అగీకరించలేము. శశ విషాణాదులత్యంతా సత్తులగుటచే, నవి ఏకాలమందును తెలియుబడవు. కాన తుచ్ఛము లనబడును. శుక్తి రజతాదులవివేకకాలమందు తోచుట లేదు. కావున నివియపహ్నవములు. అపహ్నవ పదార్థ మిదమిద్ధమని చెప్పబడదు. కాన ఇది యనిర్వచనీయము. అనిర్వచనీయ పదార్థము మిథ్య యనబడును. అట్టి మిథ్యారూపమగు జగత్తు ఆత్మ అనిగాని, ఆత్మకంటె వేరనిగాని గుర్తుపట్టిచెప్పుటకు వీలుపడని తోషికమైయున్నది.

తే॥ అరయనాయున్కికంటె వేఱైనయున్కి లేదుగాన నుద్భిన్నంబు
గాదవిద్య, ప్రకృతి యజ్ఞానమని పల్క (బడుటవలన) గాను
మదభిన్నము మనాయనాది మాయ.

అర్థము :- నేనున్ననే మాయయున్నది. కాబట్టి మాయ నాకంటె భిన్నమనుటకు వీలులేదు. నేను నిష్క్రియుడనగుట చేతను, జ్ఞానస్వరూపుడ నగుటచేతను, మాయ జగదారంభాది క్రియలు గలదనుటచేతను, జ్ఞాన స్వరూపముగాదు కాబట్టియును నాకంటె భిన్నమయినదనియే చెప్పవలెను. సి॥ రా॥ అంజ

అందుచేనిది అవిద్యకమైన మాయ. అది సుషుప్త్యాద్య వస్థలందు ఏ విధముగాను కనబడక, ఆత్మయందే ఒకటై పోవు చున్నది అందుచేత దాని నిజస్వరూపము ఆత్మేయని తెలిసినది. పలువురు పెద్దలు, పలువిధములుగా, యీ అవిద్యా మాయలను వివరించుట కానసగును. అందువలన వేదాంతార్థమును నిర్ణయించుట కడ్డుగా నున్నది.

శ్రీ శంకరాచార్యుల వారి నిర్వచన ప్రకారము - చైతన్యస్వరూపుడుండియే, మిగిలిన వానిని ప్రకాశింపజేయుచూ తన స్వరూపమున ఏ మార్పును లేకుండుటచేత, అతడు సత్యస్వరూపుడు. దేహేంద్రియాదులు, మనస్సు మొదలగునవి ఆత్మా ప్రకాశనము ద్వారా ఉనికిగలిగి కనబడుట కనుగొనవలసియున్నది. కాన అవి అనృతములు-మిథ్య, అనిపించుచున్నవి. ఈ ఆత్మానాత్మలకు నిజముగా ఏ సంబంధము లేకపోయినప్పటికిని ఈరెండింటిని విడదీసుకొనక కలుపుకొని నేను, నాది అనువ్యవహరించుట జనులకు స్వభావమైయున్నని. ఆత్మానాత్మలను, ఒకదాని నొకటని తెలియుట, ఒకదాని ధర్మములను మరియొక దానియందారోపణ జరుపుట, అను అధ్యారోపమునే "అ వి ద్య" అందురు. ప్రమాతలేకుండ ఏ శాస్త్రవిచారణ జరుగమిచేతనూ, ప్రమాతృత్వము ఆత్మానాత్మల అధ్యాసవలన ఏర్పడుట వలననూ, అన్నివిచారణలు, ఉపదేశ శ్రవణాదులు ఆవిద్యా భూమియందే అంతర్గతములని అనుభవ సమ్మతము ఈవిద్యా విద్యావిభాగముగూడ అవిద్యా దృష్టియొక్క వ్యవహారమే. భ్రాంతి తితోతోచిన దానిని మాయయనుట రూఢ్యర్థము

మాయావి తానొకడే యున్నను తనమాయతో అనేకముగా కనబడు నట్లు పరమేశ్వరుడు అవిద్యతో అనేకరూపములుగ కన్పించుచున్నా డనునది సరళమైన అర్థము, అవిద్యతో తోచు నామరూపముల బీజమునూ, నామరూప కార్యమును, ఆచార్యులు మాయయని పిలుచుచున్నారు. ఇట్లు జగత్తంతయు మాయయే అయియుండుట చేత, అవిద్యను యీ దృష్టితో మాయయని పిలువవచ్చును. ఎందు కనగా అవిద్యావంతులకు, కనబడునదంతయు మాయయే. ఆత్మ నిత్యశుద్ధ బుద్ధముక్త స్వభావుడను జ్ఞానము, మనసుకు వచ్చినపుడు విద్యావిధ్యలు రెండును పరమార్థముగా ఎప్పుడులేవను జ్ఞానము కలుగును. ఆత్మ చైతన్యమునకు విషయమైన, విద్యావిధ్యలు రెండును, నామరూప పక్షమునకే చేరినవి. ఈదృష్టితో అవిద్యను మాయయని పిలువవచ్చును. మాయయని పిలుచు నామరూపము లనుగూడ అవిధ్యయని పిలువవచ్చునా? విచారించగా నామరూపములు అవిద్యవల్లనే తోచుచున్నవి. అవిద్యలేని బ్రహ్మజ్ఞానులకు అవి నిజమని కనిపించుటయేలేదు. ఎందుకనగా అన్నియు బ్రహ్మమే యనునదే బ్రహ్మవిద్య. మిథ్యా జ్ఞానరూపమైన అవిద్యయు, ఆత్మరూపమై యున్నదని సురేశ్వరులు గూడ చెప్పెను. అయితే వృత్తిరూపముతో జూచినపుడు, విద్యావిద్యలు రెండును అవిద్య యని పిలువవచ్చునని సిద్ధమగును. ఇట్లు పరమార్థదృష్టితో జూచి నపుడు విద్యా విద్యా విభాగమే యుండదనియు. మాయయు లేదని తెలిసినది. నేను అని పల్కినపుడు, ఆత్మేయనిగాని ఆత్మ కంటె వేరనిగాని నిర్వచనము చేయుటకు వీలులేకపోవుటచే, అవిద్యా కృతమైన మాయయునియే తెలియదగినది. ఈ మాయావాదమునకు ఆచార్యులవారి ప్రక్రియందు అంతమేమియు ప్రాధాన్యములేదు. అంతయు బ్రహ్మమేయను బ్రహ్మవాదమునే ముఖ్యముగా గణించుటకు నిమగ్నులైరి. మాయావాదమును గురించి, యిది శంకరాచార్యులవారి అభిప్రాయము.

గా౯ని కొందరు అవిద్య జీవునికి ఉపాధియనియు, మాయ ఈశ్వరునికి ఉపాధియనియు చెప్పుదురు. మాయకు ఆవరణ, విక్షేపశక్తులు గలవనియు, మొదటిది ఆత్మను గప్పివుచ్చుననియు, రెండవది నానారూప ప్రపంచమును గోచరింపజేయుననియు అందురు, పరమాత్మ సృష్టికి పూర్వాపరములలో నిర్వికారుడని చెప్పుట శ్రుతి సమ్మతము. ఐన యీ ప్రపంచమెట్లు కలిగెనను సంశయము అందరకు కలుగును. దానికి (సీ॥ అం) నందు, "అట్టి నాయందనాదిగా నాత్మశక్తియలరు నవ్యక్తమయి జగదాదియగుచు. గలితమృత్తికయందున్న కలశశక్తి, యేర్పడక కుంభహేతువై యెనసినట్లు" మట్టియందు కుండయగు శక్తివ్యక్తము గాకుండ నున్నది. అదియే కుండ యాకారమగుటకు హేతువగు చున్నది. ఆ ప్రకారముగానే జగత్తుకు కారణమగుచు నిట్టిదని చెప్పుటకు వ్యక్తముగాని ఆత్మశక్తి నాయందు మొదటినుండియు ప్రకాశించుచున్నది. గలదు. మర్రిగింజ మిక్కిలి సూక్ష్మమైనది. పెద్దమర్రిచెట్టును నిర్మించుశక్తి ఆ గింజయందున్నదేగాని మరియెక్కడ లేదు. దానియందు నను తెలియుటలేదు. కాన అట్టి శక్తికి అవ్యక్తమని పేరు. ఆ వృక్షమునకును, గింజకును భేదములేదు. ఆధారమైన గింజకును. ఆధేయమైన వృక్షశక్తికిని భేదములేదు. ఈప్రకారముగానే యగ్ని మొదలగు వానియందుష్ణశక్తి మొదలగునవి. అదే విధముగ ప్రపంచమునకు హేతువగు ఆత్మశక్తి, నిర్వికారుడగు పరమాత్మయందు వ్యక్తముగా నుండును. ఆశక్తికి ఆధారమైన బ్రహ్మమునకు, ఆత్మశక్తి జన్యమైన ప్రపంచమునకును భేదములేదని యెరుంగుము ముత్యపుచిప్ప యందలి మెరుగును జూచి, వెండి యనుకొనుట అందరి అనుభవమే. అజ్ఞానమువల్ల కలిగిన భ్రమచేత ఒక వస్తువు మరియొక వస్తువుగా గాన్పించుచున్నది. ఆ భ్రమ తొలగగానే ఆ వస్తువుయొక్క యదార్థ స్వరూపము కానఁగును. అట్లే అద్వయుడగు సచ్చిదానందరూప పరమేశ్వరుడు, అనృత జడ

దుఃఖ రూపుడగు మాయవలన తోచుచున్నాడు. ఆమాయ దొలగిన పరమేశ్వరుని యథార్థ స్వరూపము మాత్రమే గోచరించును.

తే॥ ధృఢ తరాద్వైత విజ్ఞాన దృష్టిచేత బండితులు పూర్ణ
నిర్గుణ బ్రహ్మమయుడు నైన ననుగాంచిన నంతనెయ్యది
యభావ మగుచునడి యసూమీదము మాయాతమంబు

గాని, అస్పృశజడ దుఃఖాత్మకమైన ప్రపంచము గోచరించదు కాబట్టి యిట్టిభ్రమను గలిగించునదియే మాయ. ఆమాయను సమష్టి నిద్రాస్వరూపమనియు, జగద్వాసనా రూపమనియు, త్రిగుణ స్వరూపమనియు, అవిద్యయనియు, అవ్యక్తమనియు, తమస్సని యు, అజ్ఞానమనియు ఇత్యాది పదములతో బ్రహ్మవేత్తలు చెప్పు దురు. అట్టి మాయను నిర్వికారుడగు పరమేశ్వరునకు, సృష్టి స్థితిలయములు కలిగినట్లుగా తెలియ జేయుచున్నది. అట్లు తాను తోచుటయే గాక, ఆది మధ్యాంతరహితాద్వయ బ్రహ్మమునకు, ఆదిమధ్యాంతములు గలిగినట్లు తోపింపజేయుచున్నది. ఈలోకముల గ్రమ్ముకొనియున్న మూలప్రకృతి, మాయయనియు అవిద్యయనియు రెండు విధము లు. మొదటిదగు మాయ రజోతమోగుణములతో గూడవి శుద్ధసత్వ గుణమే ప్రధానముగా గలది. మలినసత్వ ప్రధానమైనది. అవిద్య ఇట్లు మూలప్రకృతి యేరెండుగా నున్నదని కొందరు వచించెదరు.

మాయకు "మీయతే అనయేతి మాయా" అనికూడ అర్థము ఉన్నది. అనగా దేనివలన తెలుపుడు చేయుబడునో అది మాయ. సృష్టియంతయు ఆత్మాభివ్యక్తియే. తనచేతన సత్తుయొక్క శక్తి చేతను, దానియొక్క శుద్ధ ఆనందమునుండియు ఏ ఏకమాత్ర సత్తుకర్మచేయుచు, విశ్వమును సృజించునో, అదియే మనస్వరూప మగు సద్వస్తువు. అదియే మన సమస్త క్రియా ప్రకారములు, మరియు మనోభావములయొక్క ఆత్మ. అదియే మనసమస్తక్రియ పరిణామము మరియు సృజనముయొక్క కారణము, విషయము, గమ్యము. చిత్రకారుడు, గాయకుడు తానొకసృష్టి చేసినపుడు,

అనభివ్యక్త ఆత్మలోని ఒకానొక శక్యతను, అభివ్యక్తియొక్క ఒక రూపములోనికి వికసింపజేయునేగాని మరేమియు జేయుటలేదు. సరిగా నిదియే బ్రహ్మజగత్తుల కనువర్తించును. సమస్తసృష్టి లేక సంభూతి, నిజానికి ఆత్మ అభివ్యక్తియే యగునుగాని మరేమియు గాదు ఏది బీజముననున్నదో అదియే ఆబీజమునుండి వికసించును ఆశక్తియే మూలజీవ తత్త్వము. నిజానికి శక్తియు అవ్యక్తియే ఆ శక్తిని ఉపకరణముగా నుపయోగించుకొని వ్యక్తిభావమునందిన చేతనయు, అవ్యక్తియే అశక్తియేయుపాదనము నుపయోగించునో అదియు నావ్యక్తియే. చివరకు ఫలితరూపమును అవ్యక్తియే. ఒకే సత్తా, ఒకేశక్తి, సత్యముయొక్క ఒకే ఆనందము, తనను తాను వివిధబిందువులయందు కేంద్రీకరించుకొని "ఇది నేను" అని చెప్పుకొనును. ఇక నాసత్తు దేని నుత్పన్నము జేయునో, అది స్వయముగ తానే మరి నితరమేమియు కాజాలదు, కాన ఏదేది ప్రపంచములోనికి వచ్చునో, అది కేవలము దానిని గోరుచుండును. తన గభీరతమ స్వరూపమునందు పనిచేయుచుండు సత్తు, చిచ్ఛక్తి మరియు ఆనందములచే ప్రతి దిశయందును, స్వవిషయకముగు ప్రతి భావముద్వారాను, అది తన అనంతమును వృద్ధిపరచి, పూర్ణముగావించుకొన చూచును. కాని అట్టి పూర్ణత వైయుక్తిక నిర్మాణముయొక్క అవధులలోపల కేంద్రీకృతమైన వైయక్తిక చేతనయందు సంభవముకాదు. ఆత్యంతిక పూర్ణత, సాంతమునందు సాధింప శక్యముగాదు. సాంతముయొక్క స్వభావమునకది పరకీయము. పూర్ణతా విషయమున సంభవము కాగల ఏకమాత్ర చరమ గమ్యము. వ్యక్తియందు (వ్యక్తిలోపలగాదు) అనంత చేతన యొక్క ఆవిర్భావమే. ఆ ఆవిర్భావము, ఆత్మజ్ఞానముచేతను, ఆత్మానుభవముచేతను, తనయొక్కయే సత్యమును వ్యక్తి తిరిగి పొందుట మాత్రమే. ఈసత్యము సత్తాయందు చేతనయందు ఆనందమునందు అనంతమే. ఈ సాంతము తన ఈ ఆత్మయొక్క ఒక

ముసుగనియు, జపంచపై ప్రకటన కొరకు ఒక ఉపకరణమనియు కనుగొనును. అనంత విభాజనములోనికి చేతనవస్తువుయొక్క అంతర్లయనమును భావనచేయవలయును. అట్లుకానిచో సాంతపై విధ్యముండనేరదు. దీనికి పిమ్మట స్వరూపసత్తా (ద్రవ్యము) లోనికిని, సజీవసత్త (వృక్షము) లోనికిని, సబుద్ధికసత్త (మనుష్యుడు) లోనికిని స్వనిరుద్ధమైన శక్తియొక్క అవిర్భావమును భావన చేయవలయును. చివరకు ప్రపంచమునందు క్రీడించుచున్న ఏపకము, మరియు అనంతముగలదో తానవియేయను విముక్త అనుభవములోనికి సరూప సబుద్ధికయొక్క విముక్తిని భావన చేయువలయును. అట్టి విముక్తి చేత తానిపుడు వైభవము, రహస్యముగను, వాస్తవముగను, నిత్యముగను, దేని నిరూపమునయున్నదో, ఆ నిస్సీమ సచ్చిదానందము యొక్క పునఃప్రాప్తిని భావించవలెను. ఈ త్రివిధగతియే ప్రపంచ సమస్యకు సంపూర్ణ కీలకము. ఈసత్తు, చిత్తు, ఆనందము సరాసరి పనిచేయుదు. ఈశక్తి సత్తాయొక్క స్వప్రకటనమని మనము గ్రహించినపుడు ఈశక్తి అవలంభించిన క్రియారేఖ, అసత్తుయొక్క అనురూపమని తలంచెదము. ఈ క్రియాశక్తియే వస్తువును వెలికిదెచ్చును ఈశక్తి వైదిక ఋషులకు మాయానామమున తెలిసియుండెను. అనంతచేతనయొక్క ఏశక్తి అపార సత్యమునందు నామరూపములను వానితో తాదాత్మ్యముచెంది సమగ్రముగా గ్రహించి, ఆకారమిచ్చునో అదియే "మాయ" అని వారిఅర్థము. మాయయొక్క రెండవ నిర్వచనమైన "మీయతే అనయేతి మాయా" దేనిచేత తెలియబడునో అదియే. ఈ ప్రత్యక్షగోచరమైనసృష్టిని విచారించగా మూలమైన బ్రహ్మ వస్తుదర్శనమగును.

అప్పుడు పరిణామవంతమైన యీ ప్రపంచము లేనిది, కానిది అని త్రోసివేయ వచ్చునా? పరిణామము, వివర్తము సమనియతములు. పరిణామము గోచరించవలెనని జ్ఞానముండవలెను. జ్ఞానమున్నదని నిశ్చయించుటకు పరిణమించు వస్తువుండవలెను. కాన

జ్ఞానము నిరపేక్షకముగాను, ప్రపంచము సాపేక్షికముగాను గ్రహించవలెను. అప్పుడు "ఏకమేవా ద్వితీయం" అను శ్రుతికి సమ్మతముగును.

శ్లో॥ సమం సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠన్తం పరమేశ్వరమ్,
వినశ్యత్స్వవినశ్యన్తం యఃపశ్యతి సపశ్యతి.(గీత. 13-28)

తా॥ సర్వభూతములయందును సమముగానుండి, వానిశరీరములు నశించునపుడు నశించనట్టి ఈశ్వరునెవ్వరు జూతురో వారే యదార్థమును జూచినవారు. బృహదారణ్యకము ప్రపంచ బ్రహ్మములను విశేషణ విశేష్యములుగా వివరించి, ప్రపంచము సత్యమనియు, బ్రహ్మము సత్యస్య సత్యమనియు చెప్పుచున్నది. తైత్తిరీయము "సత్యంచా నృతంచ సత్యమభవత్। యదిదంకిఙ్చ। తత్సత్యమిత్యాచక్షతే" అనగా సత్యమే సత్యమూ అసత్యము ఐనది ఇదంతా అదే ఐనది. దానినే సత్యమని పిలుచుచున్నారు. పరమార్థము ఆత్మ ఒక్కటే సత్యమైనప్పటికిని, జనులుసత్యము. అనృతముఅని వ్యవహరించు రెండునుకూడ అదే ఆత్మ అయియున్నది అని చెప్పనది. దక్షిణామూర్తి స్తోత్రమునందు "విశ్వంపశ్యతి కార్యకారణతయా" అను శ్లోకమునందు "మాయయా పరిభ్రామితః"అని ఒకవ్యాఖ్యానము "మాయా అపరిభ్రామితః" అనియొక వ్యాఖ్యానము చేయబడినది. అనగా అజ్ఞానులు మాయ(భేదము) చేతకప్పబడి శోకమోహములు పొందుదురు. జ్ఞానులు మాయచేత అపరిభ్రామితులై (ఏకతను గుర్తించి) భేదమును జూచుచుండియు, బ్రహ్మాకారముగ ననుభవించుచుందురు. ఈవిషయమునే ఉపనిషత్తు లిట్లుచెప్పుచున్నవి.

శ్లో॥ యద్యత్పశ్యతి చక్షుర్భ్యాం తత్తదాత్మేతి భావయేత్, యద్యత్స్పృశ్యతి హస్తాభ్యాం తత్తదాత్మేతి భావయేత్, యద్యచ్ఛృణోతి కర్ణాభ్యాం తత్తదాత్మేతి భావయేత్॥ మనస్సు, వాక్కు, నేత్రము మరియుయే ఇతరేంద్రియములచేత ఏదేది గ్రహించబడుచున్నదో అది అంతబ్రహ్మమని గ్రహించుచున్నాము. ఓం తత్ సత్.

15. మనశ్శాంతి

మనస్సే నామరూపము లన్నింటిని అనగా ప్రపంచము నంతను కల్పించుచున్నది. వాస్తవస్థితిలో పరబ్రహ్మమునందు లేని నామరూపములు మనస్సుచే సంస్కారానుసారముగా కల్పింపబడి ప్రపంచము అని వ్యవహరించబడుచున్నది.

తే॥ సర్వసంసారమును మానసమున నొదవు,
సర్వసంసారమును మానసమున నుండు,
సర్వసంసారమును మానసమున నడగు,
సర్వసంసారమును మానసంబె యగును.

కాన బంధమోక్షములకు మనస్సే మూలకారణము మనసనేది బాగా చంచలమైనది. నిత్యము పాదరసమువలె పారాడే స్వభావం దానిది. బలమైనది. ధృఢమైనది. అట్టిమనస్సును నిగ్రహించాలనేది మనస్సే అభ్యాస వైరాగ్యములతో ప్రయత్నించిన మంత్రముగ్ధమైన భుజంగమువలె అది మనకు తప్పక వశమగును. ఆత్మస్వరూపాన్ని పట్టుకోవటం అభ్యాసము, అనాత్మ పదార్థములను త్రోసి వేయుటద్వారా వైరాగ్యం, వీనిలో ఏది ముందు, ఏది వెనుక యను ప్రశ్నలేదు రెండు ఏకకాలంలో అభ్యసిస్తూపోవాలి. సంసారమనేది అనాదిసిద్ధమైన అజ్ఞానంవల్ల ఏర్పడింది. అనగా ఆవరణ, సత్యమైన ఆత్మను కప్పిపుచ్చగా విక్షేపము ప్రపంచాన్ని బయటపెట్టింది నామరూపాలే విక్షేపమనగా. నిత్యము వైరాగ్యబుద్ధితో భావనచేస్తే కరిగిపోతుంది. ఆవరణ వాసనారూపంగా ఆత్మచైతన్యాన్ని ఆవరించియున్నది. నిత్యము స్వరూపాన్ని భావనచేస్తూపోతే ఆవరణాత్మక తమస్సు నశించి స్వరూప ప్రకాశమనుభవమునకు వచ్చును. వైరాగ్యమనేది ప్రతిలోమక్రియ. అది అనాత్మజగత్తును లయంచేస్తుంది అభ్యాసము అను లోమక్రియ. అది ఆత్మమీదనే చూపునిల్పుతుంది దానితో అంతయు ఆత్మగానే అనుభవానికి వస్తుంది. మానవుని మనస్సుకొక గొప్ప సామర్థ్యమున్నది. దానినే సంయమమందురు.

సంయమమంటే ఒకపదార్థాన్ని సంశ్లేషాత్మకంగాను, విశ్లేషాత్మకం గా నుచూడగలిగడము. ఈరెండుశక్తులు సహజంగా ఉన్నాయి మాన వునిమనస్సుకు విశ్లేషదృష్టిని తగ్గించుకున్నట్లయితే వైషమ్యరూపంగా నున్న ప్రపంచదృష్టితగ్గును దానికిభిన్నంగా సంశ్లేషదృష్టినిపెంచుకు న్నచో సామాన్యరూపమైన బ్రహ్మదృష్టి బలపడును. విశ్లేషమనునది తగ్గి ఒకబిందురూపంగామారి బలహీనమగును. కాబట్టి సామాన్యరూప మైన చైతన్యాన్ని ఏమి భాధించలేదు, మీదుమిక్కిలి దానికే ఆధీన మై దాని ఇచ్ఛానుసారంగా ప్రవర్తించేశక్తిగా మారుతుంది. దానినే అవ్యక్తమని – ప్రకృతి అని–మాయ అని వేదాంతులందురు. నిప్పు లింగరూపంగానున్న సంశ్లేషదృష్టిని జ్వాలారూపంగా ప్రజ్వలింప చేయాలి. అట్టివారిని వశ్యాత్ములందురు. వారు మనస్సును గూడ కట్టుకని ఏదిచూచినా అఖండంగా చూడగలరు.

శ్లో॥ యత్ర యత్ర మనస్స్వార్తి స్తత్ర తత్ర జగత్రయం
యత్ర యత్ర మనోనాస్తి తత్ర తత్ర నకించన॥

తా॥ మనస్సు కలిగిన ప్రపంచము కలుగును. లేకున్న ప్ర పంచములేదు. అనగా ఆత్మకును ప్రపంచమునకును సంబంధము లేదనియు, వాస్తవస్థితిలో సర్వము బ్రహ్మమేనని ఎరింగినవారికి దుఃఖములేదు భేదభ్రాంతికిని దానివల్ల కలుగు వివిధదుఃఖములకు కారణం మనస్సే.

ఆత్మ విచారణ చేయువారు నిశ్చలము, ఏకాగ్రము, అవిరళ మయిన దృష్టితో మనస్సుయొక్క పుట్టినచోటును అన్వేషిస్తే, ఆ మనస్సు నిజమైన నేనుగా అంటే ఆత్మగా మారిపోతుంది. ఆత్మ విచారణమార్గంలో మనస్సే ఉపకరణము ఇక్కడప్రత్యేకత ఏమంటే అన్వేషించే మనస్సుకూడ నాశనమగును. శవాన్ని కాల్చేసకట్టె మాదిరి ఇదే ముక్తి. మోక్షమనగానే మనకు గొప్పతేజస్సు కనబడుతుంది. ఎక్కడిదాకాంతి? ఆత్మకాంతి మహత్తత్వముద్వారావస్తోంది. దానినే ప్రపంచ సంబంధమైన జ్ఞానమంటారు. ఇదే ఆరూప మనస్సు. ఈ

కాంతి అహం పైబడి అక్కడనుండి ప్రతిఫలిస్తుంది. అప్పుడు శరీరం ప్రపంచము కనబడుతాయి. ఇదే స్వరూప మనస్సు ప్రతిఫల కాంతి తోనే విషయాలు గోచరిస్తాయి. ఈ కాంతినే జ్యోతియని పిలుస్తారు. ప్రథమమున మనోనిగ్రహము అనగా మనస్సునందలి వికారము లతో సంబంధించకుండుట అభ్యసించవలెను. ఏది సంకల్పించునో అది మనస్సని గుర్తించవలెను ఈధర్మములలో నొక్కటియుఆత్మ కు సంబంధించునవికావని గ్రహించవలెను. అపుడు ఈమనస్సు నిగ్రహించవలసినదియులేదు. వాడు, నేను, ఇదియను భేదజ్ఞానమే మనస్సనబడును. అదిలేకుండుటయే అమనస్కస్థితి.

మనమే యే వస్తువులను ప్రీతి పూర్వకంగా ధ్యానింతుమో మన మనస్సా వస్తువుల యాకారంతోనే నిలిచియుండును. ప్రేమ యను సంబంధముచే నేయే వస్తువు తన్నాశ్రయించునో ఆయా వస్తువుయొక్క స్వరూపముతో స్వయముగా పరిణమించుట ఈ మనస్సునకు స్వభావమే ఈ మనస్సునకు విషయములు గోచరము గాకూడదను నిషేధములేదు జ్ఞానముగలిగిన పిదపగూడ ప్రపంచము గాన వచ్చుచునే యుండును. ఈ ప్రపంచమునకు నాశమనునది గలుగుటకే వీలులేదుగదా? కాన ఏ పదార్థ మెచ్చటగాన వచ్చినను దానియందు బ్రహ్మభిన్న పదార్థత్వ భావనను వదిలి, బ్రహ్మత్వ భావనచేయుటయే తత్త్వజ్ఞానఫలము. నామరూపములు మాత్రమే క్రొత్తవైయున్నవి. వాస్తవస్థితిలో ఇది సర్వకారణమగు బ్రహ్మము కంటె భిన్నము గాదు ఈ మనోజయముగూడ భ్రాంతివశుండై ప్రపంచమునందు బ్రహ్మభిన్నత్వ భావన భావించి ఆచరించువానికి మిగులకష్టము తత్త్వము నెరింగి అంతటను పరబ్రహ్మ భావన నొనర్చువానికి అతిసులభము. నిర్మలమై సర్వోత్తమైయున్న బ్రహ్మమేది గలదో అదియే నేను. అదియే సర్వపదార్థములును అను యదార్థ జ్ఞానము కలిగినవాని మనస్సు ఎట్లును చలించుటకు వీలులేదు. జ్ఞాత. జ్ఞానము, జ్ఞేయము అను భేదములు మనస్సు

సందేయున్నవి. సుషుప్త్యవస్థయందు మనస్సు లీనమైనపుడు స్వస్వరూపమున కంటె అన్యమగు భేదమేమియు లేదుగదా? అప్పుడు మాత్రమే భేదములేదనియు, పరమాత్మ ఏకరూపముతో ప్రకాశించుననియు తలంచగూడదు. "దేహాభిమానే గళితే విజ్ఞాతేచ. చిదాత్మని, యత్ర యత్ర మనోయాతి తత్ర తత్ర సమాధయః" దేహాభిమానము తొలగి ఆత్మస్వరూపము తెలియబడగానే మనస్సు ఎటకు బోయినను అది అంతయు సమాధియే అను వాక్యము నను సరించి యాత్మవేత్తయగు వాడెట్లు వ్యవహరించుచున్నను, సమాధి యందున్నవాడే. ఆత్మభిన్నమేదియు లేదుగదా? వాస్తవస్థితిలో విషయాకారముతో బరిణమించినపుడు బంధమును గలిగించును. ఆత్మాకారముతో బరిణమించనపుడు మోక్షము గలిగించును.

శ్లో॥ మనఏవ మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః।
బన్ధాయ విషయాసక్తం ముక్త్యైనిర్విషయం స్మృతం॥

అని అమృతబిందుపనిషత్తు పల్కుచున్నది. నేను జీవుడనను భావమున్నంతవరకు ప్రపంచము తోచుచునే యుండును. "అహం బ్రహ్మాస్మి" మొదలకు మహావాక్యములందలి బ్రహ్మశబ్దమునకు లక్ష్యార్థము బ్రహ్మమని యెరింగినపుడు నీకంటె భిన్నముగా బ్రహ్మము లేడనియు నీవే బ్రహ్మమనియు యన్యోన్యాఖండ సమరసైక్యానుభవము కలుగును. అప్పుడు జీవభావన తొలగి, నేను కేవలుడను. నిత్యుడను, అద్వితీయుడను, నిరాభ్యాసుడనను నట్టి భావన కలిగి ప్రపంచము సత్యముగా దోచును. సాంఖ్యతారక యోగముల కొరకు శ్రమపడ నక్కరలేదు చిత్తవృత్తి నిరోధ మక్కఱయుండదు.

మ॥ ఘనతం దారక సాంఖ్యయోగములచే గష్టింప గానేఁటికిన్,
మ్మనముం బట్టగనేల యింద్రియములన్ మర్దింపగానేల ఁజ.
క్కనగా ముందటఁగానిపించు ఘటంగన్నట్లు బ్రహ్మంబుగాఁ
దనుఁదాగాంచినయంతలో నిఖిలమున్ దానై వెలుంగుందగున్॥

ఆత్మ సాక్షాత్కారోప యోగమగు చిత్తైకాగ్ర్యమునకును, బాహ్యవస్తు నివృత్తి రూపమగు చిత్త నిరోధమునకును, గడుభేదము గలదు. సర్వవస్తు గ్రహణమగుచుండగా సద్ధానియందు బ్రహ్మ భావనను నిల్పుట చిత్తైకాగ్ర్యఫలము. సమస్త పదార్థములనుంచి మనస్సును నియమనము చేయుట చిత్త నిరోధము. చిత్తైకాగ్ర్యము నందు జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియముల నిగ్రహింపనక్కర యుం డదు. తనను బ్రహ్మముగానే గాంచినపుడు బ్రహ్మమేయై వెలుగును అప్పుడు మనస్సుండదు. నేను "సత్తు" త్రికాలములందు నశింపని వాడను. "చిత్తు" జ్ఞానస్వరూపుడను. అనగా సచ్చిదానంద స్వరూ పుడగు బ్రహ్మమను అని ఇతర సంకల్పములన్ని విడిచి నిర్మల చిత్తముతో నుండువాడు బ్రహ్మవేత్త. అట్టివాని మనస్సు కట్టెనిప్పు వంటిది, కట్టెయందలి నిప్పు ఆకట్టెను తగులబెట్టి తానుకూడ ఎట్లు నశించునో అప్రకారముగా స్వరూపజ్ఞానము కలిగిన వానియొక్క మనస్సుకూడ తనయందే తాను నశించును. సింహమును జూచిన యేనుగులు తమచేష్టలు మాని కదలక మెదలక నిలిచిపోవునో అట్లే పరబ్రహ్మమునుగన్న బ్రహ్మవేత్త మనస్సును, ఇంద్రియములును తమ తమ సంకల్పాది వ్యాపారములను మాని నిల్చిపోవును. మాన సేంద్రియములు నిశ్చలమై యడగినపుడు నేనచలుడనను జ్ఞాన ముండకూడదు. నీవు వాటినన్నిటిని గనుచుండు కూటస్థుడవు నీవా మనస్సునకుగాని, ఇంద్రియములకుగాని, యుండవు. "నతత్రచక్షు ర్గచ్ఛతి నవాగ్ గచ్ఛతినోమనః" అని ఉపనిషత్తు చెప్పుచున్నది. నీవు అద్వితీయానంద స్వరూపుడవు. కాననిర్వికల్ప సమాధియందు బ్రహ్మజ్ఞానుభవము గలవారలకు మనస్సున్నదన్నను లేదన్నను బాధయుండదు. దేహేంద్రియాదులు నేనుగానని యెరింగిన చిత్త వృత్తినె బ్రహ్మమనిన బ్రహ్మానందమగును. చిత్తవృత్తి అంతటితో నిర్వికారతనొంది కట్టెవలె నిలిచిపోవును. అనగా బ్రహ్మనిష్ఠయందు చిత్తవృత్తి యుండదు. చిత్తము జడమగుటచే నుండినను బాధలేదు

ప్రత్యగాత్మ వృత్తిజ్ఞానముపొంది తన తేజస్సును బ్రహ్మ తేజస్సు నందైక్యము నొందించును. తానే బ్రహ్మమై ప్రకాశించును. ఎండలో దీపముంచిన ఆ దీపపు వెలుగు ఆ యెండలో ఏకమగును ప్రత్యేకముగా దీపపువెలుగు కన్పించదు. అట్లే ప్రత్యగాత్మ చైతన్యము పరమాత్మ చైతన్యమై వెలుగునపుడు చిత్తవృత్తి యుండనే యుండదని తాత్పర్యము. గాలిలేకున్న దీపము వెలుంగనట్లు నామమాత్రముగా మనస్సుండినను సంకల్ప వికల్ప రూపముగా పరిణమించదు అప్పుడా మనస్సుండియు లాభములేదు. కాన సమాధియందు మనస్సు లేనేలేదు. ఇదియే అమనస్కము. పాలుకాచి తోడుపెట్టిన పెరుగగును. దానిని చిలికిన వెన్నవచ్చును. ఆవెన్న మనమెంత ప్రయత్నించినను మజ్జిగలో కలుపజాలముగదా! అది కలియదు. అట్లే యోగి సంసారరూపమైన ప్రపంచమును విచారించి తరచి తరచి జీవుడనియును, బ్రహ్మమనియును పదార్థద్వయములులేవు. సర్వము బ్రహ్మమేయని తెలిసికొని తానే యా బ్రహ్మమై వెలుంగును" అట్టి బ్రహ్మజ్ఞాని ప్రపంచము నందున్నను దాని వికారము లేమాత్రము అతనినంటవు.

శ్లో॥ య ఏవం వేత్తి పురుషం ప్రకృతించ గుణైస్సహ।
సర్వథా వర్తమానోఽపి నసభూయోఽభిజాయతే॥ (గీత 13-24

ఏజీవుడిట్లు పురుషుని గుణసహితమగు ప్రకృతిని ఎరుంగునో అతడెట్లుపర్తించినను తిరిగిజన్మించడు. సూర్యుడీలోకమందు ఎన్ని విధములైన పదార్థములున్నవో వాటనన్నిటినుండి రసమును కిరణములచే గ్రహించుచున్నాడు. అయినను యా రసములందలి గుణ దోషములు సూర్యుని పొందుటలేదు. అట్లే శబ్దాది విషయముల పొందుచున్నను పరిశుద్ధ మనస్కుడగు బ్రహ్మజ్ఞానికి వాటి గుణ దోషములు అంటవు. మట్టిలో తిరుగు కుమ్మరి పురుగునకు ఆ మట్టి యంటనట్లే బ్రహ్మజ్ఞానికి గుణ వికారము లంటవు.

శ్లో॥ ప్రకాశంచ ప్రవృత్తించ మోహమేవచ పాండవ
నద్వేష్టి సంప్రవృత్తాని నన్నివృత్తాని కాంక్షతి॥ (గీత 14-22)

సత్వగుణ కార్యమగు ప్రకాశముగాని, రజోగుణ కార్యమగు కర్మ ప్రవృత్తిగాని, తమోగుణ కార్యమగు మనోమోహముగాని, వ్యవహారమునందు స్ఫురించినపుడు దానిని ద్వేషింపడు, మరిలోనికి అణగినపుడు దానిని కాంక్షించడు. ఆత్మసాక్షాత్కారమనుమాట అసందర్భమైన మాట ఎట్లన ఒకడు తాను అనాత్మనని, తనలో రెండాత్మలున్నవని (నిద్రలోనికి ఉనికి, జాగ్రత్తలోని ఉనికి) ఒకటి రెండోదాన్ని తెలిసికోవాలని భావించరాదు. దేహంతో ఏకత్వం పొందినపుడే యీప్రశ్న కలుగుతుంది. గాఢనిద్రలో యీప్రశ్న లేదు. కాని ఉన్నామనునది నిర్వివాదము. అప్పుడు దేహమునేతాననుకొని వస్తువులను జూచునట్లు ఆత్మను చూడాలని తలస్తూ యున్నాడు. "ఇంద్రియములు తెలిసికొనుటకు ఉపకరించే పరికరాలు మాత్రమే తెలిసికొనేవాడవు నీవు."

"ఎరుక మరపుల నెరిగెడు యెరుక నేను,
విధి నిషేధంబుల గాంచు విభుడ నేను,
ఒక్కటై యెల్ల దర్శించు తత్త్వమే నేను,
నేను నేనని వివరించు నేత నేను (సీ॥ అంజ)

"నేను" అనుచెప్పు వస్తువేదో ఆవస్తువే నేనని యెరుంగుము ఆత్మ సాక్షాత్కారమంటే అనాత్మనిరసనచేసి నిషేధావధిని యున్నదే ఆత్మయని గుర్తించుటయే. ఇది ప్రతివారి సహజస్థితి. ఈ అభ్యాసము వ్యర్థము. ఆత్మ సాక్షాత్కారోపయోగమగు చిత్తైకాగ్రము 2) బాహ్యవస్తు నివృత్తి రూపమగు చిత్తనిరోధము. ఈరెండింటికి కడు భేదముగలదు. సర్వవస్తు గ్రహణమగు చుండగా నద్దానియందు బ్రహ్మభావనను నిల్పుట చిత్తైకాగ్ర్య ఫలము. సమస్త పదార్థముల నుంచి మనస్సు నియమనముచేయుట చిత్తనిరోధము. మనస్సును విషయములవైపుకు పోకుండ చిత్తమును, ఇంద్రియములనుగూడ

ప్రయత్నపూర్వకంగా నరికట్టుట రాజయోగ మార్గము. విద్వాంసు లనుగూడ నాకర్షించునంత బలవంతమగు ఇంద్రియగ్రామము నరి కట్టుట బహుళ ప్రయాస సాధ్యము నిరోధము తొలగిన వెంటనే, ఇంద్రియములు తిరిగి సహజమగు విషయముల వైపుకు బరుగు లిడును. కాన విషయములు మిధ్యామాత్రములు, మనస్సు బ్రహ్మ మునకంటె వ్యతిరిక్తముగాదని ధృడమగు జ్ఞానము కుదిరినపుడు మనస్సునకు ప్రవృత్తి కారణము లేకుండుటవలన నచంచలమయి విషయస్పర్శ నొందకుండుటకు ఇది రెండవ మార్గము. ఇదియే జ్ఞానయోగ మార్గము. దీనినే పెద్దలు పశువును కర్రతో కొట్టి వశము చేసుకొనుట వంటిది. రాజయోగ మార్గము ఆ పశువునే పచ్చిగడ్డి చూపి మంచిగా మచ్చిక చేసుకోవటం జ్ఞానయోగ మార్గమందురు. ఇట్టి అ స్పర్శయోగ ముత్తమాధికారులకు విషయము, మంద మధ్యమాధికారులు మనస్సాత్మ వ్యతిరిక్తమని తలంచి మనోనిరోధ ముచే అభయము పొందగలరు. మోక్షమని చెప్పబడు నక్షయశాంతి వీరలకు మనోనిరోధాధీన మగును. మనోనిరోద మున్నంత కాల ముండును. మనస్సు బ్రహ్మమను ధృడ విశ్వాసము గలవారికి మనోనిరోధము లేకనే శాంతి యబ్బును. ఈ శాంతి నిత్యము. “శాంతము లేక సౌఖ్యము” లేదని త్యాగరాజ మహాత్ముడుకూడ తన కృతులలో వేనోళ్ళను ఘోషించెను.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

16 జీవన్ముక్తులు

మనస్సే సర్వసంసారమునకు కారణమగుటచే మనోగతము లగు వాసనలే సర్వప్రపంచమునకు కారణములు. బ్రహ్మ మనస్సు లకు భేదములేదు. కావున యీ మనస్సుకూడ నశించుటగాని, యెం దైన లీనమగుటగాని, యెచ్చోటికైన బోవుటకుగాని వీలులేదు, ఇకనేమనిన ఈమనస్సు అసత్యముగా వున్నదాని వికారములతో బ్రహ్మమునకు సంబధములేదు. అని మాత్రమే తెలిసికొనవలెను.

అజ్ఞానమువలన జనించిన భ్రాంతి, జ్ఞానముచే నశించును. కాన పై జెప్పిన విధముగా తెలిసికొనినతోడనే బ్రహ్మముయొక్క యదార్థ స్వరూపము కాననగును. ఆమనస్సు త్రికాలములందు శూన్యమై నదియే యగును. ఈవిధముగా జ్ఞానబలముచే సంసారమను ముడి నిత్రెంచి వేయుము. ఇట్లు త్రెంచివేసి, ఆబ్రహ్మమునకంటె వాస్తవ స్థితిలో భిన్నమైనదేదియు లేదనియు, సర్వవస్తువులయందున ఏక రూపముగానుండు జ్ఞానమేస్వరూపముగా గలిగినట్టియు, ఉనికియే ఆకారముగా గలిగినట్టియు, ప్రత్యగాత్మకంటె వేరుగానట్టియు, ఆ పరబ్రహ్మమునందే సర్వకాలములయందు గ్రీడింపుము. ప్రపంచా ధిష్టానమైన ప్రత్యగాత్మ రూపుడై యున్న పరబ్రహ్మము నెఱిగి నచో భ్రాంతి దశయందు గానవచ్చిన స్థూలసూక్ష్మాది ప్రపంచమం తయును పరబ్రహ్మమే యగును. అధిష్టానముకంటె నతిరిక్తముగా నొక్కటియు గానరాదు. మరియొక విశేషము వాస్తవస్థితిలో బ్ర హ్మమునకంటె అన్యుడగు ద్రష్టలేడు. గాన ప్రపంచము నారోపించి నను, అధిష్టానాభిన్నముగా నవలోకించినను, బ్రహ్మమే యాకార్య ముల నాచరించుచున్నాడు. అజ్ఞానమునకుగూడ ఆబ్రహ్మమే యా శ్రయము. సర్వప్రపంచమును బ్రహ్మభిన్నమై బ్రహ్మమునే యా శ్రయించియుండ తదంతర్గతమగు నజ్ఞానము మాత్రమెందు బోవును? ఇట్లైనను ప్రపంచమువలెనే యా యజ్ఞానముకూడ త్రికాల ములందున సత్యమేగాని, బ్రహ్మమునకే వికారములు లేవు భేద దృష్టి యున్నపుడు సర్వవ్యవహారములందు ప్రవర్తించునుగాని, పరమార్థము నెరింగినపిదప నేదియు గానరాదు.

మరియు పరమ ప్రమాణభూతమగు శ్రుతిగూడ "సదేవేదగ్ం సర్వం" (ఇదం + తు + సర్వం = ఈకనబడునదంతయు, సత్ + ఏవ) బ్రహ్మమేయని చెప్పుచున్నది. మరియు "విద్ధిదం సర్వం బ్రహ్మసర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ, బ్రహ్మైవేదం విశ్వమిదం వరిష్ఠం" అను మొదలగు అనేక శ్రుతులుకూడ జగద్బ్రహ్మ భేదమునే నిరూ

పించుచున్నవి. మహాత్ములునట్లే యనుభవించుచున్నారు. బ్రహ్మజ్ఞానులగు సత్పురుషులదృష్టికి బ్రహ్మభిన్నమగు పదార్థమెచ్చటను గానవచ్చుటలేదు. శ్రుతియందు జూపబడిన సిద్ధాంతము ననుభవించువారే జ్ఞానులు, అజ్ఞానులకు ప్రపంచమెంత సత్యముగా గానవచ్చినను ఎంత బ్రహ్మభిన్నముగా గానవచ్చినను అది యదార్థము గాదు. ప్రమాణ భూతముకాదు. కాన శ్రుతి, యుక్తియు, విద్వదనుభవమును ఏకవిధముగా జగద్బ్రహ్మ భేదమును చెప్పుచున్నవి. ఈ కారణమువలన చేతనా చేతనాత్మకమగు ప్రపంచమంతయును పరబ్రహ్మమేయని నిశ్చయించి భ్రాంతిచే గానవచ్చుభేదము మనస్సుచే కల్పించబడినదేగాని యథార్థముగాదని యాభేదభ్రాంతిని ధ్వంసముచేసికొనుము. ఇట్లుస్వస్వరూపజ్ఞానముకలిగి,సర్వకాలములందు బ్రహ్మానందము ననుభవించుచుండుము. ఇదియేజీవన్ముక్తస్థితి.ఈ మోక్షసుఖమునకై క్రొత్త ప్రయత్నమేమియు జేయనక్కరలేదు. సర్వమునజ్ఞానకార్యమేగాన ఆత్మకుత్రికాలములందు బంధములేదు.

కావున నామోక్షరూగమగు ఆనందము ఆత్మకు స్వభావసిద్ధము. శాశ్వతము. ఎప్పటికిని విభాగము జెందునట్టిదిగాదు. ఏ పురుషుడు చిత్తనిగ్రహము గలిగి "భేదములు లేక సత్యజ్ఞానానందరూపడై యున్న బ్రహ్మమే నేను" అని నిశ్చయించుకొని, తనలో తాననుభవించు చుండునో, అట్టి మహాత్ముడు బ్రహ్మమయుడై సర్వసంకల్పములను విడిచి యుండును. ఇట్టి ముముక్షువునకు మోక్షము స్వతస్సిద్ధమై శాశ్వతమై యుండును. కాన వివేకియైన పురుషుడు శాస్త్రయుక్తి గురూపదేశ స్వానుభవములచే జనించిన జ్ఞాననేత్రముతో జక్కగ విమర్శించెనేని దేహాత్మాభిమానమును సంపూర్ణముగా వదలును. ఇట్టి మహాత్మునకు సర్వోత్కృష్టంబును జ్ఞానమాత్రమే స్వరూపముగా గలదియునగు బ్రహ్మముతో నైక్యము గలుగును. ఈవిధముగా స్వతసిద్ధమగు నైక్యముజెంది అనగా దేహమే ఆత్మయను భ్రాంతివదలి నేనెప్పటికిని బ్రహ్మమేయై

యున్నాను అను జ్ఞానమునుపొంది బ్రహ్మాత్మభావన గలిగియుం దురో అట్టివారు జీవన్ముక్తు లనబడుదురు.

ఏ పురుషుడు మనోవృత్తితో సంబంధపడక, అనగా మనోవృత్తి వలన గలుగు వికారములు తనవిగా భావింపక, ఈ మనస్సు అహంకారముతోగలసి ప్రవర్తించును. దానికిని నాకును సంబంధం లేదు. "మనమేపని జేసిననది, మనమేజేసి తిమటంచు మదిదోచు సనాతనమై, ద్యోతనమై, చేతనమై తగు మనకు గల్పితంబిది యనఖా" తా॥ త్రిగుణాత్మకమగు మనస్సుజేయుకార్యములన్నియు మనము జేయుచున్నామనుట యసత్యము. బ్రహ్మము సదాయుం డునది సదాప్రకాశించునది. మరియు చిత్స్వరూపమయినది అట్టి పరమాత్మ నిష్క్రియమనియు జెప్పియుండుట బట్టియు, మనమే యాపరమాత్మ యగుటంబట్టియు, మనస్సుజేయు కార్యములు మనయందారోపించుట కజ్ఞానమే కారణమని యెరుంగుము. అయి నను ఇదికూడ నాయందే కల్పించబడినది గాన ఇదియు నేనేయని నిశ్చయించుకొని ఏకరూపముతో ఎవ్వరు ప్రకాశించుచున్నారో అట్టి వారే జీవన్ముక్తులు.

మరియు భ్రాంతిలోనుండియే ప్రతిజీవుడు క్రమక్రమముగా ముక్తిని బొందవలయును గదా? అందు సకలభూతములను తన కంటె భిన్నముగా తలంచుచున్నను, వివేకదృష్టిచే వానినన్నింటి నాత్మగానే అనగా ఆత్మయందారోపింపబడినవిగానే తలంచుట మొదటిమెట్టు. ఈకారణమువలన ఆత్మయందు సర్వభూతములు గలవని తలంచుట అనగా సర్వభూతములకు ఆత్మయే ఆధార మగుటచే సర్వభూతములును ఆత్మయందే యున్నవి అని తలం చుట రెండవమెట్టు. ఈరెండు మెట్లుగడచి ఆరోపితమునకు నదిష్ఠా నమునకు భేదములేదు. కావున సర్వము నాత్మయే. ఆత్మకంటె భిన్నమైనదేదియులేదు. అనిఎరింగి సర్వమయుడై ఏమహాత్ములు నిలిచి యుందురో అట్టివారే జీవన్ముక్తులు.

"యత్ర చిత్తం తత్ర విశ్వం స్వయమేవ ప్రతీయతే।
యత్ర చిత్తం నాస్తి తత్ర నాస్తి కించి జ్జగత్కథా"॥

బుద్ధి ఎచ్చటయుండునో అచ్చట ప్రపంచముండును. బుద్ధి ఎచ్చట లేదో అచ్చట ప్రపంచములేదు. మరియు "వాసుదేవ స్సర్వమిదం; సర్వం విష్ణుమయం జగత్; బ్రహ్మమాత్ర మిదం సర్వం బ్రహ్మైవ సకలం జగత్ భూతాని విష్ణుః" అను మొదలగు స్మృతులు నూర్లకొలది వేలకొలది పైసిద్ధాంతమునే ధృడముచేయు చున్నవి. ప్రపంచముకంటె బ్రహ్మముగాని. బ్రహ్మముకంటె ప్రపంచముగాని వేరుగాదు. జ్ఞానియగు వానికి అనగా సర్వమును విమర్శించగలవానికి యీ ప్రపంచము బ్రహ్మముగా దోచును. అట్లు విమర్శింపనేరని వానికి ఆబ్రహ్మమే ప్రపంచముగా దోచును. మణీ స్వరూపము నెరుంగనివానికి ఆ మణియే రాయిగా దోచుటయు, దాని నెరింగినవానికి అట్లు తోచక రత్నముగానే తోచుటయు సహజమేకదా? అనుభవించువాడు అనుభవము అనుభవించు బడునది అను భేదములన్నియు నాబ్రహ్మముకంటె భిన్నముగ గానరావు. వాస్తవస్థితిలో అంతయు మనోవికార రూపమేగదా? నాకును భూతములకును భేదము లేకపోవుటచే నేను వేరు భూతములు వేరు, అనియు నాయందు భూతములుగాని, నేను భూతములయందు గాని యున్నామని వ్యవహరించుటకు వీలులేదు. అని గీతాచార్యుడు కృష్ణుడుకూడ దానినే ధృడపరచుచున్నారు. సర్వాలు జ్ఞానరూపులే యగుటచే బ్రహ్మమునకును. ఆత్మకును భేదములేదు. కావున నేనే బ్రహ్మముననీ నిశ్చయించుకొనుము. పిదప ఆత్మవేరు, ఈ ప్రపంచమువేరు. దానికి ఆత్మసాక్షి ప్రపంచము సాక్ష్యము. అను భేదాభిప్రాయమునుగూడ వదలి జ్ఞానమునందే యారోపింపబడిన దగుటచే నీప్రపంచముగూడ బ్రహ్మమునకంటె భిన్నముకాదు. కాన బ్రహ్మము సర్వమయుడు అను అభిప్రాయమును ధృడపరచుకొనుము. పిమ్మట ఇది ఆత్మయను భేదమును సహితము వదిలి "ఏకమేవా

ద్వితీయం బ్రహ్మ" ఈ పరబ్రహ్మమొక్కండే త్రికాలములందు రెండవ పదార్థము బొత్తుగలేదు. అను అభిప్రాయమును నిష్కర్ష చేసుకొనుము.

బియ్యముతో సంబంధము గలిగినతోడనే టెంకాయ చెట్టు లేక టెంకాయ సంపూర్ణముగా నశించునట్లు, నీరుతగులగానే తేనియ నిరర్థకమై జెడునట్లును, వేదాంత వాక్యశ్రవణమువలన గలిగిన యభేదజ్ఞానము కర్మానుష్టానముచే సంపూర్ణముగా ధ్వంసమగును. ఆ కర్మాచరణము వానికి గీడును కలిగించునేగాని ఇంచుకైనను మేలును గలిగించదు. జీవబ్రహ్మలకుగల సహజాభేదమును ఎరుంగుటయే ఫలమని పెద్దలు చెప్పుదురు. ఇట్టిఫలమును కలుగజేయని దగుటచే కామ్యకర్మము ముముక్షువునకు పనికిరాదు. ఈజీవబ్రహ్మ భేదమునకు ఏ సాధకుడు ప్రయత్నించుచున్నాడో వానికి తను తానే యెరుంగబడవలయును. ఇట్టిశ్రద్ధగల సాధకునకు నాయాత్మ స్వయముగనే స్వస్వరూపమున ప్రకటనమగును. ఇదియే ఈశ్వర ప్రసాదమనబడును ఏ మహాత్ముడు ప్రేమయను పాశముచే సర్వ జీవులను కట్టి మోహింప జేయుచున్నాడో, అట్టి అజ్ఞానమను పర బ్రహ్మమునకు నమస్కారము. పరబ్రహ్మభిన్నమగు పదార్థమేది యు లేకపోవుటచే అజ్ఞానముకూడ బ్రహ్మమే యగుటలో విరోధము లేదు. జీవజడరూప ప్రపంచమునకును బ్రహ్మమునకును అభేదము బాగుగా గుర్తించి నిశ్చయించి తనయందు దాను స్వస్వరూపానం దానుభవము నొసర్చు మహాత్ములకు స్వర్గమేల ? సత్యలోకమే మిటికి? వైకుంఠ మెందులకు కైలాసముతో బనియేమి? ఏ ఏ పదార్థము స్వస్వభావముతో గానవచ్చునో అదిఅంతయు అనగా ఆయా స్వభావములతో ఆయాపదార్థరూపములతోగూడ పరమశివుడే ప్రకాశించుచున్నాడు. కానియంతకంటె భిన్నమైనదేదియులేదు. అనితెలిసి కొనుటయే "తత్త్వజ్ఞానము" తత్త్వజ్ఞానికి శాస్త్రముయొక్క విధి నిషేద ములులేవు, దేహమేనేననెడిఅజ్ఞానమువల్లగలిగినభ్రాంతి ఆత్మజ్ఞానంచే

నివృత్తియైనపుడు ఆత్మకర్తృయనెడి బుద్ధి కలుగదు. ఈ కార్యమ వశ్యము చేయదగిన దనెడు శాస్త్రకృతమగు విధి "యనుజ్ఞ" యనబడును. ఈ కార్యము చేయుటకు యోగ్యము కాదనెడి శాస్త్ర కృతనిషేదము "పరిహార" మనబడును. ఈ యనుజ్ఞా పరిహార రూపమగు విధినిషేదములు తత్త్వ జ్ఞానియందు ప్రవర్తింపవు. పాలనుకాచి తోడుపేయగా వచ్చిన పెరుగును చిలికినట్లైయిన వెన్న వచ్చును. ఆవెన్న తిరిగి మజ్జిగలో కలియనట్లు ఈశ్వరజగత్తులు మిథ్యయని ధృఢముగా నెరింగిన పిమ్మట ఈ ప్రపంచమున ఏవిధ ముగా ప్రవర్తించినను ప్రపంచ వికారములు బ్రహ్మవేత్త నెంత మాత్రంముపుడ. ఇట్టిజీవన్ముక్తులైనట్టి మహాత్ములు "బ్రహ్మవిదుడు, బ్రహ్మవిధ్వరుడు, బ్రహ్మవిద్వరీయుడు, బ్రహ్మవిద్వరిష్ఠుడు" అని నాలుగు విధములుగా నుందురు. ఇందు బ్రహ్మవిదునకు తత్త్వ సాక్షాత్కారముకలిగి యుండును. గాని వాసనాక్షయము, మనోనాశ ములు గలిగియుండవు. బ్రహ్మవిధ్వరునకు తత్త్వజ్ఞాన వాసనాక్ష యము కలిగియుండును. గాని మనోనాశము గలుగదు. బ్రహ్మ విద్వరీయ బ్రహ్మవిద్వరిష్ఠులకు మాత్రము తత్త్వజ్ఞాన, వాసనాక్షయ, మనోనాశములు మూడును కలిగియుండును. ఇందు బ్రహ్మవిదుడు దేహాభిమానమును బొందడు. చేయుకర్మలకు కర్తనని తలంపక వాటిఫలములను గోరడు లోకసంగ్రహార్థము విహితకర్మలు చేయు చుండును. సంతోష విచారములనుండి విడివడి లభ్యమైన దానితో తృప్తిచెంది యుండును. బ్రహ్మవిద్వరుడు సర్వకర్మలను వదలి సర్వమును బ్రహ్మముగా జూచుచుండును. సుఖదుఃఖములను సమ ముగా జూచుచు మనోవికారములను బొందక నిరంతరము బ్రహ్మ మయుడై, నిశ్చలత్వమున నుండును. ఇతడే గుణములకు లోబడవి గుణాతీతుడగుచు బ్రహ్మవిద్వరుడన బడుచున్నాడు. వైరాగ్య బోధోపరతులు మూడింటిలో "బోధ" రూపమగు బ్రహ్మజ్ఞానము బ్రహ్మవిదునకు, బ్రహ్మవిద్వరునకు ధృఢముగా నుండును. బ్రహ్మ

విద్వరునకు బోధతోపాటు ధృఢ వైరాగ్యముకూడ నుండును. బ్రహ్మవిద్వరీయుడు నిరంతరము బ్రహ్మసాక్షాత్కార రూపమగు నద్వైత భావనారూప సమాధి యందుండును. భక్తులిచ్చిన సాత్త్వికాహారమును సూక్ష్మముగా గ్రహించి మరల భావనారూప సమాధి యందుండును. వాసనాక్షయ మైనందున ఇతని అంతఃకరణ వృత్తులు ఎప్పుడును స్వయముగ బయటికి రానేరవు. ఇతడు వైరాగ్యబోధోలు రెండునుగల వాడగుటచే నితనికి "తత్త్వసాక్షాత్కారము, వాసనాక్షయము" అనునివి రెండునుండును. బ్రహ్మవిద్వరిష్ఠుడు నిరంతరము బ్రహ్మస్వరూపమగు నద్వైత స్వరూప స్థితి సమాధి యందుండును ఇతడు సమాధినుండి స్వయముగా మేల్కొనడు. ఇతరులచేత మేల్కొల్పబడడు. వైరాగ్య బోధోపరతులు మూడును సంపూర్ణముగా నుండుటచే ఇతనికి తత్త్వసాక్షాత్కారము, వాసనాక్షయ మనోనాశములు మూడును గలిగియుండును. బ్రహ్మవిదునకు తత్త్వజ్ఞానమువల్ల జీవన్ముక్తి కలిగినను వాసనాక్షయ మనోనాశములు గలుగకపోవుటచే జీవన్ముక్తి విలక్షణ సుఖము లభింపనేరదు. బ్రహ్మవిద్వరునకు మలిన వాసనాక్షయ మగుటచేతను బ్రహ్మవిద్వరీయునకు సర్వవాసనాక్షయమగుటచేతను బ్రహ్మవిద్వరిష్ఠునకు వాసనాక్షయ మనోనాశములు గలుగుటచేతను జీవన్ముక్తి విలక్షణసుఖము ననుభవించుచున్నారు. ఈ బ్రహ్మవేత్తలకు గలిగెడు జీవన్ముక్తి యొక్కటియే యగును. వాటియందే భేదములేదు గాని జీవన్ముక్తి విలక్షణసుఖమునందు మాత్రము భేదముగలదు.

ఓం తత్ సత్.

17. మోక్ష ప్రతిబంధకములు

సద్గురువులవద్ద వేదాంత శ్రవణము చేసినను, సంశయ అసంభావనా విపర్యయ భావములు, ఆవరణ, విక్షేపములు గల వారికి అఖండ బ్రహ్మకారవృత్తి కలుగదు. కాన అవి నశించువరకు

వేదాంతశాస్త్ర శ్రవణమనననిదిధ్యాసనములు చేయుచుండవలెను. సంశయ మనగా శ్రుతులయొక్క నానావిధత్వములవలన కలిగెడి సంశయములు. ఈ సంశయము వేదాంతార్థ శ్రవణమువల్ల గల్గిన జ్ఞానదార్ఢ్యముచేత నివర్తించును. అసంభావన యనగా అఖండైక రసమగు అద్వితీయ బ్రహ్మస్వరూపము లౌకికముకాదని బావించుట ఇది వేదాంతార్థ మననముచేత అసంభావన యనెడి అదార్ఢ్య హేతువుని వర్తించును. విపరీతభావన యనగా కర్తృత్వాది అభిమానము గలుగుట. దేహాత్మత్వ, జగత్సత్యత్వ బుద్ధియే విపరీత భావన. చిత్తైకాగ్ర్యమువలన విపరీతభావన పోవును. ఆవరణమనగా స్వయంప్రకాశ మానమగు బ్రహ్మ స్వరూపమును లేని దానినిగా తలంచుట. విక్షేపమనగా దృష్టి బ్రహ్మవైపునకు బోవుటమాని, ప్రపంచాభిమానము గలిగియుండుట. ఈ సంశయ, అసంభావనా విపరీతభావనలు, నశించి ఆవరణ విక్షేపములు తొలగినను, భూత భవిష్యద్వర్తమాన ప్రతిబంధకములున్నచో ఆత్మసాక్షాత్కార జ్ఞానముదయింపదు. ఈ త్రివిధ ప్రతిబంధకము లున్నవారు, శ్రవణ మనననిదిధ్యాసనము లొనర్చినను, తత్త్వమస్యాదిమహావాక్యముల శ్రవణము చేసినను, బ్రహ్మజ్ఞానము కలుగదు. బ్రహ్మసాక్షాత్కార జ్ఞానము కలుగుటకు విరోధియైన వాసనా విశేషము ప్రస్తుత ప్రతిబంధకమనబడును ఇట్టి వాసనారూప ప్రతిబంధంము లేనివారికి, మహావాక్య శ్రవణమువల్ల సంశయ విపర్యయాదులు తొలగి బ్రహ్మసాక్షాత్కార జ్ఞానము కలుగచున్నది. ప్రస్తుతప్రతిబంధకము లున్నవారికి యీజన్మమున బ్రహ్మసాక్షాత్కార జ్ఞానము గలుగ నేరదు. వామదేవాదులకువలె. వారికి ప్రతిబంధ నివృత్తియైన పిదప జన్మాంతరమునందు మాత్రమే బ్రహ్మసాక్షాత్కార జ్ఞానము కలుగుచున్నది. బహుజనులీయాత్మను గూర్చి శ్రవణము చేయుటలేదు. శ్రవణము చేసినవారిలోకూడ, పెక్కుమంది ఏదేని యొక ప్రతిబంధకమువలన బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును బొందజాలకున్నారని శ్రుతి

కూడ చెప్పుచున్నది.

"శ్రు॥ శ్రవణాయాపి బహుభిర్యో నలభ్యం॥
శృణ్వంతోపి బహవోయం నవిద్యుః॥

భూత ప్రతిబంధకము, మానవుడు పూర్వమనుభవించిన ప్రియ విషయములయొక్క ధృడసంస్కారము భూతప్రతిబంధక మనబడును. వేదాంతశాస్త్ర శ్రవణ సమయమున, పూర్వవిషయ సంస్కారము లద్భుద్ధమై మరల మరల పూర్వవిషయ స్మృతియే కలుగుచుండును. ఆ భూతప్రతిబంధకమునకు కారణమగు, విషయోపహ్హిత బ్రహ్మచింతనము చేత నాప్రతిబంధము నివృత్తియగుచున్నది. అట్లు చింతించుటచేత, ఉపాధిభ్రాంతి నివృత్తియై యుపహిత చైతన్యస్థితి కుదురును. అప్పుడతడు మహావాక్య బోధవలన, ఆత్మజ్ఞానము కలవాడై మోక్షమును బొందును.

భావి ప్రతిబంధకము :- ఇది ప్రారబ్ధకర్మ శేషమనియు' బ్రహ్మలోకేచ్ఛయనియు రెండు విధములు. ఈ రెండింటిలో యే ప్రతిబంధకమున్నను, వేదాంతవాక్యములను శ్రవణచేసినను, ఆత్మజ్ఞానము కలుగదు. ఇందు ప్రారబ్ధకర్మము, ఫలాభిసంధి కృత ప్రారబ్ధమనియు, కేవలమగు ప్రారబ్ధమనియు రెండు విధములు. స్వర్గాది ఫలములనుగోరి చేయబడు కర్మములు, ఫలాభిసంధికృత ప్రారబ్ధకర్మము లనబడును. ఈకర్మములు, వానిఫలముల ననుభవించుటచేత మాత్రమే నాశమొందుచున్నవి. మరియే యితరమైన యుపాయముచేతను వినాశమొందుటలేదు. ఇవియుండిన ముముక్షువు శ్రవణాదు లొనర్చినను, బ్రహ్మసాక్షాత్కార జ్ఞానముపొందుట లేదు. జ్ఞానసామగ్రులన్నింటిలో నిచ్ఛాఘటితమగు సామగ్రి బలమైనదగును. రెండువస్తువుల జ్ఞానసామగ్రులుండిన మానవునకు, యే వస్తువుయొక్క జ్ఞానేచ్ఛ కలుగుచున్నదో ఆ వస్తువ యొక్క జ్ఞానమే మొదటగలుగుచున్నది. రెండవవస్తువు జ్ఞానము కలుగదు. కాన ఫలేచ్ఛ సహితమగు ప్రారబ్ధకర్మము ప్రబలమైనది. అది తీర

నంతకాలము. ఎంత వేదాంతశ్రవణముచేసినను, బ్రహ్మసాక్షాత్కార జ్ఞానము కలుగదు. ఆకర్మఫలమనుభవించిన పిదపనే, ఆత్మజ్ఞానము కలుగుచున్నది. శ్రుతులయందుకూడ నిట్లున్నది.

"సయతాక్మమోభవతి, తత్క్రతుర్భవతి, యత్క్రతుర్భవతి,
తత్కర్మకురుతే, యత్కర్మకురుతే, తదభి సంపద్యతే"

అనగా ఎవడే యే ఫలములను గోరుచున్నాడో, వాడా యా ఫలముల కనుకూలమైన కర్మములను చేయవలయుననెడి సంకల్పముకలవాడగు చున్నాడు. అతడేయే కర్మములను చేయవలయునని సంకల్పించు చున్నాడో, ఆయా కర్మములన వశ్యము చేయుచున్నాడో, అతడే యే కర్మములులను చేయుచున్నాడు.

ఆ యా కర్మాను రూపమగు ఫలముల ననుభవించు చున్నాడని చెప్పబడెను. కాన ఫలాభి సంధికృతమగు ప్రారబ్ధకర్మము భావిప్రతిబంధకమని చెప్పబడినది. రెండవదియైన ఫలేచ్ఛా రహితమగు ప్రారబ్ధకర్మము, పుణ్యము, పాపముయను భేదముచే రెండు విధములు. పుణ్యరూప ప్రారబ్ధకర్మము, పాపనివృత్తి మూలమున నతనియొక్క తత్త్వజ్ఞానమునకు హేతువగుచున్నది. శ్రుతి—

జ్ఞానముత్పద్యతే పుంసాం, క్షయాత్పాపస్య కర్మణః
కషాయే కర్మభిః పక్వే. తతోజ్ఞానం ప్రవర్తతే॥

అనగా మోక్షాధికారులగు పురుషులకు,పాపకర్మలు నశించుట వల్లనే యాత్మజ్ఞానము కల్గుచున్నది. పుణ్యకర్మలచేత పాపకర్మలు నశించి, శుద్ధాంతఃకరణమందు ఆత్మజ్ఞానము కలుగుచున్నది. రెండవదియగు పాపకర్మ, అది ఫలాభిసంధి కృతమైనను, ఫలాభిసంధి కృతముగాక పోయినను, ఆత్మజ్ఞానమునకు ప్రతిబంధకమే యగుచున్నది. ఈ పాపకర్మరూప ప్రారబ్ధకర్మములు, ప్రబలమగు పుణ్యకర్మలచేత నశించి అంతఃకరణము శుద్ధసత్వమై శ్రవణార్హతను గలిగించి, ఆత్మజ్ఞాన ప్రతిబంధకమును తొలగించును. భావి ప్రతిబంధకములున్నంతవరకు ఆత్మజ్ఞానము కలుగనేరదు. కాన ప్రారబ్ధశేష మత్యంత మనుభవించి తీరవలయును. ఈభావి ప్రతిబంధక మింత

కాలమునకు నివృత్తియగునని నియమములేదు కొందరికి రెండు మూడుజన్మలు కలిగించుచున్నది. బ్రహ్మలోకేచ్ఛగలవాడా యిచ్చి నడంచి శ్రవణాదులు చేసినను, అతనికి ఆత్మజ్ఞానము కలుగదు. కలుగకపోయినను అతని శ్రవణప్రాబల్యమువలన, మరణానంతరం బ్రహ్మలోకమునకుపోయి, అచ్చట నిర్గుణబ్రహ్మముయొక్క సాక్షాత్కారమును బొందుచున్నాడు అని శ్రుతిస్మృతులుకూడ చెప్పుచున్నవి.

శ్రు॥ వేదాంత విజ్ఞాన సునిశ్చితార్థాః సన్యాసయోగాద్యతయ శుద్ధ సత్వాః।
తేబ్రహ్మలోకేషు పరాంతకాలే, పరామృతాత్పరి ముచ్యంతి సర్వే॥

స్మృతి : "నహికల్యాణకృత్కశ్చి ద్ధుర్గతింతాత గచ్ఛతి".

వర్తమాన ప్రతిబంధకము :- ఈ వర్తమాన ప్రతిబంధకము లనుగూర్చి విద్యారణ్యస్వాములు యీ విధముగా చెప్పిరి.

శ్లో॥ ప్రతిబందో వర్తమానో, విషయాసక్తి లక్షణః
ప్రజ్ఞామాంద్యం కుతర్కశ్చ విపర్యయ దురాగ్రహః

అనగా విషయాసక్తి ప్రజ్ఞామాంద్యము, కుతర్కము. విపర్య దురాగ్రహము అను నీ నాల్గును వర్తమాన ప్రతిబంధకము లన బడును. బబస్పర్శరూప రస|గంధాది విషయములందుగల యను రాగము విషయాసక్తి యనబడును. గురువులవద్ద శ్రవణముచేసిన వేదాంతవిషయముల యర్థమును గ్రహించుట యందును, గ్రహించినదానిని ధారణచేయుట యందును, కుశలత్వము లేకపోవుట బుద్ధిమాంద్య మనబడును. శ్రుతికి వ్యతిరేకముగా తర్కించుటకు తర్కమనబడును. దానికే శునక తర్కమని మరియొక పేరుకూడ కలదు. కుక్కలు విస్తరియందున్న యన్నమును తినుటకు ప్రయత్నించి, చివరకు జయాప జయముల కొరకు పోరాడి కరచుకొని యన్నమును నేలపాలు చేయుచున్నవి. అట్లే శ్రుతిని విడిచి బుద్ధి కుశలతో తర్కము చేయువారు తత్త్వనిర్ణయము కొరకు వాదము

ప్రారంభించి, కొంత చర్చ జరిగిన తర్వాత దానినిమరచి, జయాప జయములకొరకు పోట్లాడెదరు. కర్తృత్వ భోక్తృత్వములు లేని యాత్మయందు అవి కలవనెడి దురభిమానము, విపర్యయ దురాగ్రహములిదురు. ఈనాలుగు ప్రతిబంధకములలో ఏ ఒకటియుండినను, వేదాంతశ్రవణము చేసినను, ఆత్మసాక్షాత్కార జ్ఞానము కలుగదు. ఇందు విషయాసక్తి రూపమగు ప్రతిబంధకము శమదమాదులచేత నివృత్తియగుచున్నది. మరల మరల వేదాంతశాస్త్ర శ్రవణము చేయుటచేత, బుద్ధిమాంద్యరూపమగు ప్రతిబంధకము నివర్తి యగుచున్నది. ఆ శ్రవణము చేసిన యర్థమును శాస్త్రోక్తమైన యుక్తులచే మననము చేసినచో, కుతర్కరూప ప్రతిబంధకము నివృత్తి యగుచున్నది. మననముచేత నిశ్చితమైన యాత్మ తత్త్వమును అవిచ్ఛిన్న తైలధారవలె ధ్యానము చేయుట యనెడి నిదిధ్యానముచేత, విపర్యయారూప దురాగ్రహమను ప్రతిబంధము నివృత్తియగు చున్నది.

శ్రు॥ "శమాద్యైః శ్రవణాద్యైర్వా, తత్రతత్రోచితైః క్షయం।
నీతేఽస్మిన్ప్రతి బంధేతు, స్వస్వబ్రహ్మత్వ మశ్నుతే॥

అనగా శ్రవణమనాదులచేతను, శమదమాదులచేతను వర్తమాన ప్రతి బంధకము. నశించిన తోడనే, నేను బ్రహ్మమునైతినసెడి స్వస్వరూపత్వమును పొందుచున్నాడని చెప్పబడెను. ఈ పై ప్రతి బంధకము లన్నింటిన తొలగించుకొనిన జిజ్ఞాసువు వేదాంత మహావాక్యార్థ బోధవలన తప్పక ముక్తినొందును.

ఓం తత్ సత్.

18. జగత్తు - జీవుడు - ఈశ్వరుడు - పరమాత్మ

జగత్తు :- జనించి గతించునది జగత్తు. జడాత్మకము, చేతనాత్మకము.

జీవుడు :- శుద్ధచైతన్యము, మలినసత్వాంతఃకరణమునందలి ప్రతిబింబము, అంతఃకరణ.

ఈశ్వరుడు :- శుద్ధచైతన్యము, శుద్ధసత్వ మాయాప్రతి బింబము, ప్రకృతి.

పరమాత్మ లేక బ్రహ్మము :- స్వప్రకాశరూపమై అధ్యాత్మికాధి భౌకాధిదైవిక ప్రపంచమును, తన ప్రకాశమునందున్నట్లు తోపింప జేయుచున్నట్లున్న "చిత్రప్రకాశము".

జగత్తును గురించి విచారించినచో అది జడమనియు, వికార వంతమనియు, దృశ్యమనియు, మోహాత్మకమైనదనియు తెలియ గలము. జీవుని విచారించినచో జడ చేతనాత్మకమని, వికార నిర్వి కారమనియు, దృక్ దృశ్యముగా, కర్తృభోక్తృత్వరూపముగ గోచ రించును. ఈశ్వరునివిచారించినచో శ్రుతిస్మృతులద్వారా సర్వేశ్వర సర్వజ్ఞ సర్వశక్తిమత్వ, సర్వాంతర్యామిగా తెలియవచ్చుచున్నది. పరమాత్మను గురించి విచారించగా అఖండా, ద్వితీయ, చిన్మాత్ర స్వరూపునిగా "ఏకం ఏవా ద్వితీయం" అని శ్రుతి పలుకుచున్నది. ఇంత విచారణ ఎవరికి, ఎందుకు?

మానవుడు (జీవుడు) సుఖాభిలాషి- సుఖమనగా విషయోప లబ్ధివలన కలుగు సామాన్యకించిత్కాల చిత్తవిశ్రాంతి కాని మాన వుడు కోరునది నిత్యసుఖము. అందులకై యీజగత్తులో తన జీవిత కాలము సతతము విహరించి, తన్నిత్య సుఖప్రాప్తి లభించని కార ణముచేత, దాని తత్త్వమెరుంగగోరు జిజ్ఞాసువునకు యీ విచారణ అవసరము. అది గురువులవద్ద ఉపనిషత్తుల విచారణద్వారా పొంద వలసియున్నది.

జీవునకు నేనెవరిని, ఎచ్చటనుండివచ్చి యిచ్చట యిట్లుండి ఎచ్చటికి పోనున్నాను. అను ప్రశ్న యుదయించగానే, అతనికి కరచరణాద్యవయవములతో కూడి తెలిసికొనువాడననియు, యీ జగత్తు నాచే తెలియబడునదనియు స్థూలముగా నిర్ణయించును. ఈజగత్తు నన్ను తెలిసికొనలేదు. నాచే తెలియబడి ఉన్నదైయు న్నది. సర్వకాల దేశఅవస్థలయందు, నిత్యమై యుండునదేదియో

అది సత్యవస్తువుగా వేద నిర్ణయము. ఈజగత్తును తెలిసికొను యీ జీవుడు. జాగ్రదవస్థనువీడి స్వప్నావస్థకు చేరుచున్నాడు. అప్పుడు యీదేహ సంబంధమేమియు తోచనివాడై. యీదేహసంబంధమగు భార్యాపుత్రాదులు, ధనధాన్యాదులు, గృహఆరామ క్షేత్రాదులు లేనివాడై. మరియొక ప్రపంచము, దానియందు సుఖదుఃఖాను భవములు అనుభవించుచున్నాడు. కనుక యీదేహమునే నేనుగానవి, నాయందిది తెలియబడినదని యూహించుట జీవునకు సులభ మేగదా! స్వప్నమునువీడి సుప్తిని (నిద్ర) బొందినపుడు, మెలకువలో అనగా జాగ్రత్తులోనున్న యీ స్థూలదేహముగాని, దానికి సంబంధించిన జగత్తుగాని, సుఖదుఃఖములుగాని, మనము భావించు ఈశ్వరాదిక దైవములుగాని, మరి స్వప్నములో సూక్ష్మరూపముగ నున్న నేనుగాని, దానికి సంబంధించిన సూక్ష్మ ప్రపంచముగాని తెలియబడక, ద్వైతము బాసించకయున్నది. మనకు ఏమియు తెలియుటలేదు. అజ్ఞానానుభవము కలుగుచున్నది. దానినే శాస్త్రీయముగ, జాగ్రత్తున విశ్వురుడని, స్వప్నమున తైజసుడని సుషుప్తి యందు ప్రాజ్ఞుడని చెప్పబడుచున్నది.

సమష్టిగా వైశ్వానరుడు, హిరణగర్భుడు, అవ్యాకృతుడు లేక ఈశ్వరుడుగా చెప్పబడుచున్నది. ఈ సర్వము అవస్థాత్రయ మాత్రములై యున్నది. జాగ్రత్తునందు స్వప్నములేదు, స్వప్నం నందు జాగ్రత్తులేదు. యీరెండు సుషుప్తియందు లేవు. కనుక యీఅవస్థలు, యీ అవస్థాభిమానులు, వారికి సంబంధించిన జగత్తు యీజగత్తుకు సృష్టికర్త అను ఈశ్వరభావన ఒకప్పుడు తెలియబడ మరియొకప్పుడు తెలియబడనివై నా తెలివియం. తెలియబడు చున్నవి సర్వకాల దేశములయందు స్వప్రకాశముతో నుండునది సత్యవస్తువని తెలుపు వేదనిర్ణయము ప్రకారము పై తెలియబడిన వన్నియు సత్యవస్తువులు కావని నిర్ణయము చేయవచ్చును గదా? దృష్టనష్ట స్వభావములు కలిగియుండునని అనిర్వాచనీయములని

చెప్పెదరు. ఏది అనిర్వచనీయమో అది మిథ్య. కనుక జీవభావము ఈశ్వరభావము మిథ్యగా తెలియబడుచున్నవి. ఈభావముల కధిష్టానమై యున్ననూ "ఉనికి" తెలివి రూపమైయుండి. ఆ తెలివి యందివియన్నియు, మన వాసనానుసారముగ భాసించుచున్నవై యున్నవి. మన స్వరూపమును తెలియనివారమై (అవిద్య) అందు తెలియబడు యీసమస్తమునందు సత్యత్వభావనముంచి (భ్రాంతి) మన జీవితమును సాగించుచున్నాము. మిథ్యారూపమై, వికారవంతమైయున్న జగత్తునందు, సత్యత్వభావముంచి, సాగించు యీ జీవయాత్రలో ఈ జీవుడు ఆశించు నిత్యనిరతిశయానందమును పొందగలుగుట అసాధ్యము.

సత్యవస్తువును, వికారరహితమైనదని, అదియే మనస్వరూపమని పైవిధముగ గుర్తించి, దానియందె అనగా ఆ నిశ్చయమునందే నిష్టగలిగి, రాగద్వేష రహితుడవై జీవయాత్ర గడిపినచో, చిత్తశాంతిని బొంది, పరమగమ్యమగు పురుషార్థమును బొందగలమని శ్రుతిస్మృతులు తెలుపుచున్నవి అనుభవమునగూడ కన్పించుచున్నది. "అహం" భావనను వదలి "స్వయం" భావనయందుండుము.

ఔపాధికములగుటవలన ఘటాకాశ మహాకాశముల భేదము మిథ్యయైనట్లు, ఔపాధికములగుటచే జీవేశ్వరుల భేదము మిథ్యయగును ఘటాకాశముల పరస్పర భేదము మిథ్యయైనట్లు, జీవుల పరస్పరభేదము మిథ్యయగును స్వప్నజీవునకు, స్వప్నపదార్థములతోగల భేదము మిథ్యయైనట్లు, జీవునకు జడపదార్థములకుగల భేదము మిథ్యయగును. సాక్షికే స్వప్నప్రపంచంతోగల సంబంధం మిథ్యయైనట్లు, ఈశ్వరునకు జడప్రపంచముతోగల సంబంధము మిథ్యయగును. రజ్జువునందు తోచెడి. సర్పదండమాలాదుల భేదం మిథ్యయగునట్లు ఆత్మయందు తోచెడి జడపదార్థముల భేదము మిథ్యయగును. ఈవిధముగ మన యనుభవములో తెలియబడు

భేదములన్నియు మిథ్యగాగుర్తించి జీవబ్రహ్మముల ఏకత్వమును నిశ్చయించి సమస్తభేద దర్శనములు మిథ్యయని అద్వైత గురువులవద్ద మన సమస్త సంశయములను నివారించుకొని ప్రశాంతితో జీవన్ముక్తులమై జీవింతుముగాక.

మన ముపక్రమించిన జగత్తు, జీవుడు, ఈశ్వరుడు, పరమాత్మ యను యీభేదమంతయు ఒక అవస్థకు చెందినవి మాత్ర మగుటవలన వేదనిర్ణయము ప్రకారము సత్యవస్తువులుగా నిర్ణయించుట సాహసము సత్తాస్ఫురణ రూపమగు తెలివియందు యివి అన్నియు తెలియబడి భావమాత్రములై యున్నవో ఆ తెలివి రూపమే బ్రహ్మము. అదియే సర్వము, ఏకము, అద్వితీయము అగును.

మాండూక్యము :- "సర్వగం హ్యేతద్బ్రహ్మ యమాత్మా బ్రహ్మ।
సోఽయమాత్మా చతుష్పాత్॥

అర్థము :- ఇదియంతయు పరబ్రహ్మము. ఈజీవాత్మయే పరబ్రహ్మము; ఈఆత్మయే నాలుగు పాదములు గలవాడు.
యని చెప్పుచున్నది. బ్రహ్మమనగా బృహత్ పెద్దది. అంతయు అదియే అయినది. అదియే పరమాత్మ. గురు శిష్య బోధలో పరమాత్మయను చెప్పు పదమునకు లక్ష్యార్థముతో ఆ మహా "తత్త్వమును" గ్రహింతుముగాక. ఈ తత్త్వమును తెలిసికొనుటకు జగత్తు నేత్రమువంటిది. ఇట్లు తెలిసికొను బుద్ధిశక్తి మానవజీవి కొక్కనికి మాత్రమే గలదు. మానవజన్మ దుర్లభము. వేదాంతడిండిమ యందిట్లున్నది.

"అవిజ్ఞాతే జన్మనష్టం విజ్ఞాతే జన్మసార్థకమ్।
జ్ఞాతురాత్మా నదూరేస్యాత్ ఇతి వేదాంతడిండిమః॥

అర్థము :- ఆత్మ నెరుంగకుండిన జన్మ వ్యర్థము, ఎరిగిన సార్థకము. జ్ఞాతకు ఈఆత్మ దూరమునలేదు. స్వస్వరూపముగనే యున్నది అని వేదాంతభేరి. కాన తన స్వరూపమును గురుశాస్త్ర

యుక్తులద్వారా తెలిసికొని, జీవభావమును వదలి, బ్రహ్మభావన యందున సతతము చరించుచు, మానవజన్మను సార్థకము చేసికొనుటయే మోక్షము. ధర్మ, అర్థ, కామ మోక్షములను చతుర్విధ పురుషార్థములలో మోక్షమును పొందుట ఒక్క మానవజన్మయందే సాధ్యము. వేదాంతడిండిమ యందిట్లున్నది.

"పురుషార్థ త్రయావిష్టాః పురుషాః పశవో ధ్రువమ్।
మోక్షార్థ పురుషః శ్రేష్ఠః ఇతి వేదాన్త డిణ్డిమః"॥

అర్థము:– ధర్మము, అర్థము, కామము అనబడు ఈమూడు పురుషార్థములను సాధించు మానవులు పశువులనుట నిక్కమే. కేవలము మోక్షమునుబొందగోరు పురుషుడే శ్రేష్ఠుడు అని వేదాంత డిండిమము కాదు గురువులను జేరక. బాధ గురువుల సమీపించి, శ్రుతుల లక్ష్యార్థమును తెలిసి కొందుముగాక. కర్మ, ఉపాసన, భక్తులు వాటి వాటి ఫలముల నిచ్చినను, అవి అల్పఫలములని గుర్తించి, ఆత్యంతిక ఫలమగు జీవబ్రహ్మైక్యమను జ్ఞానమును తెలిసికొని కృతార్థులగుదురు గాక.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

19. పంచదశ జ్ఞాన యోగాంగములు.

తత్త్వమస్యాది మహావాక్యములు, సద్గురువులవద్ద శ్రవణము చేసి సంశయ విపర్యములను తొలగించుకొని, జీవబ్రహ్మైక్య విజ్ఞానము పొందినను, జీవన్ముక్తి విలక్షణ సుఖమును పొందుటకు అనగా జ్ఞానధార్ఢ్యము కొరకు పంచదశ జ్ఞాన యోగాంగములను అభ్యసింపవలెను. జ్ఞానయోగాంగములను గురించి యపరోక్షానుభూతియందు వివరముగా చెప్పబడెను. యమము, నియమము, త్యాగము, మౌనము, దేశము, కాలము, ఆసనము, మూలబంధము, దేహసామ్యము, దృక్స్థితి, ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహారము, ధారణ, ధ్యానము, సమాధి ఈ పదిహేను జ్ఞానయోగాంగములు.

యమము :- సత్యము, అహింస, అపరిగ్రహము, అస్తేయము, బ్రహ్మచర్యము. ఈ ఐదును కలిసి యమమనబడును. సత్యము బ్రహ్మానుభవమునకు ప్రధమ సోపానము. సత్యము పల్కుట మన అంతరాత్మయొక్క ఆకాంక్ష. ఎప్పుడు మనము అసత్యము పల్కెదమో, మనలను మనమే గుర్తించనట్లగును.

అహింస :- మనోవాక్కాయ కర్మలతో ఇతరులకు నొప్పి గలిగింపకుండుట.

అపరిగ్రహమనగా కావలసిన దానికంటె, అధికముగా వస్తు సామాగ్రిని, కూడబెట్టకుండుట.

అస్తేయము :- ఇతరుల వస్తువులను అక్రమముగా పరిగ్రహింపకుండుట.

బ్రహ్మచర్యము :- ఉచితమైన కామోపభోగములతో వీర్య సంయము చేయుట. ఈఐదును కలిసి యమమనబడును. యమ మును గూర్చి శాస్త్రమునందిట్లు చెప్పబడెను.

"సర్వం బ్రహ్మేతి విజ్ఞానా, దింద్రియ గ్రామసంయమః
యమోఽయమితి సంప్రోక్తోఽ, భ్యసనీయో ముహుర్ముహుః

అనగా సర్వమును బ్రహ్మముగ చూచెడి బ్రహ్మవేత్తలు ఇంద్రియములనుకూడ బ్రహ్మముగనే భావింతురు. కాన ఆ ఇంద్రి యములేవిషయమునందు ప్రవర్తింపనేరవు, యీ విధముగా ఇంద్రియ సంయమముగలిగియుండుటయే "యమ"మనబడును. యీఅభ్యాస బలమువలన, సర్వమును బ్రహ్మమనెడి భావము ధృడమగును. ఇట్టివారికి నరకములేదు. పునర్జన్మలేదు.

నియమము :- మానవజీవితములో, నియమముండి తీరవల యును. శ్రోత్రేంద్రియముతో ధ్వన్యాత్మక, వర్ణాత్మకమగు సమస్త శబ్దములను వినుచుండినను, త్వగింద్రియముతో, శీతోష్ణ మృదు కఠినాది సమస్త స్పర్శలను నెరుంగుచుండినను

నేత్రేంద్రియముతో శ్వేతపీతాది సమస్తరూపములను చూచుచుండి నను, జిహ్వేంద్రియముతో మధురామ్లాది సమస్త రసములను గ్రహించు చుండినను ఘ్రాణేంద్రియముతో సుగంధ, దుర్గంధాది సమస్త గంధముల నెరుంగు చుండినను వాగింద్రియముతో సర్వ శబ్దములు చ్ఛరించుచుండినను, పాణీంద్రియముతో సమస్తకార్యము లాచరించు చుండినను, పాదేంద్రియముతో గమనాగమనములు చేయుచుండినను, గుహ్యేంద్రియముతో శుక్రమూత్రములను విడుచుచు నానందించుచుండినను, పాయురింద్రియములో మలవిసర్జన మొనరించు చుండినను, మనస్సుచే సంకల్పించుచు, బుద్ధితో నిశ్చయించుచు, చిత్తముతో చింతించుచు, అహంకారముతో కర్తృత్వమూనుచు ప్రవర్తించు చుండినను. నీవిధముగ ఇంద్రియము లన్నియు, నింద్రియార్థములకును, మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారములు వానివాని కార్యములకును తాను సాక్షిననియు, సచ్చిదానంద స్వరూపుడననియు, గుణ జాతి నామరూపాదులేమియు లేనివాడననియు, తాను బ్రహ్మముననెడి భావమును చింతించుటయే నియమమన బడును. దీనినిగూర్చి శాస్త్రమునందిట్లు చెప్పబడెను.

"సజాతీయ ప్రవాహశ్చ, విజాతీయ తిరస్కృతిః।
నియమోహి పరానందో, నియమాత్క్రియతే బుధైః॥"

బ్రహ్మముకంటె భిన్నమగు జడపదార్థముల దృష్టిని విడిచి, సజాతీయమగు బ్రహ్మదృష్టి గలిగి యవిచ్ఛిన్న తైలధారవలె నఖండ బ్రహ్మాకార వృత్తి ప్రవాహము గలిగియుండుట నియమని చెప్పబడెను.

త్యాగము :- "చిత్తత్యాగం విదుః సర్వత్యాగం" చిత్తంను త్యాగము చేయుటయే సర్వత్యాగము. అనగా చిత్తమునందున్న సంస్కారములయొక్క త్యాగము. చిత్తము నేనుకాదు. ఈవిధమైన సంసర్గాధ్యాసము మరియు అర్థాధ్యాసంను త్యాగముచేయుటయే

వాస్తవిక త్యాగము. ఈ శరీరము నాది అనుట సంసర్గాధ్యాసము. ఈ నేనుకు అతిరిక్తమైన దానిని సత్యమనిభావించుట అర్థాధ్యాసం ఈ రెండునుకలసి జ్ఞానాధ్యాసములగును. ఈ విషయమునుగూర్చి శాస్త్రము లిట్లునుడువు చున్నవి

"త్యాగః ప్రపంచరూపస్య, చిదాత్మ త్వావలోకనాత్।
త్యాగోహి మహాత్మాం పూజ్య, స్సద్యో మోక్షమయోయతీః॥

అనగా ప్రపంచము యొక్క రూపనామములను త్యజించి, సర్వత్ర చిదాత్మనవలోకించుటయే పూజ్యమైన త్యాగమగును ఇట్టి త్యాగమువలన మోక్షము కలుగునుగాని, స్త్రీ పుత్ర గృహారామాదులను, శిఖాయజ్ఞోప వీతాదులను త్యజించుట త్యాగమనబడదు.

మౌనము :- యత్వాచా నభ్యుది తం యేన వాగభ్యుతే తదేవ బ్రహ్మత్వం విద్ధి, యన్మనసానమయతే యేనా హుర్మనోమతమ్ తదేవ బ్రహ్మత్వం విద్ధి అని కేనోపనిషత్తు పల్కుచున్నది. అట్టి బ్రహ్మమే తానుగా నెరింగి మనస్సుతో నితరవిషయములను చింతింపక, సత్యమైన వాక్కులు మితముగను చ్ఛరించుట మౌనమనబడును ఈ విషయమునుగూర్చి శాస్త్రమిట్లు పఠించుచున్నది.

"యస్మాద్వాచోని వర్తంతే. అప్రాప్య మనసాసహ।
యన్మౌనం యోగిభిర్గమ్యం తద్భజేత్సర్వదా బుధః॥"

ఏ బ్రహ్మమును గూర్చి వాక్కునుడువజాలదో. మనస్సూహింపజాలదో యిట్టి బ్రహ్మస్థిని బొందుటయే మౌనమని పెద్దలు చెప్పుచున్నారు. బ్రహ్మభావనలో నుండి మితవాక్కులు పల్కుట గూడ మౌనమే. నోరు మూసికొని, తల. చేతులు త్రిప్పుచు కాగితం మీదవ్రాసి చూపుట మొదలగు అనేకవిధముల బాధపడుచున్నారు. ఇట్టి మౌనము మపహాస్యాస్పదమగును.

దేశము :- ఆచార్యోపదేశముచే పండితులు తెలిసికొనిన బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపప్రదేశమే యుత్తమప్రదేశమనబడును

ఏకములో సర్వమును అంతము చేయడము ఏకాంతము ఏది అందరిలోను, అన్నింటిలోను, నిండియున్నదో, ఆ ఆత్మస్వరూపం తప్ప మరొకటి లేనేలేదో, అట్టి ఏకముగా ప్రకాశించు బ్రహ్మస్వరూప ప్రదేశమే, పవిత్రదేశ మనబడును. ఆ బ్రహ్మప్రదేశ మత్యంత నిరుపద్రవకరమైనది. ఈవిషయమును గురించి శాస్త్రవాక్యమిది.

"ఆదావంతేచ మధ్యేచ, జనోయస్మిన్న విద్యతే।
యే నేదం సతతం వ్యాప్తం, సదేశో విజనః స్మృతః॥

అనగా ఆదియందును, అంతమందును, మధ్యమందును జనులులేని నిర్జనప్రదేశమును పవిత్రమైనదిగా లోకులు చెప్పెదరు. అదిసరికాదు. ఆదియందున, అంతమందున, మధ్యమునందున, వ్యాపించియున్న బ్రహ్మమే నిర్జనప్రదేశమనబడును. ఇట్టి నిర్జన రూపమగు ప్రదేశమైన బ్రహ్మమునందు స్థితిగలవారే, ఏకాంత వాసులనిచెప్పబడెదరు అరణ్యము నిర్జనప్రదేశమనితలంచి అచ్చట కూర్చొని తపమాచరించెడి దేహాభిమానికి బ్రహ్మానందముకలుగనేరదు

కాలము :– కాలమంటే అది ఒక అఖండమైన వస్తువు. శరీర దృష్టిననుసరించి భూతభవిష్యద్వర్తమానములు ఉండును. కాలంలో లుపన్నియు ఉపాధులు. ఈ ఉపాధులనుండి కాలములో భూత, భవిష్య, వర్తమానము లారోపితములు. ఆద్యంతరహితమైన బ్రహ్మమే కాలమనబడును. ఈ విషయమును గురించి శాస్త్రమిట్లు వక్కాణించుచున్నది.

"కలనాత్సర్వ భూతానాం, బ్రహ్మాదీనాం నిమేషతః।
కాలశబ్దేన నిర్దిష్టో, హ్యఖండానంద అద్వయః॥"

అనగా అఖండానందాద్వయ బ్రహ్మస్వరూపమగు కాలంలో నొకత్రుటి కాలములో, బ్రహ్మాది స్థావరాంతములుగాగల సమస్త భూతములు అనేక పర్యాయము లుత్పత్తి నాశమునొందుచున్నవి. ఇట్టి వీటికన్నిటికి అధిష్టానమై యుత్పత్తి నాశము లేకయున్న

పరబ్రహ్మమే కాలమని చెప్పబడెను. ఆ కాలమే పవిత్రమైన కాలమగును. కాని జ్యోతి శాస్త్రమునందు నిర్ణయించబడిన కాలము పవిత్రమైనది కాదని చెప్పబడెను.

ఆసనము :- వేదాంతములోని సాధనలో ఆసనము శ్రమపూర్వకముగా నుండకూడదు. సహజము, సరళము, సుఖముగా నుండవలెను. సుఖమంటే - సు = సుష్టు + ఖ = హృదయాకాశము హృదయాకాశము దేనియందు సుష్టుగా ఉంటుందో అది సుఖము. హృదయాకాశము దేనియందు దూషితమగునో అది దుఃఖము. ఏ విధంగా కూర్చుంటే బ్రహ్మచింతన సులభంగా జరుగుతుందో, అట్లు కూర్చొనుట సుఖాసనము. బ్రహ్మమునందు స్థితిగలిగి యుండుట సిద్ధాసన మందురు. యీ విషయము శాస్త్రమునందిట్లు పలుకబడెను

"సుఖేనైవ భవేద్యస్మి, న్నజస్రం బ్రహ్మచింతనమ్।
ఆసనం తద్విజానీయా, న్నేతరత్సుఖ నాశనమ్।
సిద్ధం యత్సర్వభూతాది, విశ్వాధిష్టాన మవ్యయమ్।
యస్మిన్ సిద్ధాః సమాశిష్టా స్తద్వై సిద్ధాసనం భవేత్ "

నిరంతరము బ్రహ్మమునందు స్థిరమగుస్థితిగలిగియుండుట సుఖాసన మనబడును. సమస్త భూత భౌతిక ప్రపంచమున కధిష్టానమై, నాశరహితమై, సర్వవ్యాపకమైయున్న బ్రహ్మము నందుండుటయే సిద్ధాసన మనబడును. ఇట్టి సిద్ధాసనమే సర్వాసనముల కంటె శ్రేష్టమును, సర్వదుఃఖవినాశకమును, సర్వానందప్రదమును అగును. తద్భిన్నమైన వనవన్నియు దుఃఖప్రదములును, సుఖ నాశకరములు నగును.

మూలబంధము :- సమస్తబంధకములకు కారణమైనప్రకృతి మూలబంధ మనబడును. ఈ మూలబంధము, బ్రహ్మతత్త్వము తెలియగనే తొలగిపోవును. సర్వబంధములను గలిగించు, ప్రకృతి బంధమునుగూడ బాధించు బ్రహ్మమే మూలబంధ మనబడును.

ఈ విషయమును శాస్త్రములిట్లు వివరించుచున్నవి.

"యన్మూలం సర్వభూతానాం, యన్మూలం చిత్తబంధనమ్।
మూలబంధ స్సదా సేవ్యో, యోగోఽసౌ రాజయోగినామ్॥"

అనగా సమస్త ప్రపంచమునకు మూలమైనది మాయ. ఆ మాయకు మూలమైనది బ్రహ్మము. ఆ బ్రహ్మమునందు; చిత్తమును బంధించుటయే మూలబంధ మనబడును. ఇది జ్ఞానులకు యోగ్యమైనదని చెప్పబడెను.

దేహసామ్యము:- సముద్రమునందు సమస్త నదులు కలిసెడి విధముగ బాహ్యాంతరేంద్రియములును వాని వృత్తులన్నియును, బ్రహ్మానందమునందు సమరసభావము నొందుటయే, దేహసామ్య మనబడును, ఈవిషయము శాస్త్రము నందిట్లు వివరించబడినది.

"అంగానాం సమతాం విద్యా, త్సమే బ్రహ్మణి లీయతే।
నోచేన్నైవ సమానత్వ, మృజుత్వం శుష్కకాష్టవత్"॥

అనగా సముద్రమునందు తరంగములు లీనమైనట్లు చైతన్య సముద్రమునందు దేహేంద్రియాదులయొక్క విలయమగుటయే దేహసామ్య మనబడును. గాని యెండిపోయినకట్టెవలె కూర్చుండుట దేహసామ్యము కానేరదని చెప్పబడెను.

దృక్స్థితి :- యోగములో నాసాగ్రవాలోకిని దృష్టియని చెప్పబడినది. "ద్రష్టృ దర్శన దృశ్య విరామమెచట, నగునచట దృష్టి నిలుపలగ నగును గాని. చెదరి నాసాగ్రమున జూపు జేర్ప దగదు. కోరియ మనస్క రాజయోగులకు వత్స." బ్రహ్మమందు ద్రష్టయనియు, దర్శనమనియు, దృశ్యమనియు, భేదములేదు. కాన బ్రహ్మవిద్వరిష్ఠులు పరబ్రహ్మమునందే దృష్టి నుంచవలెను. నాసాగ్రమందున, ఎంతమాత్రము చూపు నిలుపగూడదు. ఎచ్చట నుండి దృష్టి బయలుదేరుతుందో ఆ చైతన్యమే ప్రధానమైనది. అది పరమోదారదృష్టి. అట్టి స్థితినే "యత్ర యత్ర మనోయాతి,

తత్ర తత్ర సమాధయః" అని శ్రుతి వర్ణించినది.

"దృష్టిం జ్ఞానమయీంకృత్వా పశ్యే ద్బ్రహ్మయం జగత్।
సాదృష్టిః పరమోదారా, ననాసాగ్ర విలోకిని"॥

అని శాస్త్రవచనము. సర్వజగదధిష్ఠానమైన పరబ్రహ్మమును గాంచుచుండుటయే దృష్టియనబడును. చరాచరాత్మకమగు సమస్త ప్రపంచము బ్రహ్మమయమే యగును. కాని నాసాగ్రమును విలోకించుట దృష్టికాదని చెప్పబడెను.

ప్రాణాయామము :- ప్రాణాయామము పలువిధములు భస్త్రికాప్రాణాయామ మనగా గాలిని త్వరగా పీల్చుకొని వెంటనే విడుచుట, సామాన్యప్రాణాయామమునందు పూరక, రేచక, కుంభకములు తగిన పరిమాణములో చేయబడును. సంధ్యావందనము చేయువారు యీసామాన్యప్రాణాయామమునాచరింతురు. కొందరు శబ్దోచ్చారణ, మంత్రజపము నియమితముగజేసి, ప్రాణాయామము జేసినట్లు భావింతురు. కాని వేదాంతమార్గమందు-

శ్లో॥ చిత్తాది సర్వభావేషు బ్రహ్మత్వేనైవ భావనాత్।
నిరోధః సర్వవృత్తీనాం ప్రాణాయామః సఉచ్యతే॥

అనగా ఇంద్రియ ప్రాణాంతఃకరణ వృత్తులన్నింటిని బ్రహ్మరూపముగ జూచుటవలన, ఆ వృత్తులన్నియు నిరోధింపబడును. ఆ సర్వవృత్తి నిరోధమే ప్రాణాయామమని చెప్పబడెను. లోపల వెలుపల కనుపించెడి నామరూపముల సముదాయము మాయాకల్పితమని, అవి సత్యములు కావనియు, నిశ్చయించి వాటిని విడుచుట రేచక మనబడును. ఈ సమస్తమున కధిష్ఠానమైన సచ్చిదానంద బ్రహ్మము సత్యమని నిశ్చయించి గ్రహించుట పూరక మనబడును. పిదప నిశ్చలమై నిర్వికారమైయున్న పరబ్రహ్మమునందు మనస్సును స్థిరత్వ మొనర్చుట కుంభక మనబడును. ఇట్టి మూడును కలిసి ప్రాణాయామ మనబడును.

ప్రత్యాహారము :- సత్యాసత్యములగు సమస్త పదార్థములు ప్రత్యభిన్న పరబ్రహ్మముగా నిరంతరము అవలోకించుట ప్రత్యాహారమనబడును. ఈ విషయమునుగూర్చి శాస్త్రమిట్లుచెప్పుచున్నది

"విషయే ష్వాత్మతాం దృష్ట్వా, మనసశ్చిత్త మజ్జనమ్।
ప్రత్యాహారస్స విజ్ఞేయోఽ, భ్యసనీయో ముముక్షిభిః॥"

శ్రోత్రాదీ దింద్రియములు శబ్దాది విషయములను బొందుచుండగా, ప్రయత్నముతో నాఇంద్రియములనావిషయములనుండి నిరోధించి బ్రహ్మభి ముఖమొనర్చుట ప్రత్యాహార మనబడును.

ధారణః- ఇంద్రియమనంబులచే తెలియబడెడు. సమస్తము బ్రహ్మమేయని తలంచి, ఆబ్రహ్మమునందు మనస్సును స్థిరముగ నిల్పుట ధారణ యనబడును.

"యత్ర యత్ర మనోయాతి బ్రహ్మణస్తత్ర దర్శనాత్।
మనసో ధారణం చైవ, ధారణాసా పరామతాః॥"

అర్థము :- మనస్సు ఎచ్చటెచ్చట ప్రసరించునో అచ్చటచ్చట బ్రహ్మమును గాంచుట ధారణ యని చెప్పబడెను.

ధ్యానము :- "ధ్యానం నిర్విషయం మనః" వేదాంతము, మనస్సు నిర్విషయము కావడమే ధ్యానమనిచెప్పును. వేదాంతంలో రూపాదుల విషయికమైన ధ్యానముగాని, వృత్తియందుగాని విశేషత్వముండదు. దేహేంద్రియ ప్రాణాంతఃకరణములును, వానివ్యాపారములును, నాకు దృశ్యములగు చున్నవి. నేను వాని నెరింగెడు ధృక్ స్వరూపుడను. వానికార్యముల నెరింగెడి సాక్షినని తలంచుట ధ్యానమనబడును. దీనిని గురించిన శాస్త్రోక్తి ఇది.

"బ్రహ్మైవాస్మీతి సద్వృత్యా, నిరాలంబ తయాస్థితిః।
ధ్యాన శబ్దేన విఖ్యాతా పరమానంద దాయినీ॥"

"అహం బ్రహ్మాస్మి" అనెడి అంతర్ముఖమైన బ్రహ్మాకారవృత్తియే యాశ్రయము లేక బ్రహ్మాకారముగ నిల్చియున్నది.

ఈ బ్రహ్మాకారమగు నిరాలంబన వృత్తియే ధ్యానమనబడును. ఈ ధ్యానము పరమానంద దాయకమగును.

సమాధి:- జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్య వస్థలయందు కనిపించు సమస్త పదార్థములు పరబ్రహ్మమేయని నిరంతరము తలంచుట సమాధి యనబడును. దానిని గురించి శాస్త్రమునందిట్లు గలదు.

"నిర్వికారతయా వృత్త్యా, బ్రహ్మాకారతయా పునః।
వృత్తి విస్మరణం సమ్యక్, సమాధిః జ్ఞానసంజ్ఞకః॥"

అనగా వృత్తినిర్వికారమైతే వృత్తి విస్మరణం జరుగుతుంది. ఇట్టి వృత్తి విస్మరణ రూపజ్ఞానమే సమాధి యనబడును వేదాంత విచారణ చేయుటచే నంతఃకరణమున గల్గిన నిర్వికారమైన బ్రహ్మాకారవృత్తివలె, అవస్థాత్రయమునందు తోచెడి సమస్తపదార్థములు బ్రహ్మముగనే నిరంతరము గాంచుట నిర్వికల్పక సమాధి యనబడును. ఈ వృత్తియొక్క తటస్థభావనగాని, స్థబ్ధతగాని, మూర్ఛగాని, అజ్ఞాన విలీనరూపమగు సుషుప్తిగాని సమాధిగానేరదని చెప్పబడెను. రాగద్వేషాది కషాయవృత్తులులేని యధికారికి, యీ రాజయోగము అతి సులభముగా సిద్ధించుచున్నదని శాస్త్రమునందు చెప్పబడెను. పైజెప్పిన పంచదశ జ్ఞానయోగాంగములు క్రమముగ సాధనచేసి జీవన్ముక్తి సుఖము ననుభవించెదము గాక.

ఓం తత్ సత్.

20. షల్లింగసహిత మహావాక్యములు

ఉపనిషత్సార భూతమైన, జీవబ్రహ్మైక్య విజ్ఞానమును బోధించు ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ, అహం బ్రహ్మాసి, తత్త్వమసి, అయమాత్మాబ్రహ్మ అను మహావాక్యములు, శ్రవణముచేసిన జిజ్ఞాసువులకు, వారి వారి అంతఃకరణములయందలి పూర్వవాసనలచేతను, భేదవాదుల బోధలు వినుటచేతను సహజముగ, సంశయభావన,

అసంభావన, విపరీతభావనయను త్రివిధ భ్రాంతులు కలుగుచున్నది కొందరు వీనినే ప్రమాణగతసంశయము, ప్రమేయగత సంశయము విపర్యయ మనియునందురు.

ప్రమాణగత సంశయము:- శ్రుతులయందు ప్రతిపాదించెడి మహావాక్యములు అద్వితీయబ్రహ్మమును ప్రతిపాదించుచున్నవా? లేక అన్యార్థమును ప్రతిపాదించుచున్నవా? యను నిటువంటి సందేహములు ప్రమాణగత సంశయమనబడును. శ్రోత్రియ బ్రహ్మనిష్ఠుడగు సద్గురువువలన షల్లింగ సహితముగ వేదాంత శాస్త్రశ్రవణము చేయుటవలన నివృత్తి యగుచున్నది.

షల్లింగములు :- ఉపక్రమోప సంహరములు, అభ్యాసము, అపూర్వత, ఫలము, అర్థవాదము, ఉపపత్తి" అను నీయారును షడ్విధ తాత్పర్య లింగములనబడును.

"ఉపక్రమోప సంహారా, వభ్యాసోఽ పూర్వతాఫలం।
అర్థవాదోప పత్తీచ, లింగం తాత్పర్య లింగయోః॥

"ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ" యను మహావాక్యమును బోధించిన ఐతరేయోపని షల్లింగములు "ఆత్మావా ఇదమేక ఏవాగ్ర ఆసీత" ఈసృష్టికి పూర్వమాత్మయే యుండెనని యుపక్రమించి ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ ప్రజ్ఞానస్వరూపుడగు ఆత్మయే బ్రహ్మమను మహావాక్యంతో ఉపసంహరింపబడెను. ఇది ఉపక్రమోప సంహారమను ప్రదమ లింగము.

"స ఇమాంల్లోకాన సృజత" ఆ బ్రహ్మ యీ లోకములను సృజించెననియు, "సఈక్షతేయేను లోకాలోక పాలాన్ను సృజేఇతి" ఈ లోకములను, లోకపాలకులను సృజించెదనని యా బ్రహ్మము సంకల్పించెననియు, "తస్మాది దింద్రోనామ" అందువలన ఇంద్ర నామము గలిగెననియు మొదలగు వాక్యములచేత నభ్యాసలింగం చెప్పబడెను.

"సహజాతో భూతా న్యభివ్యైక్షత్" ఆ ప్రకటమైన భూతములను స్పష్టముగా నెరుగుచున్నాననను వాక్యములచే సర్వభూతములకు ప్రకాశకుడగు ఆత్మ యా భూతములకు విషయుడు కాడనియు "సర్వం తత్ప్రజ్ఞానేత్రం" సర్వజగత్తు స్వప్రకాశ చైతన్యరూపుడగు పరబ్రహ్మమువలెనే ప్రకాశింపబడు చున్నదనియు స్వప్రకాశ స్వరూపుడగు బ్రహ్మమే ప్రకాశముచేతను తెలియబడదనియు నపూర్వత చెప్పబడెను.

"సఏతేన ప్రజ్ఞేనాత్మనాఽ స్మాల్లోకాదుత్క్రమ్యా ముష్మిన్ సర్వలోకే సర్వాన్ కామానాప్త్వాఽమృతః సమభవత్ సమభవత్ ఇత్యోమ్" జ్ఞానముచే నీలోకము నుల్లంఘించి మోక్షలోకమునందు సర్వకామములను పొంది అమృతుడగు చున్నాడు ఇదిసత్యమను నిటువంటి వాక్యములచే ఫలము చెప్పబడెను.

"తాఏతా దేవతాః సృష్టాః ఈయుత్పాదిత దేవతాస్తుతి చేయబడు చున్నదనియు "గర్భేమసన్న న్వేషామ వేదమహం దేవానాం జనిమాని విశ్వా" నేను తల్లిగర్భము నందుండియే యీ దేవల యొక్క జన్మముల నన్నింటి నెరుగుచున్నాననను వాక్యములచేత నద్వితీయ బ్రహ్మస్తుతి రూపమగు నర్థవాదము చెప్పబడెను.

"సఇమాం ల్లోకాన సృజత్" ఆ బ్రహ్మ యీ లోకముల సృజించెనని యారంభించి "సతమేవ సేమానం విదార్యైం తయా ద్వారా ప్రాపద్యత" ఆ బ్రహ్మమే మస్తకగత ప్రదేశమును విచారణ మొనర్చి యాద్వారమునుండి శరీరమును పొందెనను మొదలగు వాక్యములతో యుక్తిరూపమగు నుపపత్తి చెప్ప డెను. ఈ లింగములచే ఐతరేయోపనిషత్తున కద్వైతబ్రహ్మమునందు తాత్పర్యము గలదని తెలియవలెను.

బృహదారణ్యక ప్రథమాధ్యాయ లింగములు :- "ఆత్మేత్యేవోపాసీత" ఈవిధముగ నాత్మ నెరుంగ వలయునని యుపక్రమించి " ఆత్మానమేవ లోకముపాసీత " లోకమాత్మ స్వరూపముగనే యెరుంగవలయునను వాక్యములచే నుపసంహరించబడెను.

"తదేతత్పదనీయ మస్యసర్వస్య యదయమాత్మా" సమస్తమునకు నాత్మస్వరూపమగు బ్రహ్మమును బొందుటయే యోగ్యమగుననియు, "తదే తత్ప్రేయః పుత్రాత్ప్రేయో విత్తాత్" ఆ యాత్మ పుత్రునికంటెను ప్రియమైనది విత్తముకంటెను ప్రియమైనది. అను వాక్యముతో ప్రారంభించి "అహం బ్రహ్మాస్మి" నేను బ్రహ్మమునైతిని అను మహావాక్య పర్యంతముగల శ్రుతులచే నభ్యాసము చెప్పబడెను.

"తదాహర్యద్బ్రహ్మ విద్యయాసర్వం భవిష్యంన్తో మనుష్యా మన్యంతే" బ్రహ్మవిద్యచేత మానవులు సర్వాత్మ భావము నెరుంగుచున్నారను మొదలగు వాక్యములచేతను ఇతర లౌకిక ప్రమాణములవల్ల పరమాత్మ యెరుంగబడదను నపూర్వత ప్రతిపాదించెను.

"య ఏవం దోహంబ్రహ్మాస్మీతి సఇదం సర్వంభవతి" నేను బ్రహ్మమనని తెలిసికొనినవాడు. సర్వస్వరూపుడగు చున్నాడను వాక్యములచేత జ్ఞానముఫలన సర్వాత్మ భావరూపమగు ఫలము చెప్పబడెను.

"తస్యహ నదేవాచ్చ నాభూత్యా ఈశతే" బ్రహ్మజ్ఞానికి బ్రహ్మత్వము సిద్ధింపకుండ జేయుటకు దేవతలే సమర్థులుకారు. ఇకనితరులకెట్లు సాధ్యమగునను వాక్యములచేత అభేదజ్ఞానము యొక్క స్తుతియు, భేదజ్ఞానముయొక్కనిందయునను నర్థవాదము చెప్పబడెను.

"సఏష ఇహప్రవిష్ట ఆనఖాగ్రేభ్యః" ఆ పరమాత్మ నఖశిఖ పర్యంతము దేహమునందు ప్రవిష్టుడై యుండెనను మొదలగు వాక్యములచేత నుపపత్తి చెప్పబడెను. ఈ యారు లింగములచే బృహదారణ్యక ప్రథమాధ్యాయమున నద్వైత బ్రహ్మమునందు తాత్పర్యము కలదని యంగీకరింపబడెను.

ఛాందోగ్య షష్ఠాధ్యాయ లింగములు :- "సదేవ సోమ్యేద

మగ్రగ ఆసీదేకమేవా ద్వితీయం" ఓ ప్రియ దర్శనుడగు శ్వేతకేతూ! ఈవరి దృశ్యమానమగు ప్రపంచము తనయుత్పత్తికి పూర్వము సద్రూపమగు బ్రహ్మముగనే యుండెను. ఆ బ్రహ్మము సజాతీయ విజాతీయ స్వగత భేదరహితము గునని యుపక్రమించి "ఐతదాత్మ్యమిదం సర్వం" ఈ సమస్త ప్రపంచ మద్వితీయ బ్రహ్మమే యగును. ఈయద్వితీయ బ్రహ్మముకంటె నీ జగత్తు భిన్నముగలేదని యుపసంహరించెను. ఇది ఉపక్రమోప సంహార ప్రథమ లింగము.

"తత్త్వమసి శ్వేతకేతో" ఓ శ్వేతకేతుడా! ఆబ్రహ్మమే నీవ నియనేక యుపమానములతో తొమ్మిదిమారులు బోధింపబడినది. కాన ఇది అభ్యాస లింగమనబడును.

"అత్రవాకిల సత్సోమ్య ననిభాలయసేఽ త్రైవకిలేతి" ఓ సౌమ్యుడా! ఆ సద్రూపమగు బ్రహ్మము ఆచార్యోపదేశము వలన మాత్రమే తెలియబడుచున్నది. అది ఇంద్రియమనస్సులకు గోచరము కాదను నిటువంటి వాక్యములచే బ్రహ్మము లౌకిక ప్రమాణములకు విషయముకాదను నపూర్వత ప్రదర్శింపబడెను.

"ఆచార్యవాన్ పురుషోవేద, తస్యతావదేవ చిరం యావన్నవి మోక్ష్యేఽథ సంపత్స్యే" అధికారి బ్రహ్మవేత్తయగు గురువులవలన తత్త్వమస్యాది మహావాక్యములను శ్రవణముచేసి ప్రత్యగభిన్న పర బ్రహ్మమును సాక్షాత్కరించు కొనుచున్నాడు. ఆ బ్రహ్మసాక్షాత్కార మును పొందిన బ్రహ్మవేత్త ప్రారబ్ధకర్మము యొక్క ఫలము ననుభవించిన పిదప బ్రహ్మమే యగుచున్నాడను నిటువంటి శ్రుతుల చేత ఫలము ప్రతిపాదించబడుచున్నది.

"యేనాశ్రుతగ్ం శ్రుతం భవత్యమతం మత మవిజ్ఞాతం విజ్ఞాతం" ఓ శ్వేతకేతూ! ఏయొక కారణవస్తువును వినుటచేత విన బడని కార్యజాతమంతయు వినబడినదగుచున్నదో, ఏ యొక కారణ

వస్తువును మననము చేయుటచేత మననము చేయబడని కార్య జాతమంతయు మననము చేయబడినదగుచున్నదో, ఏయొకకారణ వస్తువును తెలియుటచేత తెలియబడని కార్యజాతమంతయు తెలియ బడినదగుచున్నదో, ఆయొక కారణవస్తువునుగూర్చి నీవు నీగురువు నడిగితివా? అను నిటువంటి వచనములచేత నద్వితీయ బ్రహ్మము యొక్క స్తుతిరూపమగు నర్థవాదము చెప్పబడెను.

"యథా సోమ్యైకేన మృత్పిండేన సర్వం మృణ్మయం విజ్ఞాతగ్ం స్యాత్" ఓసౌమ్యుడా! కారణమగు నొక్క మృత్పిండము నెరింగినచో దానికార్యములగు ఘటశరావాదులన్నియు తెలియ బడినవగునను నిటువంటి వాక్యములచే దృష్టాంతరూపమగు నుప పత్తి చెప్పబడెను. ఈ లింగములచేత ఛాందోగ్యోపనిషత్తుయొక్క షష్ఠాధ్యాయమున కద్వితీయ బ్రహ్మమునందే తాత్పర్యముగలదని తెలియుపలయును.

మాండూక్యోప షల్లింగములు :_ "ఓమిత్యే తదక్షర మిదగ్ం సర్వం" ఈ సమస్తమోంకారమగు నక్షరరూపమను వాక్యముతో నుపక్రమించి "అమాత్ర శ్చతుర్థో" అమాత్ర రూపమగు బ్రహ్మము చతుర్థపాదమను వాక్యముచే నుపసంహరింపబడెను. ఇది ఉప క్రమోప సంహార ప్రథమలింగము.

"ప్రపంచోపశమం శాంతం" ఆ బ్రహ్మము నిష్ప్రపంచ రూప మును శాంతమునునగు నిటువంటి వాక్యములచే నభ్యాస లింగము తెలుపబడెను.

"అదృష్టమ వ్యవహారం" అ బ్రహ్మమే ప్రమాణమునకు గోచరముకానిదనియు, వ్యవహార రహితమైనదనియుచెప్పెడి వాక్య ములచే నదియే ప్రమాణమునకు విషయము కాదను నపూర్వత తెలుపబడెను.

సంవిశ త్యాత్మనాత్మానం య ఏవంవేద" ఎవడీ యాత్మనీ విధముగ నెరుగుచున్నాడో వాడాయాత్మనే పొందుచున్నాడను నిటువంటి వాక్యములచే ఫలము ప్రదర్శించబడెను.

"ఆప్నోతి హవై సర్వాన్ కామాన్" బ్రహ్మవేత్త సర్వకామములను పొందుచున్నాడను నిటువంటి వాక్యములచేత ఫలము చెప్పబడెను. పండితులిద్దాని నర్థవాదమందురు.

ఈయుపనిషత్తుయొక్క మంత్రములయందు బ్రహ్మప్రాప్తి నిమిత్తము నాలుగు పాదములు కల్పింపబడినవి. ఆ కల్పనారూపమగు యుక్తియే యుపపత్తి యనబడును. ఈ లింగములచేత మాండూక్యోపనిషత్తునకు నద్వైతబ్రహ్మమునందే తాత్పర్యము కలదని తెలియవలయును. ఇట్లే దశోపనిషత్తులు షల్లింగ సహితముగ అద్వైత బ్రహ్మమునందే పర్యవశించుచున్నవి. ఈవిధముగ శ్రవణము చేసినచో ప్రమాణగత సంశయములు నివృత్తిగలుగును అసంభావన వేదాంతార్థ మననముచే అసంభావన యనెడి అదార్డ్య హేతువు నివర్తించును. దేహాత్మత్వ, జగత్సత్యత్వ బుద్ధిరూప విపర్యయభావన చిత్తైకాగ్రరూప నిధిధ్యాసనమువలన నివర్తించును

ఇట్లు ప్రమాణ ప్రమేయ విపర్యయ భావనలు తొలగించుకొనినచో, "అయమాత్మా బ్రహ్మ" యను నిశ్చయ జ్ఞానము కలుగును. ఈ నిశ్చయజ్ఞానమే బ్రహ్మసాక్షాత్కార మందురు.

ఓం తత్ సత్.

21. అన్వయ వ్యతిరేకములు, ఆధారాధిష్ఠాన భ్రాంతులు అధ్యాస.

త్రాడుయొక్క నిజరూపము తెలియనపుడు దానియందు పాము, నీటిధార, నేలపగులు అను మూడు భ్రాంతులు కలుగుచున్నవి ఈమూడును ఒకదానికొకటి పరస్పరముగను, త్రాటితోడను వ్యతిరేకములగును. త్రాడే మూటియందున అన్వయమగు

చున్నది. త్రాటియందు పాము తోచినపుడు, నీటిధారగాని, నేల పగులుగాని తోచుటలేదు. నీటిధార తోచినపుడు, పాముగాని, నేల పగులుగాని తోచుటలేదు. నేలపగులు తోచినపుడు, పాముగాని, నీటిధారగాని తోచుటలేదు. కాన నీమూడును పరస్పర వ్యతిరేకము లనబడును. ఈ మూడుభ్రాంతులు గలుగక పూర్వముగాని, కలిగిన పిదపగాని, నశించిన తర్వాతగాని, త్రాటియందీ మూటియొక్క వ్యవహారిక పారమార్థికాత్యంతా భావమున్నది. కాన యీమూడును త్రాటికి వ్యతిరేకములు భ్రాంతి కాలమందు "ఇదిపాము" "ఇది నీటిధార" "ఇది నేలపగులు" అను మూడింటియందును, త్రాటి యొక్క "ఇది" యను సామాన్యాంశము తెలియబడుచున్నది. కాన త్రాటికా మూటియందు నన్వయమున్నది. అట్లే ఆత్మస్వరూపము తెలియనందున, అధిష్టానాత్మయందు, జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులను మూడుభ్రాంతులు కలుగుచున్నవి. వానికిపరస్పరము అధిష్టానాత్మతోడను, వ్యతిరేకతకలదు. ఆత్మకీమూడవస్థలయందు నన్వయమున్నది. జాగ్రత్తు ప్రతీతమగునపుడు, స్వప్నసుషుప్తులు కలుగుటలేదు స్వప్నము తోచినపుడు, జాగ్రస్వప్నముల భావము లగుచున్నవి. కాన నీ మూడవస్థలు పరస్పర వ్యతిరేకము లన బడును. అధిష్టానమగు నీయాత్మ యీ మూడవస్థలయందను స్యూతముగనుండి ప్రకాశించుచుండుటచే, దానికీ మూడవస్థల యందు అన్వయమున్నది.

ఆధారాధిష్టాన భ్రాంతులు :- త్రాటియందు సామాన్యాంశము, విశేషాంశము, కల్పితవిశేషాంశము అను మూడంశములు గలవు. అధిక దేశ, అధిక కాలములయందను వర్తించి యుండునది సామాన్యాంశ మనబడును. అల్పదేశ, అల్పకాలముల యందను వర్తించునవి విశేషాంశ, కల్పిత విశేషాంశము లనబడును. "ఇది త్రాడు" అనుదానియందు "ఇది" అనునది భ్రాంతికి పూర్వకాల మందున, భ్రాంతి కాలమందున, భ్రాంతి నశించిన పిదపను

తెలియబడుచున్నది. కాన "ఇది" యనునది సామాన్యాంశ మన బడును. దీనినాధారమనియు నందురు. పురి, పీచు మొదలగునవి త్రాటియొక్క విశేషాంశము లనబడును. ఇవి భ్రాంతి లేని కాలమందే తెలియబడును. కాని భ్రాంతి కాలమున తెలియబడుటలేదు. దీని విశేషాంశ ప్రతీతివలన భ్రాంతి నివృతి యగు చున్నది. కాన నిది విశేషాంశ మనబడును. దీని నధిష్ఠానమనియు నందురు. పాము, నీటిధార, నేలపగులు కల్పిత విశేషాంశములగును. ఇవి త్రాటి యొక్క అజ్ఞాన కాలమందున మాత్రమే తెలియబడుచున్నవి. జ్ఞాన కాలమందు యివి త్రాటికంటె భిన్నముగ తెలియబడుటలేదు. కాన నివి కల్పిత విశేషాంశము లనబడును. వానిని భ్రాంతి యంశమనియు నందురు. అట్లే అధిష్టానాత్మయందు జ్ఞానముచే "సామాన్యాంశము విశేషాంశము, కల్పిత విశేషాంశము" అను మూడంశము లారోపిం చబడుచున్నవి. "జాగ్రత్తయందున్నాను, స్వప్నమునందున్నాను సుషుప్తియందున్నాను," అను నిటువంటి ఆత్మయొక్క "ఉన్నాను" అను సల్లక్షణము భ్రాంతి కాలమందున ప్రతీత మగుచున్నది. "సద్రూపుడనై యున్నాను. చిద్రూపుడనై యున్నాను, ఆనంద రూపుడనై యున్నాను, అద్వితీయుడనై యున్నాను" అను నిటువంటి "ఉన్నాను" అను సల్లక్షణము భ్రాంతి నివృత్తికాలమం నందునను ప్రతీతమగుచున్నది. కాన "ఉన్నాను" అను ఆత్మ యొక్క సద్రూపము సామాన్యాంశ మనబడును. దీని నాధారమన్ని యందురు. ఆనందము, అద్వితీయము మొదలగు ఆత్మయొక్క విశేషణములు, విశేషాంశ మనబడును. భ్రాంతికాలమున నివి ప్రతీతముకావు. వాని ప్రతీతివలన భ్రాంతి నివృత్తి యగుచున్నది. కాన నివి విశేషాంశము లనబడును బ్రహ్మభిన్నమగు నాత్మ యొక్క యజ్ఞానకాలమున నివి ప్రతీత మగుచున్నవి "నేను బ్రహ్మమను" అను జ్ఞానకాలమున నివి ఆత్మకంటె భిన్నముగ ప్రతీత మగుటలేదు. కాన అవస్థాత్రయ రూపమగు ప్రపంచము

కల్పిత విశేషాంశ మనబడును. దీనిని భ్రాంతి యన్నియునందురు. భ్రాంతియే యధ్యాస మనబడును.

అధ్యాసలు :- భ్రాంతి జ్ఞానమునకు విషయమును, భ్రాంతి జ్ఞానమునుగూడి యధ్యాస యనబడును ఇదిజ్ఞానాధ్యాసయనియు అర్థాధ్యాసయనియును రెండు విధములు ఒక వస్తువునందు మరియొక వస్తువుయొక్క భ్రాంతి అర్థాధ్యాస యనబడును. అధ్యస్థ వస్తువుయొక్క జ్ఞానము, జ్ఞానధ్యాస యనబడును. ఇందు అర్థాధ్యాస కేవల సంబంధాధ్యాస యనియు, సంబంధసహిత సంబంధియొక్క యధ్యాసయనియు, కేవల ధర్మాధ్యాసయనియు ధర్మసహితధర్మియొక్క యధ్యాసయనియు, అన్యోన్యాధ్యాసయనియు అన్యతరాధ్యాసయనియు నారువిధములు. ఆత్మ సత్యమగుటచే, నదియనాత్మ పదార్థములందధ్యస్తముగాదు. కాని దానితాదాత్మ్య సంబంధము మాత్రమనాత్మ వస్తువులయందధ్యసింపబడుచున్నది. కాన అనాత్మ పదార్థములతో నాత్మకుగల తాదాత్మ్య సంబంధము, సంబంధాధ్యాస యనబడును. ఆత్మయందనాత్మ సంబంధమును, అనాత్మయొక్క స్వరూపమును నధ్యసముగు చున్నవి. కావున ఆత్మతో ననాత్మకుగల సంబంధము, సంబంధసహిత సంబంధియొక్క యధ్యాస యనబడును. స్థూలదేహముయొక్క శ్వేత పీతాది ధర్మములును, ఇంద్రియములయొక్క దర్శన స్పర్శనాది ధర్మములను మాత్రమే ఆత్మయందధ్యస్తముగు చున్నవి. కాని దేహేంద్రియముల ధ్యస్థములగుటలేదు. కావున నిది కేవల ధర్మాధ్యాస యనబడును. అహంకార ధర్మములైన కర్తృత్వభోక్తృత్వాదులును, అహంకారముయొక్క స్వరూపమును కలిసి ఆత్మయందధ్యస్తములగు చున్నవి. కావున నిది ధర్మసహిత ధర్మియొక్క యధ్యాస మనబడును. ఆత్మయందనాత్మ పదార్థములకు స్వరూపముచేతను, అనాత్మ పదార్థములయందాత్మకు సంసర్గముచేతను నధ్యాసము తెలియబడుచున్నది. కాన ఇది అన్యోన్యాధ్యాస

యనబడును. కావున నిది అన్యతరాధ్యాస యనబడును.

"సత్తు, చిత్తు, ఆనందము, అద్వితీయము" అను నీ నాలుగును ఆత్మ లక్షణములగును. "అసత్తు, జడము, దుఃఖము, సద్వితీయత్వము" అను యీ నాలుగును అనాత్మ లక్షణములగును. అనాత్మ లక్షణములగు దుఃఖము, సద్వితీయత్వము ఆత్మయందు స్వరూపతః ఆరోపితమై ఆత్మయొక్క ఆనందాద్వితీయ లక్షణములను మఱుగుపరచుచున్నవి అందువలననే యజ్ఞాని "నేనున్నాను" అను సల్లక్షణమును "నేను చేతనుడను" అను చిల్లక్షణమును, ఆత్మయందు తెలియుచున్నాడు. కాని "నేనానందస్వరూపుడను, అద్వితీయుడను" అని తెలియుటలేదు. "నేను దుఃఖిని, ప్రతి శరీరం భిన్నుడను"అని తెలియబడుచున్నాడు, అజ్ఞాఆత్మతో అనాత్మలగు నహంకారాదులకుగల కల్పిత సంబంధముచే ఆత్మయొక్కయసల్లక్షణ, చిల్లక్షణములను అనాత్మలగు నహంకారాదులయొక్కయ సల్లక్షణ, జడలక్షణములను మరుగు పరచుచున్నది. అందువలననే అజ్ఞాని యహంకారాదులను. దుఃఖస్వరూపములనియును, సద్వితీయములనియును తెలియుచున్నాడు. కాని యవి అసత్యములనియును, జడములనియును తెలియుటలేదు. అవి సత్యములనియు జ్ఞానస్వరూపములనియు తెలియచున్నాడు. ఈ విధముగా నవస్థాత్రయ లక్షణములు, స్వరూపముచే నాత్మయందును, ఆత్మ లక్షణములు సంసర్గముచే నవస్థాత్రయమునందున, కల్పితములై తోచుచున్నవి. నాయందు కల్పితమైతోచు అవస్థాత్రయము నాచేతనే ప్రకాశింపబడుచున్నది. కావున నాయవస్థాత్రయమునకు సాక్షినగుదును అవస్థాత్రయమును వాని వికారములును వాని రింగెడి నన్నొకమాత్ర మంటవు. ఈ మూడవస్థలొకదాని యందొకటియును లేదు. ఇవి ఆత్మయందును లేవు. కావున నివి యసత్తనబడెను, ఈ అవస్థాత్రయమునందు వానికధిష్టానముగ నుండుటచే నీవు సద్రూపుడవగుదువు. అవస్థాత్రయము

నాచే తెలియబడుచున్నవి. కాన నది జడమగును. అవస్థాత్రయము నెరుంగుచుండుటచేత నీవు చిద్రూపుడవగుదువు. అవస్థాత్రయము నీయందు కల్పితమై తోచు చుండుటచేత నది దుఃఖరూపమగును. అవస్థాత్రయములందు నిరతిశయ ప్రేమ స్వరూపుడవై స్థిరరూపమున నుండుటచేత నీవానందస్వరూపుడవగుదువు. అవస్థాత్రయం సజాతీయ, విజాతీయ, స్వగతభేదములు గలది యగుటచేత నది సద్వితీయమగును. సజాతీయ విజాతీయ, స్వగతభేదములు లేని వాడగుటచేత నీవద్వితీయుడవగుదువు. అవస్థాత్రయము పరిణామవంతమగుటచేత అది వికారవంతమగును అవస్థాత్రయమున కధిష్ఠానమై నిర్వికారముగనుండుటచే నీవు కూటస్థుడవగుదువు. అవస్థాత్రయము నీయందధ్యస్తమై నాచే ప్రకాశింపబడుటచేనది సాక్ష్యమనబడును అవస్థాత్రయమున కధిష్ఠానమై యుదాసీనముగనుండి అధ్యస్థ అవస్థాత్రయమును ప్రకాశింపచేయు చుండుటచేత నీవు సాక్షివగుదువు. ఈవిధముగ అవస్థాత్రయము జడము, దుఃఖము, సద్వితీయము, వికారవంతము, సాక్ష్యము నగును. నీవు సద్రూపుడవు, చిద్రూపుడవు, ఆనందరూపుడవు, అద్వితీయుడవు, కూటస్థుడవు, సాక్షివియునగుదువు జాగ్రదవస్థయందు శ్రోత్రియబ్రహ్మనిష్ఠుడగు సద్గురువువలన వేదాంతశాస్త్రమును శ్రవణము చేయుటచేత, అవస్థాత్రయ విచారణచేత అంతఃకరణమున బ్రహ్మాకార జ్ఞానవృత్తి ఉదయించిన, ఆ విశేషజ్ఞానమే తురీయమనబడును.

ఓం తత్ సత్

22. ఉపనిషత్తులు :- అహం బ్రహ్మాస్మి, తత్త్వమసి మహావాక్యములు

"ఇష్టప్రాప్త్యనిష్ట పరిహారయోః అలౌకికం,
ఉపాయం యోగ్రంథః వేదయతి సవేదః
అలౌకిక పదేన ప్రత్యక్షానుమానే వ్యావర్త్యేతే॥

వేదం అంటే ఇష్టప్రాప్తిని, అనిష్టపరిహారాన్ని సాధించడానికి అలౌకికమైన ఉపాయాన్నిచెప్పే గ్రంధమని సాయనాచార్యుల వారు తైత్తిరీయ సంహితాభాష్యమునందు వివరించియున్నారు. ఉపనిషత్తులు వేదాలకు గమ్యము పరమార్ధము అగుచు వేదాలకు తలమానికములై యున్నవి. ఋగ్వేదము ఇరువదియొక్క శాఖలు గను, యజుర్వేదము నూటతొమ్మిది శాఖలుగను, సామవేదము వేయి శాఖలుగను, అధర్వవేదము ఏబది శాఖలుగను విభజింపబడి నవి. ఈవిధముగ నాలుగు వేదములకు ఒకవేయినూట యెనబది శాఖలేర్పడెను. ఒక్కొక్కశాఖకొక్కొక్క ఉపనిషత్తుకలిగియుండెను కాన నీ యుపనిషత్తులు ఒకవేయి నూట యెనబది యని తెలియ బడుచున్నది. తత్త్వమును తెలియజేయునవి గనుక వానికి వేదాంతములనియు, వేద శిరస్సులనియు నామాంతరము గలదు. వానిలో ముఖ్యమైనవి నూటయెనిమిదియుపనిషత్తులు. వీటన్నింటిని హనుమంతునకు శ్రీరామచంద్రుడు బోధించినట్లు తెలియబడు చున్నది. వీనిలోగూడ దశోపనిషత్తులు మిగుల శ్రేష్టములైనవి. ఋగ్వేదములోని ఐతరేయోపనిషత్తు "ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ" అను విధి మహావాక్యమును బోధించుచున్నది. యజుర్వేదములోని బృహదారణ్యకోపనిషత్తు "అహం బ్రహ్మాస్మి" యను ననుభవ మహావాక్యను బోధించుచున్నది. సామవేదములోని ఛాందోగ్యోపనిషత్తు "తత్త్వమసి" యను యుపదేశవాక్యమును బోధించుచున్నది. అధర్వవేదములోని మాండూక్యోపనిషత్తు "అయమాత్మా బ్రహ్మ" యను సాక్షాత్కార మహావాక్యమును బోధించుచున్నది. ఈనాలుగు మహావాక్యములు ఆకాంక్ష జ్ఞానము, యోగ్యతాజ్ఞానము, తాత్పర్య జ్ఞానము, ఆసత్తి యనెడి చతుర్విధ సహకారులతో కూడినవై యఖండ బ్రహ్మతత్త్వమును బోధించుచున్నవి. ఏ పదము తన యొక్క యర్థాన్వయము సిద్ధించుట కొరకు ఇతర పదములను గోరుచుండునో, ఆ పదముయొక్క జ్ఞానమాకాంక్షా జ్ఞానమనబడును

ఒక పదార్థమునకు మరియొక పదార్థముతోగల సంబంధము యోగ్యత యనబడును. ప్రకరణానుసారమగు జ్ఞానము తాత్పర్య జ్ఞానమనబడును. తత్త్వం పదార్థముల శోధించి, మహావాక్యముల శ్రవణమువలన, ననావృతములగు శోధిత పదార్థములయొక్క స్మృతి గలుగుచున్నది. ఈ స్మృతియే యాసత్తి యనబడును. యజుర్వేదములోని బృహదారణ్యమునందు చెప్పబడిన "అహం బ్రహ్మాస్మి" అను అనుభవ మహావాక్యమునందుగల "అహం" పదముయొక్క అర్థము సర్వదేశములయందున, సర్వకాలముల యందున, సమస్త వస్తువులయందున, అపరిచ్ఛిన్నమై వ్యాపించి యుండిన పరమాత్మ మాయాకల్పితమైన జగత్తునందుగల విధ్యాధి కారులగు మనుష్య శరీరములయందుండిన యంతఃకరణములతో, తాదాత్మ్య సంబంధము గలదియై "నేను, నేను" అనివ్యవహరించు చున్నది. ఇందు సర్వవ్యాపకమై నిర్వికారముగనున్న శుద్ధచైతన్యం నేననజాలదు. జడమగు అంతఃకరణముగూడ నేననజాలదు. ఈ చిజ్జడములయొక్క తాదాత్మ్య సంబంధమువలన నహంవృత్తి కలుగుచున్నది. ఈ యహంవృత్తియందే నేనను ప్రతీతి గలుగు చున్నది. కాన "అహం బ్రహ్మాస్మి" అను మహావాక్యమునందుగల "అహం" పదముయొక్క వాచ్యార్థము అంతఃకరణవృత్తి విశిష్ట చైతన్యమగును. అవృత్తివిశిష్టచైతన్య మహంకార మనబడును. ఈ యహంకారమునకు బ్రహ్మముతోనేకత్వము సంభవింపదు. కాన అహంకారమునందుగల జడభాగమైన అంతఃకరణ వృత్తిని పరిత్య జించి, చైతన్య భాగమును గ్రహించవలెను. అచైతన్యమే సాక్షి యనబడును. అసాక్షి చైతన్యమునకు బ్రహ్మచైతన్యముతో నేకత్వ ము సంభవించుచున్నది. కాన అహం పదమునకు సాక్షి చైతన్యము లక్ష్యార్థమగును. సర్వోపాధులతోగూడిన చైతన్యము బ్రహ్మపదము నకు వాచ్యార్థము. సర్వోపాధులను విడిచినచో, వాని కధిష్ఠానమగు శుద్ధచైతన్యము బ్రహ్మశబ్దమునకు లక్ష్యార్థమగును. ఈ విధముగ

నహంకారసాక్షియైన ప్రత్యక్చైతన్యము బ్రహ్మచైతన్యమే యగు నని "అస్మి" యను పదముచే నేకత్వము రూపమగు ననుభవమీ మహావాక్యమునందు చెప్పబడెను.

అహంకారమునకు కూటస్థాత్మము విలక్షణమగును. లక్షణము విశేషణమనియు, నుపలక్షణమనియు రెండు విధములు. అందు విశేషణము లక్ష్యస్వరూపమును తెలియజేసి, లక్ష్యస్వరూపముతో సంబంధింపక యుండును. అహంకారము కూటస్థాత్మ కుపలక్షణ మగును. కాని విశేషణముగాదు. కాన అహంకారము లక్ష్యస్వరూప మగు కూటస్థాత్మ ననుసంధించియుండి, లక్ష్యజ్ఞానమును కలుగ జేసి, తాను లక్ష్యమైన కూటస్థాత్మయందు కల్పింపబడిన దగుటచే, కూటస్థాత్మ జ్ఞానము కలుగగనే నశించిపోవుచున్నది. కావున కూట స్థాత్మయొక్క యద్వితీయత్వమునకు భంగము కలుగదు. అహం కారము నవలంభించియే అఖండైక పరబ్రహ్మ జ్ఞానము తెలుసు కొనుచున్నాము.

"తత్త్వమసి"మహావాక్యము జీవేశ్వరులకిద్దరకు ఏకత్వమును బోధించుచున్నది. వాచ్యార్థులైన జీవేశ్వరులు పరస్పర విరుద్ధ ధర్మ ములుగల వారగుటచే వారికేకత్వము సంభవింపదు. కావున తత్పద వాచార్థమగు నీశ్వరుని యందుగల విశేషణభాగమైన యాభాస సహిత మాయను, మాయాకృతమగు సర్వశక్తి సర్వజ్ఞత్వాది ధర్మములను విడిచి విశేష్యమైన శుద్ధచైతన్య భాగమును గ్రహించ వలయును. అట్లే త్వపద వాచ్యార్థమగు జీవునియందుగల విశేషణ భాగమైన. యాభాస సహితనుగు నవిద్యను, నవిద్యాకృతమగు నల్పశక్త్యల్పజ్ఞత్వాది ధర్మములను విడిచి, విశేష్యమైన సాక్షి చైతన్యమును మాత్రము గ్రహించవలెను. ఈవిధముగ జీవేశ్వరుల యందుగల విశేషణ భాగములను విడిచి విశేష్యమైన చైతన్య భాగమును గ్రహించినచో "తత్త్వమసి"యను మహావాక్యమునందు చెప్పబడిన జీవేశ్వరైక్యము సంభవించుచున్నది.

ఈ మహావాక్యము లందుగల పదములకు సామానాధికరణ్య సంబంధమును, పదార్థములకు విశేషణ విశేష్యభావ సంబంధమును, పద పదార్థములకు లక్ష్యలక్షణభావ సంబంధమును గలదు. ఈ త్రివిధ సంబంధములుగల మహావాక్యము లఖండబ్రహ్మతత్త్వమును బోధించుచున్నవి. ఇందు సామానాదికరణ్యము ముఖ్యసామానాదికరణ్యమనియు, బాధాసామానాధికరణ్యమనియు రెండువిధములు. ఘటాకాశము మహాకాశమేయైన విధమున, కూటస్థుడు బ్రహ్మమేయగు ననునది ముఖ్యసామానాధికరణ్యమనబడును పురుషుడుబాధించబడి స్థాణువేయైనట్లు సాభాసాంతఃకరణము బాధింపబడి బ్రహ్మమేయగుచున్నదనునది బాధసామానాధి కరణ్యమనబడును. ఈ సామానాది కరణ్యసంబంధముగల ప్రత్యక్పరమాత్మలకు విశేష్య విశేషణ భావ సంబంధము నెరుగవలయును. బ్రహ్మమునకు చిదాత్మ విశేషణమైనచో బ్రహ్మమునందు తోచెడి యనాత్మత్వ, పరోక్షత్వ భ్రాంతులు నివృత్తియగును. ప్రత్యగాత్మకు బ్రహ్మము విశేషణమైనచో ప్రత్యగాత్మయందుగల పరిచ్ఛిన్నత్వ, దుఃఖిత్వభ్రాంతులు నివృత్తియగును. అట్లే పదములకును, పదార్థములకును లక్ష్యలక్షణ భావసంబంధము సంభవించుచున్నది. ఆలక్షణ జహల్లక్షణయనియు నజహల్లక్షణయనియు, జహదజహల్లక్షణయనియు మూడు విధములగును ఇందు వాచ్యార్థమును సంపూర్ణముగ విడిచి, వాచ్యార్థముతో సంబంధముగల మరియొక యర్థమును గ్రహించుట జహల్లక్షణ యనబడును. ఈ జహలక్షణ మహావాక్యములందు పొసగదు. వాచ్యార్థములో వాచ్యార్థ సంబంధముగల మరియొకయర్థమును గ్రహించుట యనహల్లక్షణ యనబడును. ఈ యజహల్లక్షణయును మహావాక్యములయందు సరిపడదు. వాచ్యార్థమునందొక భాగమును విడిచి మరియొక భాగమును గ్రహించుట జహద జహల్లక్షణ యనబడును. తత్త్వమస్యాది మహావాక్యములచే ప్రతిపాదింపబడెడి జీవేశ్వరులు పరస్పర విరుద్ధ ధర్మములగల వారగుటచే వారి కేకత్వము

సంభవించుటలేదు. కావున విరుద్ధ ధర్మములుగల జీవేశ్వరుల విశే షణములను త్యజించి, విశేష్యమైన చైతన్యమునకేకత్వము గలుగు చున్నది. కావున జహద జహల్లక్షణచే మహావాక్యార్థమైన బ్రహ్మా త్మల యేకత్వ నెరుంగవలయును. ఇట్టి సమ్యక్ జ్ఞానముచేత ననా దిగా బ్రహ్మము నాశ్రయించియున్న మూలాజ్ఞానము కార్యసహిత ముగ నాశమగుచున్నది. అప్పుడఖండైక రసమగు బ్రహ్మము స్వయముగ ప్రకాశించుచున్నది.

ఓం తత్ సత్

23. బ్రహ్మము తటస్థ స్వరూప లక్షణములు.

ఏ ప్రమాణములకు ప్రమేయము కానిది, ఏలక్షణము లేనటు వంటి బ్రహ్మమును గురించి తెలిసికొనుట వీలులేని మాట. ఐనను దానియందు లక్షణములను కల్పించి, వానివలన లక్ష్యమగు బ్రహ్మము నెరుంగవలయును అజ్ఞానకృతావరణ నివృత్తికొరకు శబ్ద ప్రమాణమంగీకరించ బడుచున్నది. బ్రహ్మమునందు కల్పింపబడిన లక్షణములు తటస్థ లక్షణము, స్వరూపలక్షణమని రెండు విధములు. లక్షణమందు అతివ్యాప్తి, అవ్యాప్తి, అసంభవాది దోషములున్నచో లక్ష్యము తెలియబడదు. దోషముగల లక్షణము, దుష్టలక్షణ మన బడును. తన లక్ష్యమును తెలియజేసెడి లక్షణము అన్యమునందు గూడ వర్తించినచో, నాలక్షణమతివ్యాప్తి దోషము గలదియగును. నాలుగు పాదములు గలది. గోవు అని గోలక్షణము చెప్పినపుడు, నాలుగు పాదములు గోవునకేగాక గుఱ్ఱము మున్నగు జంతువులకు కూడ వర్తించును. కనుక ఆ లక్షణమతివ్యాప్తి దోషమగును తన లక్ష్యమునందంతటను వర్తింపక, యేదేనియొక ప్రదేశమందు మాత్రమే వర్తించు లక్షణమతివ్యాప్తి దోషమగును. తెల్లగానుండు నది గుర్రము అని చెప్పునపుడా శ్వేతవర్ణ లక్షణము గుర్రము లన్నింటియందు ఉండుటలేదు. కాన శ్వేతలక్షణము, అవ్యాప్తి

దోషయుక్తమగును. అక్ష్యమునకు చెప్పబడిన, లక్షణ మాలక్ష్యము నందు ప్రవర్తింపక యితరమునందు వర్తించు లక్షణము సంభవ దోషమగును. కొమ్ములుగలది గుఱ్ఱము అనిచెప్పినపుడా శృంగత్వ లక్షణ మవశ్యమునందులేదు. గుఱ్ఱమున కంటె భిన్నమగు గోవు మున్నగు వానియందు మాత్రముండును. కాననిది యసంభవదోష లక్షణమగును. దోషయుక్తమగు లక్షణములచేత, తన లక్ష్యము తెలియబడదు.

బ్రహ్మముయొక్క తటస్థలక్షణము :- దాని లక్ష్యమునందొక కాలమందు మాత్రమేయుండి దాని లక్ష్యము నితరపదార్థముల నుండి వేరుచేసి తెలుపునది తటస్థలక్షణ మనబడును. కాకియున్నది రాముని యిల్లు అనునపుడు, రాముని గృహమునకు కాకి తటస్థ లక్షణమగును. కాకి యెల్లప్పుడుండదు. కాని ఆసమయమునందుండి రాముని గృహమును ఇతరగృహములనుండి వేరుచేసిచూపుచున్నది బ్రహ్మమునకు సృష్టి, స్థితిలయ కారణత్వము తటస్థ లక్షణమగును. "యతోవా ఇమాని భూతాని జాయంతే, యేనజాతాని జీవంతి, యత్ప్రయంత్యభిసం విశంతి" అను నిటువంటి శ్రుతులచేతను "జన్మాద్యస్యయతః" అనెడి సూత్రములచేతను, బ్రహ్మమునందు సృష్టి స్థితిలయములకు కారణత్వము చెప్పబడెను. ఈ కారణత్వము మాయాధిష్ఠాన కాలమందు మాత్రమే, బ్రహ్మమునందు తెలియ బడుచున్నది. బ్రహ్మమునందుచెప్పిన ఈకారణత్వము, సాంఖ్యులు చెప్పిన ప్రదానమునుండియు, నైయాయికులు చెప్పిన పరమాణు వులనుండి వేరుచేసి బ్రహ్మమును తెలుపుచున్నది. ఈ బ్రహ్మము స్థితిలయములకు మాత్రమే కారణమని చెప్పినచో, జగత్సృష్టికర్త మఱియొకడుండుననెడి సందేహము కలుగును. సృష్టిస్థితులు మాత్రమే చెప్పినచో, జగల్లయకర్త బ్రహ్మమునకంటె భిన్నముగ మఱియొకడు కలడనెడి సందేహము కలుగును. ఈ సందేహముల నివృత్తికొరకు, సృష్టి స్థితిలయ కారణత్వము చెప్పబడెను. ఇట్లు

బ్రహ్మము జగత్తున కభిన్న నిమిత్తోపాదన కారణమని సిద్ధించుచున్నది. జగత్కర్తృత్వముతోగూడిన జగదుపాదనత్వమే బ్రహ్మం యొక్క తటస్థ లక్షణము. బ్రహ్మము జగత్తునకు కేవలమొక యుపాదానకారణమని చెప్పిన కొందరు ఉపాదానకారణము మాయ యనియు, నిమిత్తకారణమీశ్వరుని యందును చెప్పుచున్నారు. కాన మాయయందు పాదాన లక్షణమునకతి వ్యాప్తిదోషము కలుగుచున్నది. శుద్ధబ్రహ్మమునందా యుపాదానకారణత్వము లేకపోయి నప్పటికి విశిష్టమగు బ్రహ్మమునందు గలదు. విశిష్టమునందుండు ధర్మములు, విశేషణ మందవశ్యముండును. "మాయాంతు ప్రకృతిం విద్యాత్" అను శ్రుతికూడ చెప్పుచున్నది. ఈ అతివ్యాప్తి దోష నివారణ కొరకు లక్షణమందు జగత్కర్తృత్వముగూడ చెప్పబడినది కర్తృత్వముచే తనయందుండునుగాని, జడమైన మాయయందుండదు. ఈశ్వరుడు పాదానకారణమని చెప్పక, కర్తయని మాత్రమే చెప్పు నైమాయికుల వాదన యందతి వ్యాప్తిదోష నివారణకు బ్రహ్మమునందు జగత్కర్తృత్వము, ఉపాదాన కర్ణత్వము చెప్పబడెను. శ్రుతి యందు "తదైక్షత బహుస్యాం ప్రజాయేయేతి" "సోకామయత బహుస్యాం ప్రజాయేయేతి" సద్రూపమగు బ్రహ్మమనేకమగుదునని సంకల్పించినట్లు చెప్పబడెను. బ్రహ్మము శుద్ధసత్వ ప్రధాన మాయోపాధికుడై జగత్తునకు, నిమిత్తకారణమును. తమః ప్రదాన ప్రకృతినిగూడి యుపాదాన కారణమగు చున్నాడు. కాన నీ సృష్టి స్థితిలయములు బ్రహ్మయొక్క తటస్థలక్షణమగును. ముండకోపనిషత్తు ప్రథమ ముండకము ప్రథమ ఖండమున:-

"యథోర్ణనాభిః సృజతే గృహ్ణతేచ-యథాపృథివ్యామోషధయః సంభవంతి।
యథాసతః పురుషాత్ కేశలోమానిత థాక్షరాత్ సంభవతీహ విశ్వమ్॥"

అర్థము :- సాలెపురుగు ఎలా తనగూడును తనలోనుండే

వెలికితీసి తనలోకే తీసికొంటుందో, భూమినుండి మూలికలన్ని ఎలా ఉద్భవిస్తాయో మానవుడి తలమీద శరీరంమీదా ఏ ప్రయత్నము లేకనే వెంట్రుకలు ఎలా పెరుగుతాయో అలాగే ఆ అక్షర తత్త్వం నుండి ఈ విశ్వముత్పన్న మగుచున్నది.

బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపలక్షణము:- తనలక్ష్యముయొక్క స్వరూపమేయైయుండి యన్యపదార్థములను తనలక్ష్యమునుండి వేరుచేయు లక్షణము స్వరూప లక్షణ మనబడును. మనుజునకు మనుష్యత్వము స్వరూపలక్షణము. అద్వైతసిద్ధాంతమునందు జాతి వ్యక్తులకు తాదాత్మ్య సంబంధమున్నది. అట్లే సత్యజ్ఞానానందములు బ్రహ్మమునకు స్వరూపలక్షణము. అవి బ్రహ్మముయొక్క స్వరూప మయమై ఆబ్రహ్మమును అసజ్జడ దుఃఖరూపమగు జగత్తునుండి వేరు చేయుచున్నది. కావనివి బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపలక్షణము లనబడెను. వాస్తవముగ సత్యజ్ఞానానందములు బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపమేయైనను, వానికిని బ్రహ్మమునకును కల్పితభేద మంగీకరించబడుచున్నది. దానివలన బ్రహ్మము లక్ష్యమనియు, సచ్చిదానందములు లక్షణములనియు చెప్పబడుచున్నవి. ఇందు సత్యపదమునకు బాధాభావ విశిష్టచైతన్యము వాచ్యార్థము కేవలచైతన్యము లక్ష్యార్థము జ్ఞానపదమునకు వృత్త్యవచ్ఛిన్న చైతన్యమువాచ్యార్థం కేవల చైతన్యము లక్ష్యార్థము. ఆనందపదమునకు ప్రియమోద ప్రమోదాది వృత్త్యవచ్ఛిన్న చైతన్యము వాచ్యార్థము. కేవల చైతన్యము లక్ష్యార్థము. కాన ఆ సత్యజ్ఞానానంద పదముల లక్ష్యార్థము బ్రహ్మమే యగుటచే వానికి వాస్తవమైన బేధములేదు. ఉపాధికృత కల్పితబేధము ప్రతీతమగుటచే వానికి లక్ష్యలక్షణ భావము చెప్ప బడినది. బ్రహ్మమునకు జడత్వము, అనిత్యత్వము నివారణకొరకు సత్యపదమును, నైయాయికులు చెప్పు సత్తాజాతి యందతివ్యాప్తి దోష నివారణకొరకు జ్ఞానపదమును విషయజన్య సుఖమునందతి వ్యాప్తి దోషనివారణఆనందపదమును ప్రయోగించబడినవి. కావున సత్యజ్ఞానానందములు మూడును అ బ్రహ్మముయొక్క స్వరూప

లక్షణము లనబడెను. "సత్యం జ్ఞానమనంతం బ్రహ్మ, ఆనందో బ్రహ్మ" అని శ్రుతి. అనగా ఆ బ్రహ్మము "సత్యము, జ్ఞానము, అనంతము, ఆనందము" అని చెప్పెను. దేశకాల వస్తుపరిచ్ఛేదము లేనిది అనంతమనబడును. "నవ్యాపిత్వా ద్దేశంతోఽంతో, నిత్యత్వా న్నాపి కాలతః నవస్తుతోపి సార్వాత్మ్యా దానంత్యం బ్రహ్మణి త్రిధా" అనగా బ్రహ్మము సర్వదేశములయందు వ్యాపించి యుండుట వలన దానికి దేశముచే నంతములేదు. నిత్యమగుటవలన దానికి కాలముచేతను నంతము గలుగదు. సర్వాత్మ రూపమగుటవలన నది వస్తువుచేతను నంతమొందదు ఆ బ్రహ్మము దేశకాల వస్తువులచే నంతమొందదు. గావున ననంతమనబడెను. "ఆనందాదయః ప్రధానస్య" ఆనందము. సత్యము, జ్ఞానము అనునివి బ్రహ్మము యొక్క స్వరూపములై యుండి బ్రహ్మమును గోచరింపజేయు చున్నవని చెప్పబడెను, ఇట్లు శ్రుతిసూత్రములచే, బహ్మమునకు సత్యజ్ఞానానంద స్వరూపము సిద్ధించుచున్నది. గాన నాసత్యజ్ఞానా నందములు బ్రహ్మయొక్క స్వరూపలక్షణ మనబడెను. ఈసచ్చిదా నంద లక్షణములుగల బ్రహ్మమునందు అజ్ఞానముచే నామరూపా త్మకమగు జగత్తు కల్పించబడెను. ఈకల్పిత జగద్విశిష్ట బ్రహ్మము నందు "హస్తిభాతి ప్రియం నామం రూపము" అనెడు పంచలక్షణ ములు తెలియబడుచున్నవి. ఇందు హస్తిభాతిప్రియం ఈమూడును బ్రహ్మలక్షణములు. నామరూపములు రెండును మిథ్యా జగత్తు యొక్క లక్షణములు "జగత్తున్నది" అనుదానియందు "ఉన్నది" అను సల్లక్షణము బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపము జగత్తను నామ మును, జగత్తుయొక్క రూపమును, అసత్తైన మిథ్యారూప జగత్తు యొక్క లక్షణములు. "జగత్తు ప్రకాశించుచున్నది." అను దాని యందు ప్రకాశించుచున్నదను చిల్లక్షణము బ్రహ్మముయొక్క స్వ రూపమగును. జగత్తుయొక్క నామరూపములు, జడమగు జగత్తు యొక్క లక్షణములగును. "జగత్తు ప్రియమైనది" అనుదాని

యందు "ప్రియమైనది" అను ఆనందలక్షణము బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపమగును జగత్తుయొక్క నామరూపములు దుఃఖరూపమగు జగల్లక్షములగును. ఈ సత్యజ్ఞానానంద లక్షణములచే లక్ష్యమగు బ్రహ్మము నెరుంగవలెను. బ్రహ్మమునందు తటస్థలక్షణ తయా నామరూపాత్మకమగు జగత్తుకల్పితమైనట్లు ఆత్మయందు కరచరణా ద్యవయవ యుక్తమై బ్రోడువలె కన్పించు స్థూలదేహము దాని యందున్న ఇంద్రియ ప్రాణాంతఃకరణంబుల సముదాయమగు సూక్ష్మశరీరము, ఈశరీరద్వయమునకు కారణమగు నజ్ఞానరూప కారణశరీరము కల్పింపబడుచున్నవి.

ఓం తత్ సత్.

24. స్వభావము

విశ్వమంతయు గుణమయము. గుణము మాయాకల్పితము కాన విశ్వమునుండి నిర్గమించుటయే గుణవిముక్తికి మార్గమని కొందరు చెప్పెదరు. అందుకు ప్రథమోపాయము స్వధర్మాచరణమే కొందరు విశ్వమంతయు గుణమయమే కాని, విశ్వమంతయు మాయా కల్పితముగాదని యందురు, అందలి అహంకారము మాత్రము మాయా కల్పితమందురు. గుణవిముక్తి నొందుటకు ప్రపంచమునే త్యజింపవలసిన పనిలేదు. గుణాతీతుడుడగు భగవంతునితో ఏకతనొందిన చాలును, స్వభావము శాశ్వతముగాన, స్వధర్మమును శాశ్వతమే. కాన స్వధర్మాచరణమే మార్గమని కొందరు చెప్పెదరు. స్వధర్మము స్థూలముగ చతుర్విధమని, దానిని బట్టి చతుర్వర్ణములతో గూడిన భారతీయ సంఘ వ్యవస్థ ఏర్పడినదని గీత. 4-13. "చాతుర్వర్ణ్యం మయాసృష్టం గుణకర్మ విభాగశః" నుండి తెలిసికొనుచున్నాము. గీత. 18-41. "బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులు, మరియు శూద్రులు యొక్క కర్మలు, తమతమ స్వభావములనుండి పుట్టిన గుణములబట్టి వేరువేరుగా విభజింపబడినవని

అర్థమగుచున్నది. స్వభావమునుండి గుణములు బుట్టినవా ? లేక గుణములనుండి స్వభావము పుట్టినదా ? ఒకొకనికి ఒకొక స్వభావ ముండును. మరియు నాస్వభావ విభేదమునకు గుణములే కారణం కాన గుణములనుండియే స్వభావము పుట్టినదని చెప్పవలెను. ఇట్లే ర్పడిన స్వభావము ధృఢపడి ఒక సంస్కారరూపము ధరించును. జన్మాంతరమున ఈ సంస్కారమునుండి గుణములు పుట్టును. కాన స్వభావమునకు కారణమైన గుణములచేత లేక స్వభావమే తమకు కారణమైన గుణములచేత, కర్మవిభజనజరుగునని చెప్పకొనవచ్చును పోతే బ్రాహ్మణాది నామములు జన్మనుబట్టివచ్చినవా? లేక కర్మను బట్టి వచ్చినవా? స్వభావమునబట్టి కర్మ. ఆకర్మనుబట్టి బ్రాహ్మణాది నామములు అని స్పష్టముగనే, గీత, 18-42, 43, 44. శ్లోకములం దున్న "స్వభావజం కర్మ" కలిగినవని తలంచవచ్చును. మరియొక చోట గీత. 18-48. "సహజం కర్మ" అనిచెప్పబడినది. సహజంకర్మ = జన్మతో వచ్చిన కర్మ. కొంతవరకు స్వభావమునుబట్టి జన్మ యుండునుగాన ఆమేరకు జన్మనుబట్టియు కర్మయుండునని మన మనుకొనవలెను. ఫలితార్థమేమన, ముఖ్యముగా స్వభావమునుబట్టి కర్మ. గౌణముగ జన్మనుబట్టి కర్మయుండునని తలంచవచ్చును. లోకములో గొప్పవారికి సామాన్యులో, అధములో జన్మించుట చూచు చున్నాము. కాన జన్మనుబట్టి కర్మయను నియమము మిక్కిలి తక్కువగ మాత్రమే వర్తించును. అయినను దురదృష్టవశాత్తు ఇది యే భారతదేశమున్నరానురాను ఎక్కువగ గుర్తింపజేయబడినది అందుచేత సంఘ వికాసమునకు దోహదము చేయ నుద్దేసించబడిన సంఘవ్యవస్థ, కృత్రిమ బేధములను కల్పించుటకే దారితీసినది. మనదేశమేగాక అన్నిదేశములలోను, మానవునకు స్వభావము మారు చుండినను, మానవ స్వభావమున, 1 సత్యప్రకారము 2 సత్యముతో గూడిన రజఃప్రకారము 3 తమస్సుతోగూడిన రజఃప్రకారము 4 రజస్సుతోగూడిన తమఃప్రకారమును నాలుగు స్వభావములుగలవు

భగవంతుడు చాతుర్వర్ణ్యమును సృజించెనని చాతుర్వర్ణ్యము వెనుకనున్న చతుర్విధ స్వభావములను సృజించెనని అర్థము. ఈ ప్రకారములచే ఈశ్వరుడు సృజించినది. మరియు శాశ్వతమైనవి. యీ ప్రకారములుగాని, జన్మనుబట్టి వచ్చిన వర్ణములుగావు. ఇట్లు గ్రహించినచో సార్వకాలిక గ్రంథమగు గీత ప్రతిపాదించిన వర్ణవ్యవస్థయు ఒక కంటకముకాదని నిర్ణయించగలము. సరియగు జ్ఞానముతోను సరియగుఆశయములతోనుసత్కర్మ ననుష్ఠించినపుడు సిద్ధిబొందును. పరధర్మముకంటె స్వధర్మము శ్రేష్టమని గీత. 18–47 చెప్పుచున్నది. దీనికి కారణము పరధర్మమునకు ప్రేరణ బాహ్యమునుండి (కామమునుండి) వచ్చును. అందుచేత దాని ప్రవృత్తి యాంత్రికము. మరి స్వధర్మము సహజము గనుక నేను చేయుచున్నానను అహంకారము దానిలో తక్కువగా నుండును. కానఅది జ్ఞానోదయమున కవకాశమిచ్చును. పులి చంపుచున్నను, అది దాని స్వధర్మముగనుక నెట్లు పాపముబొందదో, అటులనే స్వధర్మనిరతుడును అహంకార స్వభావమువేరు, అంతరాత్మ స్వభావమువేరు. మొదటిదానిని గూడ నిజమగు స్వభావము క్రిందనే జమకట్టి, అది ఆడించినట్లాడగూడదు. దానిని అధిగమించవలెను. అధిగమించగలముగూడను. సహజకర్మ ననుసరించినపుడు దానిదోషము మనకంటకపోవుటయే గాక బుద్ధిని పావనము చేయును. (గీత. 18–5) మానసిక చేతనలో కర్మజ్ఞానములకు పొత్తుకుదరదేమోగాని, అతిమానస దివ్య చేతనలో తప్పక కుదురును.

కొందరు జన్మను, కర్మను అంగీకరించుచు ఇట్లు చెప్పెదరు. బ్రాహ్మణ జన్మనెత్తి క్షత్రియకర్మ చేయుచున్నచో, జన్మతః బ్రాహ్మణుడనియు, కర్మతః క్షత్రియుడనియు, వైశ్యకర్మ జేయుచున్నచో, జన్మతః బ్రాహ్మణుడనియు, కర్మతః వైశ్యుడనియు, శూద్రకర్మ చేయుచున్నచో, జన్మతః బ్రాహ్మణుడనియు, కర్మతః శూద్రుడనియు, ఇట్లేఅన్నివర్ణములవారికి చెప్పవచ్చుననియందురు

జన్మ బ్రాహ్మణుడై శూద్రకర్మ చేయువారొకరు, జన్మ శూద్రుడై బ్రాహ్మణకర్మ చేయువారొకరు, యున్న వారిద్దరిలో సంఘము ఎవరిని ఎక్కువగా ఆదరించి గౌరవించుచున్నది. సహజముగ బ్రాహ్మణకర్మ చేయువానినే గౌరవించుచున్నదనునది నిర్వివాదాంశము. ఇప్పుడుకూడ జన్మకంటె కర్మకు ప్రాముఖ్యమిచ్చినట్లు గమనించెదము. "సర్వోపాధి వినుర్ముక్తం చైతన్యంచ నిరన్తరమ్, తద్ బ్రహ్మాహమితి జ్ఞాత్వాకథం వర్ణాశ్రమీ భవేత్॥" అని బ్రహ్మనిష్ఠులందురు. గీత.5-14. "నకర్తృత్వం నకర్మాణి లోకస్య సృజతి ప్రభుః, నకర్మఫల సంయోగం, స్వభావస్తు ప్రవర్తతే" భిన్నమగు లోకవ్యవహారమంతయు వారి వారి స్వభావము ననుసరించియే జరుగుచున్నదని చెప్పుచున్నది. భారతదేశములో జన్మించిన మనము జన్మ స్వభావములను గుర్తించి జాతి వర్ణ వైషమ్యములతో మానవత్వమునుగోల్పోక వారివారి బ్రాహ్మణకర్మలకు తగిన ఆదరణము నిచ్చి, ఆనందదాయకము, శోభాయమానము, ప్రశాంతయుతము, మంగళప్రదమగు దివ్యజీవితము గడుపుదుముగాక.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

25. అష్టవిధ ప్రమాణములు

ప్రత్యక్షము, అనుమానము, ఉపమానము, శబ్దము, అర్థాపత్తి, అభావము, ఐతిహ్యము, సంభవము అనునివి అష్టవిధ ప్రమాణము లందురు.

1) ప్రత్యక్షము :- విషయ చైతన్యమున కభిన్నమగు ప్రమాణ చైతన్యము ప్రత్యక్షప్రమ యనబడును. నేత్రమునకు కనబడునట్టి నలుపు, ఎరుపు మొదలగు రంగులు, పొట్టి, పొడవు, లావు మొదలగు వివిధరూపములు ప్రత్యక్షప్రమ యనబడును. ఈరూపములు రూపతన్మాత్రలుగాను అగ్నిభూతముయొక్కగుణములుగాను ఉన్నవి. కాన అవి బ్రహ్మపదార్థము కాజాలవు. శృతి : "యద్దృశ్యం తన్నశ్యం" అన్నట్లు నేత్రేంద్రియమునకు గోచరించు

వస్తువులన్నియు షడ్భావ వికారవంతములై నశించునట్టివి. పరబ్రహ్మము నేత్రములచే చూడబడదు గాన అప్రత్యక్ష మనబడును. "యచ్చక్షుషా నపశ్యతి యేనచక్షూంషి పశ్యతి" దృష్టిచూడజాలనిది కాని దృష్టినే చూచేది మాత్రమే బ్రహ్మమని కేనోపనిషత్తు చెప్పుచున్నది.

2) అనుమానము :- అనుమితి ప్రమకు, కరణమను మాన ప్రమాణ మనబడును. "అయం పర్వతో వహ్నిమాన్, ధూమవత్, యోయోధూమవాన్ సోఽగ్నిమాన్, యధామహానసః" అనగా ఈ పర్వతమగ్ని గలది. ధూమముండుటవలన ఏదిఏది ధూమవంతమై యుండునో, అది యది అగ్నిగలది యగును. వంట యింటివలె. కార్యమునకు కారణము, కారణమునకు కార్యముగలదని వాదించుట అనుమాన మనబడును ఇప్పుడు మాయ కారణముగాను అవిద్య కార్యముగాను ఉన్నది. కాన మాయాప్రతిబింబమగు ఈశ్వరుడును అవిద్యా ప్రతిబింబమగు జీవుడును వీరిద్దరు కారణోపాధిని కార్యోపాధిని పొందినవారగుచున్నారు. పరబ్రహ్మమునకు కార్యకారణోపాధులు రెండును లేవు. కాన పరబ్రహ్మస్వరూపమను మానరహితమైన దనబడును.

3) ఉపమానము :- ఉపమిత ప్రమకు కరణ ముపమాన ప్రమాణమగును. సజాతీయ, విజాతీయ భేదములు కలిగియుండుట ఉపమాన మనబడును. పరబ్రహ్మము అట్టి స్వజాతీయ విజాతీయ భేదశూన్యమై తనకు రెండవది లేనిదిగా నున్నదిగాన ఉపమాన రహితమైన దనబడును.

4) శబ్దము :- శాబ్దీప్రమయొక్క కరణము శబ్దప్రమాణ మనబడును. చెవులచేత వినబడినట్టి శివ, కేశవ. హరిహరాది పారమార్థిక నామములు. నీలఘటము, ఘటమానయమను లౌకిక వచనములు శబ్దము లనబడును, శృతి : "ఆకాశస్య గుణశ్శబ్దః, నిశ్శబ్దో బ్రహ్మ ఉచ్యతే" అన్నట్లు శబ్దములన్నియు ఆకాశముయొక్క గుణములు.

పరబ్రహ్మము శబ్దములేనిది కాన శబ్దరహిత మనబడును. "యతో వాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మనసాసహ" మనస్సుగాని వాక్కుగాని పరబ్రహ్మమును తెలుపలేవని శ్రుతి చెప్పుచున్నది.

5) అర్ధాపత్తి :- సంపాదక కల్పనకు హేతువగు సంపాద్య జ్ఞానము అర్ధాపత్తి ప్రమాణ మనబడును. ఎచ్చటనైనను ఒకచోట ఉన్నది యని నిశ్చయించుటను అర్ధాపత్తిప్రమ మనబడును. అయితే పరబ్రహ్మము సర్వమునందు నిండి పరిపూర్ణముగా నున్నదని చెప్పబడుచున్నది గాని ఒక్కచోటనే యున్నదని చెప్పబడుట లేదు. కాన అట్టి పరబ్రహ్మము అర్ధాపత్తి రహితమైనది.

6) అభావము:- యోగ్యమగు అనుపలబ్ధి ప్రమాణమువలన గలిగెడి ప్రమయభావ ప్రమయనబడును. అసత్యమైన వస్తువు అభావమనబడును. అయితే పరబ్రహ్మము కాలత్రయమునందును నాశములేక సత్యముగా నుండుటవలన అట్టి పరబ్రహ్మము అభావ శూన్యమైనది యనబడును.

7) ఐతిహ్యము :- అప్పటప్పటికి నూతన నూతనముగా వచ్చుచు పోవుచు నుండుట ఐతిహ్య మనబడును. ఇట్లు జీవేశ్వర జగత్తులే ప్రళయ ప్రళయమునకు పలుమారు పుట్టుచు, చచ్చుచు నుండును గాని, పరబ్రహ్మము రాకపోకలు లేనిది గాన ఐతిహ్య రహితమైన దనబడును.

8) సంభవము :- ఒకటిగా కూడుట, మరల అనేక భాగములుగా భేదపడుట. ఇవి మాయాకార్యములేగాని పరబ్రహ్మమునందు లేవు. కాన పరబ్రహ్మము సంభవ ప్రమాణములేనిది అనబడును.

శ్రుతికూడ యిట్లు చెప్పుచున్నది. (అమృత బిందూపనిషత్తు (10) మహా॥ ననిరోదో నచోత్పత్తి ర్నబద్దో నచసాధకః॥

ముముక్షు ర్నవై ముక్త ఇత్యేషా పరమార్థతా॥"

టీ॥ ప్రళయము లేదు. పుట్టుకలేదు. బద్ధుడైన జీవుడు లేదు.

మోక్షేచ్ఛగలవాడు లేడు. ముక్తుడు లేడు. ఇదియే పరమార్థము.

ద్వైతము వితథము, ఆత్మ యొకటే పరమార్థము అనునిశ్చయము గలిగినపుడు లౌకిక వైదిక వ్యవహారమంతయును విద్యావిషయమగుచున్నది. అప్పుడు ద్వైతాద్వైతములకు విరోధము లేదు ద్వైతము లేనిదగుటచే నుత్పత్తి ప్రళయము లేవు.

"యత్రహి ద్వైత మివభవతి" (బృ. 4-4-14)

ఎచట ద్వైతమున్నట్లు కనబడుచున్నదో,

"య ఇహ నానేవ పశ్యతి" (బృ. 6-4-9)

నానాత్వము నెవరు చూచున్నారో,

"ఆత్మై వేదం సర్వం" (చాం. 7-25-2)

ఇది అంతయు నాత్మయే,

"బ్రహ్మై వేదం సర్వం" (ఉ-తా-7)

ఇది అంతయు బ్రహ్మమే,

"ఏకమేవా ద్వితీయమ్" (చాం. 6-2-1)

ఆత్మ ఒక్కటే, అద్వితీయుడు,

"ఇదం సర్వం య దయ మాత్మా" (బృ. 4-4-5)

ఇది అంతయు నేది పరిదృశ్యమాన మగుచున్నదో యది యీ ఆత్మయే.

మొదలగు శ్రుతులచేత ద్వైతాభావము సిద్ధమగుచున్నది. ఉన్నవస్తువునకు ఉత్పత్తి ప్రళయములు కలుగును. గాని లేనిదానికవి కలుగనేరవు ఉత్పత్తి నాశములు ద్వైతప్రపంచ లక్షణములు. జనన మరణములు కారణము లేక కలుగవు ఈ కారణము వీనికంటె భిన్నము కావలెను. అట్టి భిన్నకారణ మద్వైతమున నుండనేరదు. కాన ఉత్పత్తిప్రళయముల సత్యములగుచున్నవి మనస్సువ్యాపారవంతమైనపుడే యిట్టికల్పనలు సంభవించుచున్నవి. సుషుప్తియందు చిత్తనిరోధము నందివిలేవు. కనుక నిరోధము, ఉత్పత్తి, బంధము, సాధకుడు, ముముక్షువు ముక్తుడు మొదలగు ద్వైతము మనో

కల్పితములు నిరోధాది సర్వవిశేష శూన్యమగు వస్తువు పరమార్థ మని తాత్పర్యము.

ఓం తత్ సత్.

26. జీవభావన

వై. ప్ర. 16. మూ॥ జీవం కల్పయతే పూర్వం తతోభావాన్
పృథగ్విధాన్।
బాహ్యానాధ్యాత్మికాం శ్చైవ యథావిద్య స్తథాస్మృతిః॥

టీ॥ ఆత్మ ప్రథమమున జీవుని కల్పించుచున్నాడు. అటు పిమ్మట నాజీవుడు వాని వాని విజ్ఞానమున కనుకూలమగు స్మృతి గలవాడై బాహ్యములును ఆధ్యాత్మికములునగు వేరు వేరు భావములను కల్పించుచున్నాడు.

సుఖము, దుఃఖము, జ్ఞానము మొదలగునవి యాధ్యాత్మిక భావములు. ఇంద్రియ గ్రాహ్యములగు శబ్దాదులు బాహ్యములు. బాహ్యపదార్థములచేత ఇచ్ఛాదులు సుఖ దుఃఖములు మొదలగు నాధ్యాత్మిక భావములు కలుగుచున్నవి. ఈయాధ్యాత్మిక భావములచే తిరిగి బాహ్యవస్తువులు కలుగుచున్నవి. ఇట్లు బాహ్యాత్మిక భావముల కన్యోన్యకార్యకారణ భావము సంభవించుచున్నది. ఆత్మయే మాయావశముచేత ప్రపంచము నంతయు కల్పించి జీవభావమును పొందుచున్నాడు. జీవునిచే పూర్వాచరితమగు కర్మఫలము తిరిగి జీవత్వప్రాప్తి హేతువగుచున్నది. "నేను కర్తను" ఈపని చేయుదును అని నిశ్చయించుకొని జీవుడు కర్మాచరణము చేయుచున్నాడు. అట్టి కర్మఫలానుభవము కొరకు తిరిగి జన్మము నెత్తుచున్నాడు. అట్టి ఫలము ననుభవించుచు "నేను సుఖముగా నున్నాను. దుఃఖ మనుభవించు చున్నాను అని తలంచుచున్నాడు కర్తృత్వకర్తృత్వాది విశేషస్వరూపుడగుజీవుడు రజ్జువునందు సర్ప

వలె కల్పింపబడుచున్నాడు. ఈజీవుడు స్వప్రయోజనమును కోరి యనేకవిధములగు ప్రాణాదిబాహ్యాధ్యాత్మిక భావములను కల్పించు కొనుచున్నాడు. తన విజ్ఞానమున కనురూపమగు స్మృతి గలుగు చున్నది. హేతువిజ్ఞానముచేత ఫలవిజ్ఞానము, అందువలన హేతు ఫలములయొక్క స్మృతి, దానివలన క్రియాకారక ఫలభేదజ్ఞాన ములు వీనివలన వీనిస్మృతి, దానివలన తిరిగి దాని విజ్ఞానము. ఈ విధముగ నన్యోన్యము కార్యకారణ సంబద్ధములగు బాహ్యాధ్యాత్మిక భావము లనేకములను జీవుడు కల్పించుకొనుచున్నాడు. ఈవిషయ మొక యుదాహరణచే స్పష్టము కాగలదు. అన్నపానాదుల కుప యోగము గలుగుచుండగా తృప్తి గలుగుచున్నది. వాని యుప యోగము లేనపుడు తృప్తి లేదు. ఇది అందరకు తెలిసిన విషయమే ఇందువలన భోజనాదికము తృప్తికి హేతుభూతమగుచున్నదను విజ్ఞానమునందు కల్పింపబడుచున్నది మరునాడు హేతువగు భోజ నాదికముయొక్కయు ఫలమగు తృప్తియొక్కయు స్మృతిగలుగు చున్నది ఈస్మృతిననుసరించి మరునాడన్నపానాదులనాయత్తము చేసికొనవలయునను జ్ఞానము,ఆయత్తము చేసినదానిని భుజించుట తిరిగి దానివలన తృప్తియు సంభవించుచున్నవి. అభిలషించబడిన తృప్తియను ఫలమున కుపకారకములగు పాకాది క్రియలు, తండు లాదులు, అవి లభించుటకు తగిన ప్రయత్నము, మొదలగు విశేష విజ్ఞానములు కలుగుచున్నవి. ఇట్లొకదానికొకటి హేతువై కల్పనల కన్నింటికిని హేతు హేతుమద్భావము పొసగునట్లు కనబడుచున్నది ఇట్టి కల్పనలకు సరిపోవు బాహ్యపదార్థములులేకుండనే యాంతరం గిక కల్పనలు సంభవించుచున్నవి. జీవునికి కర్మాచరణము, తత్ఫల భోగము, భోగార్థము తిరిది కర్మాచరణము, తత్ఫలభోగము ఈవిధ ముగ కర్తృత్వభోక్తృత్వము లన్యోన్యము హేతు హేతుమద్భావ పూర్వకముగ సంభవించుచున్నవి. ఆత్మకు చెందిన మాయవలననే వికల్పములన్నియు కలుగుచున్నవి. ఈ మాయ దురత్యయము

దానిచే నాత్మగూడ సంమోహితుడయినట్లు కనబడుచున్నాడు. మాయచే నాత్మకనేకత్వ మాపాదింపబడినను నతని ఏకత్వమునకు భంగములేకున్నది. పరిదృశ్యమానమగునాత్మయొక్క యనేకత్వం చూపరుల యజ్ఞానకల్పితమగు దృష్టిలోపముచే కలగినది గాని యతని యేకత్వ మనేకమగుటవలనకాదు. ఆత్మ సర్వకల్పనమున కాధారము. దానియందు కల్పింపబడిన భావములు. దానికంటెభిన్నములుకావు. రజ్జువునందు కల్పింపబడిన సర్పము రజ్జువుకంటె భిన్నముకాదు. తత్త్వము తెలిసికొనిన వానికి ప్రాణాదికల్పనలధిష్టానము కంటె భిన్నములుకావు. ఆత్మసర్వానన్యము, సర్వవికల్పాస్పదము; శుద్ధమని తెలిసికొనినవాడే వేదార్థమును కర్మజ్ఞానకాండ విభాగమును గ్రహింపగలడు. చలమనగా వికారాత్మకమగు శరీరము. అచలమనగా నిర్వికారమగునాత్మ. ఈరెండే జీవన్ముక్తునికిఆశ్రయములు సర్వకర్మ సన్యాసియగుటచే నతడాచరింపదగు శ్రాద్ధాది కర్మలు లేవు. పితృకర్మలలో చేయబడు హోమములందు మంత్రాంతమున "స్వధా" యని చెప్పి హోమద్రవ్యము నగ్నియందు వదులుదురు కామ్యముల నసత్యమని వైరాగ్యమును పొంది సమస్తమగు నేషణల నుండి తొలగియుండును. వేదాంత విజ్ఞాన రహితులగువారు అద్వైత తత్త్వము తమ శ్రోత్రియత్వ బ్రాహ్మణ్య నాశనమునకు హేతువగుచున్నదని తలంచెదరు. అభయ నిమిత్తమగు తత్త్వజ్ఞానము మిథ్యాజ్ఞాన వశముచే వారలకు భయనిమిత్తమగుచున్నది అభయమగు నాత్మ తత్త్వమునందు భయ నిమిత్తమగు నాత్మనాశదర్శన శీలులగు వారవివేకులు. అధిష్టానమగు రజ్జువు లేనిది యారోపితమగు సర్పభ్రాంతి కలుగనట్లె యధిష్టానమగు బ్రహ్మము లేనిది మాయారోపితమగు జగద్భ్రాంతి సంభవముకాదు. బ్రహ్మము జగత్కారణమనుమాట కిదియే యర్థము.

ఘటాకాశమునకును, మహాకాశమునకును భేదము లేదు. ఘటముచే నీయాకాశము క్రొత్తగ పుట్టింపబడలేదు. అటులనే

ఆత్మయే జీవరూపమున భాసించుచునేగాని క్రొత్తగా జీవునియుత్పత్తి చేయఁలేదు. పరమాత్మవలన ప్రపంచము జీవులుత్పన్నమగుచున్నా రను మాటకిదియేభావము. సృష్టిగాని యభివ్యక్తిగాని పరమార్థము గాదు.

మానుషబుద్ధి విషయమై కార్యరూపమున మనస్సునకును, వాక్కునకును గోచరమగు దానినంతను నిషేదించుటచే శ్రుతి ఆత్మ యొక్క అజత్వమును, అదృశ్యత్వమును ప్రదర్శించుచున్నది. ఆత్మ యందారోపితమైన సర్వము నిషేదించుటవలన ఆరోపితమగు దానికి స్వతంత్రముగా వస్తుత్వము లేదను నిశ్చయమువలన, ఉపాయ ముచే ప్రతిపాదితమగు నద్వితీయ బ్రహ్మము ఏకరూపము, కూట స్థము నిత్యదృక్స్వ భావమునని తెలిసికొనిన యుత్తమాధికారికి నితర సహాయము లేకయే ఆత్మతత్త్వము అజమై స్వయముగా ప్రకాశించును.

"జీవో బ్రహ్మత్మ నాజ్ఞెయోజ్ఞేయం జీవాత్మ నావరమ్,
ముక్తిస్తద్వైక్య విజ్ఞానాత్ ఇతివేదాన్త డిణ్డిమః॥"

జీవుని బ్రహ్మ స్వరూపునిగను, బ్రహ్మమును జీవస్వరూపుని గను గ్రహింపనగును. ఉభయుల ఐక్యవిజ్ఞానమునకే ముక్తి. అని వేదాంత డిండిమము. కాన జీవభావనవీడి బ్రహ్మభావన చేయుము

ఓం తత్ సత్.

27. గీతలోని కూటశ్లోక వివరణము

భగవద్గీత – 9 అధ్యాయము

అక్టోబరు 86 సం॥ గీతావాణిలో ప్రకటితమైనది.

శ్లో॥ మయాతతమిదం సర్వం జగదవ్యక్త మూర్తినా।
మత్థ్సాని సర్వభూతాని న చాహం తేష్వవస్థితః॥

అ॥ జగత్తంతయు, అవ్యక్తరూపుడనగు నాచే విస్తరింపబడి

యున్నది. మూలప్రకృతి మొదలు స్థూలమువరకు గల చరాచరము లైన సకలభూతములును నాయందున్నవి. గాన మత్స్థాని అన బడును. కాని నేను భూతలములయందు లేను.

శ్లో॥ న చ మత్స్థాని భూతాని పశ్య మే యోగమైశ్వరమ్।
భూత భృన్న చ భూతస్థో మమాత్మా భూతభావనః॥ 5

అ॥ భూతములు నాయందున్నవని చెప్పుటయు పూర్ణసత్యము గాదు. ఈశ్వరుడనగు నా యోగమహిమను గనుము. నా ఆత్మ భూతములను బుట్టించును. దానియందు భూతములుండును. గాని అది భూతముల యందుండదు.

నాల్గవ శ్లోకములో భూతములు నాయందున్నవని చెప్పి 5వ శ్లోకమున నిజానికి భూతములు నాయందులేవు అని భగవాను డెందుకు చెప్పుచున్నాడు? భగవంతుడు స్వస్వరూపమున కార్య కారణ, దేశ, కాలముల కతీతుడు. అతడు పురుషోత్తముడు. దేశ కాలములు అవస్థలలో చేరినవి. కనుక అతనియందు భూతములున్న వనియు చెప్పుట తగదు.

భగవంతుని ప్రథమ విస్తారము ఆత్మ. భగవంతుడు దేశ రహిత, కాలరహిత అనంతుడు కాగా భగవదాత్మ దేశసహిత కాల సహిత అనంతము. ఈఆత్మ స్వయం స్థితసత్తా. ఈఆత్మయే సర్వ భూతములను బహిర్గతము గావించును. ఈభూతములు ఆత్మసత్తా పై ఆధారపడియుండును, ఆత్మయందుండును. ఇట్లు భూతములు సరాసరి భగవంతునియందు గాక (పురుషోత్తమునియందు గాక) అతని ప్రథమావిర్భావమైన ఆత్మయందు (అక్షర పురుషుడు) ఉండును. అందువలననే "మమాత్మా" నా ఆత్మయందుండును అని భగవాను డనుచున్నాడు. ఇట్లు భగవంతుడు విశ్వాతీతుడ య్యును, కేవల విశ్వబాహ్యుడుగాడు. తన ఆత్మరూపమున అనగా సచ్చిదానంద రూపముగ విశ్వాన ఉన్నాడు. వసుధయందు

వాసుదేవుడై యున్నాడు. ఇదియే అతని ఐశ్వర్యయోగము; యోగమాయామహిమ; ఏకమై అనేకమై యుండగల మహిమ.

మాయావాదమునందు అంతరాత్మ (వ్యష్టి) ఆత్మ(సమష్టి) పరమాత్మ (దేశ, కాల, కార్య కారణాతీతుడు) ఏకస్వరూపముగా చిత్రించి దానియందు తోచు నామరూపాత్మకమైన వ్యష్టి, సమష్టి రూపజాగ్రత్, స్వప్నప్రపంచములను అరోపితములుగా అనగా అనిర్వచనీయమైన (మిథ్యా) రూపములుగా నిరూపించును.

ఈ శ్లోకములలో భూతములయొక్క ఉనికిని వివరించుచున్నారు. 15 అధ్యాయము పురుషోత్తముని వివరించును. అనగా అపరా పురుషుడు, పరా పురుషునికన్న విలక్షణుడని పురుషోత్తముని వివరించును. దేశకాల కార్యకారణాతీత స్థానము పురుషోత్తమ స్థానము (పరమాత్మ) అయిన ప్రథమావిర్భావమే పరా పురుషుడు అనగా ఈశ్వరుడు. తనసత్తా స్ఫూర్తులతో ప్రకృతియందు సచ్చిదానంద స్వరూపుడుగా ఆవిర్భావముపొంది సూక్ష్మ పంచభూతాత్మకముగా వ్యక్తీకరించుటయే. ఇది గుణసామ్యస్థితి. అపరా పురుషుడనగా గుణవైషమ్యమును పొంది వైవిధ్యరూప చరాచరరూపంగా అభివ్యక్తీకరించుటయే ఇతడే విరాట్పురుషుడు.

కనుక భూతములు నాయందున్నవి అను సందర్భమున, నా (పురుషోత్తముని) ప్రథమ అభివ్యక్తి రూపమైన ఆత్మ (సచ్చిదానందాత్మయందు) ఉన్నవి. అందువలననే "మమాత్మా" నా ఆత్మయందున్నవి. కాని నాస్వరూపమైన అనగా దేశ, కాల, కార్య కారణాతీతమైన స్వరూపమున సర్వాధారమైన పురుషోత్తముని యందులేవు. అని వ్యాఖ్యానించినచో గీతాసారమును క్రమముగా గ్రహించినవార మగుదుము.

మాయావాదమునందు బాధితానువృత్తితో అంతరాత్మ ఆత్మయేఅనియు, ఆత్మ పరమాత్మయేయనియు వివరించును. ఉపహిత చైతన్యమునకు ఏకతసాధించును. ఉపాధులు వేరువేరుగా అనేకంగా

కన్పించినను ఆత్మ చైతన్యమునందు భాసించి ఆభాస మాత్రములు అనియు, అవిద్యాజనితము లనియు చెప్పుచూ భూతములుగా కన్పించుట, భూతములు భగవంతునియందు ఉండుట ఇదిఅంతయు అభాస మాత్రమే యనియు చెప్పుచూ "మమాత్మా" అను పదము నకు సరియైన వివరణ అందించినట్లగుపడదు.

దృష్టి సృష్టి వాదపరముగా విచారించినట్లైన దృష్టిని విడిచి సృష్టికి స్వతః సత్తాస్ఫూర్తులులేవు గనుక అంతయు సత్తాస్ఫూర్తులే యగును. కాని సృష్టి దృష్టివాదమున విచారించినచో గీతావాక్యము నకు పైవివరించిన వ్యాఖ్యానము సమంజసమని అవగతమగును. వివాదగ్రస్తమగు పైశ్లోకములను విచారించు మానవుని ఆధ్యాత్మిక శక్తి పై రెండును క్రమముగానే కన్పించి ను గీతాశ్లోకార్థము నను సరించి చూచినచో సృష్టి దృష్టి వాదతయా విచారించిన వివరణయే క్రమముగా కన్పించుచున్నది.

ఓం తత్ సత్.

28. ఆత్మస్వరూపము

మూ॥ అస్తినాస్త్యస్తి నాస్తీతి నాస్తినాస్తీతి చాపునః।
చలస్థిరో భయాభావై రావృణోత్యేవ బాలిశః॥

భావము :- ఆత్మయున్నదని యొకవాదము, లేదని మరియొక వాదము; ఉన్నదియును, లేనిదియును అనియింకొకవాదము; ఎంత మాత్రములేదని నాల్గవవాదము! ఇట్లు చలము, స్థిరము, చలస్థిరము అత్యంతమ భావమను వివిధ విశేషములచే అజ్ఞులాత్మస్వరూపమును గప్పివుచ్చుచున్నారు.

అస్తి నాస్తి మొదలగు స్వస్వాభిని విష్టములగు నాలుగు కక్ష్యలచే ఆత్మ భగవానుడ సంస్పృశ్యుడగు చున్నాడు. అతని యందు అస్తి నాస్తి మొదలగు వికల్పనలులేవు. ఇట్లుపనిషత్తులచే

ప్రతిపాదింపబడిన పరమాత్మతత్త్వము నెవడు గ్రహించునో యతడే సర్వజ్ఞుడు పరమార్థపండితుడు నగుచున్నాడు. సర్వజ్ఞమగు బ్రహ్మపదమును పొందినవాడు బ్రాహ్మణుడు ఈయనే మహాజ్ఞాని. పరమహంస పరివ్రాజకాచార్యపదము బ్రాహ్మణశబ్దమునకు ముఖ్యార్థము. ఆపద మాది మధ్యాంత రహితము. అట్టి పదము జ్ఞానస్వరూపము గనుక నది పొందినవాడు సర్వజ్ఞుడగు చున్నాడు. ఇట్టి యాత్మలాభముకంటె నుత్కృష్టమగు మరియొక పదమేదియు లేదు.

ప్రపంచాత్మకమగు నానారూప ద్వైతము స్వతంత్రముగా సిద్ధించుచున్నదా? లేక ఆత్మ తాదాత్మ్యమును బొంది యట్లు భాసించుచున్నాదా? నానారూపమగు ప్రపంచ మాత్మ తాదాత్మ్యమును బొంది యనేకముగ గాన్పింప సాధ్యముగాదు. ప్రపంచము జడాత్మకము. ఆత్మ చేతనాత్మకము. విరుద్ధ స్వభావములుగల జడాజడముల రెండింకిని తాదాత్మ్యభావము ఘటింప శక్యముగాదు. ఆత్మ భేదశూన్యము. ద్వైతమట్టి యాత్మ తాదాత్మ్యమునుబొందిన యెడల దానికి నానాత్వమెట్లు సంభవమగును. కరదీపిక కాంతిచేత రజ్జువని నిర్ధారణచేయబడినపుడు దానియందు కల్పింపబడిన సర్పదండాది నానారూపములు కాన్పించుటలేదు. ద్వైతమున కాత్మతో సంబంధములేక స్వతంత్రమగు యునికిగాని, ప్రతీతిగాని లేదు. రజ్జుని రపేక్షకమగు సర్పమెన్నడును సంభవింపదు. మరియు ననేకముగా కాన్పించు ద్వైత మొకదానికంటె మరియొకటి వేరుగానున్నదా? ఒకదానికంటె మరియొకటి వేరుగా నుండ శక్యముగాదు ఒకదానికంటె భిన్నమగునది మరియొకటి యున్నపుడే యొకదానికంటె మరియొకటి భిన్నమగుచున్నది. రెండవదిలేనపుడు ఒకదాని కంటె మరియొకటి లేదను పార్థక్యప్రతీతి సంభవముకాదు. పార్థక్య ప్రతీతి వస్త్వంతరాధీనముగాని స్వతంత్రముగాదు. పార్థక్యము లేనియెడల నానాత్వము సిద్ధింపనేరదు. అపుడు ఘటపటములు రెండు నొకటియే యగుచు సర్వవ్యవహారలోపము సంభవించును.

ఇట్లు ద్వైతమాత్మ స్వరూపమనిగాని, తద్భిన్నమనిగాని పార్థక్యమే ముఖ్యలక్షణముగాగల నానాత్వము సిద్ధించునని చెప్ప శక్యముగాదు. ఏవిధముగా జూచినను ద్వైతము వాస్తవముగా నిరూపింప సాధ్యముగాదు. ఆరోపితమగు జగత్తు అధిష్ఠానమగు పరమార్థబుద్ధిచే నాలోచించినపుడు యసన్మాత్రమేగావలసివచ్చును రజ్జుసర్పము దీపకాంతియందు రజ్జువుకంటె వ్యతిరేకముగ నుండ నట్లుల జగత్తుకూడ పరమాత్మకంటె వేరుగానుండనేరదు. ద్వైతమను నదిలేదు. నానాత్వమున కన్యోన్యముగాగాని, పరమాత్మ తోడ యునికిగాని సిద్ధింపనేరదు. ఆత్మ అద్వితీయము గనుక నానాత్వ మాత్మయని భావింపలేము. ఆత్మ భావములేని నానాత్వమున కునికియేలేదు గనుక నిరాత్మకమగు నానాత్వము జడమాత్రమగు నని తాత్పర్యము. భావధర్మపదము లేక సార్థకములు. అద్వైతులు ధర్మిధర్మములకు, గుణిగుణములకు, జాతివ్యక్తులకు తాదాత్మ్యమం గీకరింతురు. వానికి భేదములేదన్ని వారిమతము. ప్రకృతి కన్యథా భావ మేవిధముగనుసిద్ధింపదు. ఏవస్తువు స్వస్వభావము నెన్నడును వదలిపెట్టదో అయ్యది ప్రకృతి యనబడును. ఏ స్వరూపముచే నేవస్తువు నిశ్చయించబడినదో అది వ్యభిచరించకుండుటయే దాని ప్రకృతి. సిద్ధపురుషులకు యోగబలముచే సిద్ధమగు అణిమాది శక్తులు ఎపుడును విపర్యయము నొందవు. ఇది వారికి సంసిద్ధమైన ప్రకృతి. అగ్నిమొదలగువానియొక్క ఉష్ణప్రకాశత్వస్వభావము కాలాంతరముననగాని దేశాంతరమందుగాని మార్పునుజెందవు. అది వానిస్వభావమగు ప్రకృతి. పక్షులకు పుట్టుక తోడనే ఆకాశమున నెగురుట మొదలగు లక్షణము లేర్పడుచున్నవి. వానికవి సహజ మగు ప్రకృతి, జలమునకు నిమ్నగమనము మొదలగు కొన్ని లక్షణము లేర్పడుచున్నవి. ఇవి వాని కకృతమగు ప్రకృతి. మిథ్యా కల్పితములగు లౌకిక వస్తువులందుగూడ ప్రకృతి మార్పుజెందుట లేదు. జన్మాది వికారరహిత స్వభావమగు పరమార్థవస్తువునుగూర్చి

చెప్పనేల?అమృతమేలక్షణముగాగల దానిప్రకృతి యెంతమాత్రము వితధము గానేరదు. దానికెన్నడు నుత్పత్తి కలుగనేరదు.

మూ॥ యధాస్వప్నే ద్వయాభాసం చిత్తం చలతిమాయయా
తథా జాగ్రద్ద్వయాభాసం చిత్తం చలతిమాయయా।
అద్వయంచ ద్వయాభాసం చిత్తం స్వప్నేన సంశయః
అద్వయంచ ద్వయాభాసం తథా జాగ్రన్న సంశయః॥

భావము :- ద్వైతాభాసమును చూచుచున్న చిత్తము స్వప్నమునందు మాయచే చోదితమయి చలించుచున్నది. ఆ తీరుననే జాగ్రత్తునందలి ద్వైతాభాసమునుచూచుచున్న చిత్తముగూడ మాయ చేతనే ప్రేరితమగుచున్నది. స్వభావముగా నద్వయమైన చిత్తము స్వప్నమునందు ద్వైతాభాసముగ కాన్పించుచున్నది. సందేహము లేదు. అదే విధముగ జాగరితమందుగూడ నద్వయమగు చిత్తము ద్వైతాభాసమును గలిగియున్నది.

పరమార్థముచే నద్వయమగు విజ్ఞానమును శబ్దములచే వర్ణించుటకు అజ్ఞానకల్పితమగు మానసిక స్పందనము మాత్రమే కారణం అద్వయమగు నాత్మను వర్ణింప శబ్దములు ప్రయత్నించుటలేదు. బ్రహ్మతత్త్వము మౌనవ్యాఖ్యచేతనే ప్రకటితమగుచున్నది. కార్య కారణ సంబద్ధమగు ద్వైతమును వివరించుటకు మాత్రమే శబ్దములు ప్రయత్నించుచున్నవి,

విగతాశేష దోషులును, పండితులును,వేదాన్తార్థతత్పరులును సర్వకర్మ సన్న్యాసులునగు వారలకే పరమాత్మోపలబ్ధి సాధ్యముకాని రాగద్వేషాది కలుషిత చిత్తులు, స్వపక్షపాతాభి నివిష్టులునగు తార్కికాదులకది శక్యముకాదు.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

29. భిన్నత్వములో ఏకత్వము

భ. గీ. 6-30 "యోమాం పశ్యతి సర్వత్ర సర్వంచమయి పశ్యతి।
తస్యాహం నప్రణశ్యామి సచమే నప్రణశ్యతిః॥"

అర్థము :- ఎవరు సర్వత్ర నన్ను (ఈశ్వరుని) దర్శించు దురో, మరియు సర్వమును నాయందు దర్శింతురో, వారికి నేను కన్పడకపోను. వారు నాకు కన్పడకపోరు. సర్వమనగా శబ్ద స్పర్శ రూపరస గంధాత్మకమగు ప్రపంచము శ్రోత్ర, త్వక్కు, చక్షుః, జిహ్వ, ఘ్రాణేంద్రియములు. పైవిషయములతో సంబంధపడుటయే వ్యావహారిక ప్రపంచము. ఇట్లు ప్రమాతతోగాని, వృత్తితోగాని, విష యమునకుగల యభేదతాదాత్మ్యసంబంధమే, విషయమునందుగల యపరోక్షత్వమునకు హేతువగును. విషయముయొక్క పరోక్షత్వమే జ్ఞానముయొక్క యపరోక్షత్వమునకు హేతువగుచున్నది.

శ్రోత్రేందియ మాకాశము యొక సత్వాంశమువలన బుట్టినది శ్రోత్రమునకు శబ్దముతో శ్రోత్రసంయుక్త తాదాత్మ్య సంబంధము గలుగుచున్నది. ఈ శబ్దము ధ్వనాత్మక శబ్దమనియు, వర్ణాత్మక శబ్దమనియు రెండు విధములు. భేర్యాదివస్తువులతో, దండాదుల సంయోగమువలన గలుగునది ధ్వనాత్మక శబ్ద మునబడును. ఈ ధ్వనాత్మక శబ్దమునందు తారత్వమందత్వాది ధర్మములున్నవి. కంఠాద్యష్ట స్థానములయందు వాయుసంయోగముచె కలుగునది వర్ణాత్మక శబ్దమనబడును. ఈ వర్ణాత్మక శబ్దమునందు కత్వాది ధర్మములున్నవి. ఈ ధ్వనాత్మక వర్ణాత్మకములగు సమస్త శబ్దము లతో శ్రోత్రేంద్రియమునకు సంబంధము గలుగుచున్నది. ఇట్లు వైవిధ్యరూప ధ్వన్యాత్మకశబ్దములు, లౌకిక, శాస్త్రీయమైన సమస్త వైవిధ్య వర్ణాత్మక శబ్దజాలముయొక్క జ్ఞానము, ఒక్కటియైన శ్రోత్రేంద్రియ స్థానమందే తెలియబడి వ్యవహారము జరుగు చున్నది.

త్వగింద్రియము వాయువుయొక్క సత్వగుణాంశమువలన బుట్టినది. త్వగింద్రియమువలన, స్పర్శము, స్పర్శాశ్రయము, స్పర్శాశ్రితమగు స్పర్శత్వజాతి, స్పర్శత్వవ్యాప్యమైన, కఠినత్వాదులు మొదలగు వాని జ్ఞానము కలుగుచున్నది. వైవిధ్యస్పర్శ జ్ఞానములు, ఒక్కటియగు త్వగింద్రియమున తెలియబడి వ్యవహరించబడుచున్నవి. చక్షురింద్రియము అగ్నియొక్క సత్వాంశము వలన బుట్టినది. కాన సమస్త వైవిధ్యరూప నీలపీతాది జ్ఞానములను బొందుచున్నది. ఒక్కటియగు చక్షురింద్రియమునకు, రూపవైవిధ్యమంతయు తెలియబడి వ్యవహారయోగ్య మగుచున్నది.

జిహ్వేంద్రియ ముదకముయొక్క సత్వగుణాంశమున బుట్టినది. ఒక్కటియగు యీ జిహ్వేంద్రియమునందు, మధురము, ఆమ్లము లవణము, కటుకము, కషాయము, తిక్తములను రస వైవిధ్యమంతయు తెలియబడి వ్యవహారయోగ్యమగు చున్నది. ఘ్రాణేంద్రియము పృధివియొక్క సత్వగుణాంశమువలన బుట్టినది. ఒక్కటియగు యీ ఘ్రాణేంద్రియమందు వైవిధ్యరూప సుగంధ, దుర్గంధ వస్తుజ్ఞానము కలిగి వ్యవహారము జరుగుచున్నది. ఇట్లు శబ్దస్పర్శరూప రసగంధ వైవిధ్య ప్రపంచమంతయు, శ్రోత్ర, త్వక్, చక్షుః, జిహ్వా, ఘ్రాణేంద్రియములందు ఏకమగు చున్నది. కనుక ఐదు జ్ఞానములు మనస్సునందు ఏకీకృతమగు చున్నవి. మనస్సున్నపుడే ప్రపంచము తోచుచున్నది. మనస్సు లయించిన సుషుప్తియందు స్థూలసూక్ష్మ ప్రపంచమేదియు తోచక లేనిదై యున్నది.

మనస్సు అంతఃకరణవృత్తిరూపము. అంతఃకరణము సూక్ష్మ పంచభూతములను సమష్టి సత్వాంశమగుటవలన, జడమగును. చైతన్యమునందే తెలిసికొనుట జరుగునుగాని, జడమునందు జరుగదు. ఇట్లు చైతన్యమునందు భాసించబడిన సాభాసాంతఃకరణ వృత్తి రూపమగు మనస్సునందు ఈ ప్రపంచము తెలియబడి

వ్యవహార యోగ్యమగుచున్నది. కేనోపనిషత్తు రెండవభాగము, నాల్గవ మంత్రము.

"ప్రతిబోధ విదితం మత మమృతత్వంహి విన్దతే।
ఆత్మనా విన్దతే వీర్యం విద్యయా విందతేఽమృతమ్॥"

అర్థము :- మనస్సుయొక్క ప్రతివికారము (వృత్తి) ద్వారాను దానిని స్ఫూర్తిని గోచరము చేసుకున్నవాడు అమరత్వాన్ని పొందుతాడు. ఆత్మద్వారా అతడు నిజమైన బలాన్ని పొందుతాడు. జ్ఞానముద్వారా అమరత్వాన్ని పొందుతాడు. ఇట్లు చైతన్యరూపుడగు ఈశ్వరునియందే సమస్తము తెలియబడి వ్యవహారము జరుగుచున్నదని గుర్తించినచో, సర్వమునందున, ఈశ్వర చైతన్యమును జూచిన వారమగుదుము. ప్రతివృత్తియందును జడభాగమును విడిచిన సమస్తవృత్తులు తెలియబడునట్టి జ్ఞానము ఏకమైయే నున్నది. ఇట్లు సర్వమునందున ఈశ్వరుని జూచువారు ఈశ్వరునికి కన్పించక పోరు.

ఏకమైన సాక్షిచైతన్యము. అంతఃకరణమందు భాసించగా "అహం" వృత్తిపుట్టును. అనగా "నేను" అనువృత్తిద్వారా జ్ఞానం అభివ్యక్తమైనది. అభాససహిత వాసనాంతఃకరణము నుండి, సర్వవృత్తులు పుట్టి ఆయా యింద్రియములద్వారా బహిర్గతమై ఆయా విషయ సమీపనకుపోయి, విషయావరణనను తొలగించి, విషయజ్ఞానము మ కలిగించుచున్నవి. ఇట్లు ఏకమైన సాక్షిచైతన్యమునందే, మనస్సునందు గలుగు వృత్తిరూప అంతర ప్రపంచ జ్ఞానముగాని, మనస్సు ఇంద్రియములద్వారా పొందు శబ్దస్పర్శ రూప రస గంధాత్మకమగు బాహ్య వైవిధ్యరూప స్థూలప్రపంచ జ్ఞానముగాని కలుగుచున్నది. ఇట్లు ఏకరూప సాక్షిచైత్యమునందే సర్వమును దర్శించగలవారికి ఈశ్వరుడుకన్పించకపోడు. ఈవిధముగ బాహ్య జగద్రూప సర్వమునందు ఏకరూప జ్ఞానమును దర్శించుట, ఏకరూపమైన సాక్షిరూప చైతన్యమందే, వాసనాంతఃకరణములందు

గలుగు భిన్నవస్తువులచే సర్వభిన్న ప్రపంచము తెలియబడుచు వ్యవహార యోగ్యమై యున్నదనియు తెలియుటయే పై గీతా శ్లోకార్థము. ఇదియే ఉపనిషత్సారమైన అనేకత్వములో యేకత్వ దర్శనముచేయుటయే బ్రహ్మసాక్షాత్కారమని యెరుంగవలయును

ఓం తత్ సత్

30. శాంతిమంత్రము (సదసద్వివేకము)

ఓమ్ అసతోమా సద్గమయ, తమసోమా జ్యోతిర్గమయ,
మృత్యోర్మా౽ మృతంగమయ॥

పై మంత్రము పరమశాంతి కోఱకగుచున్నది.

అర్థము :- ఓ భగవానుడా అసత్తునుండి సత్తునకు తీసికొనిపొమ్ము. తమస్సు (చీకటి) నుండి జ్యోతి (వెలుగు) లోనికి తీసుకొనిపొమ్ము. మృత్యువునుండి అమృతత్వమును పొందింపజేయుము.

సత్తు అసత్తు అని లోకములో రెండు పదార్థములు గలవు. సత్తంటే ఉన్నదని, అసత్తంటే లేనిదని అర్థము. ఇందు ఉన్నదేదో ఎప్పుడునున్నది. లేనిదెప్పుడులేదు. ఉన్నదిలేక పోవటంగాని లేని పదార్థముండడంగాని ఎన్నటికిని సంభవింపదు. ఇది సర్వవిదితము విచారించినచో మనము ఉన్నదానినిలేదని లేనిదిఉన్నదని భావించుచున్నాము. ఆత్మచైతన్యము సర్వత్రా సర్వదాయున్నది. దానిని అవిచారితులు లేదనుకుంటున్నారు. అట్లే యీ నామ రూపాత్మక జగత్తు పరిశీలన దృష్టితో జూచినచో లేనిదైనను అనుక్షణమున్నట్లు చూచుచున్నాము. అనగా అసద్రూపముగానున్న నామరూపములలో కన్పించుచున్న కరచరణాద్యవయవరూప సంఘాతము, మనోబుద్ధీంద్రియాది రూపసూక్ష్మ దేహములను సద్రూపముగా భావించి వాటికి సహజముగానున్న "పుట్టుట, ఉండుట, వృద్ధిపొందుట,

మారుట, కృశించుట నశించుట, అను ఆరు పరిణామములకు గురి యగుచు, దుఃఖముల పాలగుచున్నాము. ఇట్టి దుఃఖము మార్పు జెందుచున్న అసత్పదార్థమునకున్నది కాన మార్పుచెందని సత్పదార్థము దుఃఖము లేనిదగును. ఏదైన యొకవస్తువును పరిశీలించి నచో సదసద్విభాగము మనకు అర్థమగును. ఉదాహరణకు ఘటమను వస్తువున్నది. అది దానికి కారణమగు మృత్తికకంటె వ్యతిరిక్తముగాదు. గదా? కాన ఘటమను నామము, రూపము అసత్తే. మృత్పిండమును విచారించిన అది పృథ్వీ పరమాణువుల సంయోగమే పృద్విజల వికారము, జలముతేజఃకార్యము, తేజస్సువాయు జనితము, వాయువాకాశజన్యము, కాన భౌతిక పదార్థములు ఆకాశముకన్న వేరుగలేవు. ఆకాశమచేతనము. కానదానిపాటికది సిద్ధించదు దానికి విలక్షణమైన,పరాధీనముగాని స్వతస్సిద్ధమైనది యొకటుండవలెను. అలాంటిదొక చైతన్యమే. శ్రుతిః– "అజ్ఞానాద్ బ్రహ్మణో జాత మాకాశం బుద్ బుదోపమమ్, ఆకాశాద్ వాయురుత్పన్నో వాయోస్తే జస్తతఃపయః అద్భ్యశ్చ పృధివీజాతా తతో వ్రీహియవాదికమ్॥"

అర్థము : ఆకాశమునుండి వాయువును, దానినుండి తేజస్సును, దానినుండిజలమును, దానినుండి పృధివియును, దానినుండి వ్రీహి యవాది సస్యములును కలిగినవి. కాబట్టిచైతన్యమే అన్నిభావాలకు చివరి భావము. దానికి కారణంలేదు. కాన అది దేనికి కార్యంకాదు. కాన అది అవ్యభిచారి అనగా మార్పులేకవికారములేనిది. కనుక అది సత్తు. నామరూపాది ప్రపంచమంతా ఆకాశంవరకు వ్యభిచరించే కార్యరూపాలేయని తెలియగలదు. కాబట్టి మూలకారణమైన శుద్ధ చైతన్యమునకంటె భిన్నముగాలేవు. కనుక చరాచర జగత్తంతా అసత్తే. ఇది కన్పించుచున్నను, అదిస్థూలముగ కన్పించనప్పటికిని యీమనోబుద్ధీంద్రియాదులకు, స్థూలసూక్ష్మములగ గోచరించున దంతయు అదేకాని ఇదికాదు. ఎట్లన బల్లఉన్నది, ఘటమున్నది.

కట్టి యున్నది. అని భావించునపుడు బల్ల, ఘటము, కట్టి అను భావములు, ఉన్నది, ఉన్నది, ఉన్నది అనుభావములు సమానాధికరణములుగా కన్పించును, వానిలో బల్ల ఘటము కట్టి అను భావములు మారుతూ పోతాయి. కాని ఉన్నది అను భావము మార్పు చెందక సదాయున్నది. ఈ ఉండుట అనుభావము బల్ల వగైరాలు నశించినచో లేదుగదాయని ఊహించవచ్చును. ఈ సద్బుద్ధి బల్ల వగైరా నామరూపములు గోచరించినపుడు ఉన్నదియని తెలిసికొనును. అవిలేనపుడు అనగా విశేషనామరూపములు నశించినపుడు సత్ అనే ఉనికికి క్షతిలేదు. ఏలయనగా బల్ల వగైరాలు ఉన్నవని ఎలా చూచావో వాటి యభావమును గూడ ఉన్నదనే చూస్తూయున్నాము. కాన వస్తువుగా నున్నపుడు లేనపుడు సద్బుద్ధియుండనేయున్నది. బల్లయను బుద్ధి యొకచోట యున్నది. మరియొకచోటలేదు. ప్రపంచములో అణువు మొదలు ప్రతివస్తువుల నామరూపభావనలు మార్పుజెందుచున్నవి. గాన అంతా అసత్తే. అనగా వాని వాని విశేషరూపాలలో అవిలేవు. అన్ని సద్రూపంగా మాత్రము ఏకంగ నున్నవి. ఎండమావుల్లో నీరు కన్పించుచున్నను, వివేకిఎట్లు సూర్యకిరణాలే అట్లు భావించుచున్నవని తలంచునో, అట్లే నామరూపములుగా విశేషించి వేరు వేరుగా కన్పించుచున్నను, వివేకి ఆధారమైన సత్పదార్థమునే చూచును. సత్పదార్థమునకు రూపము లేదు. అసత్పదార్థమునకు రూపముగలదు. కాన సత్తనేదాని వివిధరూపాలే యీ నామరూపాత్మక ప్రపంచము. సద్రూపముగా యివి సత్యంగాని, తద్రూపంగా కావని సమన్వయించుకున్నచో "సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ" (చా. ఉ. 3-14-1) యను శ్రుత్యర్థమును తెలిసిన వారమగుదుము. అన్ని విశేషరూపములందు అనువర్తించియున్న చైతన్యమునుగుర్తించుటయే "తత్త్వదర్శనం యద్భావం తద్భవతి." దేనిలో తాదాత్మ్యముబొందితే అదేఅవుతాడు మానవుడు.

మనమందరము అసద్రూపమైన దేహముతో తాదాత్మ్యము

పొందియున్నాము. అందుచే దానివికారలక్షణములే మనకు సంక్రమించినవి. కాన ఆ వికారములకు దుఃఖించకతప్పదు. సత్పదార్థము లేక ఆత్మానాత్మ విచారణచేసిన తర్వాత విశేషనామ రూపములుగా కన్పించు మనమందరము ఏకరూపమైన, మార్పుచెందని నిత్యమైన స్వప్రకాశమైన సర్వప్రకాశమైన సద్రూపమే అయి వున్నామని తెలియగలము. ఇట్టి బ్రహ్మరూపమును తెలిసికొన్నవాడు "బ్రహ్మవిత్ బ్రహ్మైవభవతి" అని శ్రుతి చెప్పుచున్నది. ఇప్పుడు దుఃఖమునకు స్థానములేదు. నిత్యానంద స్వరూపమేయైయున్నది. ఇట్టివిచారణచేత మాత్రమే పైశాంతిమంత్రములోని "అసతోమాసద్గమయ" అనుదానిని అనగా అసద్రూప నామరూప భావతాదాప్యమునుండి సద్రూపమైన, మననిజరూపమైన చైతన్యభావనయందు తాదాప్యం బొందుటవలన మాత్రమేగాని వేరు మార్గములేదని గ్రహించవలెను

రెండవ చరణము "తమసోమా జ్యోతిర్గమయ" అనగా చీకటి నుండి (తమస్సునుండి) వెలుగులోనికి(ప్రకాశములోనికి) తీసికొని పొమ్ము ఆత్మజ్ఞానికి ఏది పగలుగా నుండునో అజ్ఞానికది రాత్రిగా నుండును. అజ్ఞానికి ఏదిపగలుగానుండునో ఆత్మజ్ఞానికది రాత్రిగా నుండును.

శ్లో॥ యానిశా సర్వభూతనాం తస్యాం జాగర్తి సంయమీ।
యాస్యాంజాగ్రతి భూతాని సానిశాపశ్యతోమునేః॥ భగ. 2_69

ప్రాణికోట్లు జాగ్రదవస్థయందు స్థూలదేహమునను, స్వప్నావస్థయందు సూక్ష్మదేహమునను, సుషుప్త్యవస్థయందు కారణదేహమందున విహరింతురు పిదప సుషుప్తినుండి స్వప్నములోనికి స్వప్నమునుండి జాగ్రత్తులోనికి వచ్చుచుందురు. మాండుక్య కారికలయందు మూ॥ దక్షిణాక్షిముఖే విశ్వోమనస్యన్తస్తు తైజసః। ఆకాశేచహృది ప్రాజ్ఞస్త్రిదా దేహవ్యవస్థతః॥ యని గలదు. టీ॥ విశ్వుడు దక్షిణాక్షిద్వారమునను, తైజసుడు మనస్సునను, ప్రాజ్ఞుడు హృదయాకాశమునను వ్యవహరించుచున్నారు. ఇట్లాత్మ యొకడే

సత్యత్వభావన యున్నపుడు శరీరపు చివరివికారమగు మరణము పొందుచున్నాము. కాన శరీరమునందు సత్యభావనచేయుట మృత భావన. నిత్యసత్యమైన జరామరణ రహితమైయున్న ఆత్మభావన అమృతభావన. కాన శరీరభావననువీడి ఆత్మభావన చేయుటయే అమృతత్వమును బొందుటయని గ్రహించవలెను.

గమనించవలసిన విషయములు:- సత్తు = ఆత్మ, అసత్తు = శరీరము. ఆత్మ ఎల్లపుడును ఉండునది. శరీరము ఎప్పుడులేనిది. అనిచెప్పి వానిమధ్య విరోధము చూపగూడదు. ఇది మనస్సుకు గన్పించు విరోధముమాత్రమే "ఇదిఅంతయు మున్ముందు అసత్తుగానే యుండెను. దానినుండియే సత్తు జనించెను" (తై. ఉ. 2-7) అని ఉపనిషత్తు చెప్పుచున్నది అసత్తు సత్తునకు నిషేధకము గాదు అని యీ వాక్యము చెప్పుచున్నది. నిషేధకమైనచో అనగా అసత్తు కేవలము శూన్యమేయైనచో దానినుండి సత్తు జనింపజాలదు గదా! కనుక సత్తునుగురించిమనకుగల అత్యంతఅమూర్తభావనను సైతం మించినయొక అజ్ఞేయసత్తే అది (అసత్తు) కావలెను. ఇక్కడమనకు స్పష్టపడునదేమనగా బ్రహ్మము అసత్తు అనబడునపుడు ఈఅసత్తు శబ్దంబ్రహ్మంసత్తు కాదనిచెప్పదు, అసత్తు బ్రహ్మంయొక్క వాస్తవ అభివ్యక్తికాదని చెప్పదు. కాని బ్రహ్మము తన అభివ్యక్త సత్తుచేత పరిమితముకాదు అనిమాత్రము తెలుపును తననుతాను అభివ్యక్తం చేసుకొనగల బ్రహ్మముయొక్క స్వేచ్ఛను "సత్తు" శబ్దంతెలుపగా ఆ అభివ్యక్తినుండి బ్రహ్మమునకుగల స్వేచ్ఛను "అసత్తు శబ్దము తెల్పును. ఇకస్వేచ్ఛ ఒకసద్భావము గాన సత్తు అసత్తు శబ్దములు రెండును బ్రహ్మముయొక్క రెండు సద్భావములనే తెల్పును. వివేకబుద్ధితో సత్తునుమారని ఆత్మగాను, అసత్తునుమారుచుండుదాని విస్తారముగాను దర్శించగలము. అసత్తు ఆత్మకు అభివ్యక్తి సాధనమగు స్వీయశక్తి. అట్టి నాయందనాదిగా నాత్మశక్తి యలరు నవ్యక్తమయి జగదాదియగుచు అని సీతారామాంజనేయము చెప్పు

చున్నది. కాన అసత్తును లేనిదియనుకొనుట ఉచితముగాదు. శ్లో॥ నాసతో విద్యతేభావో_నాభావో విద్యతేసతః॥ ఉభయోరపిదృష్టోంత_స్త్వనయోస్తత్త్వ దర్శిభిః॥ భగ. 2_16. అసత్తునకు ఉనికియేలేదు సత్తునకు లేమియులేదు. తత్త్వ దర్శులు యీ రెంటియొక్కయు యిట్టితత్త్వమున దర్శించియున్నారు. అన్నింటిలోను అనువర్తించి యుండు ఆత్మనుదర్శించి పట్టుకోవడమే తత్త్వదర్శనము అప్పుడు యీఅనాత్మప్రపంచముగూడ ఆయావిశేషరూపాలుగా ఆత్మరూపం గానే గోచరిస్తుంది. అప్పుడు ఆత్మానాత్మలరెండింటిని ఆత్మరూపం గా జూచినట్లు ఉభయోరపి దృష్టోంతః అంటే ఏవిధముగా తెలియ వలెను. మరి (తై.ఉ.2_6) "శ్రుతి సత్యంచానృతంచ సత్యమభవత్ యదిదంకిఞ్చ తత్సత్యమిత్యా చక్షతే" సత్యమేసత్యము - సత్యమూ అయినది. ఇది అంతా అదే అయినది. ఆత్మయొక్కటే సత్యమైన ప్పటికి జనులు సత్యము. అసత్యము (సత్తు, అసత్తు)అని వ్యవహ రించు రెండునుగూడ ఆత్మయే అయివున్నదనిచెప్పెను. అధ్యాస్య భాష్యమునందుగూడ సత్యానృతం మిథునీకృత్యాలోక వ్యవహారః అని చెప్పబడియున్నది, అనగా సత్తు, అసత్తు కలసియే లోకవ్యవ హారము కాన సత్, అసత్, తమస్సు, జ్యోతి, మృతం, అమృతం అను అన్నిభావనలు విచారించి ఆధారమును ఆరోపితమును వివే చించి, ఆరోపితభావమును విడిచి, ఆధారభావమునందు నిధి ధ్యాస నము చేసికొని సర్వభావములకు మూలమగు పరమాత్మయందు భావరహితముగా నుండుటయే పరమశాంతి. అట్టి పరమశాంతినే పై శాంతిమంత్రము మనకు శ్రుతి యుక్తి స్మృతి అనుభవములతో వేనోళ్ళ చాటుచున్నది.

ఓం తత్ సత్.

ప్రతిదిన స్మరణీయములు

గాయత్రీ మంత్రము.

ఓమ్ భూర్భువస్సువః తత్స వితుర్వరేణ్యం,
భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియో, యోనః ప్రచోదయాత్.॥

అను బ్రహ్మ గాయత్రీ మంత్రమును ప్రతిరోజు ఉదయము (30 నిమిషములు అరగంట) నిశ్చల మనస్సుతో జపింతురుగాక, అట్లనే సాయంత్రము జపించవలెను.

ప్రాతఃస్మరణమ్.

ప్రాతః స్మరామి హృదిసంస్ఫురదాత్మతత్త్వం
సచ్చిత్సుఖం పరమహంసగతిం తురీయమ్।
యత్ స్వప్నజాగర సుషుప్తిమవైతి నిత్యం
తద్బ్రహ్మ నిష్కలమహం న చ భూతసఙ్ఘః॥ 1

ప్రాతర్భజామి మనసాం వచసామగమ్యం
వాచో విభాన్తి నిఖిలా యదనుగ్రహేణ।
యన్నేతి నేతి వచనైర్నిగమా అవోచం
స్తం దేవదేవ మజమచ్యుత మాహురగ్ర్యమ్॥ 2

ప్రాతర్నమామి తమసః పరమర్కవర్ణం
పూర్ణం సనాతనపదం పురుషోత్తమాఖ్యమ్।
యస్మిన్నిదం జగదశేషమ శేషమూర్తౌ
రజ్జ్వాం భుజఙ్గమ ఇవ ప్రతిభాసితం వై.॥ 3

శ్లోకత్రయమిదం పుణ్యం లోకత్రయ విభూషణమ్।
ప్రాతఃకాలే పఠేద్ యస్తుస గచ్ఛేత్ పరమం పదమ్॥ 4

బ్రహ్మాను సంధానము

అహమేవ పరంబ్రహ్మ వాసుదేవాఖ్య మవ్యయమ్।
ఇతి స్యాన్నిశ్చితో ముక్తోబద్ధ ఏవాన్యథా భవేత్॥

అహమేవ పరంబ్రహ్మ నిశ్చితం చిత్త చిన్త్యతామ్।
చిద్రూపత్వాదసఙ్గత్వాద బాధ్యత్వాత్ ప్రయత్నతః॥ 2

అహమేవ పరంబ్రహ్మ న చాహం బ్రహ్మణఃపృథక్।
ఇత్యేవం సముపాసీత బ్రాహ్మణో బ్రహ్మణి స్థితః॥ 3

సర్వోపాధివినిర్ముక్తం చైతన్యం చ నిరన్తరమ్।
తద్ బ్రహ్మాహమితి జ్ఞాత్వా కథం వర్ణాశ్రమీ భవేత్॥ 4

అహం బ్రహ్మాస్మి యోవేద స సర్వం భవతి త్విదమ్।
నాభృత్యా ఈశతే దేవాస్తేషామాత్మా భవేద్ధి సః॥ 5

అన్యోఽసావహ మన్యోఽస్మీ త్యుపాస్తే యోఽన్య దేవతామ్।
న స వేద నరో బ్రహ్మ స దేవానాం యథా పశుః॥ 6

అహమాత్మా న చాన్యోఽస్మి బ్రహ్మైవాహం న శోకభాక్।
సచ్చిదానన్దరూపోఽహం నిత్యముక్త స్వభావవాన్। 7

ఆత్మానం సతతం బ్రహ్మ సంభావ్య విహరన్తియే।
న తేషాం దుష్కృతం బ్రహ్మ సంభావ్య విహరేత్ సుఖమ్।
క్షణం బ్రహ్మాహమస్మీతి యః కుర్యాదాత్మచిన్తనమ్॥ 8

తన్మహాపాతకం హన్తి తమః సూర్యోదయో యథా।
అజ్ఞానాద్ బ్రహ్మణో జాత మాకాశం బుద్బుదోపమమ్॥ 9

ఆకాశాద్ వాయురుత్పన్నో వాయోస్తేజస్తతః పయః।
అద్భ్యశ్చ పృథివీ జాతా తతో వ్రీహియవాదికమ్॥ 10

పృథివ్యప్సు పయో వహ్నౌ వహ్ని ర్వాయౌ నభస్యసౌ।
నభోఽప్యవ్యాకృతే తచ్చ శుద్ధేఽస్మ్యహం హరిః॥ 11

అహం విష్ణు రహం విష్ణు రహం విష్ణు రహం హరిః।
కర్తృభోక్త్రాదికం సర్వం తదవిద్యోత్థ మేవచ॥ 12

అచ్యుతోఽహ మనన్తోఽహం గోవిన్దోఽహ మహం హరిః।
ఆనన్దోఽహమ శేషోఽహ మజోఽహమమృతో స్మ్యహమ్॥ 13

నిత్యోఽహం నిర్వికల్పోఽహం నిరాకారోఽహ మవ్యయః।
సచ్చిదానన్దరూపోఽహం పఞ్చకోశాతిగోఽస్మ్యహమ్॥ 14

అకర్తాహ మభోక్తాహ మసఙ్గః పరమేశ్వరః।
సదా మత్సన్నిధానేన చేష్టతే సర్వమిన్ద్రియమ్॥ 15

ఆదిమధ్యాన్తముక్తోఽహం న బద్ధోఽహం కదాచ న।
స్వభావనిర్మలః శుద్ధః స ఏవాహం న సంశయః॥ 16

బ్రహ్మైవాహం న సంసారీ ముక్తోఽహమితి భావయేత్।
అశక్నువన్ భావయితుం వాక్యమేతత్ సదాభ్యసేత్॥ 17

యదభ్యాసేస తద్భావో భవేద్భ్రమర కీటవత్।
అత్రాపహాయ సన్దేహమభ్యసేత్ కృతనిశ్చయః॥ 18

ధ్యానయోగేన మాసైకాద్ బ్రహ్మహత్యాం వ్యపోహతి।
సంవత్సరం సదభ్యాసాత్ సిద్ధ్యష్టక మవాప్నుయాత్॥ 19

యావజ్జీవం సదాభ్యాసాజ్జీవన్ముక్తో భవేద్ యతిః।
నాహం దేహో న చ ప్రాణో నేన్ద్రియాణి తథైవ చ॥ 20

న మనోఽహం బుద్ధిశ్చనైవ చిత్తమహంకృతిః।
నాహం పృథ్వీ న సలిలం న చ వహ్నిస్తథాఽనిలః॥ 21

న చాకాశో నశబ్దశ్చ న చ స్పర్శస్తథా రసః।
నాహం గన్ధో న రూపం చ న మాయాహం న సంసృతిః॥ 22

సర్వదా సాక్షిరూపత్వాత్ శివ ఏవాఽస్మి కేవలః।
మయ్యేవ సకలం జాతం మయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్॥ 23

మయి సర్వం లయం యాతి తద్ బ్రహ్మాస్మ్యహం మద్వయమ్।
సర్వజ్ఞోఽహ మనన్తోఽహం సర్వేశః సర్వశక్తిమాన్॥ 24
ఆనన్దః సత్యబోధోఽహమితి బ్రహ్మానుచిన్తనమ్।
అయం ప్రపఞ్చో మిథ్యైవ సత్యం బ్రహ్మాహమవ్యయమ్॥ 25
అత్ర ప్రమాణ వేదాన్తా గురవోఽనుభవస్తథా।
బ్రహ్మైవాహం న సంసారీ న చాహం బ్రహ్మణః పృథక॥ 26
నాహం దేహో న మే దేహః కేవలోఽహం సనాతనః।
ఏకమేవా ద్వితీయం వై బ్రహ్మణో నేహ కిఞ్చనః॥ 27
హృదయ కమలమధ్యే దీపవత్ వేదసారం,
ప్రణవమయమతర్క్యం యోగిభిర్ధ్యానగమ్యమ్।
హరి గురు శివయోగం సర్వభూతస్థమేకం,
సకృదపి మనసావై చిన్తయేద్ యః సముక్తః॥ 28

దక్షిణామూర్తి స్తోత్రము

మౌనవ్యాఖ్యా ప్రకటిత పరబ్రహ్మతత్త్వం యువానం,
వర్షిష్ఠాన్తేవ సదృషిగణై రావృతం బ్రహ్మనిష్ఠైః।
ఆచార్యేన్ద్రం కరకలితచిన్ముద్ర మానన్దమూర్తిం,
స్వాత్మారామం ముదితవదనం దక్షిణామూర్తి మీడే॥

విశ్వం దర్పణదృశ్యమాననగరీతుల్యం నిజాంతర్గతం
పశ్యన్నాత్మని మాయయా బహిరివోద్భూతం యథా నిద్రయా।
యస్సాక్షాత్కురుతే ప్రబోధసమయే స్వాత్మాన మేవాద్వయం
తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 1

బీజస్యాంతరివాంకురో జగదిదం ప్రాఙ్నిర్వికల్పం పున–
ర్మాయాకల్పిత దేశకాలకలనా వైచిత్ర్య చిత్రీకృతమ్।
మాయావీవ విజృంభయత్యపి మహాయోగీవ యస్స్వేచ్ఛయా
తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 2

యస్యైవ స్ఫురణం సదాత్మక మసత్కల్పార్థగం భాసతే
సాక్షాత్తత్త్వమసీతి వేదవచసా యో బోధయత్యాశ్రితాన్।
యత్సాక్షాత్కరణాద్భవేన్న పునరావృత్తిర్భవాంభోనిధౌ
తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 3

నానాచ్ఛిద్ర ఘటోదరస్థిత మహాదీప ప్రభాభాస్వరం
జ్ఞానం యస్యతు చక్షురాదికరణద్వారా బహిస్స్పందతే।
జానామీతి యమేవభాంతమనుభాత్యేతత్సమస్తం జగత్
తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 4

దేహం ప్రాణమపీంద్రియాణ్యపి చలాం బుద్ధించ శూన్యం విదుః
స్త్రీబాలాంధజడోపమాస్త్వహమితి భ్రాంతా భృశం వాదినః
మాయాశక్తి విలాసకల్పిత మహావ్యామోహ సంహారిణే
తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 5

రాహుగ్రస్తదివాకరేందు సదృశో మాయాసమాచ్ఛాదనాత్
సన్మాత్రః కరణోపసంహరణతో యోఽభూత్సుషుప్తః పుమాన్।
ప్రాగస్వాప్సమితి ప్రబోధసమయే యః ప్రత్యభిజ్ఞాయతే
తస్మై శ్రీగురమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 6

బాల్యాదిష్వపి జాగ్రదాదిషు తథా సర్వా స్వవస్థా స్వపి
వ్యావృత్తా స్వనువర్తమాన మహమి త్యంతస్స్ఫురంతం సదా।
స్వాత్మానం ప్రకటీకరోతి భజతాం యో భద్రయా ముద్రయా
తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమః ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 7

విశ్వం పశ్యతి కార్యకారణతయా స్వస్వామిసంబంధతః
శిష్యాచార్యతయా తథైవ పితృపుత్త్రాద్యాత్మనా భేదతః।
స్వప్నే జాగ్రతివా యఏష పురుషో మాయాపరిభ్రామితః
తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 8

విశ్వం పశ్యతి కార్యకారణతయా స్వస్వామిసంబంధతః
శిష్యాచార్యతయా తథైవ పితృపుత్త్రాద్యాత్మనాఽ భేదతః।
స్వప్నే జాగ్రతివా యఏష పురుషో మాయాఽపరిభ్రామితః
తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 9

భూరంభాం స్యనలోఽనిలోంబర మహర్నాథో హిమాంశుః పుమాన్,
ఇత్యాభాతి చరాచరాత్మకమిదం యస్యైవ మూర్త్యష్టకమ్।
నాన్యత్కించన విద్యతే విమృశతాం యస్మాత్పరస్మాద్విభోః
తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 10

సర్వాత్మత్వమితి స్ఫుటీకృతమిదం యస్మాదముష్మిన్ స్తవే
తేనాస్య శ్రవణా త్తదర్థమననా ద్ధ్యానాచ్చ సంకీర్తనాత్।
సర్వాత్మత్వమహావిభూతిసహితం స్యా దీశ్వరత్వం స్వతః
సిద్ధ్యే త్తత్పున రష్టధా పరిణతం చైశ్వర్య మవ్యాహతమ్॥ 11

సర్వ శాస్త్రి సారము

"ధర్మో విశ్వస్య జగతః ప్రతిష్ఠా"

సమస్త జగత్తునకు ధర్మము ఆధారము.

"యతో ధర్మస్తతో జయః"

ఎక్కడ ధర్మముండునో అక్కడ జయ ముండును.

"ధర్మో రక్షతి రక్షితః"

మనము ధర్మమును కాపాడిన మనలను ధర్మము కాపాడును.

"స్వకర్మణా త మభ్యర్చ్య"
స్వధర్మానుష్ఠానమే పరమేశ్వరారాధనము.

"తస్మాత్ సిద్ధిః తపసః"
స్వధర్మానుష్ఠాన మనెడి తపస్సువలన అభీష్టసిద్ధి యగును.
కావున ఎవరి ధర్మములను వారు చక్కగా నిర్వర్తింపవలెను.
దానిచేత లోకక్షేమ మగును.

"న గురో రధికమ్"
సద్గురువును మించిన దేదియును లేదు.

"మా మేకం శరణం వ్రజ"
నన్నొక్కనినే శరణు జొచ్చుము.

"ఏకం మాం శరణం వ్రజ"
అఖండముగా నుండు నన్ను శరణు జొచ్చుము.

"తత్త్వమేవ త్వమేవ తత్"
అదియే నీవు. నీవే అది.

"నేహ నానాఽస్తి కించన"
ఇచట నానాత్వమేమియు లేదు—ఇందు ఏదియు లేదు.

"స ఆత్మా"
అదియే ఆత్మ - అదియే నిజరూపము.

"అఖండైకరసం సర్వమ్"
సర్వము అఖండము, ఏకరసము—అభిన్నస్వభావము.

తప్పు, ఒప్పుల పట్టిక

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
3	8	ణ్ణ	డ్డ
	17	ఘంటాపద	ఘంటాపథ
4	17	బ్రహ్మమ	బ్రహ్మను
5	12	దహిమింప	దమింప
	13	తాతు	తీతు
6	16	భక్తి స్తద్ధ	భక్తి శ్రద్ధ
8	23	భోక్త	భోక్తృ
9	12	కగత్తు	జగత్తు
12	5	ఉత్ఫా	ఉత్పా
	24	హార్మనో	హూర్మనో
14	3	ఆకృతీ	ఆకృతీ
	19	వస్తునుం	వస్తువుం
	14	భావిసే	భావిస్తే
16	4	నిస్బంతు	నిస్సంతు
17	15	శ్రోతం	శ్రుతం
	16	ప్రాణేనవ	ప్రాణేనన
	18	యేదప్రాణః	యేనప్రాణః
	22	ఆరూర	ఆరూఠ
19	9	శరజింప	రజింప
	10	ఛ్ఛా	ఛా
	26	చునన్న	చున్నను
23	2	చిత్తే	చిత్తై
26	16	యనబడును	మనబడును
	20	యనబుడును	మవబడును
27	6	లభ్యతే	లభతే
	8	యనబడును	మనబడును
37	13	కర్తృత్వి	కర్తృత్వా
38	15	అనుసరము	అవసరము
39	22	భయగ్రస్థు	భయగ్రస్తు

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
40	17	ఏదైవ	ఏదైన
42	2	మానస్యై	మానసాస్యై
	3	దృష్టిస్యై	దృష్టిసాన్యై
	17	దృక్తదై	దృకై॥
41	1	తిఞ్చ	కిఞ్చ
45	11	సదివ్యాకృత్వము	సదవ్యాకృతము
46	9	ఆదిదేడని	ఆదిదేవుడేని
	15	దిష్టా	దిష్టాన
48	10	ప్రలయ	ప్రళయ
50	27	మెన	మైన
52	13	తద్ర్బహ్మయ	తద్బ్రహ్మయ
54	2	నారయ	నారాయ
	27	ఖాగము	భోగము
57	8	మొక్కటి	యొక్కటి
58	6	మంజం	మఃజం
59	6	యిందేద్రి	యిఃదేది
60	19	జానేం	జ్ఞానేం
	20	అంత	అంతః
61	11	బహిర్గ	బహిర్గత
62	12	రహితాధిక	రహితాంతః
63	5	అవస్థులు	అవస్థలు
	12	స్థితి	స్థిత
	16	యుండదు	గలిగియుంటుట
	22	ప్రత్య	ప్రత్యక్
64	22	విశ్వభావే	విశ్వాభావే
65	24	గాను	గాదు
66	26	విద్యవిదా	విద్యావిద్యా
	27	భ్రాంతితితో	భ్రాంతితో
67	4	బ్రహ్మజాను	బ్రహ్మజ్ఞాను
68	9	హేతువై	హేతువై
	12	నిడ్డెదని	నిష్టైదని
	14	గలదు	—

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
68	16	దునను	దున్నను
69	1	రూపుడగు	రూపుడుగ
	5	మిదయు	మదీయ
71	8	సరూప	స్వరూప
72	6	ఐదేది	ఏదేది
74	3	మనస్సుక	మనస్సునకు
76	14	బిందుప	బిందూప
77	20	యుండవు	యుందవు
78	20	సూర్యుడే	సూర్యుడీ
79	8	నిద్రలోనికి	నిద్రలోని
81	19	ఇట్లేను	ఇట్లైనను
82	15	మోక్షరూగ	మోక్షరూప
84	14	అనుభవించు	అనుభవింప
86	16	తత్త్వజ్ఞీన	తత్త్వజ్ఞాన
86	10	మాత్రమమవుడు	మాత్రమంటవు
89	5	సంసారము	సంస్కారము
89	2	నలభ్యం	నలభ్య
90	10	అతడేయే	అతడాయా
91	17	బబస్పర్ప	శబ్దస్పర్శ
9[illegible]	17	మనాదుల	మననాదుల
93	5	చిత్రప్రకా	చిత్ప్రకా
	22	నేనేవ	నేనెవ
94	27	వని	నవి
95	13	సాక్షికే	సాక్షికీ
96	21	కోక్కనికి	కొక్కనికి
97	7	మోక్షార్థ	మోక్షార్థి
	11	బాధ	బోధ
98	26	కటినాది	కఠినాది
99	23	చిత్తంను	చిత్తమును
100	6	మహాత్మ్యం	మహతాం
	6	యతాః	యతః

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
100	12	సానుయతే	సానుమతే
	18	శీ	మ్యే
102	2	శాస్త్రము	శ్మాస్త్రము
	24	బ్రహ్మత	బ్రహ్మత
103	13	సోచనై	నాచేన్నై
105	2	ప్రత్యఫిన్న	ప్రత్యగఫిన్న
	13	పరమతాః	పరమతా
106	19	బ్రహ్మైస్మి	బ్రహ్మైక్య
108	5	వఠనే	పఠనే
110	10	ప్రత్యభిన్న	ప్రత్యగభిన్న
111	19	నిష్రంచ	నిష్ప్రపంచ
116	3	సద్వ్య	సద్వ్య
	9	చున్నడు	చున్నాడు
117	21	ఇష్ట్యే	ఇష్ట
	23	లౌకికో	లౌకిక
118	2	నాయనా	సాయనా
119	25	సర్వ్యాపాధు	సర్వోపాదు
120	2	నేకత్వము	నేకత్వ
121	23	యసహ	యజహ
122	20	పరించు	వర్తించు
123	1	అక్ష్యము	లక్ష్యము
	2	లక్షణము	లక్షణము
	4	మవశ్యము	మశ్యము
124	1	పాదన	పాదానీ
	2	పాదనత్వ	పాదానత్వ
	23	యథాన్వది	యథాపృధి
125	9	తాదాత్మ	తాదాత్మ్య
	27	నివారణ	నివారణకు
126	4	ద్దేశం	ద్దేశ
	24	[illegible]సత్తైన	అనత్తైన
129	1	సృజించెనని	సృజించెనన

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
131	8	సుహాసనః	మహాసనః
	25	ఘటమానయమను	ఘటమానయ అను
137	15	స్త్రద్వైక్య	స్త్రద్వైక్య
139	10	పురుషుని	పురుషుల
142	7	ద్వైత	ద్వైత
143	2	వితధము	వితథము
	10	స్వభానముగా	స్వభావముగా
144	2	ప్రణశ్యతిః	ప్రణశ్యతి
	6	రూపదసి	రూపరస
	14	ద్వనాత్మక	ద్వన్యాత్మక
	16	ద్వనాత్మక	ద్వన్యాత్మక
	17	ద్వనాత్మక	ద్వన్యాత్మక
	20	ద్వనాత్మక	ద్వన్యాత్మక
145	24	భూతములను	భూతముల
149	11	వస్తుగా	వస్తువుగా
	17	భావించు	భాసించు
150	18	జాగర్త	జాగర్తి
	21	సషుప్త్యే	సుషుప్త్యే
	24	మనన్వస్త	మనస్యన్త
	25	దేహ	దేహే
	25	వ్యవస్థతః	వ్యవస్థితః
152	6	మన్నించ	గమనింప
153	9	ఏ విధము	యీ విధము